Clariſſimi iuriſcõſulti. d. Jo. de Neuizanis

ciuis Aſteñ. Silua nuptialis: in qua ex dictis Moder. per regulam ⁊ fallentias plurime queſtiones quottidie in practica occurrentes nundum per quempiam redacte in materia: Matrimonij: Dotium: Filiationis: Adulterij: Origi-nis: Succeſſionis ⁊ Monitorialium: vna cũ remedijs ad ſedandum factiones de Guelſis ⁊ Giebellinis cum perfecta doctrina qualiter debeat ſe iudex continere in iudicando ⁊ exequen-do iuſſa principum: vbi de auctoritatibus doctorum ⁊ priuilegijs miſerabilium perſonarum. Sum-pte ex queſtione an ſit vtile nubere co-pioſa ⁊ ordinata breuitate enucleantur.

UVA. BHSC. IyR_277_2

Reuerendiſſimo. J. U. conſulto. d. d. Ep̃o Terbeñ. d. ſuo precipuo Jo. neuizanus aſteñ. S. P. D.

SUmmam Reuerende preſul. eſſe conſtat vel inefabilem potius omnipotentis dei in hominum genus miſericordiam ac pietatem qui hominum ſaluti per omne tempus dignatur proſpicere eoſqꝫ nunqꝫ ſuo benigno deſtituit auxilio dum illis regendis eiuſmodi viros preficit per quos quãuis magnis eſtuantibus procelloſi maris fluctibus nec obrui nec mergi poſſint. Quod in chriſtianiſſimo Franciſco francorum rege noſtro glorioſiſſimo lꝫ intueri. nam ⁊ ſi omnes reges ⁊ principes teſte apoſtolo ab altiſſimo miſſi ſint hic tamen ingenio prudentia ꝯſilio forma robore magnanimitate clementia ⁊ liberalitate adeo fulget vt ſi ſuccedendi iure Rex non extitiſſet fuiſſet tamẽ optandus in regem ſciens itaqꝫ pientiſſimus rex quid huic ciſmontane patrie fluctuanti ab eo adepte conduceret Jll'. virum illum excelſum odetum cõitem de fuxo quem magĩratus antea recte geſti qualis vir eſſet oſtenderant in Jtalia omnimodas vices ſuas gerere conſtituit cuius prouidentia ⁊ conſilio pacatis ſubditis ſuis quies pararetur. Hic itaqꝫ eo ꝙ per iuſticiam regna conſiſtant huiuſmodi maxime mollis ſarcinam plerũqꝫ ſuper humeros tuos fatigatus exhonerat. Tu autem huiuſmodi rectum regia vices gerentis propoſitum munus qꝫ tibi indictum tam pie tam iuſte tam accurate abſoluis vt omnes in non modicam adducas admirationem nomen tuum vbiqꝫ extollit omnes te vno ore predicant in memoria Mitridatẽ in conſilio Catonem in fide Regulum in iure Ariſtidem. Circũciſa limpida ⁊ reſoluta reſponſa tua etiam quibus iuſticia te ⁊ equitas qꝺ petunt recuſare cõpellant adeo ſatiſfaciũt vt abſte contenti inde recedant munera que plerumqꝫ magiſtratus a iuris tramite diuertunt adeo abhorres vt nec quiſpiam illa tibi offerre preſumat ſciturus ꝙ (⁊ non immerito) de largientibus ſiniſtrã concipis opinionẽ quãdam vt in poſterum minus illis credas. Jn longum nimis produceretur oratio ſi ea dũtaxat que fama quã oẽs famant de te predicat enarrare tẽptarem ⁊ que ẽt eos qui te nunqꝫ viderunt ⁊ amare te qꝫ venerari ⁊ admirari cõpellunt. Ob quas ingẽtes ⁊ p̃clara animi tui dotes inatã qꝫ. R. D. tue benignitatẽ nõ erubui quoſdã meos iuueniles labores q̃leſcunqꝫ ſint tuo celebratiſſimo nomini dedicare. Eos igit̃ ſi p ociũ licebit non dedignare ſtudio ad minus vt aiunt trãſcurſorio inſpicere inuenies vt puto inter tot iocoſa ⁊ ſeria breuiter aggregata prout inter varias ſilue arbores ſaltẽ aliquid in quo animum meũ fuiſſe cognoſces aliquid vtilitatis reipublice afferre ſi potuiſſem feliciter valeat R. d. tua quã humilr̃ deprecor vt me ſtudioſoꝝ ſui nois ꝯſortio dignet̃ aggregare Aſt. kalẽ. aprilis. M. ccccc xviij.

¶ Bonauentura de Eccleſia iurium profeſſor
Aſtenſis ad lectorem.

Utilius ſcripſere patres non nubere priſci:
  Dulcius ⁊ multi: nil fore cõnubijs.
Sola relicta ſinu: deflens Ariadna Marino
  Non bene falaci: nupſerat illa viro.
Enoni rapuit paſtorem graia maritum.
  Alcidem haud credens: Deyanira necat
Helena ſiqꝫ thori ſeruaſſet federa greco.
  Menia non Priami dirruta magna forent.
Crudum cruda vocat nautam Medea Jaſonem.
  Diuidit Hyſiphile meſta coacta thorum
A Danai natis iugulantur nocte mariti.
  Egiptus tanto crimine: prole caret.
Sed Ypermeſtram laudat Linus ecce fidelem:
  Que iuſſis paruit: non pia ſponſa patris.
Caſtum Penelopes thalamum conſeruat Ulixi
  Sola pudica iacet: Briſeys atqꝫ thoro.
Quam violare thorum primum: Lucretia prebet
  Candida crudeli pectora caſta: neci.
Nubere ſi proſit ſi non ⁊ nubere monſtrat
  Jnſignis doctor nunc Neuizanus habe.
Jngenioſe docet quibus extet iuncta puella
  Quã bene virqꝫ thoro ſexus vterqꝫ legat.
Tutius eſſe puto non nubere: nam minus auctor
  Nupſit: diſtinguat quicquid in hoc opere.

UVA. BHSC. IyR_277_2

¶ Clariſſimi iuriſcõſulti. d. Jo. Neuizani Aſteñ. Silua nuptialis in qua ex q̃ſtione an ſit vtile nubere plurime quottidiane queſtiones in practica occurrentes nondum examinate copioſa breuitate eliciuntur.

Utilitas diſputationis

QUia diſputando facilius veritas inuenit̃. l. munerũ. §. mixta ff. de mune. ⁊ hon. l. cum quidam: vbi Jaſ. vj. nõ. ff. de libe. ⁊ poſth. faciunt prima verba tex. in aut. vt defuncti ſeu funera in. l. oſilius de leg. iij. in. l. ij. §. his legibꝰ. ff. de ori. iur. in. l. diui fratres. ff. d̃ iurepa. i. l. prime. ff. de his q̃ in teſt. delẽ. Quia veritas ſepius examinata magis ſplendeſcit in lucem. c. grauem. xxxv. q. ix. glo. antepe. in. c. cũ Joãnes heremita de fi. inſtru. Spec. in ti. de aduocato. §. nunc tractemus numero viij. hinc dicebat Leonardus quẽ refert Cacialupꝰ in trac. de modo ſtudẽdi char. v. verſic. octauo conſulo: ꝙ nihil eſt ꝙ ad res ſubtiles cognoſcẽdas atq; diſpiciendas plus valere poſſit q̃ʒ diſputatio. Et propterea ſepe dicebat Bal. ꝙ viã ferro aperit qui per ꝯtria tranſit vt per eũ in. l. precibus C. de impub. col. v. verſi. modo ꝯ. ⁊ in. l. ſi pecuniã. ff. de ꝯdi. ob. cãm collegiũ Bononienſe in ꝯſi. qđ incipit ad eradicandam col. j. facto in. q. p̃cedentie canonicoꝝ ⁊ monachorum. Et inq̃t philoſophus in. iij. metaphi. ꝙ veritatẽ inquirentes ſine dubitatione ſimiles ſunt neſciẽtibus quo ire debeãt ⁊ in. vij. ethico. ꝙ nõ ſufficit verũ dicere niſi ẽt cauſa falſitatis aſſignetur ⁊ in. j. topico. potentes ad vtrãq; partẽ dubitare in ſingulis ſpeculabimur verũ ⁊ falſum. Et dicit ipſe in predicamẽto relationis ꝙ dubitare de ſingulis nõ eſt inutile refert glo. in. l. iij. C. de ſum. tri. Oppoſita. n. iuxta ſe poſita magis eluceſcunt: vt idẽ philoſophus in. ij. de celo ⁊ mũdo ⁊ in. j. elẽco. inq̃t. Poſitis iuxta ſe ꝯtrijs maiora a minoribꝰ diſcernunt̃: ⁊ in. ij. de aĩa: ꝙ cõſiderans vnum oppoſitoꝝ: hʒ cõſiderare ⁊ reliquũ: ⁊ dicit tex. in. l. j. ff. de hijs qui ſunt ſui vel alie. iu. ꝙ cognito vno de ꝯtrijs cognoſcit̃ ⁊ reliquũ. Et Hiero. in lib. ꝯ pellagianos dicit ꝙ ſchola ſocrathicoꝝ conſueuerat adducere oĩa que dici poſſent ex vtraq; parte: vt magis ꝑſpicua fieret veritas: refert ⁊ plura alia adducit roſariũ buſti i. ij. parte ſermo. xxiij. lr̃a. ſ. facit Amadeꝰ in dialogo de amicitia char. xxiij. ⁊ ſeq. dicẽs ꝙ nuſq̃ʒ veritas clarior eminet q̃ʒ ſuo admota ꝯtrio facit Calcaneus cõſil. vij. in p̃n. Jdcirco ſepe dicebat Jaſ. ꝙ nihil eſt taʒ obſcurũ in iure quin ſi deducat̃ in diſputationẽ veritas inueniat̃. Et ꝙ propterea dũ eſſet iuuenis cuʒ dubitabat de aliquo articulo in curſu lectionũ ponebat de eo vnã concluſionem in circulis.

Ordo.

Igit̃ in preſenti q̃ne diſputatiue ꝓcedendo ordinẽ obſeruabimꝰ: q2 ſcire q̇d facias: ⁊ neſcire quo ordine facias nõ eſt perfecte cognitiõis: vt inq̃t Bal. in ꝓhe. ffoꝝ in p̃n. q plura adducit: ⁊ eũ refert Jaſ. in. l. gallus in. ij. lec. in. §. idẽ credendũ col. ij. ff. de lib. ⁊ poſth. faciũt que voluit Augu. cano. in ſuo ſcrutinio ꝯſilioꝝ p̃cedentie ĩter eos ⁊ monachos char. j. ⁊ char. lxxviij. Et habet̃ in ꝓlogo cõſilioꝝ editorũ ꝑ collegia in fauorem monachoꝝ: ⁊ vbi nõ eſt ordo ibi eſt confuſio Roch. de ꝯſue. char. xxvij. col. j. facit Philoteus achilinꝰ in ꝓhe. ſui viridarij char. ij. Et dicit Are. ꝯſi. lxvij. diligenter ⁊ mature col. j. ꝙ ſapiẽtis eſt ordinare ſʒ philoſophũ. ij. metaphi. ꝓpterea dicit text. in. l. j. §. ſʒ neq; ex multitudine C. de vete. iu. enucl. ꝙ q ſubtiliter factũ emẽdat eſt laudabilior eo: qui primus inuenit. inſequemur igit̃ ordinẽ põtificis in. c. lr̃as de reſti. ſpo. cũ ſi. vt Porcius i. §. ſinguloꝝ col. ij. inſti. de re. diui. ⁊ Cur. ſenior. ꝯſi. lvj. ſup eo. iiij. col. ver. hijs ſic p̃miſſis. Jn primis. n. referã cõcluſionẽ quorundã: ꝙ non ſit vtile nubere quã ꝓbant ꝑ nouẽ fundamenta illãq; ampliant nouẽ modis. Deinde limitãt vno caſu in quo interſerũt tot qualitates req̃ſitas: ꝙ vix reperiri poſſent. Poſtea tenebo ꝯtriũ ꝑ. xij. rõnes: ⁊ ſic eſſe vtile nubere. Et reſpõdebo ad fundamẽta adducta ꝓ parte negatiua: ⁊ ad eoꝝ ampliationes: tradeturq; poſtea ꝑfecta doctrina q̃uo debeat ſe in p̃dicte q̃onis ⁊ aliaꝝ deciſione iudex cõtinere. Deueniẽdo igit̃ ad inſtitutũ de quo ſcripſerũt Ariſtoteles Plutarchꝰ ⁊ Seneca: vt refert diuus Hiero. ꝯ Jouinianũ li. j. c. xxx. qđ incipit ſripſerũt ⁊ Teophraſtus cuius dicta ibidem refert Hiero. c. xxviij. incip. ſentio ⁊ latius referunt̃ i vltima parte epiſtolaꝝ eiuſdẽ ſancti epiſtola. lxxix. que incipit loqui ꝓhibeo: i Policratico lib. viij. c. xj. incip. ſicut Margarita poetarũ poſt Laertiũ de vita ⁊ moribus philoſophoꝝ eſt char. cxiiij. Albe. de ro. i rub. C. de nup. que dicta lʒ ſint carrociũ in hac materia poſtq̃ʒ in tot locis habent̃ ſupfluum putaui tranſcribere maxime hodie in tanta librorum vbertate quã nobis affert impreſſio.

Qui diſputent hãc q̃õnem.

Cõcluſio negatiua non eſt vtile nubere.

Concluſio Supraſcriptoꝝ eſt: ꝙ nõ ſit vtile nubere: eandẽ opi. late tʒ Petrarcha de vita ſolitaria circa fi. frater Jacobus magnꝰ in ſofologio ſapiẽtie lib. ij. c. xvij. de regimine domꝰ vxoris ⁊ filioꝝ. Clarius li. x. c. xj. q̃uo cõiugia legitime ſint ꝯhẽda: gl. ⁊ Panor. allegãtes illud ꝓhicum: de quo Ualerius i. vij. qđcũq; feceris te penitebit i. c. j. §. fi. in fi. de ſum. tri. Prepo. i. c. cõmiſſum. iiij. nõ. de ſpõſa. Jo. de mõtaigne in trac. de biga. q. ij. col. ix. ⁊ ſeq. Luc. de pẽna. i. l. ij. C. q̃n ⁊ q̇b. quar. par. deb. li. x. in. l. in ſacris col. ij. C. d̃ ꝓx. ſac. ſcrini. li. xij. Pe. de ferra. in ſua practica in for. li. quo vx. ag. ad dot. i glo. in v̄bo vxor col. j. ⁊ alibi ſepe ſcribentes. Pro iſta parte primo adducit Hiero. ꝯ Jouinianũ. lib. j. c. vij. ĩcip. maritoꝝ: auctem ſaluatoris i Math. xix. cui cũ diſcipuli reſpõdiſſent vxoris onere contemplato ſi tale eſt inquiunt: non expedit nubere. Saluator replicauit recte quidem ſentitis.

Auctoritas philoſophi — *Auctoritas ſaluatoris.*

¶ Scđo allegat̃ ꝓ iſta parte. c. nos nõimꝰ. xvij. q. ij. vbi dĩ nauigaſti. i. vxorẽ duxiſti: pp magna onera m̃rimonij q̃ equiperant̃ periculis q̃ ſubeunt̃ nauigãdo ſʒ doc. p̃dictos: Petrarcha de remedijs vtriuſq; fortune li. j. dialogo. lxv. d̃ ꝯiugij claritate ⁊ tribꝰ dialogis ſequentibus ⁊ dialogo. lxxvij. de natorum coniugio.

Onera matrimonij.

¶ Tertio allegat practica Ferra. vbi. ſ̃. diſplicẽtiã mortis filioꝝ ⁊ alia onera ĩcogitata q̃ Deꝰ auertit ab oculis hoĩuʒ ne mũdus deſtruat̃: ⁊ apl̃s. j. ad corinth. c. vij. es ſolutus ab vxore noli querere vxorẽ: habes vxorẽ noli querere ſolutionem. Uxoratus. n. dĩ eſſe in igne. c. vir cũ ꝓpria. xxxiij. q. iiij. Prepoſi. in. c. rurſus col. v. qui cleri. vel vouẽ.

Auctoritas apoſtoli.

¶ Quarto allegat̃: q2 m̃rimoniũ eſt ſpẽs ſuitutis. l. ij. ff. de lib. hom. exhi. Clau. i. l. j. i fi. p̃n. ff. d̃ v̄b. ob. Deci. ꝯſi. cxxxiij. col. ij. ⁊ eſt dura ſuitꝰ ſʒ Bal. i. l. i bonefidei col. j. C. de reb. cred. Lãdul. i vita xp̃i parte. ij. c. x. lr̃a. c. Pe. ſuberti. i vinea dñi char. l. i rub. de ꝯcubinarijs col. ij. eſt i. iiij. ꝑte Jo. lup. i rub. de do. ĩter vir. ⁊ vx. col. viij. v̄ſi. quo ad p̃mã. nec hʒ maritus plenã ſui corporis ꝑtãtẽ. c. diuerſis de cle. cõiug. Joã. mõtaigne. i trac. de biga. j. q. col. xxix. in tm̃ ꝙ maritꝰ nõ p̃ot ſe abſentare ſine ꝯſenſu vxoris niſi ꝓ voto in ſubſidiũ terre ſancte: Maria. i. c. q̃m frequẽter col. ij. vt lit. nõ cõte. Sʒ ſeruituti ⁊ turpitudini mors ẽ anteponẽda ſʒ Cice. quẽ refert Luc. d̃ pẽna. i. l. j. C. d̃ capi. ciui. cẽſ. exim. li. x. col. pe. Paris de ſindicatu char. iij. i. c. an liceat occidere tyrãnũ. Eſt. n. libertas theſaurꝰ ineſtimabilis. §. cũ aũt circa fi. iſti. q ⁊ ex q. cau. mã. nõ po. in qua ſola ꝯſiſtit decus ⁊ ſplẽdor. l. edicimꝰ: vbi Luc. de pẽna ad hoc nõ. C. de murilegul. lib. xj. cũ fi. vt dixi in. q. an dñs poſſit alienare ſubditum inuitum. j. char.

Matrimonium eſt ſeruitus.

¶ Quinto allegabat Jaſ. voce rõnẽ: nã ſi apđ maiores nr̃os q̇bꝰ ex cã licebat dirimere m̃rimoniũ ⁊ aliã ducere. Queſtio hec erat dubitabilis: ⁊ cõiter hec pars negatiua tenebatur quãto magis indubitãter hodie tenere eã debemꝰ attenta lege euãgelica. Quos Deus cõiunxit homo nõ ſeparet: q2 oportet in tali penitentia perſeuerare vſq; ad mortem.

Ratio Jaſ.

¶ Sexto allegat̃ fatuitas mulieꝝ: nã q̇dã q ĩterp̃tant̃ bibliã ſuo modo. Dicũt ꝙ Deꝰ nõ fecit ſtatim mulierẽ cũ hoĩe: q2 voluit reſuare vt eã faceret cũ alijs beſtijs. Jõ phs. j. politi. dicit ꝙ ꝯſiliũ mulieris eſt ĩualidũ ⁊ li. ſeq. ꝙ a mulieribꝰ nõ bñ regit̃ ciuitas Bal. i rub. C. d̃ re. ꝑmu. facit Jo. mõtaigne. in trac. de biga. q. j. col. xxij. ⁊ Bal. li. iij. ꝯſi. clxxj. i ꝓuincia col. ij. v̄ſi. quo ad articulũ: Bolog. i repe. auc. hita. C. ne filiꝰ ꝓ p̃re col. ij. Jnſipiẽtia. n. vllũ malũ eſt maius Cardi. Alex. i c. ꝑ eſaiã in fi. p̃n. j. q. j. ⁊ Cice. iij. q̃õnũ tuſculanarũ: ꝓpterea quidã dicebat ꝙ maius dãnũ dat fatuus q̃ʒ malus hõ ⁊ oĩs ignorãs malus. iij. ethicoꝝ. ꝓbat̃. Jo. viij. ibi ⁊ ſermonẽ eiꝰ ſuo ⁊c̃. Et ꝑ eoꝝ fatuitatẽ cõiter q̃rũt ꝯſiliũ ꝯ ꝓpriũ cõmodũ Amadeꝰ i dialogo de amicitia char. xliiij. Bal. i addi. ſpec. in ti. de mag. refert Bolog. i rep. auc. hita. C. ne fil. ꝓ pa. col. xlij. facit Jo. lup. de do. ĩter vir. ⁊ vxo. char. lxxiij. col. ij. v̄ſi. ꝑſertim Sozi. ꝯſi. xciij. circa p̃mũ col. x. ꝑ. l. fi. C. de pac. cõuẽ. Et videmus ꝙ cõmuniter appetũt matrimonium Decius conſi. clxiij. in cauſa matrimoniali col. pe. Sozi. i. l. qui fuerit ante fi. ff. de cõdi. ⁊ demon. qđ eas vltra periculũ mortis ꝙ incurrunt tempore partus: ad tot anxietãtes perducit qđ

Fatuitas mulierum. — *Mulieres q̃rũt ꝯſiliuʒ cõtra ꝓpriũ cõmodũ.*

UVA. BHSC. IyR_277_2.

forte eſt:q͡ꝛ vt inquit philoſophus dulcius putant:qđ nunq̄ꝫ
experte ſunt:⁊ poſtea ducte pnīa dolent:q͡ꝛ nō inueniūt tan
tam voluptatē vt putabant:nā inde laboris pluris haurire
mali eſt q̄ꝫ ex re decerpere fructus ꝭꝫ Horatiū immo anteq̄ꝫ
nupſerint caperent quecūqꝫ ēt viliſſimū. Poſtea vero ſi ma
ritus ēt eſſet rex ſunt male cōtente:⁊ vellēt ſingulo mēſe mu
tare vnū. Videmus ēt ꝙ per fatuitatē credūt dare poculum
amatoriū viro:⁊ illū deducunt ad inſaniā vel enecāt Catel.
in.ij.parte memoral.i.verſi.vxor plura enumerat exēpla fre
goſius in anterote char.xxvj.⁊ ſeq.

Incōſtātia.

¶ Septimo allegat̃ earū inconſtantia:nā variū ⁊ mutabile
ſemp femina.c.forus ante ſi.de vb.ſig.cū ſi.vt Bolog.i rep.
aut̃.habita.C.ne fil.p pa.col.ij.facit Philelfus decade.vj.
ſatira.vij.incip.qd nō in terris:⁊ decade.ix.ſatira.x.incipi.
in ligurū.Et pondera verbū ſemp poſitū in tex.qđ importat
omni tpe.l.j.ff.ſol.ma.Fely.in phe.rex pacific⁹ col.ij.vnde
euenit vt ēt caſtiſſime mulieri pꝑter earū incōſtantiā:nō ſit
cōfidendū de pudicitia ꝭm Senecā de remedijs fortuitorūꝫ
ad ſi.Petrarchā de remedio vtriuſqꝫ fortune li.j.dialogo
lxxiiij.de filie caſtitate.Et ꝯ incōſtantiaꝫ plura habentur in
trac.de regio cōſiſtorio char.xliij.dicā.j.in regula ꝙ ſit ſer-
uanda cōmunis opi.in ampliationibus dum dicā de Bal.

Incōtinen-tia.

¶ Octauo allegat̃ incōtinētia muliebris:nā caſta quā nemo
rogauit Panor.i.c.ij.de biga.col.ſi.Jo.mōtagne.in trac.
de biga.i.vj.q.col.viij.Ideo ſi opꝫ te peregrinari nec vxorē
linquere tutū nec ſarcinā tecū ferre potes.Et q͡ꝛ iura nō no-
uerūt vt p Ang.in.§.ſuſpectus aūt:inſti.de ſuſpec.tut.doc.
in.l.iuris ignorātia.C.qui admit.Excuſſant ſe dicentes non
vidiſſe Bal.i.c.qm̄.§.ſi vero ad ſi.vt lit.nō cōteſt.dicentē ꝙ
dū vir eſt abſens dꝫ vxor tenere clauſum os inferius.In mu
lieribus.n.qñqꝫ igneus ille furor neſcit habere modū gl.in
§.nouimus in aut̃.qui.mo.nat.effi.leg.pꝑter quā mariti vt
docet experiētia que eſt rerū magiſtra.c.q̄ꝫ ſit de elec.li.vj.
l.legatis.§.ornatricib⁹ de leg.iij.ſponte exulēt:q͡ꝛ nō ſolos
tangit attrides iſte dolor:Virgili⁹ in.ix.Andreas alceat⁹
in ſua paradoxi iuris ciuilis in lib.ij.pretermiſſoꝝ eſt char.
xl.colū.j.glo.in.l.ſi vxor.§.j.ff.de adul.preſertim qñ peius
adulterio turpis adulter obeſt:glo.i.c.cū quidā de iureiur.
Bolog.in auc.habita.C.ne fil.p pa.col.xxx.p.§.atrox:inſti.
de iniu.Qñqꝫ in ethicā vel in aliā incurabilē egritudinem ⁊
mortē incurrat:quā poſtea mulieres gaudēt glo.in.l.pater
ſeuerinā.§.ſocrus.ff.de cōdi.⁊ demō.Luc.de pēna in.l.quo
tiens col.iij.C.de priuil.ſcol.lib.xij.vt licētius poſſint pec-
care vel amatorē in maritū capere ꝯ titulum de eo q.dux.in
vx.quā pol.p adul.vel aliū:⁊ ſic ex ſecūdis nuptijs aīam ma-
riti cōtriſtare Bal.i aut̃.cui relictū.C.de indic.vid.tol.col.
iij.p tex.i.§.vero verſi.nos igit̃ in aut̃.de nup.que mors vt
citius eueniat qñqꝫ maritis venena miniſtrāt:vt apud Vale
rium.lib.ij.verſi.xxxiij.⁊ lib.vj.in.c.de ſeueritate verſi.xiiij.
Et qñ adulteriū deducit̃ ad noticiā mariti potes cogitare ſi
alij ſciunt:qm̄ dāna ſue domus ſciet vltimus ꝭꝫ Juuenalem
quē refert Prepo.i.c.ſignificaſti.j.nō.de diuor.Et ſi roxa-
rium.ij.parte ſerm.xxviij.mulieres viderēt ⁊ Eneā epiſtola
427.incip.Lucretia rarius forte peccarēt ⁊ maturius cogi-
tarent anteq̄ꝫ ponere famā ſuā in manu alterius q ſi ꝯ cōem
hoīum ꝯſuetudinē nō valentiū amicā celare hoc tacebit ali-
quo tpe tandē vel negatione coitus vel zelotipia aut indi-
gnatione irritatus aut faſtidio amicā neglectā totaliter pro
palabit ⁊ qd eius mulieri aſcribi pōt.Itēꝫ cōplacendo viris
vileſcit auctoritas pulchritudinis:vt videmus in publicis
meretricib⁹ q̄ꝫq̄ꝫ pulcherrimis:nā inquit Florētin⁹ tres eſſe
res magni valoris q̄ paruo pcio poſſident̃:fortitudo fachi-
ni:ꝯſiliū pauperis:pulchritudo meretricis.Cōſeruēt igitur
auctoritatē pulchritudinis ſibi a natura cōceſſe ⁊ ei⁹ aucto-
ritatē honeſtate augeāt:ne vileſcat qđ facile quiſqꝫ poſſidet.
Itē qñ mulier adulteriū cōmiſit nil deterius cōmittere pōt
nā latrocinia homicidia rapine proditiones:⁊ ſimilia viroꝝ
facinora ſunt ad q̄ mulieres ſunt inhabiles.Ex adulterio.n.
vxoris cōcipit in eā marit⁹ graue odiū:vt ſemp cū ea litiget
ſeu clamet.Indignatur.n.maritus plus de adulterio q̄ꝫ de
graui dāno bonoꝝ imo q̄ꝫ de vulnere Jo.fab.i.§.ſciendum:
inſti.de dona.refert Surget⁹ in enchiridion milita.char.
vj.imo pluſq̄ꝫ ſi ſibi proprius filius occideret̃.l.codicillis.§.
mater.ff.de leg.ij.Bal.lib.iij.ꝯſi.clxj.cecilia col.ij.Roma.
in.l.interdū.§.j.ff.de publica.Fely.i.c.que in eccleſiaꝝ col.
iiij.de cōſti.Jaſ.in.l.trāſigere.ij.nō.C.de trāſa.Bertachi.

Mulier abſente viro clandat os inferius.

Grauis dolor mariti.

Cōtriſtatur aīa mariti.

Marit⁹ vltimus ſcire.

Pluſquā ſi occidat̃ fili⁹

in reper.in ver.adulter:Prepo.in.c.ij.in.v.nō.de ſponſa.
Parpal.in.l.j.col.iij.C.de pci.imp.off.Moder.i apoſtillis
ad lombardā in rub.de adulterio Jo.lupus i rub.de dona.
inter vir.⁊ vx.char.xlvij.col.iiij.vbi i char.ſeq.⁊ inqt Po-
licraticus lib.iij.c.iij.ꝙ nō eſt dolor ſicut dolor ille:quo cor
pus ſuū quis videt aliena libidine pollui cū ſit os ex oſſibus
meis ⁊ caro de carne mea.c.admonere.xxxiij.q.ij.Plus.n.
delinquit mulier pꝑter infamiaꝫ agnationis q̄ꝫ ſi furaretur
Are.ꝯſi.xxxj.cōſiderata in ſi.ij.col.Et ſi maritus de adulte
rio vxoris nō indignaret̃:pſumeret̃ leno:Ferracius cautel.
xiiij.incip.iura ſunt verſi.⁊ accipe aliā cautelā in ſi.Eſt eniꝫ
talis īdignatio ſeu zellotipia de iure naturali:qua aīalia ēt
mouent̃ dicā.j.in ſolutiōe ad ſeptimū fundamētū facit An-
teros fregoſij char.xxv.⁊ ſeq.forti⁹ ſi deſiſteret maritus ab
accuſatione adulterij ob lucrū dotis culpādus eſſet.l.miles
§.ſocer.ff.de adul.quē Bolog.i ſuis nouis interptationib⁹
dicit ſingularē:facit Bar.i.l.iiij.§.cato ante ſi.ff.de vb.ob.
Propterea tutor nō pōt facere pacē de iniuria illata patri
pupilli vel ipſi pupillo:qñ illis eſſet dedecus Bald.Saly.⁊
Jaſ.in.l.pactū curatoris.C.de pac.vbi i appoſtil.Pau.de
ca.Idē Jaſ.in.l.ſi tibi.§.j.ad ſi.ff.de pac.⁊ dicit Jaſ.in.l.re
prehendēda.C.de inſti.⁊ ſubſti.iij.nō.ꝙ honeſtas pferri dꝫ
omni lucro.Hinc dicit Barb.ꝯſ.xlvij.ſcribit̃ preclare apud
eccleſiaſtes col.xix.lib.j.ꝙ quis dꝫ velle potius mori q̄ꝫ re-
linquere honorē ſuū dicā.j.in ſolutione hui⁹.vij.ꝯrīj:dū di-
cam de bononiēſe.Et ſic vides primū incōueniens:qđ oritur
ex adulterio vxoris.ſ.occultam indignationem.

Si maritus nō indignat̃ dicit̃ leno.

Ceſſans ab accuſatione adulterij ob lucrū dotis.

Tutor non facit pacem d iniuria pupilli.

¶ Scōm incōueniēs eſt deriſio mariti:nā lꝫ ſit vir notabilis
iuuenes qui illū cucurbitauerint vel ſciuerint alios cucurbi
tantes eū deridebūt vt docet experiētia:⁊ vult Pau.d ca.
cōſi.cxcij.in cauſa incarceratoꝝ eſt lib.ij.ꝯſi.277.in vlti.im-
preſſis Fely.i.c.ij.col.iiij.de calūnia.verſi.fallit quinto.
¶ Tertiū incōueniens eſt deriſio filioꝝ ad quā ſi mulieres
aduerterēt cū ſint earū caro:nō ita faciliter peccarēt:erit qñ
qꝫ fili⁹ virtuoſus ⁊ tñ ſibi improperabit̃ eū eſſe ſpuriū:vt de
Alexādo magno legimus ⁊ de Phetonte ⁊ alijs pluribus
vnde oriunt̃ tot rixe ⁊ bella ⁊ indignationes:qm̄ eſt magna
ignominia filio ꝙ ſibi obijciat̃ eū eſſe ſpurium pꝑter ea que
ſtatiꝫ dicā:⁊ pꝫ exēplo illius bononiēſis:de quo.j.in ſol.viij.
fundamēti de incōtinētia:vt meminit Bal.li.iij.ꝯſi.lix.vba.
¶ Quartū incōueniens eſt:q͡ꝛ maritus indignatus forte nō
inueniens virtutē in verbis nec in herbis:tandē querit eam
in lapidibus:vt dicit Hoſti.in vlti.char.ſumme eſt in titu.
de verbo.ſig.§.q̄ eſt diſtinctio:⁊ roſariū buſti.ij.parte ſerm.
xxv.littera.e.Surgetus in enchiridion militari charta.xxx.
palam verberat ⁊ ſeuit in vxorem acrius q̄ꝫ iura pmittant:
nā lꝫ ex cauſa maritus poſſit vxorē caſtigare leuiter ⁊ incar-
cerare:non tñ propterea ſeuire Luc.de pēna.in.l.quicūqꝫ
col.iij.C.de re.mil.lib.xij.Jaſ.in.l.milles.§.q iudicati ad ſi.
ff.de re iudi.Panor.in.c.quēadmodū.§.j.col.ſi.de iureiu-
rando:imo ſi hoc fiat pōt mulier a viro diuertere Bar.in.l.
cū ſatis col.ij.C.de agri.⁊ cenſi.lib.xj.Anch.ꝯſil.409.īcip.
probata tanti viri ſeuicia:Jo.lupus in rubri.de dona.inter
vir.⁊ vxo.char.x.in.iiij.effectu:Fely.in c.illud col.ſi.de pre
ſump.Paris de ſindicatu char.iiij.colū.iij.lꝫ al's deberet
ſtare cum viro:etiā ſi eſſet vnus peruerſus:Sozi.conſi.286.
viſa preſtatione in ſi.Et nihilomin⁹ maritus tenebitur ſibi
miniſtrare alimenta extra domū curia toloſ.q.lxxxviij.in ſi.
Jaſ.in.l.j.C.de lega.ad quem Pich.in repe.§.ticia colū.
xlviij.Cuma.cōſi.clxxv.domina quo caſu lꝫ nō poſſet agere
cōtra virū actione iniuriarū:aget tñ actione in factū Cotta.
ij.parte memoralium in verbo actio iniuriarum:⁊ in verbo
vxor nec tenebitur redire ad virum:niſi vir caueat de eam
non offendendo Cacialup.in repe.l.ſi qua illuſtris.C.ad or
ſic.col.xij.de quo Panor.in.d.c.quemadmodum videtur
cōtrariari etiā ſi culpa ſua mulier receſiſſet.c.j.vbi Maria.
in.ix.nō.de lit.conteſta.ſed curia delphinatus in hoc cōtra
q.439.an vir vide Fely.in rubrica de treug.⁊ pa.verſi.qui
timet vbi etiam late ponit generaliter de quocūqꝫ timente
ſe offendi:prout late Hipol.in.l.j.§.preterea col.xij.⁊ ſeq.
ff.de queſtio.Et Guil.de cu.in trac.ſecuritatis ſolent etiā
parlamenta dare timentem in cuſtodia minantis:taliter ꝙ
ſi ex quacūqꝫ alia cauſa:vel ab alio offenderetur iſte minans
teneretur.Et ſi minans ſit filius familias dant illū cui illate
ſunt mine in cuſtodiam filio ⁊ filium in cuſtodiā patri:Bal.
lib.iij.cōſil.clxj.enumerat cauſas pꝑter quas mulier poteſt
talem cautionem

Marit⁹ caſtigat vxorē

Mulier fugiēs a viro.

Mulier nō agit ꝯ viruꝫ iniuriarum.

Dubitās offendi petit caueri.

UVA. BHSC. IyR_277_2

ralem cautionem petere: de quibus vide etiam Ang. in. §. j. inſti. de interdic. Alex. v. volu. conſi. lxxviij. viſo ⁊ diligenter Paris de puteo vbi. ſ. plene Joã. lupus in. c. p veſtras de dona. inter vir. ⁊ vxo. iij. volu. eſt in opere char. lxxj. col. iiij. ⁊ ibi char. lxxx. ponit de recedente a marito concubinario ꝙ non tenetur redire niſi caueat de expellendo concubinam. Et ſi ſubſit tantus timor ꝙ veriſimiliter non ſit bene cautum mulieri per cautionem ⁊ fideiuſſionem non tenebitur redire Petrus gerardi nõ. lxv. incipiẽ. nota illud Fely. in. c. ſcribebam col. j. de preſump.

Mulier nõ tenetur redire.

Eſt bene verum: ꝙ maritus quandoqꝫ expellit vxorem non mala mente ſed alia de cauſa: puta q2 dos ſibi promiſſa ſoluta non fuit. c. p veſtras vbi Prepo. in. vij. nõ. de dona. inter vir. ⁊ vxo. ⁊ Jo. lupus in. iij. eſt char. lxxj. colũ. j. curia toloſ. q. lxxxvij. licet Bald. nouellus in trac. de dote. xxxix. priuilegio. vj. partis col. antepe. dicat hoc eſſe fiendum de iudicio eccleſie per nõ. in. c. porro de diuor. Bal. in. l. ſi donaturus. §. ſi quis indebitam in prin. ij. col. ff. de condi. cauſa data vbi dicit ꝙ raro faciũt niſi homines miſeri: Jo. de ana. in. c. ſalubriter ad fi. de vſur. Unde vel vxor eum vocat vel ipſe vxorem ad cohabitandum ⁊ preſtandum obſequia matrimonialia: ⁊ incidenter anectunt cauſam dotis ⁊ iſto modo faciunt cauſam de foro eccleſiaſtico ſm Preposi. in. d. c. per veſtras. iij. colũ. verſi. nõ. ſicut ⁊ omnes. j. allegandos. Et licet loquantur ſolum in dote promiſſa forte idez in non promiſſa: quia ſi iuras aliquã capere in vxorem alio non expreſſo intelligitur mediante dote congrua Jaſ. in aut. preterea. C. vnde vir ⁊ vx. ij. nõ. vbi Lancel. col. ij. Jo. lup9 in. c. per veſtras ſtatim allegando char. lxxij. col. iij. Alias enim quando cauſa dotis principaliter intentaretur eſt diſcordia inter Cano. An eccleſiaſticus ſit iudex: vt late Jo. lupus in c. per veſtras de dona. inter vir. ⁊ vx. ij. nõ. eſt in toto opere char. lxvj. Et Decius in. c. eccleſia. ſ. marie col. xix. de ꝯſti. verſi. in ſexto caſu: referens Moder. tzꝙ poſſit idẽ Barba. in. c. ex tenore col. j. de for. cõpe. Bap. de ſcõ blaſio in dotalibus priuilegio. lxj. Anch. tñ quẽ pro ſe allegat Decius in d. c. eccleſia poſt Fely. in. c. lꝫ ex ſuſcepto de for. cõpe. vꝫ tenere ꝯtrium: ⁊ expreſſe dicit eſſe tutius corã laico idez Bal. nouellus p Deciũ pro ſe corrupte allegatus qui dicit hanc opi. pcedere in vidua ſꝫ ſecus in alijs. Et ꝯtrium ⁊ ſic ꝙ ſpectet laico tenẽt Are. Sozi. Clau. Bulgar. ⁊ cõiter moder. in. l. j. ff. ſol. ma. Jo. lupus vbi. ſ. Alex. ⁊ Jaſ. in aut. qõ locũ C. de collati. campezius ſub dubio forte in trac. dotium i. j. parte. q. xcix. incip. an hic: Augu. cano. i. lib. ſcrutinij. char. cvij. in fi. verſi. ⁊ vltra pdicta. Et hãc videnꝫ tenere Maria. in. d. c. lꝫ ex ſuſcepto col. vij. verſi. duodecimus. Prepo. in d. c. p veſtras. vj. nõ. ⁊ in. c. de prudentia. j. nõ. de dona. iter vir. ⁊ vx. Et ideo videꝫ tenenda q2 habemus cõem opi. legiſtarũ: ⁊ Canoniſte diſcordãt ideo ẽt i foro canonico vꝫ ſtãdũ legiſtis: vt habeꝫ i. c. j. ⁊. ij. de op. no. nũ. niſi dicas ꝙ fauore dotis ſtatur opi. ſingularis doc. ꝯ cõem Jaſ. in. l. j. col. iij. ff. ſol. ma. in. l. inter pares. ff. de re iudi. vbi colũ. j. dicit idẽ pro paupere pro eccleſia pro teſtamẽto ⁊ alijs ibi enumeratis: ⁊ in. l. gallus. §. quid ſi is col. iiij. ij. lec. ff. de libe. ⁊ poſthu. Et propterea ſolẽt laici pro tuenda eoꝝ iuriſdictione inhibere partibus ne cãm agitent coraz eccleſiaſtico. c. ex tenore: vbi Panor. ij. nõ. de for. cõpe. ꝙ facere nõ poterũt vtendo iſta cautella expulſionis mulieris: q2 tali modo dos venit incidenter corã eccleſiaſtico. Corã quo cum minori diſpendio ⁊ fauorabilius fortaſis agitabiꝫ. Et ẽt abſqꝫ eo ꝙ eam expelleres dũmodo diceres eã velle expellere: ſꝫ õ iudicio eccleſie ſm Bal. nouellũ. ſ. relatuz poſſes cãm dotis incidenter deducere corã eccleſiaſtico: lꝫ realiter nõ expelleres. Redeundo igiꝫ ad indignationẽ mariti qñqꝫ ad tantũ deducitur ꝙ maritus venenat vxorem. Et qñqꝫ vxor aĩaduertens vult preuenire ⁊ nõ preueniri. Et ſic vterqꝫ qñqꝫ moritur vt legimus factũ: facit caſus Alex. lib. iij. ꝯſi. cxvj. in cauſa inquiſitionis: ⁊ tñ vxoricidiũ eſt deteſtabilius homicidio. c. admonere. xxxiij. q. ij. l. j. ff. de parri. Michael in ſuo parrochiali in rub. de peni. recip. eſt char. cvij. vbi p gl. i. d. c. admonere dicit ꝙ eſt deteſtabili9 parricidio: maxime qñ fit cũ veneno propter proditionẽ annexã. l. j. C. de malefi. ⁊ matem. decius in. c. que in eccleſiaꝝ col. ix. de ꝯſti. Et ppterea prebens poculũ venenoſum: lꝫ nõ moriaꝫ venenatus puniri dꝫ Fely. in trac. quõ puniaꝫ conatus col. iij. Barba. lib. ij. ꝯſil. xxiij. col. viij. Bertachi. in reper. in verbo venenatio.

Marit9 expellit vxorẽ q2 dos non ſoluitur.

Eccleſiaſtic9 an cognoſcat de cauſa dotis.

Pro tuenda iuriſdictione.

Uenenat cõiugem.

Quintũ incõueniens eſt inceſtus quẽ quis cognoſcendo ſororẽ ignorãter cõmittit: vt Petrus ſuberti. in trac. de vnica dñi char. l. in rub. de cõcubinariis eſt in. iiij. parte: erit. n. aliqñ filia patris ſui illa quã qs carnaliter cognoſcet vel ducet vxorem vt ibi.

Sextũ incõueniens eſt: q2 ex adulterio naſcunꝫ qñqꝫ maſculi adulterini ⁊ putatiui qui excludent filiã legitimã a ſucceſſione paterna vt Saly. in rub. C. de adul. Ang. in maleficijs glo. che hai adulterato in primis verbis: vbi ſubdit ꝙ exinde oriunꝫ oĩa mala: late Anteros fregoſij char. xlij. Et lꝫ Henrich. boich. Panor. ⁊ alij i. c. officij de peni. ⁊ remiſ. Angelica in ver. adulteriũ Anch. i regula poſſeſſor col. xv. in. iij. q. ver. iuxta pdicta ⁊ in regula peccatũ col. viij. in. iiij. oppo. ver. ſꝫ qd dices frater Bernardinus in. j. parte roſarij ſermone. xxiij. vlt. char. lr̃a. g. doceãt qd agere debeat: tunc mulier q̃ hoc ſcit pro exoneratione ſue cõſciẽtie. Eſt tñ difficile: q2 qñqꝫ filius nõ vult credere matri: put docet Jac. de are. quẽ refert Bar. in. l. filiũ diffinimus ad fi. ff. de his qui. ſunt ſui. vel al. iu. Dicẽs ꝙ ille primogenitus qui ſecũdogenito renũciauit regnũ credendo dicto matris que aſſerebat illũ filiũ militis ⁊ nõ regis fuit fatuus: q2 matri nõ crediꝫ vt per eũ quicqd dicat Petrarcha de remed. vtriuſqꝫ fortune lib. ij. dialogo. clxxiij. de filio qui alien9 inuẽtus eſt: nã teſte philoſopho. viij. ethico. matres plus diligũt pueros q̃ patres: q2 certiores ſunt de eis ⁊ habent plures labores circa eos. Preſumiꝫ. n. filius mariti ⁊ nõ adulteri: ẽt ſi mater ſtaret in poſtribulo. l. miles. §. defuncto. ff. de adul. quod dicit Sing. bolog. ibi in ſuis nouis iterpretationib9 ⁊ Ang. in. l. ſeptimo mẽſe. ff. de ſta. ho. Barb. li. iiij. ꝯſi. lxviij. oĩpotentẽ ⁊ lib. j. ꝯſi. xxvij. ſcripſit col. ij. ⁊ in. iiij. lib. ꝯſi. ix. col. v. verſi. accedat: Bal. lib. v. ꝯſi. xxxix. in fi. punctus: Alex. lib. iij. ꝯſi. lxxxvij. in caſu. col. pe. lib. v. cõſi. clvij. circa primũ. Pau. de ca. lib. ij. cõſi. cclij. in fi. q̃ſtio iſta. capra ꝯſi. ij. col. iiij. Hipol. in. l. j. §. j. col. vj. ff. de queſti. Decius poſt Cano. in. c. p tuas col. j. ⁊. ij. de pba. Crem. ſing. cxxvj. mortuo: q2 pſumitur potius fili9 illius q ad libitũ ſuũ mulierẽ tenebat. Et quietiori aĩo: vt Decius. d. c. p tuas col. j. vbi col. ij. verſi. quartus caſus dicit ꝙ in dubio deberet iudicari: qõ eſſet partui fauorabilius. Sꝫ lꝫ hoc ſit ex pſumptione iuris: tñ veritas ſepe eſt in ꝯtriũ: ⁊ ratio Decij in. d. c. p tuas ꝙ pſumaꝫ potius filius illius qui hꝫ vxorẽ ad libitũ ſuũ. Et ſic mariti: lꝫ ſit pſuaſiua forte nõ eſt cõcludens: q2 mulieres vt plurimum ardentius diligũt adulterũ q̃ maritũ: vt pꝫ ex quo cũ peccato ⁊ iſamia ⁊ periculo pditionis dotis illi cõplacẽt ⁊ alijs periculis: vt in Anterote fregoſij char. xxv. Unde rõnabiliter dicẽdum eſt ꝙ in coitu facilius cõcurrit cũ adultero ad pcreationẽ ſobolis q̃ cũ marito quẽ minus diligit: ⁊ quẽ ſemp hꝫ in lecto ſecũ: vnde tanqꝫ feriatus ſi nõ ſit odio eſt ſaltẽ faſtidio pulchre anteros fregoſij char. xxxij. nã magiſtros faſtidit miſeros totiẽs repetita ſicambres. Et Ouidius i. iij. de arte hoc eſt vxores: ꝙ nõ patiãꝫ amari: ꝯueniũt illas cũ voluere viri. Et omne rarũ pcioſum. xciij. diſt. c. legimus col. fi. ⁊ dulcior eſt fruct9 p multa pericula ductus: ⁊ philoſophus. ix. ethi. ꝙ cũ magno labore acqriꝫ plus diligitur: vnde nulli dubiuz ꝙ facilius generaꝫ fetus qñ mas ⁊ femina cõcurrũt in coitu q̃ qñ mas tantũ: vt dicũt medici quos refert Ludouicus in Enea muliebri. c. ij. char. ix. ⁊ eſt rõnabile ⁊ pbaꝫ ex traditis p Bar. ⁊ Jaſ. in. l. gallus in prin. col. fi. ff. de lib. ⁊ poſth. vbi reputatur quodãmodo miraculum ꝙ fetus concipiatur: qñ ſolũ vnus concurrit. Et ſic ratio Decij non videtur vrgere concludenter. Ideo dic ſm Docto. ꝙ eſt fauor filiationis. Preterea nõ ob. preſumptione. §. defuncto: quãdo alie tot coniecture concurrunt que ſufficiunt bene poterit probari quis filius adulteri: vt patet ex conſi. Ancha. relato p Joã. lupum in rubri. de dona. inter vir. ⁊ vxo. car. xix. verſi. operatur alium ⁊ quartũ col. ij. Pau. de ca. ꝯſi. cxv. ſup. j. col. fi. lib. j. vltime impreſſionis cornei. lib. iij. conſi. j. colũ. x. ⁊ ſeq. Benedi. capre conſil. ij. colũ. j. ⁊. ij. Barba. iiij. volu. conſil. lxviij. incipi. omnipotentez col. ij. ⁊. iij. vbi dicit etiam quid operetur aſſertio parentum: de qua Roma. corneus ⁊ Jaſ. in. l. neqꝫ profeſſio. C. de teſta. vbi ſubiungit Jaſ. ꝙ agnitus vt filius a matre vel auia dicitur filius illius. l. etiam matris cum glo. ff. de probatio. Et per predicta alĩs impugnabam ferracium cautella. xlj. incipi. doctores ad fi. quã tradit ad inſtituendum ſpurium. ſ. vt non nominetur filius teſtatoris: ſed ſoluz filius mulieris: nã ex quo eſt maritata preſumetur

Filij putatiui.

Non crediꝫ matri de filiatione.

Preſumiꝫ fili9 mariti.

Quare potius fili9 mariti.

Habũdãtia generat faſtidium.

Cõtra cautellam inſtituendi ſpurium.

UVA. BHSC. IyR_277_2

filius ſui mariti per. d. §. defuncto. Et ſic erit capax pro quo facit Bal. in conſil. cxxxj. titulus lib. iij. ad fi. ꝛ Pau. de ca. dicto conſil. cxv. Et quia ille nondum erat natus tempore teſtamenti. Adducebam etiam tex. in. l. ſi quis poſthumos in fi. prin. ff. de libe. ꝛ poſth. ꝛ. §. poſthumo in fi. inſti. de leg. quem allegat Iaſ. in. l. gallus in prin. colū. ij. j. lectu. eo. tit. licet ipſe in. §. incertis: inſti. de leg. aliter declaret. Adducebam etiā quia ex tot coniecturis que adderant. Apparebat teſtatorem inſtituiſſe talem poſthumum: quia credebat eſſe ſuum: unde nihil valebat inſtitutio p. d. l. neqꝫ profeſſio melius in. l. ſi pater. C. de here. inſti. facit Monſerr. in repe. §. ꝛ quid ſi tantum in fi. col. xvij. vbi dicit Sozi. ſolitum extollere illam regulam ꝙ inſpicitur voluntas teſtatoris nō ſm veritatem ſed ſm ꝙ teſtator opinabatur: habui de facto. Et lucratus ſum de illa cauſa. xv. ducatos.

Plures cōiecture ad pbandū filiationem.

¶ Septimum incōueniens quia oritur diſcordia inter fratres: quia licet ſint vterini ex quo tamen ſunt de diuerſo ſemine: ꝛ diuerſis cōplexionibus ſunt ſemper diſcordes. Hinc puto exortum illud fratrum quoqꝫ gratia rara eſt. Et illa inuidia quā ponit tex. in. l. cum oportet in fi. prin. ꝛ in fi. §. ſin autem. C. de bo. que libe. Et etiam oritur diſcordia cum patre putatiuo: que eſt horrori legi: que preſumit eum verum patrem. d. §. defuncto: in tantum ꝙ licet filius cōmiſerit delictum mortedignum. Si pater euꝫ deferat iudici filium non morte ſed alia mitiori pena: puta exilij puniendus erit. Abhorret enim lex ꝙ pater videatur filium ad ſupplicium deduxiſſe. l. milites agrum. §. deſertorem. ff. de re. mil. Iaſ. in. l. j. col. ij. C. de his qui. vt indig. Fely. in. c. querenti col. ij. de offi. delega. verſi. tertius caſus in. c. j. col. ij. co. tit. vbi ampliat etiam ſi crimen leſe maieſtatis cōmiſiſſet Io. lupus in. c. per veſtras de dona. inter vir. ꝛ vxo. in concluſio. colū. ij. eſt char. lv. Idem Hipol. in. l. j. §. j. colū. vj. in. l. vnius. §. ſeruus nec ſi col. ij. ff. de queſti. Io. de ana. in. c. ſi. colū. ij. de patri. qui. fil. occid. vbi dicit ꝙ propterea parcitur patri de vita: ſi non reuelauit tractatum quem faciebat filius contra principem: facit ratio. l. diuus in fi. ff. de parrici. Et ſic patet bona cautella pro liberando filiuꝫ a morte: qua audio fuiſſe vſum quendam ſolemnem Doct. terdonenſem in caſu proprio. Et propterea dicebat Fely. admiratus diſcordiam patris: ꝛ filij in. c. afferte de preſumptio. ꝙ quando pater ſtuprat filiam vel filius verberat patrem: nec ille pater nec ille filius ſunt cenſendi: qꝛ identitas ſanguinis non patitur talia ſcelera. Et propterea Solon non tulit legem de parricidio: qꝛ nunqꝫ illud credidit naturaliter euenturum.

Fratrū quoqꝫ grā rara.

Cautella ad liberandū filiū ſꝛ a pena mortis.

¶ Octauum inconueniens oritur damnum publicum Ioā. lupus in rubri. de dona. inter vir. ꝛ vxo. char. xlviij. in fi. ver. ratio vbi in char. precedenti dicit ꝙ adulteriū vxoris etiam prohibet confirmationem donationis inter coniuges que alꝭ fieret morte alterius coniugum: quia reipu. intereſt vt ciuitas liberis ꝛ legitimis hominibus repleatur non adulterinis. l. j. ff. ſolu. matri. Bal. quem. j. referam in cōcluſione mea. cōtra premiſſa faciunt que adduxi in meis clauſulis generalibus in verbo ꝛ mihi notario.

¶ Nonum inconueniens oritur damnum reipublice in alio quia non ſolum diſcordia quam ſupra dixi. Sed etiam inter adulterum ꝛ marituꝫ ꝛ affines hincinde: vnde turbatur pax populi: quod eſt abſurdum ꝛ ſcandaloſum: vt pulchre dicit Petrus de rauēna in ſuo alphabeto circa fi. in. q. incipien. propheta regius. vj. col. ꝛ ſeq. contra finem iuris ciuilis ſm philoſophum ꝛ Saluſtium quos refert Ancha. in regula poſſeſſor col. ij. probatur in. c. nihil de preſcrip. ꝛ in. l. equiſſimum. ff. de vſufruc. ad quā Iaſ. pulchre in. l. quod iuſſit. v. nō. ff. de re iudi. vbi dicit ꝙ iudex ꝑpterea poteſt precipere alicui ne tranſeat ante domum inimici ne forte eum videndo veniant ad rixam. Idē dicit in. l. curatores. ff. de offi. procu. ceſ. Et de hac pace iudex debet eſſe ſollicitus Aluaro. in c. j. §. ſi miniſtrales de pac. ten. Curtius in trac. de ſequeſtro col. iiij. ꝛ conſi. lx. incipi. ſuper eo arti. Decius in. c. licet cauſam de probatio. colū. xxj. verſi. in glo. in verbo poſſidetis: vbi concludunt ꝙ ſi duo cōtendunt de poſſeſſione: ꝛ parant ſe ad arma. Et non conſtet iudici quis ſit in poſſeſſione quoniam ſi hoc conſtaret deberet prohibere ingreſſum alteri: qui non eſt in poſſeſſione: tunc iudex pro bono pacis debet vtriqꝫ inhibere: ne intrent poſſeſſionem ꝛ de pace duo bona verba ponit Lancel. in. l. pactū curatoris ad fi. C. de pac. late Fely. in rubri. de treug. ꝛ pa. Corſe. in trac. de pote. re-gia. q. xlj. Luc. de pēna in. l. j. iiij. colū. ꝛ ſeq. C. publ. leti. lib. xij. Iaſ. in. l. quidam eſtimauerunt colū. ij. ff. ſi cer. peta. Et pax vt ſeruetur moderamen iuris habetur glo. i. c. puberes de deſpon. impube. late Io. de montagne. in trac. de auct. regij conſiſtorij char. xxx. Roma. conſi. vltimo col. v. Eſt verum ꝙ in patria delphinali nō ſunt multum neceſſaria predicta tum propter ea que dixi de ſecuritate quam faciunt preſtari. s. in quarto inconuenienti tum propter illud pulchrum ſtatutum ſi quis per litteras cuius verba ꝑpter eius vtilitatem pro ſolatio lege vt. j.

Turbatur pax populi.

Iudex vt pacem conſeruet.

Inhibet ingredi poſſeſſionē timore ſcandali.

¶ Si quis per litteras iudicis eius propria manu ſignatas: aut volūtate illiꝰ cuius erat poſſeſſio. Quā voluntate interpretamur interueniſſe. Ex quo p. x. dies paſſus eſt notorie poſſidentē poſſidere rei alicuius poſſeſſionē vel qſi nactus fuerit per quēpiam abſqꝫ mandato iudiciario a ꝑdicta poſſeſſione expulſus aut deiectus fuerit probata poſſeſſione ꝛ eiectione. Etiā abſqꝫ violenti euocatione aliquali: ꝑ duos aut tres teſtes cōmuni eſtimatione fide dignos omni allegatione aut appellatione ceſſantibus expelletur violentus per iudicē vel ab eo deputatū: etiā manu militari ſi ſit opus ꝛ reſtituetur deiectus ꝛ reponetur ante omnia in ſtatū priſtinū: ꝛ multabitur violentus vltra penas a iure ſtatutas in x. marchis argenti fiſci errario applicandis. Mitigatione tamen iudici conceſſa ſm modū violentie ꝛ facultates violenti: violentia vero purgata per inſtatum priſtinū reductionem expulſi: ꝛ expenſarum ab eodē expulſo factarū refuſionem audietur: qui fuerit violentus ſup per ipſuꝫ allegādis. Que autē in violento ſtatuimus eadem ꝛ in clandeſtine poſſeſſiones ingrediente intelligenda fore cenſemus ꝛc.

¶ Decimum inconueniens eſt: quia quandoqꝫ euenit duellum inter maritum ꝛ adulterum: licet regulariter ſit prohibitum: vt Iaſ. in. l. ex hoc iure col. v. ff. de iuſti. ꝛ iur. taliter ꝙ licet quis acceptauerit poteſt licite duellum recuſare. Et penitere Decius. in. c. eccleſia ſancte Marie de conſti. col. xiiij. plura per Barba. in. j. volu. conſi. vltimo: vbi Ang. de are. ꝛ Anto. de prato in conſilijs ibi proxime ſequentibus contra quos in illo caſu cōſuluit Calcaneus ꝯſi. ij. Surgetus in enchiridion militari char. xx. ꝛ xxiiij. Somniuꝫ viridarij lib. j. c. cvij. tamen fuit admiſſum per parlamentum regium inter Iaquetum griſſum ꝛ Ioannem carogium: vt habetur in gaghino in vita Caroli ſexti: licet mulier eo in caſu non eſſet in culpa Paris de puteo tali caſu dicit permitti etiaꝫ cum domino ſuo: vt in tract. de re mili. char. xxj. ſub rubri. An ſubditus ratione adulterij prouocet dominuꝫ ſuum ad duellum: ſed dubito propter ea que dicit Ana. in. c. ſi. de patri. qui. fil. occid. Et in illo tract. ponit practicam quomodo fiat: ꝛ late per curiam delphinatus. q. 617. dixi plene cuꝫ ſex ſeq. ꝛ in li. ſtilli parlamentoꝝ parte prima. char. xxvj. ꝛ ſeq.

Duellum.

¶ Vndecimum inconueniens eſt: quia euenit vt quandoqꝫ in ſua domo maritus inueniat vilem ſibi adulterantem vxorem ſuam: vnde cum non poſſit tam iuſtus dolor temperari occidet adulterum: quod cum fiat. l. permittente penaꝫ non meretur. l. gracchus. C. ad adult. Nicol. boerij in appoſtillis ad Dy. l regula cui licet: facit. c. qui peccat. xxiij. q. iiij. Luc. de penna in. l. j. C. publ. leticie vel conſul. lib. xij. q. xxiiij. in fi. cuꝫ ſi. vt Hipol. in. l. patre vel marito. ff. de queſtio. col. j. ꝛ. ij. Caue tamen quia hoc non licet in conſcientia Henric. boich. Panor. ꝛ Fely. in. c. ij. de homici. plus dicebat ibi Io. de ana. ꝙ in terris eccleſie poſſet talis occidens adulterum puniri in foro cōtentioſo per glo. in. c. inter hec. xxxiij. q. ij. que vult ꝙ ille tex. corrigatiura ciuilia permittentia occidere adulterum: ꝛ licet ibi Fely. eum impugnet: tamen alibi ſequitur eum vt in. c. j. col. j. de preſcrip. in. c. iij. quod inſcipit ſi vero de ſen. excō. plus dicitidem Fely. in. c. eccleſia ſancte Marie de conſti. col. xv. verſi. item poſſet ꝙ nec etiā in terris imperij occidēs adulterum eſſet tutus: ex quo ſumus in materia peccati ꝛ ſic etiam in illis ſtandum eſſet iuri canonico Roch. in. c. fi. colum. xxij. de conſuetu. Sed certe credo ꝙ immo etiam in terris eccleſie in foro contentioſo eſſet tutus: nam in illis eccleſia bene habꝫ vtrūqꝫ gladium: alꝭ ſequeretur ꝙ in eis nullus vnquā deberet morte puniri: nec valet conſequentia de foro cōſcientie ad forum iudiciarium Areti. in rubri. ff. de acqui. here. ad fi. Et reſponde ad illam glo. in. c. inter hec ꝙ ſane intellecta non probat intentionem Io. de ana. nā dum illa glo. dicit interfectorem non excuſari a culpa vel peccato: lꝫ a pena ciuili excuſet: voluit inducere

Marituſ occidit adulterum.

In ꝯſcientia.

Ad glo. in c. inter hec.

UVA. BHSC. IyR_277_2

inducere differentiam ſolum interius fori ꝛ ius polli. non in
ter ius canonicum ꝛ ciuile vt patet ex verbis glo. ꝛ ita intel
ligit eam. Iaſo. ꝛ Clau. in. l. vt vim ſuper glo. in verbo. nam
iure. ff. de iuſt. ꝛ iu. Alberi. i. d. l. graccus late Iaſ. in. l. ſi pla
gij. ij. colum. ff. de verbo. obliga. ꝛ alij docto. per eos allega
ti. Hipol. in. d. l. patre vel marito Ange. in tractatu maleſi.
glo. che hai adulterato col. ij. ꝛ Angelica in verbo homicidi
um in. §. vj. hetonta ſuper. Io. viij. qui legitur ſabbato poſt
iij. dominicã quadrageſime. Nec aliter intelligũt Panor.
ꝛ prepoſ. in. c. veniẽs el. ij. ad fi. de ſponſal. vbi lꝫ dicant illaꝫ
ſol. tollerari poſſe tamen tranſeunt ad aliam ꝛ Barb. in. c.
cum eſſes de teſta. col. vj. referens Panor. poſtea colũ. xiij.
acõmodat ſolutionem in ver. pondera etiam illud: dicens ꝙ
non eſt inconueniens ꝙ ius ciuile modificet illud preceptũ
non occides vt in. l. j. ꝛ. ij. C. quando lic. ſin. iud. ſe vind. i cle.
j. de hom. ꝛ in. c. iij. de fur. Poſſet hoc comprobari ex pluri
bus auctoritatibus ſacre ſcripture quas allegat Ancha. in
regula poſſeſſor colum. v. ver. vltra pdicta Henrich. hoich.
in. d. c. ij. de homic. Barb. in tracta. de preſtan. Card. in. ix.
q. primi tractatus Bolog. ꝯſi. ij. col. x. calcan. cõſil. ij. col. ix.
paris de ſindicatu car. iij. in queſtione. An liceat occidere ti
rannũ Io. de Montefer. in epiſtola ante rep. ſuam. l. ſi quis
pro emptore dum declarant illud non permittas maleficuꝫ
viuere ſuper terram ꝛ plura in propoſito tradit Roxellus in
monarchia. car. lxxvij. ꝛ ſequentibus dum examinat an lex
poſſit diſponere ſuper diſpoſitis a iure diuino ꝛ allegat. d.
glo. in. d. c. inter hec ꝛ ibi col. ij. poſt Hoſtien. ꝛ alios dicit ꝙ
lex ciuilis poteſt permittere homicidium etiam pro leui cã
quando ſequitur maius bonum vt euitetur maius maluꝫ fa
cit Calcaneus. ꝯſil. ij. colum. ix. ꝛ ſeq. vbi enumerat plures
caſus in quibus eſt licitũ homicidiuꝫ. Secũdo reſponde ꝙ ſi
aduertatur glo. in. d. c. inter hec allegat iura corrigentia lõ
bardam que diſponebat vxorem adulterã poſſe occidi. Sed
in lombarda maior ratio prohibitionis aderat vt patet i. c.
admonere ibi allegato ꝛ in. l. j. ff. de parri. Et quia preſumit
ſeducta ab adultero. l. j. C. de rap. virg. q̃ rationes non mili
tant in adultero de quo nõ loquuntur illa iura allegata per
glo. vnde ꝙ nõ mutatur cur ſtare prohibetur. l. ſancimus. C.
de teſta. nam vt dicit Archid. in. d. c. inter hec non debem⁹
dicere ius canonicum corrigere ius ciuile niſi vbi expſſe hoc
reperimus: plus diſputando dici poteſt ꝙ tex. in. c. cum non
ab homine. xxiij. q. v. quem allegat illa glo. in. c. inter hec p
mittat occidere vt patet ibi ab inimico. Et ibi an vlciſcendi
que verba non reſtringuntur per ſubſequentia que exempli-

Exẽpla non reſtringunt

ficant in latrone ꝛ iudice quoniam exempla lꝫ declarent nõ
tamen reſtringunt regulam. l. damni infecti ſtipulatio ad fi.
ff. de dam. infec. l. j. §. ꝙ vulgo. ff. de vi ꝛ vi arma. Igneus i
rep. auc. ex cã col. xviij. inimicicia erga adulterum vr tolle-
rabilis ne videatur maritus eſſe leno ꝛ particeps delicti vt
patet ex pdictis. Et vltio ẽ tollerabilis tam iniurie proprie
q̃ꝫ publice vt dixi in nono inconuenienti. Item quia non eſt
maritus qui adulterum occidit ſed eſt ipſemet adulter gloſ.
no. in. c. iij. in fi. de fur. debet. n. abſtinere ſi nõ vult occidi vn
de ſequitur id ꝙ dicit Stephanus coſta. in. c. dilecto colum.
ix. de ſen. excõ. vbi limitat gl. in. d. c. inter hec nõ procedere
niſi talis conceſſio eſſet rationabilis ꝛ diuino iuri conſonãs.

Hodie non pũiũt adul-teria.

Confirmo quia attento ꝙ hodie nõ pũiunt adulteria vt nõ.
Pau. de caſt. in ꝯſi. j. allegãdo ſaltem timore maritoruꝫ ab
ſtinebunt adulteri ꝛ cohercebitur incontinentia a iure vete
ri ꝛ nouo prohibita vt Anch. in regula poſſeſſor colum. xxj.
in fi. vij. queſtionis qui in regula peccatum colum. xj. q. j. di-

Nõ cadit ſatiſfactio.

cit ꝙ de talibus non cadit directa ſatiſfactio quia caſtitas p
dita eſt irrecuperabilis glo. in ver. non poteſt in. l. j. in prin.
C. de rap. virg. vbi dr ꝙ hoc ſolo priuatur deus Iaſo. in. l. j.
§. ſi vir vxore. ff. de acqui. poſ. j. no. roſariuꝫ in. ij. parte ſerm.
xxviij. littera. h. vnde quando agitur de damno irreparabi
li etiam contra iudicem lꝫ ſe ꝛ honorem ſuum defendere. l.
prohibitum ꝛ. l. ſeq. C. de iu. fi. li. x. glo. ꝛ doc. in. l. vt viꝫ. ff. d
iuſt. ꝛ iu. vbi. Clau. col. xij. Nizellus concordia gl. vj. fallẽ. vl
tima col. fi. confirmatur quia licet iura ciuilia non permittãt
maritum occidere vxorem adulteram. Si tamen occidat p

Excedẽs in occidendo mitius pũit

pter iuſtum dolorem mitius punietur. Et ſic ſolum de exceſ
ſu quia debebat ſe vindicare illum accuſando iudici non oc-
cidendo eum auctoritate propria puta pena relegationis. l.
ſi adulterium cum inceſtu. §. imperatores. ff. de adul. in tra-
ctatu de perfecto clerico. ij. parte car. xxxiiij. i. q. an liceat oc
cidere pro defenſione honoris Alex. li. j. conſi. lxxvi. viſa in-
quiſitione colum. j. ꝛ. li. ij. conſi. cxl. incipien. videtur in caſu
col. fi. Fel. in. c. ſignificauit el. ij. col. fi. de homic. in. c. dilecti
filij colũ. pen. de excep. vbi allegat illud notabile conſilium
Pau. de caſt. conſi. cxcij. in cauſa incarceratorum quod eſt
in. ij. li. conſi. cclxxvij. qui idem voluit in. l. ſi quis ſeruo colũ.
j. C. de fur. vbi lꝫ maritus coegerit vxorem dare horam adul
tero vt veniret ꝛ ipſe maritus cõuocauerat affines cum hac
culis pro eũ bacculando ꝛ tamen interfecerunt dicit ibi pau
lus ꝙ debebunt mitius puniri vnde quia accuſando faceret
ſe cucurbitã ꝛ Moder. iudices cõiter d hoc riderẽt nec face
rẽt iuſticiã licuit illã ſibi facere ppriis mãib⁹ qr nẽo vir gra-
uis diceret eum male feciſſe ꝛ Pau. ſequitur ꝛ commendat
Ioã. lupus in. c. per vras in. viij. ampliatione de dõa. inter
vir. ꝛ vx. eſt in opere car. lxj. Ang. in maleſi. in verbo Andre
am auxiliatorem colum. vij. in verbo dictus Andreas arma
tus col. ij. in ver. ſcienter col. iij. in ver. ꝛ appenſate ad fi. ꝛ in
ver. quas ſi non ſoluat col. vj. paris de ſindicatu in ver. pena
ver. tu qui vadis quottidie in birraria ꝛ Paul. ſimpliciter
ſequitur Bolog. conſil. xxiij. colum. j. prepo. in. c. porro. iij.
col. de diuor. Iaſ. in. l. j. §. fi. colũ. iij. ff. de op. no. nun. cepol.
conſi. xxviiij. viſo proceſſu colum. pen. ꝛ in locis. j. allegãdis
facit Aret. conſi. xxxiiij. viſis diligenter col. ij. ꝛ omnes cõ-
ſulentes pro florentinis qui occiderant cardinalem. ſ. idem
Aret. conſi. clxv. ſicut col. pen. curtius. conſi. xx. ſepenumero
col. vj. ꝛ conſi. ſeq. col. viij. tortus conſi. ſuo impreſſo ad fi. cõ
ſiliorum Anto. de bu. col. ix. vbi volunt ꝙ excedẽs modera-
men inculpate tutelle qui ſe defendẽdo occidit alium debet
mitius puniri. Et ſic ſolum de exceſſu. Et eſt etiam notabile
illud conſilium Pau. ꝛ ſupradicta ad aliud. nam ex quo de
creuerunt ſolum bacculare lꝫ mortuus fuerit ille adulter. de

Limitatio ad. c. fin. de homic.

bent etiam mitius puniri. Et ſic limitatur. c. fi. de homic. li.
vj. plures concordantes allegat Hipol. nota. clxxvj. incipiẽ.
voluntas ꝛ propoſituꝫ Petr. de rauẽna in ſuo aureo alfabe
to ꝛ Catellan. in ſecunda parte memoral. vterꝗ in verbo ho
micidium vbi propterea inferunt ſi in ludo ad pugna vel ad
pillam quis occideret aliũ non debet puniri pena ſtatuti pu

Intelligi d bet ſtatutũ de occidente doloſe.

nientis homicidam ad mortem quia tale ſtatutum debet in
telligi de occidente doloſſe idem Pau. in. l. iij. C. de ep. au.
in. l. j. vbi bona poſtilla. ff. de. ll. ꝛ ibi Iaſo. qui idem tradit
in. l. ſororem. C. de hijs qui. vt ind. in. l. ij. colum. ix. ff. ſi qs
in ius voc. non ie. in. l. ſi pater tuus col. iij. C. de here. inſti. in
l. clam poſſidere. §. qui ad nundinas vl. lect. ff. de acqui. poſ.
Fely. in tractatu quomodo puniatur conatus in fi. col. pen.
in. c. lator de homic. in ſuo repertorio in verbo ſtatutuꝫ col.
pen. Crem. ſing. cxlix. clau. i rep. l. vt viꝫ col. xxxix. ff. de iuſt.
ꝛ iu. decius conſi. j. col. ix. ꝛ in. c. cognoſcentes ante fi. vj. col.
de ꝯſti. Alex. in. l. ꝛ ſi ſeuerior. C. ex qui. cau. inf. irrog. ꝛ ꝯſi.
cix. viſis ꝛ conſideratis col. iiij. li. j. ꝛ. cxl. videtur in caſu col.
iij. ij. volu. cepol. cautel. xij. eſt car. j. in rep. l. j. C. de ſer. fug.
col. iiij. Et in pluribus conſilijs ſuis vt late cõgerit hipol. in
l. de minore col. vj. ff. de queſti. ꝛ. d. no. clxxvj. voluntas ꝛ p-
poſitũ cazialup. in rep. l. omnes populi col. cxj. Et dũ Pau.

Licet ꝯgregaȓ amicos

dicit ꝙ licuit cõgregare amicos adde clau. in rep. d. l. vt viꝫ
col. xlij. ver. ſuccedit alia queſtio Fely. in. c. que in eccleſiaꝝ
col. iij. de conſti. cepol. in ſerui. vrba. in Rubri. qualiter quis
vti debeat ſeruitute. c. xxj. ꝛ conſi. iiij. ꝛ. lxxiiij. Iaſo. in. l. ij.
ff. de iu. om. iu. ver. ij. adde Montifer. in rep. l. nemo poteſt
colum. xj. Hipol. no. clxxv. conceſſo vbi voluit ꝙ liceat mari
to congregare amicos pro occidendo adulterum ꝛ hoc alij
mandare ꝛ Pau. circa principium illius conſilij dicit hoc p
cedere etiam ſi ſtatutum ſimpliciter puniat homicidaꝫ quia
debet intelligi. ſ. doloſſe. Et ſic ſecundum ius cõmune p quo
Hipol. no. xv. incip. ſtatuta cõmuniter vbi dicit ꝙ ſtatutũ di
ctans ꝙ prebens auxilium conſilium vel fauorem ad homici

Statutũ pi ter puniens dantẽ auxilium vel fauorem.

dium pari pena puniatur debet intelligi ſecundum ius com
mune. Et ſic in caſu quo de iure cõmuni veniret puniendus
vt principalis allegat Saly. quem etiam ſequitur decius in
c. j. col. viij. de offi. dele. pro quo facit Corſ. ſing. cccvij. nota
vnum Ange. in maleficijs in verbo Andream auxiliatorem
col. ij. ꝛ. iij. Bolog. conſi. xxxiiij. colum. iiij. per illud dictum
Hipol. euaſi Io. vitum a morte. nam iudex nollebat crede-
re niſi habuiſſem deciſionem in terminis lꝫ allegarem illam
regulam met per quam ſolam Hipol. ꝛ docto. per eum rela
ti ad hoc mouentur. Et eſt malefactum ſecunduꝫ Pau. qui
inuehit contra tales iudices in. l. clodius. ff. de acqui. here ꝛ
alibi vt

UVA. BHSC. IyR_277_2

alibi vt refert Jaſ. in. l. nõ eo minꝰ col. fi. verſi. iij. C. de pcur. Sunt qui vtuntur alia via ſeu pratica contra adulterum. naȝ ſi habent aliquem ſuſpectum ne ſollicitet vxorem ſuam faciunt eidem proteſtationem in forma ſequenti vȝ. In dei nomine amen. Anno. M. cccccxvij. indictiõe quinta die. xvij. februarij ego Martinus de corniglano in hijs ſcriptis denuncio conteſtor. ⁊ proteſtor tibi triſtano de brauis ſicut habeo te ſuſpectum de adulterio cum vxore mea. Et quia nihil habes cum ea agere me inuito. Abſtine imposterum ne cum ea conuenias nec cum ea loquaris quod ſi fueris auſus tẽptare denuncio proteſtor ⁊ conteſtor in hijs ſcriptis ꝙ cõtra te vtar remedio ⁊ exequutione mihi a iure cõceſſis. Et vt maiorem fidem huic mee denunciationi adhibeas hãc denunciationem ⁊ conteſtationem in hijs ſcriptis poni rogaui ⁊ per infraſcriptos tres teſtes ſubſignari. poſtea vero in fine facias ſubſcribi tres teſtes iſto modo vȝ ego Anto. de butr. preſens interfui vocatus quãdo dictus Martinus die ſupraſcripto predictam denunciationem ⁊ proteſtationem coram infraſcriptis teſtibus ⁊ me ſcripſit ſeu ſcribi iuſſit in quorum fidem hic me manu propria ſubſcripſi. Et ſic ſubſequenter facient alij duo teſtes. Poſtea tranſmitte talem denunciationem illi triſtano per nuncium curie qui adhibeat ſecum vnũ teſtem vel duos quando illam preſentabit tali triſtano. Et poſtea referat notario vel ⁊ melius notario curie hoc modo Anno indictione die tali. B. nuncius medio eius corporali iuramento manualiter tactis ſcripturis preſtito retulit tali d. iudici. Et mihi notario ſubſignato ſe ad inſtantiam Martini de corniglano iuiſſe. Et denunciationem ſupraſcripti tenoris ſubſcriptam manu trium teſtiũ portaſſe ⁊ dimiſiſſe hodie ſupraſcripto triſtano in ea mentionato perſonaliter repto ⁊ in preſentia. B. ⁊. C. ſeqꝫ ei denunciaſſe prout in ea continetur. iſtis ſic peractis expecta per. x. dies ad minꝰ poſtea eidem triſtano tranſmitte aliam denunciationem pari modo ſubſcriptam mutato die ⁊ fac fieri relationeȝ vt. ſ. poſtea expecta ad minus tres dies. Et fac aliam tertiã denunciationem pariter manu illorum trium teſtium ſubſcriptam ⁊ fac fieri relationem vt. ſ. nam ſi poſtea inuenies illum triſtanuȝ loquentem cum vxore tua in loco ſuſpecto puta ĩ domo tua vel in ſua vel in ſuburbano poteris impune occidere. Si vero eum in alio loco non ſuſpecto puta in via vel eccleſia voca tres teſtes qui hoc videant ⁊ denuncia iudici. nam ſi euȝ habere poterit cõſtito de predictis abſqꝫ alio proceſſu damnabit eum ad mortem. §. hijs itaqꝫ in auctentico vt liceat matri ⁊ auie vnde ſumitur auctẽtica ſi quis ei quem. C. de adul. que iura requirunt ſolum trinam denunciationem tribus teſtibus ſubſcriptam. Sed predicta forma tradita eſt ad facilioꝛem probationem que adhuc facilior eſſet ſi denunciatiõem ſcribi faceres per notarium cui de ea ⁊ ſubſcriptione triuȝ teſtium rogares inſtrumentum. Et pariter quando inuenires iſtum loquentem cum vxore vt etiam coram illis tribus rogares inſtrumentum notario quia per tale inſtrumentum ꝓbabitur delictum vt volunt Jac. de beluiſo Bart. ⁊ Angel. in. d. §. hijs itaqꝫ. Et iſto modo denunciandi iudici videt̃ ꝙ liceat procurare ꝙ occidatur per viaȝ iuſticie Alberi. in dictionario in verbo impedimentum. viij. circa fi. Betonta. q. xlviij. quam ponit in euangelio ſabati poſt. iij. dominicam xl. facit. Enchiridion militare car. vij. dum ponit multiplicẽ penam adulterij iunctis que dicit car. xxxvj. d gladio ſpũali ⁊ materiali. Et ſufficiet trãſmittere talem denunciationem per nuncium vt in. d. §. hijs itaqꝫ ibi deſtinauerit. Et procedunt predicta etiam quãuis dictus adulter non eſſet villis ꝑſona: propter odium ſpernentis talem proteſtationem glo. ⁊ Saly. in. d. auc. ſi quis ei Jac. de beluiſo Bar. ⁊ Angel. in d. §. hijs itaqꝫ Ang. in maleficijs in verbo Che mai adulterato videantur velle contrarium. Item procedunt predicta etiam ſi iſte maritus denunciãs eſſet adulter. non ob. ea que ſub dubio forte tradit Hipol. ĩ. l. patre vel marito. ff. de queſti. col. iij. ⁊. ĩ. in reſponſione ad. vij. de incontinentia quia loquitur de excuſando mulierem quo caſu bene admittitur cõpenſatio adulterij nos autem loquimur in adultero denunciato cuius nihil intereſt de adulterio cõmiſſo per maritum denunciantem. Aduerte etiam ꝙ iſte tres denunciationes debent fieri cum interuallo. Et non vna eadem die glo. ĩ. l. ſi cõuenerit la. j. ff. de pig. acti. quam ſequitur decius in. c. ſua nobis de appel. col. fi. Maria. de citatione car. lv. col. ij. corſ. in tractatu de verbis geminatis. q. viij. Jaſ. in. l. ſi certis annis in fi. ij. col. C. de pac. ⁊ ĩ. l. j. col. viij. ff. de offi. eius roma. conſi. ccccxxvij. incipien. in propoſito caſu Fely. ⁊ Barb. ĩ. c. cũ cauſa ⁊ in. c. fi. in prin. de offi. deleg. Barb. in. c. ex litteris vij. colũ. de conſt. ⁊ Marchus antonius baueria in tractatu de mora. col. vj. verſi. vij. tempera ⁊ ibi col. iij. adducit. viij. ſimilia. Et videtur ſufficere vna dies interualli inter vnam denunciationem ⁊ aliam glo. in. d. l. ſi cõuenerit ⁊ ibi Bar. Ang. in. §. contra autem inſt. qui. al. li. vel nõ col. ij. Maria. d. car. lv. ⁊ videtur eſſe cõmunis opi. tamen ante factum ad euitandum omnem dubitationem placet interuallum predictum in formis ſupraſcriptis ad euitandum opi. Pau. de ca. in. d. l. ſi conuenerit.

Pratica ꝑ marito qui hȝ aliquem ſuſpectũ. d. vxore ſua.

Etiã ſi adulter nõ ſit villis.

Tres dẽnunciatiões cuius iterualli dñt eſſe.

¶ Duodecimũ inconueniens eſt quia maritus ꝙ̃ primũ ſcit vxorem adulteram debet ab ea ſeparare thorum. Alias peccat. c. ſi vir vbi glo. allegat concor. de adul. ĩmo ſunt qui dñt ꝙ tali caſu licitum ſit in totum dimittere vxorem ⁊ aliam capere. Allegant pro hoc illud Mathei. xix. vbi poſtqꝫ ſaluator dixit. Quos deus coniunxit homo non ſeparet ſubiũgit quicunqꝫ dimiſſerit vxorem ſuam niſi ob fornicationeȝ ⁊ aliam duxerit mechatur ⁊ qui dimiſſam duxerit mechatur ⁊c. c. dixit dominus. xxxij. q. j. que littera ordinata ſic dicit quicunqꝫ dimiſſerit vxorem ſuam ⁊ aliam duxerit niſi ob fornicationem mechatur. Et ita etiaȝ refert illam litterã. Roch. in. c. fi. col. xx. ver. circa aliam partem de conſuetu. eſt in pri. car. x. ergo ibi littera clara que aliter ſane intelligi non põt ad hoc vt exceptio ſit de regula ⁊ intelligatur in terminis regule prohibentis aliam ducere. ergo in caſu exceptionis ꝑmittitur aliam ducere. l. nam qđ liquide. ff. de pen. leg. Jaſ. ⁊ claud. in. l. fi. col. fi. ff. ꝙ quiſ. iu. Corn. Igneus ⁊ Curtius ĩ auc. ex cã. C. de lib. preter. Fely. in. c. quoniã frequẽter col. j. vt lit. non conteſt. decius in. c. cum dilecta colũ. ij. de ꝯfir. vtil. vel inutil. nata in. c. quãuis colum. lxxvj. de pac. lib. vj. Et ad illud euangelium pro hoc videatur Barb. li. j. conſil. lxiiij. ſcribitur libro heſter. col. v. ⁊ colum. antepe. ineptũ. n. videretur ꝙ principium loqueretur de ducente aliaȝ. Et exceptio loqueretur ſolum de ſeparatione thori. prout in ſimili Jaſo. in. l. nemo poteſt. j. lectu. colum. xiij. verſicu. tertio ⁊ fortius de leg. j. ¶ Secũdo allegant tex. ambro. xxxij. q. vij. c. vxor vbi videtur text. ad litteram factus ad hoc dicens in fin. ꝙ viro licet ducere aliã. ¶ Tertio allegãt augu. xxxij. q. vij. in. c. apoſtolus in fi. ibi ſed quia permiſſit non iuſſit: fatetur ergo augu. ꝙ deus permiſſit tali caſu vxoreȝ relinquere ⁊ aliam capere ita Barb. d. conſi. lxiiij. li. j. col. antepe.

Diuortiuȝ.

Exceptio d bet eſſe de regula.

¶ Quarto allegant rõnẽ: nam ſi diceremus non eſſe licituȝ aliam ducere ſequeretur ꝙ quis cogeretur peccare quod eſt inconueniens probant qꝛ vxorem adulteram cognoſcere ꝓhibituȝ eſt. c. ſi qs vxorẽ. xxxij. q. j. c. ſi vir ⁊. c. fi. vbi Panor. ⁊ Jo. de ãna. de adul. qui dicunt hoc maxime procedere quãdo mulier perſeuerat adulterando cum varijs ⁊ pluribus qꝛ tunc non prodeſt recõciliatio vt Panor. d. c. ſi vir. roſar. buſti. j. parte Serm. xxiiij. littera. m. in fin. ⁊ Soȝ. conſil. xxviij. circa primum verſic. tertio hoc probatur vbi allegat Joan. Andr. in mercuriali ſine culpa colum. ij. Fely. in. c. ſcribebã col. j. de preſum. qꝛ igneus ille furor neſcit habere modum glo. in. §. nouimus in auc. qui. mo. na. eff. leg. hinc dicit bal. in. l. precibus col. vj. C. de ĩpub. ⁊ al. ſub. ꝙ nihil ardore amoris vehementius quẽ intra debitos limites carcerare phicũ eſt nõ muliebre: ⁊ dicit Azo. in ſumma. C. de ſen. ꝯſul. claud. ꝙ habet ſua tella cupido ⁊ ſpicula figit amor. Et ꝙ amor trahit ſupos. Et ꝙ omnia vincit amor qui miſcet omne fas atque nephas. l. ij. col. iiij. ver. initium. ff. de orig. iu. maxime in conſueto ita facere. Jo. d mõtaygne in tractatu de bigamia v. q. col. xxv. ver. ſecundo magis: quia tunc non procedit. c. ꝙ autem. xxxij. q. j. nec epiſtola enee ſiluij. xcix. incipiẽ. inter alia fornicari extra matrimonium prohibitum eſt ad quam euitandam iſte non vallens continere vxorem duxit. c. nerui circa fi. xiij. diſti. c. ſi paulus in fi. xxxij. q. v. fuit. n. melius nubere qꝫ vri. j. ad corinth. c. vij. ĩ. in. xj. ratione ꝙ ſit nubeñ. quomodo ergo faciet iſte non vallens cõtinere ſi ſibi non licet cognoſcere vxorem perſeuerantem in adulterio nec fornicari cum alia quia continentia perſuaderi poteſt nõ imperari. xxxij. q. j. integritas Panor. in. c. cuȝ olim colum. fi. de cler. coniug. arctiſſima. n. eſt vita continentie late lucas de penna in. l. mulieres col. vj. C. de incol. li. x. laborioſum. n. eſt continere. Et pauci ſine vicio carmis inueniuntur prepoſ. ĩ Rubrica de ſpon. circa principium eratqꝫ moleſta etiã apoſtolo qui

Nõ ab euitatõe abſurdi.

Omnia vincit amor.

Cõtinere ẽ difficille

UVA. BHSC. IyR_277_2

ſtolo qui fuit vas electionis.c.ſi paulus.xxxij.q.v.vt ipſe.ij.
ad corinthios.xj.dum dicit datus eſt mihi ſtimulus carnis
mee qui me collaphizet. ⁊ Petrarcha de remedio vtriuſq;
fortune.lib.ij.dialogo.ccxxxij.de luxuria ⁊ eo.lib. dialogo.
cxlvj.de filia impudica ꝙ precipitem animũ in libidines fre
nare difficille eſt valde ⁊ niſi deus ipſe manum adhibeat im
poſſibile homini facit beatus Bernardus in.li.de interiori
domo in Rub. nil melius nil vtilius ꝙ̃ ſe ipſum cognoſcere
circa fi.petr⁹ ſuberti.in li.de vinea domini.iiij.pte.c.xv. An
teros fregoſij.car.xvj.⁊ ſeq.⁊ car.xlvj.ponit ratione̅ de hoc
⁊ car.liij.refert illud apoſtoli.Et alias plures auctoritates.
Et propterea apoſtolus diſpenſauit ſecũdas nuptias vt Lã
dulfus ſuper illo euangelio Mathei.xix. littera.c.eſt in vi
ta Chriſti parte.ij.c.x.pulchre Joã.de montagne ita intelli
gens illud mathei.xix.in ſuo tractatu de bigamia.j.q. colũ.
xv.⁊.ij.q.col.ix.erit ergo neceſſe fateri ꝙ ſibi liceat aliã vxo
rem ducere cum qua ſine peccato poſſit euitare fornicatiõez

Difficile ⁊ impoſſibile

nam iugum meum ſuaue eſt mathei.xj.in fi.difficultas ⁊ im
poſſibilitas equiparantur.l.nepos proculo.ff.de verbo.ſig.
c.breui de iureiurãdo Fely.in.c.eccleſia.ſ.Marie col.xxxiij.
ver.ſm notabile de conſtit.Et ad impoſſibile nemo tenetur
l.impoſſibilium.ff.de regu.iur.⁊.l.impoſſibilis.ff.de verbo.
ob.⁊ ad impoſſibilia legiſlator mentem nõ adhibet Lãzel.i
l.cum ſeruus.§. conſtat de leg.j.col.j.⁊ lȝ Angelica in ver.
debitum.§.viij.dicat eum qui continere non valet non pec
care ſi cognoſcit ſcienter vxorem adulteram non credunt ſi
bi quia nihil allegat.l.illam.C.de collati.⁊ iura preallegata
loquuntur indiſtincte.l.de precio.ff.de publicia.⁊ Panor.
in.c.quemadmodum de iureiurãdo ad fi.tenet ꝙ quãdo mu
lier non poteſt caſtigari ab inſolentia ſua ꝙ vir poteſt eã de
ſerere preſertim quia maritus incidit in tale diſcrime̅ abſq;
culpa ſua Jo.montagne in tractatu de bigamia.q.v.colũ.fi.
vnde ſuccedit regula ſine culpa quia delicta non egrediunt
auctores ſuos.l.ſancimus.C.de pen.c. queſiuit de hijs que
fi.a ma.par.cap.Et predicta procedunt ſm eos vltra alia dã
na que incurrit maritus cognoſcens ſcienter mulierem adul
teram etiam peracta penitentia reconciliatam:nam incurrit
omnino bigamiam.Anna.in.d.c.ſi vir Jo. de montagne in
tractatu de bigamia.q.v.colum.xl.⁊.q.vj.colũ.viij.propter
quam perdit priuilegium clericatus ⁊ alia plura de quibus ĩ
titulo de bigamis que ꝙ̃tuȝ nocuerit do.Antonio de rotel
lis vide per Bertach.in tractatu de epõ car.ix.q.xxv.Item
perdit facultatem accuſandi impoſterum vxorem de adulte
rio.Item ⁊ lucrum dotis.c.plerunq; vbi prepo.iij.no.õ do
na.inter vi.⁊ vxo.vbi ſemper vide Jo.lupus in.c.j.in.v.in
tellectu eſt car.lij.Non ob Pau.ad corinth.vij.nec.xxxij.
q.vj.⁊.vij.per totum quia eorũ interpretatio vr̃ violare ver
ba illius euangelij Mathei.xix.prout ⁊ ſuppletio Nicol.de
lira.ibi:quia nulla ratio eſt adeo affirmatiua quam ſi ſupple
re vellimus non efficiatur negatiua ⁊ econtra ideo non pla
cent iſti ſubauditi intellectus nec ob.Bonauentura in quar
to ſententiarum.xxxv.q.iiij.ar.j.q᷑ eſt ſupplectiua ⁊ violati
ua littere nec ob.xxxij.q.vij.c.omnes quia d̃claratio Hiero.
non eſt neceſſaria Immo illa verba euãgelij q poteſt capere
capiat potius ſignificant ſm eos qui poteſt intelligere intel
ligat:vt patet ex verbis ſuperioribus euangelij ibi non oẽs
capiunt verbum iſtud ſed quibus datũ eſt.Suadetur ex cõi

Saluator lo q ſolet ĩ parabolis.

ſtillo ſaluatoris qui ſolebat loqui in parabolis Panor.in.c.
nouit col.iiij.ver.omnia.n.illa de iudi.ſm quem eius verba
debemus interpretari.l.heredes palã verſi.ſed ſi notam.ff.
de teſta.non ob.Alie auctoritates canoniſtaruȝ quoniaȝ ip
ſi non habent vxores ideo de alieno coreo voluerunt facere

De alieno coreo latas corrigias.

latas corrigias contra.l.ſi pignore in prin.ff.de fur.prout il
la meretrix de alieno filio de quo in.c.afferte de preſumpt.
Maria. in tractatu de viſitatione car.xij.eſt.xj.li.q.viij.quã
do.n.ſunt coniugati plus ceteris igne zeloripie vtuntur ſm

Clerici zelotipi.

Specul.in titu.de ſponſal.§.fi.circa medium. Sed nunc ſic
dicunt quoniam ipſi non ſolum vnam imo plures vxores ſeu
amaſias imo ⁊ quandoq; concubinas habent eodem tempo
re vnde hijs attentis forte non eſſet inconueniens ꝙ varian
tibus temporibus ⁊ malicijs hominum excreſcentibus iura

Sacerdotes nuberent.

etiam mutarentur.c.non debet de conſangui.⁊ affini. Jaſ.i
l.ſi ex toto.§.fi.col.fi.ff.de leg.j.gãmarrus in tractatu de ex
tenſiõe col.xxxij.⁊ ſic ꝙ permitteretur ſacerdotibus capere
vnicam vxorem vt faciunt greci Panor.in.c.cum olim col.
ij.de cler.coniug.Fely.in.c.ſi quando de reſcrip.col.iij.Et
hoc pmittebat ſanctus Ambroſius in eccleſia ſua vt in Cro
nica corij car.x.eſt ſub Anno.M.cclxxxvij.vbi refert que̅
dam henribaldum cottã qui primus voluit prohibere ſacer
dotes vxorem ducere ab eis fuiſſe occiſum nec ſatiſfaciũt rõ
nes Moder.in tractatu de perfecto cler.in.ij. parte in.ij.re
quiſito poſtq̃ fuerint ordinati quia ſunt fundate in auaricia
que nõ conuenit imitatoribus Chriſti eſt verum ꝙ Stepha
nus aufr.in rep.cle.j.de offi.ord.car.antepe.in ver.contine̅
tia.n.maturius loquitur.dicunt etiam iſti ꝙ corrupta inten
tio canoniſtarũ patet ex.c.gaudemus extra de diuor.vbi re
citant verba euangelij modo ſuo.Item ⁊ pȝ ex.c.quod pro
poſuiſti.xxxij.q.vij.vbi adducunt ad.c.precedens:illam non
veriſimilem ſolutione̅ ꝙ.c.proxime precedens fuerit depra
uatũ ⁊ falſificata littera Ambro.l.nõ ẽ veriſimile.ff.ꝙ met.

Veriſimilit

cã.c.quia veriſimile de preſump.vbi Fely.Jaſo. in.l.ſi extra
neum col.ij.ff.de ꝯd.cã data hipol.in.l.j.col.xv.in prin.⁊ in
§.j.col.vj.ff.de queſti.⁊ in Rubrica.C.de proba.colum.xxv.
Barb.li.j.conſi.xj.colũ.ij.calcan.conſil.xxvj.in fi.colum.ij.
Auguſtinus canonicus in ſcrutinio car.lxxxij.nõ ob. marci.
x.⁊ luce.xvj.quia illi tex.debent intelligi ſecundũ illud Ma
thei.xix.vbi math.copioſi⁹ loquitur.l.diui fratres.ff.de iu.
pr̃o.¶ Tu vero obmiſſis iſtis garrulitatibus.Cõclude con
trarium ꝙ non liceat aliam capere prima viuente probatur
in locis ſuperius allegatis pro iſta parte etiaȝ pulchram ra
tionem aſſignat Somnium viridarij li.j.c.cvj.⁊ ſeq.eſt car.
xxviij.non ob.ꝙ exceptio debeat eſſe de regula quia verum
niſi reſultet correctio.ll.vt per Fely.deciũ ⁊ clau. allegatos
pro contrario ⁊ Curtium iuniorem conſil.vij.col.iiij.vel niſi
reſultaret inconueniens vt per eos maxime quia Paul.qui
fuit vas electionis.c.ſi paulus in fin.xxxij.q.v.clare loquitur
⁊ eius oppi.ſequitur eccleſia que non poteſt errare.c.a recta
xxiiij.q.j.Fely.in.c.j.ĩ fi.de ſum.trini.⁊ Hiero. ita tenet.Et
ſi ſic non prouideretur ſequerentur multe fraudes attenta
fragilitate ⁊ inconſtantia mulierum quibus propterea meli
us ſucurſum reperitur.d.c.dixit dominus.xxxij.q.j.vnde nõ
eſt receden̄.ab interpretatione iſtorum ſanctorum qui fue
runt Spiritu ſancto inſuflati.c.ne initaris de cõſti.in tracta.
de tranſlatõe concilij baſilee col.xxx.ver.ſane quia ſunt quia
in eis ceſſat omnis ſiniſtra ſuſpicio.Et que Spiritu dei agũ
tur non ſubiacent regulis iuris cõſultorum.c.licet de regul.
Et ſic patet ſolutio ad illud Mathei.xix. etiam ſi tenerem⁹
fatuam interpretationem partis contrarie.Ex quo ibi dicit
qui poteſt intelligere intelligat vnde aſcribere deberẽt im
becilitati ingeniorum ſuorum.Saluari poſſet fortaſſis:ſalua
ſemper determinatione ſacre matris eccleſie.Predicta cõ
cluſio que habet ꝙ liceat marito relicta vxore adultera aliã
capere vt procedat quotienſcũq; propter tale delictum vxo
ris.epiſcopus conceſiſſet marito ſeparationem thori qõ etiã
ex alio permittitur vt in titulo de diuortijs ⁊ in no.caſu de
cius conſi.cxl.⁊ ſic ꝙ ceſſaret ſuſpitio fraudis quia tunc ſi cõ
tinere non valeret.Et non eſſet ſpes correctionis quia talis
mulier perſeueraret cum tribus vel quattuor ⁊ ſic diceretur
meretrix ſm vnam opi.quam refert Soȝ.in bonon̄. conſilio
liiij.viſis teſtibus col.iij.imo cuȝ duobus ſi faciat cã queſtus
Joã.lupus in Rubri.de dona.inter vi.⁊ vx.car. xix.ver.vi
deamus nunc Bald.in tractatu ſtatutorum in ver. gabella

Meretrix p batur

col.fi.vel quia homines publice ad eam vadunt Jaſ. in.l.nõ
hoc.C.vnde leg.col.antepe.Angel.inſt. de patr.pot.col.j.
Bolog.i rep.auc.habita.col.pen.C.ne fil.pro pa.vel ꝙ mo
nite ⁊ reconciliate relabuntur perſeuerando in adulterio:nã
vt inquit Amadeus idialogo de amicicia car.xxxix.poſt Se
necam non eſt locus remedio cuȝ vitia mores ſiunt facit Jo.
lupus in.c.per vr̃as de don.inter vi.⁊ vx.in materia excõica
tionis dum loquitur ꝙ heretici in hiſpania quia cõiter rela
buntur non admittuntur ad recõciliationem eſt car. lvj.ope
ris colum.ij.⁊ clericus incorrigibilis traditur curie ſecula
ri Card.xj.q.j.c.ſtatuimus.c.cum nõ ab homine de iudi.fa
ciunt que ponit Fely.in.c.ſcribebam colum.j.de preſumpt.
nam quãdo medicamenta nõ proſunt quia vulnus eſt cãcro
ſum opus eſt ferro ignito Hoſtie̅ſis in.c.nouit.§.j.colum.ij.
de iudi.vt dicimus de hereticis in.vj.in.c.ad abolendam ⁊ ĩ
tractatu de fide catholica.c.xxix.⁊ ſeq.eſt car.v.⁊ in malleo
maleficarum parte.iij.q.ix.car.pen.nam vt ibi dicitur parte
prima quando ſunt vetule nec reperiunt amatores tanta fer
uent luxuria

UVA. BHSC. IyR_277_2

Faciunt ſe ſtrighas — uent luxuria ꝙ faciūt ſe ſtrighas. Et cum demonibus cauſa explende libidinis ſe agitant. poſſet forte aliā vxorem capere ex diſpenſatione ſummi pontificis ⁊ nō aliter qui propter talem cauſam diſpenſare poſſet ⁊ tunc non militabit dictum

Licita diſpenſatio pape. — apoſtoli nec dicta porcij inſt. de patr. pot. col. fi. ita vult gl. in ver. conuerſiones in fi. in. c. agatoſa. xxvij. q. ij. glo. in. c. ex publico de conuerſ. coniug. circa fi. Joā. de ſelua. in tractatu de iureiuran. in. j. q. iiij. partis col. x. vbi ver. xx. dicit ꝙ papa ex cauſa diſpenſat ſuper matrimonio carnali copula cōſumato. c. quāto de diuor. roxellus in monarchia car. lxxvij. v. ⁊ ideo quia iſta doctrina. ¶ Secundo facit qđ volunt Hoſt. Jo. and. ⁊ collect. in. d. c. ex pte el ſecundo de conuer. cōiug. ꝙ papa ſicut ſtatuit diſſolui matrimonium infidelium conſumatum ſi alter eorum veniat ad fidem ita poterit inter fideles ſi ſit conſumatū quando alter prolapſus eſt in hereſim ⁊ hoc fauore fidei nonne eadem poteſtas eſt in caſu noſtro cā legitima ſubſiſtente quando. n. mōitus non ſe corrigit ⁊ perſeuerat eſt tāquam etnicus ⁊ publicanus mathei. xviij. legit feria. iij. poſt. iij. dominicā quadrageſime. c. ſi peccauerit. ij. q. j. c. nouit vbi late doc. de iudi. Stante ergo iſta incorrigibilitate videtur ꝙ licita ſit diſpēſatio late ⁊ pulchre decius in. c. que in eccleſiarum colum. vj. de conſti. qui etiam omnino videatur conſi. cxij. in preſenti conſultatione. ¶ Tercio facit Jaſo. in. l. prima colum. j. verſi. quarto fallit ⁊ ver. ſeq. C. vnde vir. ⁊ vxor. dum equiparat diuortium ⁊ ſeparationē thori. Et hoc maxie ſuadetur vt euitētur tot incōueniētia q̄ ſupra viſa ſunt. Et ꝙ nuptie inuite pariunt malū exitum. c. ij. de ſponſal. facit Jo. de Monſerrato. in rep. l. omnes populi. ff. de iuſt. ⁊ iu. in. iij. q. prin. Bar. ſuper quibus rebus fieri poſſint ſtatuta ver. q̄rta ꝯcluſio. ¶ Quarto facit Joā. de

Papa diſpenſat ſup matrimōio. — montaygne in tractatu de bigamia in. vij. q. col. iij. ⁊ ſeq. dū loquitur de diſpenſatione ſuper bigamia ⁊ in. iij. q. colū. iij. dum loquit᷑ de illis qui habuerunt plures vxores ex diſpenſatione diuina facit frater Jacobus de march. pallu. in ſuo tractatu de incollentibus purgatorium. c. vj. vbi dicit ꝙ qñ papa diſſoluit mr̄imonium vr̄ ꝙ ſolus deus ſit ille qui diſſoluat. facit decius conſi. cxxxvij. col. ij. dicens ꝙ factum a papa reputatur factum a deo Bolog. in additionibus quas pōit in fi. tractatus de tranſlatione concilij baſilee colū. ij. pro eo glo. in Rub. auctenticorum dum loquitur de principe ꝙ ſit vicarius dei. ¶ Quinto facit ꝙ dicit Alberi. in dictionario in ver. matrimonium. viij. ꝙ pp manifeſtum adulteriū vxoris licitum eſt intrare religiōem. Ergo ⁊ aliam ducere quia matrimonium eſt religio ⁊ ſacramētum a deo inſtitutū vt. j. dicetur. ¶ Sexto facit maria Soz. conſi. xxviij. circa primuz quem refert decius. d. ꝯſi. cxij. ad fi. qui dicit iuſtam cauſam diſpēſationis in mr̄imōio ſequuta copula eſſe ſi iuuenis fuerit calliditate mulieris circōuentus ⁊. Idē dicit maria col. pen. qñ quodāmodo certum eſt illam mulierē fidē nō ſeruaturam ſꝫ meretricaturā. Et ex predictis nō ob. ꝙ voluit Roxellus i monarchia car. lxxviij. ⁊ ſeq. vbi late diſputat an papa poſſit diſpenſare ꝙ mr̄imonium valeat ad tp̄s ⁊ ꝯcludit i effectu ꝙ non poſſit mr̄imoniū ꝯſumatum poſt baptiſma diſſoluere q² non rñdet ad rōnes p̄dictas nec loquit᷑ in iſtis terminis imo ex eius dictis poſſunt colligi plura fundamenta pro hac parte.

Oīs mulier malla. — ¶ Nono principaliter allegantur alij infiniti ſiniſtri mores quibus ſunt imbute mulieres quos longuz eſſet enarrare vt luc. de pēna. in. l. j. col. j. C. de mul. ⁊ in quo loc. li. x. ⁊ vt inq̄t diogenes nulla tam bona vxor in qua non inuenias quid. ⁊ Terent. cenſes ne te poſſe reperire vllam mulierem que careat culpa: plura videre potes de iſtis in locis allegatis. ſ. i primis verbis concluſionis. Et vltra ibi adducta vide late comicos ⁊ ſatiricos. Et tu gallice vltra matheolum bigamū

Qui ſcribāt mala d̄ mulieribus. — potes videre opera magiſtri Allani cartherij. Romanum de la roſa. lamentationez noui nupti ⁊ ſeptē ſapientes romanos ⁊ quindecim leticias mr̄imonij ⁊ tu zerratane malicias mulieꝝ editas p̄ Jo. Alexandrinū dictū florētinū ⁊ ſonaleuz mulierū nouellas Jo. boccatij ⁊ Māganellum plura traduntur in Polianthea in ver. adulterium in ver. matrimonium in ver. mulier Alberi. in dictionario in ver. mulier ad hoīez malleus maleficharum. j. parte in. iij. difficultate quo ad ipſas maleficbas demōibus ſe ſubijciētes vbi per tres car. adducuntur infinite auctoritates ſacre ſcripture. Nec deſunt q̄ dicant demones qui neutrales fuerunt propterea non fuiſſe demerſos pro tunc in profundum cū lucifero q² remanſerūt non in aere vt quidam putant ſed in corporibus mulierū vt

Proprij defactus mulierum. — viros crucient. Sunt ēt qui enumerent ſeptem mulierū proprietates. ſanctas vꝫ in eccleſia. Angelos in acceſſu. demones in domo. Bubones in feneſtra: pichas in porta: capras i orto. fetorem i lecto. In multis ppea ſunt deterioris ꝯdōnis q̄ꝫ viri. Jacobi: de. s. Georgio in ſua iueſtitura in ver. Mar

Mulier deterioris cōditōis q̄ꝫ vir. — chio. Sāmarus i trac. de extēſiōe car. v. col. ij. q allegat eglogas carmelitani ſomniū viridarij li. j. c. clxxxvij. incipi. ſm yſidorū eſt car. lxvj. vbi col. viij. enumerat nouē vitia mulierū Petrus ſuberti in vinea domini. iiij. parre. c. xx. de abuſib⁹ ⁊ defectib⁹ col. j. luc. de pēna in. l. j. C. de mul. ⁊ i quo loco. li. x. col. j. q² nō eſt ad imaginē dei. c. hec imago. xxxiij. q. v. eſt iperfectioris virtutis ⁊ imbecillioris nature Sonz. i. l. ſi mulier. ff. de reb. du. in. l. q̄ ꝯditio. §. j. ff. de condi. ⁊ demō. ⁊ habetur in tracta. de perfecto clerico. iiij. car. ij. partis in. ij. requiſito ꝙ ſit maſculus ⁊ nō femina Specul. in titu. de actore ver. Item opponitur ꝙ eſt prodigus.

Ampliant Primo ſupraſcriptā eoꝝ cōcluſiōez ſm praticam ferra. in prin. allegataz maxime procedere in viro paupe. Et hoc pp ingentia onera

Pauper — mr̄imonij maxie in ſobole mitriēda ſomniū viridarij. li. ij. c. ccxcviij. i fi. facit eneas ſilui⁹ epiſtola. cxxxvij. petrus. lꝫ ep̄la xlv. ipſe conet᷑ poſt factū ꝯſolari maritūz. Et ibi pulchre narrat qualis vxor ducēda. ſit facit illud phicum ſi diues es ⁊ ſanus qñqꝫ potes. ſ. vxorē ducere ⁊. s. Jo. os aureū ⁊. s. Donatus ſunt ſancti qui facilius ꝯcedūt gratias ſꝫ Hipol. i. l. j. §. pterea col. vj. i fi. ff. de queſtio. Amade⁹ i dialogo de amicitia car. xxxiij. ꝙ nūm⁹ vincit regnat ⁊ p̄cipit ⁊ ab oī malo nos defendit ⁊ nūmis oīa parent Bertach. in tracta. de ep̄o i fi. viij. ptis li. iiij. ē car. lix. refert de hoc elegiā proptij pulchre Barb. li. j. conſil. xiij. clemētiſſimi col. j. ⁊ in. c. ſignificantib⁹ col. vj. vbi Fely. d̄ offi. deleg. ideo pauper vbiqꝫ iacet nec facile emergūt quorū virtutibus ob. res anguſta domi. nec va

Nobilitas diuitijs. — let nobilitas paupi pluſq̄ꝫ faceret ſtercori ſm Hipol. vbi. ſ. ⁊ dicit phus. j. metaphiſice ꝙ ſummi ſacerdotes ⁊ antiq phi acquiſitis vite neceſſarijs ceperunt phari ⁊. j. polithicorum ſine neceſſarijs eſt impoſſibile viuere ⁊. iij. topichorum ꝙ lꝫ melius ſit phari q̄ꝫ ditari tamen indigentibus melius eſt ditari q̄ꝫ phari Bertach. in tractatu de ep̄o car. antep. colū. fi. ¶ Ampliant ſecundo in infirmo ſomniū viridarij vbi. ſ. proxime quoniam eo ipſo mortem cum vxore ducunt: nā coitus vitaz abbreuiat. Auicena in prima fen. cū fi. vt Anteros fregoſij car. xxviij. ⁊ i li. de long. ⁊ breuitate vite vbi pp hoc dicit ꝙ mulus eſt longioris vite q̄ꝫ aſinus ⁊ ibidem cōmētator dicit ꝙ ideo caſtrati plus viuunt. Et idem phs. j. de anima-

Coyt⁹ vitā abbreuiat. — libus ꝙ galline multum ouantes cito moriuntur ⁊. xvij. ꝙ arbores que multum fructificant cito deſicantur quia cib⁹ eorum tranſit in ſemen ⁊ in li. de regimine principum ꝙ coit⁹ eſt deſtructio corporis ⁊ abbreuiatio vite. Nec maritus ex infirmitate excuſaretur a reddendo debituz Ange. in. §. impetu inſt. de leg. acquil. niſi ſic faciendo ſe poneret in periculo vite puta quia eſſet ethicus vel alio modo debilis vel infirmus prepo. in. c. ij. de coniug. lepro. ſani tamē rari ſunt vt inquit Bar. in tractatu de tirānide circa fi.

¶ Ampliant tertio vt maxie procedat in ſene per rōnez proxime dictam quoniam in vltima comedia dicit Terent. quē

Senex ducit mortem nō vxorem. — refert Panor. in. c. magne de vot. ꝙ ſenectus per ſe ipſam morbus eſt facit tex. i auc. de queſto. cum glo. in ver. graues i. l. is q vbi Benedic. de plumbino ⁊ ibi poſtilla. ff. de fideic. lib. in tractatu de tranſla. concilij Baſiliee col. xxx. ver. ē preterea regulare. Et propterea dicebat frater Bernardin⁹ in j. parte Roxarij ſerm. xxiiij. littera. p. vbi dicit ꝙ puella ducta a ſene poteſt feretrum ſecum deferre pro tumulando maritum habetur late in libro ſeptem ſapientum romanorum lingua gallica compoſito car. fi. Et ſunt frigidiores ⁊ libido in ſene eſt execrabilior Panor. ⁊ alij in. c. in iuuentute de p̄ſumpti. ⁊ Cicer. in primo offici. poſt medium. c. ſenibus dicit ꝙ luxuria oī etati turpiſſima ſenectuti fediſſima eſt Comes purliliarū in li. de educatiōe liberorū car. xij. de ſenuz vita. Et dicit portius inſt. de nup. col. iiij. ꝙ ſenectus eſt tantum apta nuptijs q̄ꝫtum bruma meſſibus. Ridiculum loci genus eſt ſponſus ſenex. Eorumqꝫ coitus minus aptus ad procreationem ſobolis ſm phm in. vij. polithicorū. Et lꝫ ſenes multos videamus amantes amatos autem raros tolle exēplū ex

proverbio

UVA. BHSC. IyR_277_2

proberbio Maria per rauena. propterea dicebant Saluſt. ⁊ Terent. quos refert luc. de penna in. l. fin. columna fin. C. de primic. lib. xij. ꝙ hec etas eſt maxime odioſa adoleſcentulis fortius ⁊ non improbabiliter dici poſſet quem eſſe adeo ſenem vt non poſſet contrahere matrimonium quando. ſ. propter antiquitatem eſſꝫ deductus ad totalem impotentiam coeundi. c. ij. de frig. ⁊ maleſi. vbi prepo. poſt dom. Anto. de but. ⁊ dicit ibi Panor. ⁊ ſeqtur Sonz. i. l. j. iiij. col. ff. ſo. ma. ꝙ matrimoniũ nõ valet cũ illo qui generare nõ põt ⁊ ꝙ ita ſe hꝫ cõis opi. bñ facit ꝙ voluit Nicol. de vbal. in tracta. de ſucceſ. abint. i. j. pte in. vj. ſpẽ filioꝝ col. vj. vbi i illa. q. an ꝯſtitutus in articulo mortis poſſit ꝯhere mr̃imõiũ dicit eſſe ꝯſiderañ. An in illo momẽto potuiſſet eſſe aptus ad generandũ. Faciunt plura que in eadem qõne tradit do. Anto. de roxellis in ſuo tractatu legitimationum. iij. car. vbi dicit ꝙ cũ ſint tria bona matrimonij fides proles ⁊ ſacramentum. c. oẽ itaqꝫ xxvij. q. ij. Curtius conſi. lxvj. ſapienter col. iij. Iaſ. i. l. j. colũ. xij. ff. ſol. ma. Io. lupus in Rub. de don. inter vir. ⁊ vx. char. xiij. in col. j. deficiẽte vno ⁊ ſic bono prolis non valet mr̃imoniũ prepo. in. c. tãta col. iij. ⁊ ſeq. C. q fil. ſint legi. Et per hoc fundamẽtũ porcius inſt. de nup. col. iij. dicit ſenem nõ poſſe nubere. fortius diceñ. vr̃ ſm prepo. in Rub. col. v. ⁊ i. c. tuanos. j. no. de ſponſal. ꝙ lꝫ in mr̃imonio ſit duplex finis. ſ. prolis procreãde ⁊ fornicationis euitande. Si tamẽ pars in vnũ finẽ tm̃ conſentiat. ſ. carnalis copule nõ dr̃ mr̃imonium facit Sonz. conſi. xxviij. circa primum i col. ij. ⁊. iij. ver. ſecũdo principalr̃ vbi ſi quis ducat vxorem cã libidinis explende non eſt mr̃imonium. Idez ſi qs bona intentione ꝯxit ſponſalia de futuro deinde fornicatiõis affectu talem ſponſam cognouit nõ eſt in veritate matrimonium. Quod vltimum procedere poſſet in foro conſcientie ſm Anch. in regula poſſeſſor in. vij. col. in. iiij. oppo. Panor. in. c. ex litteris el. j. de ſponſal. quẽ refert pich. in. l. actione car. iiij. C. de trãſac. Alber. in dictionario in ver. mr̃imonium. iiij. Sonz. tertio vol. in bonoñ. ꝯſi. cxix. circa primũ dicit ẽt Fely. in. c. cũ. M. ferrar. col. pen. de ꝯſtit. ꝙ lꝫ dicamus ꝙ carnalis copula poſt ſponſalia illa conuertit in mr̃imonium tñ hoc non procedit qñ talibus ſponſalibus fuiſſet per partes renũciatum vel ſponſa fornicata eſſꝫ cũ alio q̃ per talẽ fornicationem ſoluũtur ſpõſalia. c. queadmodũ de iureiu. vbi Panor. in. iiij. no. Et nota ſupraſcriptũ ꝯſiliũ Sonz. xxviij. in. iij. col. ꝯ vnam no. deciſi. Bal. quaꝫ refert Clau. in Rub. ff. ſol. ma. vbi dicit ꝙ ſicut papa nõ poteſt diſpenſare ſuper matrimonio carnali copula conſumato parimodo non poſſet diſpenſare ſi copula preceſſerit matrimonium lꝫ non fuerit poſtea ſequuta. Et de copula an perfecte ſequuta ſit ſtatur dicto viri zabarel. in cle. j. col. v. de ꝯſang. ⁊ affi. Barb. in tractatu de Card. ij. pte. q. ij. eſt car. xxv. col. ij. vbi dicit donec probetur ꝯrium. Et ſi ambo coniuges dicant copulam ſequutã fuiſſe vel non fuiſſe dꝫ iudex eis relinquere ꝯſciam in manibus ſuis ar. in. c. muliere de iureiuran. anch. ꝯſi. ccx. incip. facit dubiuꝫ i fi. Bene fateor ꝙ in dubio capietur coniectura ꝙ cognoſcẽs ſponſam illã cognoſcat tanquam vxorem non autem cauſa libidinis explende per regulam. l. merito. ff. pro ſocio. porcius inſt. de nup. col. iij. Eſt bñ verum ꝙ de hoc ex quo dependeat ab animo fortaſſis ſtaret iuramento ſponſi glo. ſing. in. §. alie. inſti. de acti. Hipol. in Rubrica. C. de proba. col. xxvij. Curtius ſenior in rep. l. admonendi col. xxix. Baueria de virtute iuramenti priuilegio l. iij. niſi forte dicas hoc procedere niſi iurans haberet preſumptionem ꝯ ſe intelligendo tamen vt decius in. c. nouit. vlt. col. de iudi. Cum igitur iſti adeo ſenes non poſſũt dici habere ſpem prolis nec eius reſpectu contrahere matrimonium vr̃ ꝙ vxorem capere non poſſint non. n. ſufficit eis ꝙ ſuper ripam Acherontis vitulus depaſtus ſit niſi Antrum ſubintrauerit prepo. i. c. fraternitatis in prin. de eo qui cog. conſang. vx. ſue: nec ſufficit etiaꝫ recte ambulare ſi iter nõ perficiat. Et ſic habere haſtaꝫ rectam ſine effectu Sonz. in. l. j. col. iij. ff. ſol. ma. ¶ Et iſta opi. ꝙ nubere nõ poſſit. Cõfirmatur ⁊ primo quia ſecundum do. Ant. de roxellis vbi. ſ. ratio prolis eſt illa que potiſſime attendit in matrimonio pꝫ quia dr̃ erunt duo in carne vna geneſis. c. ij. Mathei. xix. in. c. ad apoſtolicam de conuerſ. coniuga. c. primo vbi prepo. tertio no. de coniug. lepro. Sonz. conſilio. xvij. ſupradicta colum. penul. ver. quantum vero attinet ⁊. ccxxvij. preſens columna ſecunda ver. quibus ſuppoſitum. j. duo ad facieñ. vnam carnem. Ergo debet principaliter attendi. Ita ꝙ etiam ſi alie concurrerent non ſufficeret Alber. in Rubrica. C. de ſponſal. colum. fi. ver. vtrum illa que ducitur ⁊ in. l. cum quis columna quarta ver. circa tertiam de nat. lib. ⁊ in ſuo dictionario in ver. matrimonium decimo allegat. xxxij. queſtione vl. per totum ⁊ ibi Archidia. glo. in capitulo poſt tranſlationẽ in ver. ceſſañ. de renunc. cũ ſi. vt Hipol. in. l. ſi quis viduam ſecundo not. ff. de queſti. Iaſo. in. l. in teſtamento columna xij. verſicu. tertio facit. C. de teſt. mili. ¶ Secundo confirmatur ex deciſi. Panor. quam refert Hipol. no. clxv. ſcriptum vbi ſi maritus ſcienter duxit vxoreꝫ non cognoſcibilem ⁊ dubitetur de eius incontinentia debebit cogi per epiſcopuꝫ talem vxorem dimittere ⁊ aliam capere. ¶ Tertio confirmatur ex deciſ. Fely. in. c. cum ſit generale colum. viij. ver. demum ſcito de foro competen. vbi dicit ꝙ ſi aliqua deſponſatur ſine ſpe prolis non dicitur matrimonium ſed connubium ⁊ talis mulier erit concubina. c. ſolet. xxxij. queſtione ſecunda. Contrariaꝫ opi. tenuit Iaſ. in. l. ſed eſt queſitum. j. no. ff. de libe. ⁊ poſthum. pro quo videntur facere que dixit idem Iaſ. in. d. l. prima colum. xij. ff. ſolu. matrimo. vbi vult ꝙ etiã decrepitus poſſit contrahere matrimonium: nam vt inquit philoſophus. vij. polithicorum. Et in ſeptuageſſimo anno poteſt generare. Et ſolinus de mirabilibus mundi. char. iij. c. iij. enumerat plures ſenes qui generarunt filios licet Ful. conſilio. ccxij. quedam mulier colum. ij. dicat ꝙ raro ſexagenarius poſſit generare. ſed ſurgetus in enchiridion militari car. vij. allegat tex. in ꝯriũ in. l. ſi pr̃. §. in arrogationibus. ff. de adop. ⁊ Ludouicus ferrarienſis in enea muliebri. c. ij. car. viij. dicit ꝙ vt plin generant vſqꝫ ad ſexageſimuꝫ quem ſi exceſſerint procedunt vſqꝫ ad ſeptuageſimum ⁊ aliquãdo vſqꝫ ad ſeptuageſimumquintum ⁊ ibi refert quoſdam generaſſe etiam poſt octuageſimum Sonz. in bonoñ. cõſilio. lxv. ſuper propoſita. Idem dicit de octuagenario. mulier auteꝫ bñ ceſſat citius a pariendo: naꝫ phs vbi. ſ. ſtatuit tempus ceſſandi a ſobole in quinquageſſimo anno. l. ſi mulier quinquagenaria. C. de leg. her. quoniam talis raro viſa eſt concipere licet quandoqꝫ euenerit ſecundum Bald. li. iij. conſil. lix. verba col. fi. quo caſu partus nihilominus erit legitimus ſecũdum Iaſ. in. d. l. ſed eſt queſitum colum. j. licet ad hoc probañ. requirantur probationes euidentiores. Et propterea henricus imperator voluit ꝙ vxor ſua huius etatis palaꝫ pareret ad euitandas ſuſpitiones Sonz. in bonoñ. cõſi. cxxxvj. viſuꝫ fuit col. ij. facit Io. de platea in. §. pen. ad fi. inſt. de excuſ. tu. extendebant ſupraſcriptam Ampliationem maxime procedere quando iſti ſenes volunt capere iſtas puellas per ea q̃ dicta ſunt in principio iſtius ampliationis: multum. n. aduertere debent ad iſtam diſparitatem etatis: nam quaꝫ male inequales veniunt ad aratra iuuenci tam premitur magno coniuge nupta minor. Ideo ſi qua voles apte nubere nube pari Bald. in. l. ſi maior. C. de leg. heredi. Hoſtien. in ſumma de teſtibus. vij. colum. verſiculo hijs autem deficientibus Ioan. fabri. in Rubrica. inſt. de nup. late Ioan. lupus in repetitione. c. per veſtras de donatio. inter virum ⁊ vxorem eſt in toto opere char. lxxxj. colum. ſecunda: etates enim habent ſuas mutationes. Ideo ſalamon. prouer. xxx. dicebat ſe penitus ignorare viam adoleſcentis. Ex quo tot etates eaꝫ ſubſequuntur gl. in. §. hijs itaque in verbo auertit inſt. de iuſti. ⁊ iu. Roſarium buſti. ſecunda parte Sermo. xxv. littera. x. Si maritus ⁊ vxor ſunt correſpondentis etatis que placebunt naturaliter vni pariter alteri: ſi econtra ſecus erit iuuenis volet ire dormitum ſenex voluerit ſtare penes ignẽ quoniam in lecto omnino dormire non poſſet. Amor enim conſeruari non poterit vbi tanta erit diuerſitas animorum c. de neptis. xxxj. queſtione ſecunda. Idem velle. Idem nolle eſt firma amicitia ſecundum Saluſti. ante medium catilinarij gloſ. fin. in. l. late culpe. ff. de verborum ſignificatione ⁊ philoſophus in. ix. ethic. vbi enumerat quinque que ſunt propria amicitie ⁊ quintum dicit quando amicus concordat cum amico in omnibus delectaturus ⁊ contriſtaturus ⁊ inquit Philelphus decade ſecunda ſatyra tertia incipiente lingua: diſſimiles nam nemo ſui dilexerit vnquaꝫ Phil. j. economice ꝙ diſſimilitudines morum inter virum ⁊ mulierem nuſquam ſunt amande. Etates enim habent diuerſos

Senes odioſi adoleſcẽtulis

In articulo mortis an nubat.

Affect⁹ fornicatõis i copula non pficit ſponſalia.

Soluũt ſpõſalia.

Senes non habent ſpẽ prolis.

Perfectio copule.

Rõ prolis pricipaliter attendẽda.

Senex põt nubere

Etas pereãdi ſobolem deficit.

Diſparitas etatis inter coniuges.

Etates hñt ſuas mutationes.

UVA. BHSC. IyR_277_2

nerſos inſtinctus: propterea Paulus primo ad corinthi.c.xiij.dicit cum eram paruulus loquebar vt paruulus quādo autem factus ſum vir euacuaui que erant paruuli: refert Barba.lib.j.conſil.j.colum.xxx.⁊ libro.iiij.conſil.lxxviij. clementiſſimi colū.penulti.⁊.lxiiij.ſcribitur colū.iiij.lib.j. facit Cicero.in lib.de amicitia mutari etiā mores hominuꝫ: ſepe dicebat alias aduerſis rebus alias etate ingraueſcēte atqꝫ earū rerum exemplū ex ſimilitudine capiebat ineuntis etatis qđ ſumit. nā pueroꝝ tores ſepe vna cū ꝑtexta ⁊ toga deponerent: facit Pe.ſuberti.ī trac.de vinea dñi.vj.parte c.vij.col.iij.facit But.conſi.xxxviij.in.q.colū.ij.dum dicit nunc aūt maturius etate operāte ⁊c. Cōtentetur ergo ſenex de honore qui ſibi preſtatur iuxta nō.in.l.cuꝫ quid.ff.ſi cer.peta.vbi Iaſ.in vtraqꝫ lectura: Cepol.in trac.de impe.mili.delig.⁊ ſe cōſoletur cū Cicerone de ſenectute. Et Petrarcha de remedio vtriuſqꝫ fortune lib.ij.dialogo.ccvj.de ſenectute nuptias vero relinquat iunioribus.

Imparē ducere vxorē.

¶ Ampliant quarto vt maxime procedat in ducente imparem per rationes.ſ.proxi.allega.vbi dictum fuit de imparitate etatis. Idem ſi ſit imparitas ratione proſapie vel alia: qꝛ ſi ruſticus nobilem accipiat ſemper eum ruſticum vocitabit ⁊ contemnet: nimirum qꝛ tali caſu iura permittunt maritum donare vxori in recompenſationem perdite nobilitatis glo.in.l.ſi voluntate.C.de dot.promiſ. Iaſ.in.l.ſi diuortio ff.ſolu.ma. Prepoſi.in.c.ſi.in ſi.ij.colū.de dona.inter vir.⁊ vxo.vbi Io.lupus in repe.illius rubri.char.iiij.⁊.v.⁊ char.xiiij.vbi limitat: ⁊ ibi char.ſequen.dicit ꝙ nihilominus vir nihil capit ex nobilitate vxoris ⁊ ibi pulchre an filius capiat a matre aliquid nobilitatis: ⁊ char.xxvj.vbi dicit ꝙ non perdetur talis donatio per tranſitum ad ſecunda vota: qꝛ dicet potius permutatio quā donatio: Curtius ſenior conſil.liiij. ſuper duobus col.iiij. Et vidi vnum ruſticum in teſtamento prohibere heredem ne duceret nobilem ſub pena priuationis hereditatis has duas imparitates valde damnat: Ioā.fab.in rubri.inſti.de nup.quis non debet deſiderare vltra vires ſuas: Barto.in repe.l.barbarius.ff.de offi.pretor.colū.

Altior periculoſius cadit.

iij.nā quanto gradus altior tanto periculoſius cadit.c.pueri j.q.j.Specu.in tit.de aduocato.§.nunc de exordijs numero xxviij.propterea Ouidius in triſtib⁹ dicit. Amicitias ⁊ tibi iunge pares. In amicam vero quanto nobiliorē ⁊ digniorem aſſumes tanto melius pro te ſm Boccatiū in philocolo lib.iiij.c.xlvij.cuius amor ſola habilitate loci quandoqꝫ poſſidetur ſm Bal.in.c.litteris de preſump.referentē illos duos verſus. Villanam precibus burgenſem munere quere. Gentilem capies oportunitate loci.

Vidue non nubant.

¶ Ampliant quinto maxime procedere in capiente viduā. Debemus.n.illis ſuadere viduitatem: frater Iacobus magnus in ſofologio Sapien.vlti.char.frater Hieronym⁹ de ferraria in ſuo trac.de vita viduali: Alex.in.l.mulier.§.cuꝫ proponeretur.ff.ad trebel. Io.montaigne in trac.de bigamia.q.j.col.xiiij.⁊.q.vj.colū.iij.⁊ ſeq. Ange.conſil.cccxcvj. doctor inſignis col.penul. Nicol.de vbal.in trac.de ſucceſſ.ab inteſta.ij.parte principali colū.v.ſanctus Hierony.in.iij.parte epiſtolarum lib.vj.epiſtola.j.⁊.lxij.totius partis que incipit vetus ſcripture ⁊ li.vij.epiſtola.xxiiij.incip.obſecro ⁊ quattuor epiſtolis ſeq. Quod maxime fiendum eſt quando

Vidua nubit inimico ꝑmi mariti.

volunt nubere inimicis primorum maritorum vt Terentia cōtra quā Cacialup.in repe.l.precibus.C.de impube.char.penulti.vel quando ſunt vetule vel quando habuerunt iam duos maritos: Alex.in.d.§.cum proponeretur: inde in aliquibus locis orta eſt conſuetudo ꝙ ſoluant pro pelle ſeu zabramari.de qua an valeat Roch.in trac.de conſuetu.char.vj.col.iiij.verſi.infertur: etiā ex notabili latius Io.garonis in repe.rubrice.C.de ſecū.nup.verſi.trigeſimaquinta pena

Sec⁹ ī viro

vbi appellat cariuaritum ſeu capra maritum. In marito aūt viduo ſecus eſt: quia nō poteſt vacare negocijs domus: Iaſ.in auſ.cui relictum in ſi.C.de indic.vidu.tol. Ideo nullas penas patitur etiam: ſi nubat infra annum: Roma.cōſil.cxxxij.in caſu propoſito: Oldra.tamen contra conſil.xxxiij.quidam

Puella facilius reperitur.

ante ſi. Ideo puella eſſet ducenda: qꝛ de facili comperietur cum patres earum nuptias accelerent: ne quid deterius eis contingat glo.in.l.oratione.ff.de ritu nup. Cardi.cōſi.xlix.col.ij.vt patet in hyſtoria Tancredi ⁊ Sigiſmunde quā oratione ſoluta eleganter tradidit Eneas Siluius: vt habetur in ſuis epiſtolis ⁊ verſibus elegiacis Philippus beroald⁹: vt habetur poſt orationes ſuas: nam ferrum eſt quod amāt Prepoſi.in.c.ſi.col.ſi.de matrimonio contracto contra interdictum eccleſie. Quinimmo ſi pater permittat filiam excedere vigeſimumquintum annum abſqꝫ eo ꝙ ſibi det maritum poteſt ipſa inſcio patre nubere ⁊ eum cogere ad congrue dotandū: Ange.inſti.de nup.in prin.in colū.ſi.auſ.ſed ſi poſt.C.de inoffi.teſta.vbi Iaſ.in ſi.dicit ꝙ immo tenetur pater dotare etiam ſi eo inſcio ante tale tempus nupſerit ⁊ indigno. Pro quo Fely.in.c.eccleſia ſancte Marie col.xix.verſic.quarta declaratio de conſtitu.licet Ange.in.§.iuris precepta: inſti.de iuſticia ⁊ iure: ⁊ latius Baldus nouellus in tractatu dotium in.vj.parte in.x.ſpeciali colum.v.⁊ Io.lupus in c.per veſtras de dona.inter vir.⁊ vxorem.ij.nō.eſt in toto opere char.lxxij.⁊ ſequen.⁊ quorum opini.eſt valde moralis: ⁊ hanc queſtionem diſputat vſqꝫ ad char.lxxx.in hoc vltimo velint contrarium. Item tales puellas facilius bonos mores docere poſſumus ſm Heſiodum ⁊ Philoſophum in econonucis: ⁊ facit Ouidius in.ij.de arte amandi. In puero eſt etas mollis ⁊ apta regi: quem ⁊ alia plura allegat frater Iacobus in ſofologio Sapien.lib.x.c.viij.de iuuenibus: ⁊.c.xij.de parentibus erga filios: ⁊ libro.j.c.iiij.de ſtudio ſapientie a iuuentute. Tritam enim ⁊ veteranam difficile eſt reformare. Et ad ſuos mores formare.l.precipiunt ediles.ff.de edil.edic.vbi Saly.dicit ꝙ vidua ſcit vitia ſua ⁊ aliena: Amadeus in dialogo de amicitia char.xxxix. Comes purleliarum in libro de educatione liberorum char.iij.c.de ancillis: quia ꝙ noua teſta capit inueterata ſapit: gloſ.iij.in.c.in iuuentute de iureiuran. Et conſuetudo eſt altera natura ſecundum Philoſophum quem allegat Iaſ.in.l.gallus in.ij.lectura in.§.idem credendum colum.iij.de lib.⁊ poſthu. Lancelo.in.l.ſi quis poſthumos.ij.nō.eo.ti. Ioā.montaigne in tractatu de bigamia.q.j.colum.xv. Bal.in.l.j.C.qui teſtamen.face.poſ. Et propterea Ange.in dicto cōſilio.cccxcvj.ad ſi.enumerat aliqua incōmoda capientis viduam. Et ſimiliter Franciſcus Philelfus libro.xj.epiſtola incipiē.fuiſſent: directiua Nicolao cebe: vbi dicit inter cetera ꝙ duas habuit vxores ⁊ ꝙ ſi tertio ſibi nubendum foret adhuc virginem capere vellet. Et de laudibus virginis ⁊ ꝙ debeat preferri vidue: Fely.in.c.penulti.colū.penulti.de probatio.incipiē.cauſam. Item virginitas eſt ſecunda dos: Panor.⁊ Docto.in.c.j.de adulte. Bald.libro.iiij.conſilio xxviij.per relictum in prin. Propterea Apuleius in magia dicebat ꝙ quodcūqꝫ in dotem acceperis: potes cum libuerit reddere ſola virginitas reddi nequit ſola apud maritum ex rebus dotalibus permanet. Eſt verum ſecundum aliquos ꝙ virgines magis appetunt coitum q̃ꝫ coniugate: quia dulcius putant ꝙ nunq̃ꝫ experte ſunt. Et tamen poſtea comperiunt eam voluptatem eſſe: ſicut ſunt cetere huius mundi que momento vix durant: ⁊ eas penitet ſceleris commiſſi: ⁊ de earum digitis ⁊ alijs fediſſimis ſpurcitijs: late Philelfus decade.iiij.ſatira.ij.incipien. O pueri. Ideo felix tibi ſi illa quam credis virginem non fecerit niſi vnum ſpurium: roſarium Buſti prima parte ſermo.xxiiij.littera.n. Et nota quia ille erat ordinis minorum de obſeruantia ad quem veriſimiliter concurrebant puelle ad confitendum. Ideo debebat ſcire cur ita diceret quia medicaminibus ſciunt reſtringere inſtrumentum ſuum: prout de domina Caracoſa quam refert Prepoſi.in.c.conſultatio: de frigi.⁊ malefic.que vt placeret marito tantum ſe reſtrixit ꝙ nec ipſe nec alius potuit amplius eam cognoſcere: de qua arte vide in Enea mu liebri capitulo.ij.char.x.⁊ ī tragicomedia Celeſtine latiſſime. Item ducendo viduam incurris bigamiam ⁊ perdis priuilegium clericatus ⁊ alia plura: de quibus in titu.de bigamis: vt dixi ſupra in.xj.incōuenienti none rationis. Et licet primus cōiunx vidue fuiſſet vnus demon. Tu vnus ſanctus ſemper obijciet tibi bona tractamenta primi glo.in auſ.de fideiuſſoribus in principio in verſi.apparentem. Maxime quando ex primo adhuc habet prolem viuam. A tali enim prole ſemper te necandum minatur. Mulier etiā ſecundum philoſophum ſemper plus diligit virū a quo fuit deflorata: qm̄ ab eo ſuam perfectionem accepit. Itēꝫ nōne Bulgarus fuit deriſus a ſcholaribus: qꝛ in craſtinum prime noctis qua dormiuit cū vxore incepit illā.l.rem non nouam.C.de iudi. vt dicit

Filia excedēs ānū.xxv iuito pr̄e nubere pōt.

Puella facili⁹ docet.

Cōſuetudo altera natura.

Sola virginitas.

Caracoſa.

Vidua allegat primuꝫ virum.

Mulier pl⁹ diligit illuꝫ qui eam deflorauit.

UVA. BHSC. IyR_277_2

vt dicit ibi glo. j. hoc forte fuit: q2 acceperat viduã. In ami-
cam aũt minus malũ eſt hẽre viduã q̃ virginẽ vel ꝯiugatam
propter rõnes Jo. boccacij. in philocolo. li. iiij. c. lj. ¶ Limi
ta ſemꝑ hanc ampliationẽ in viro qui ꝑꝑ etatez non repiret
Stuprantiſ viduã pena — virginẽ ſibi parẽ: vt. ſ. in. iiij. ampliatione. Caue tñ q2 ſtuprã
do viduã amitteres oẽ lucrũ tibi relictũ per teſtõrem maritũ
vidue. Jaſ. poſt alios in. l. ſororẽ. C. de his qui. vt indig. Ca-
ueat etiã ipſa vidua: q2 ſicut viuente viro ꝑpter adulterium
Uidua cõmittit adulteriũ ⁊ punitur. — perdidiſſet dotes: donationẽ ꝑpter nuptias: ⁊ bona parafre
nalia. Ita nũc ꝑpter ſtuprũ Jo. lup. in rub. de dona. iter vi.
⁊ vx. char. v. col. iiij. latiꝰ char. xl. vbi char. xlvij. ⁊ ſeq. ĩ char.
vlti. rubri. que eſt. l. Jo. garonis. in rep. rub. C. de ſecũ. nup. ĩ
xxviij. pena. ſm pau. de ca. cõſi. cxlvij. reuocaẽ. lib. ij. vbi ſunt
apoſtillata. duo ꝯſilia bal. Ange. in maleficijs. glo. che mai
adulterato. col. vij. late Prepo. in. c. plerũq;. col. iij. de do.
inter vi. ⁊ vx. facit Bar. in. l. j. ff. de hijs q. vt indig. facit Ste
phanus de fedricis in trac. de interpretatiõe. lẽ. col. x. vbi di
cit q vidua luxurioſa ita ꝑuaẽ tutela filioꝝ ſicut ſcdo nubẽs.
Uidua luxurioſa perdat dotez. — Et q in cã ſcarampoꝝ terre Mõtiſferrati ſic vidit iudicatuz
Papie: pro quo Jo. montaigne in tractatu de bigamia. q.
v. co. xxvij. allẽat. l. his ſolis. in fi. C. de reuoc. don. vbi doc. di
cunt q pene tranſeũtis ad ſcdas nuptias habẽt locũ in luxu-
rioſe viuente. facit Panor. in. c. vxoratus. de ꝯuerſ. cõiug.
Corſe. de pot. regia. q. xxix. col. fi. Alex. in. l. j. §. notanẽ. ff. de
infamibus. ⁊ Areti. cõſi. clv. col. iiij. inci. piculoſum. dicit q
priuareẽ ſubſtõne pupillari tacita. Et Pau. ſeqtur Jaſo. i. l.
ij. col. iij. ff. ſo. ma. cuius verba refert ad lrãz. Gerardus idẽ
tenens. no. xlviij. ſcias vbi dicunt q ſi Alex. qui ꝯriuz tenet
vidiſſet illud cõſilium pau. nõ ita dixiſſet lz opi. Alex. dicat
equiorem. Decius in. c. paſtoralis. col. penul. de iudi. Et lz
als dixiſſet q pro ea ꝯſuleret ꝯ paulũ Jaſ. i. l. fideicõmiſſuz.
C. de fideicõ. ſed ibi Corneus tz q ĩmo perdat ⁊ applicetur
fiſco non faciendo dñiam quo ad hoc intra vel poſt annuz lu
ctus: prout faciebat gloſ. in ver. maligne. in aut. de reſt. ⁊ ea
que parit. §. fi. vbi Ange. niſi q2 ſi intra annum luctus perdat
ipſo iure: poſt annũ vero aplicẽ fiſco. Uerũ tñ q2 aliqñdo vi
due expediens eſſet nubere niſi religionez intrare maluerit:
puta ſi ſit iuuenis ⁊ ſine prole. Petrarcha de remedio vtri-
uſq; fortune dialogo. cclj. libr. ij. de moriente anxio ad vxor
eõ mortuo ſit actura: tunc eñ nubat in dño ſm Aplm. An-
cha. conſi. c. ex predicto. in prin. Feder. cõſi. xxxvi. caſus. in fi.
Perdent tñ priuilegia que enumerat Ange. in. l. peñ. C. ad
tertul. vbi poſtea ſubiungit nouẽ penas: quas patitur trãſeũ
do ad ſecũda vota: ⁊ vſq; ad quadragita nouẽ enumerat Jo.
Aduertat igiẽ vidua nubens. — garionis in repeti. rubri. C. de ſecun. nup. ¶ Aduertat igiẽ
primo vidua ne tales ſecũdas nuptias nimis acceleret: nam
q̃uis per illud dcm̃ apoſtoli pene ſcdo nubẽtium hodie ſint
ſublate. Tamẽ hoc eſt verũ dũmodo non infra tam breue tẽ
pus q induceret confuſio ſanguinis ⁊ prolis ĩcertitudo. pa-
nor. in. c. fi. de ſecun. nup. Bald. ⁊ paul. de caſt. in. l. decreto.
C. de infami. Bal. li. ij. conſi. ccclvij. viſo dicto puncto. ⁊ lib.
iij. cõſi. cclxvj. factũ ſuper quo. Jo. garonis in. d. rub. C. de ſe
cun. nup. vbi dicit etiã q nõ ſolũ mulier nubens infra annuz
luctus efficiẽ infamis: ſed etiã maritus eã capiens: vt per euz
Pene ſcdo nubentis. — pena. xxix. vbi in pena ſeq. dicit idẽ in pñe vidue eã maritãte.
niſi forte mulier eſſet ſterilis vel ſenex: vel maritus diu ante
non ſteterat cum ipſa: puta ex infirmitate vel receſſu ſm Uin
centium hercul. in diſputatione incipi. peruſinus qdaz. col.
lxxxij. ver. iij. facit dcm̃. c. ſtatutũ. Alexã. in apoſtil. ad Bar.
in. l. j. C. de ſecun. nup. vbi ſubicit q ſi mulier inſtituta heres
a viro nubat infra annũ luctus tanq; indigna priuaẽ hrdita-
te. ¶ Aduertat ⁊ ſcdo vt habeat lniam ſi eſt poſſibile ſaltẽ
ab heredibus mariti predefuncti ſi illã a marito non habue-
rit propter augumẽtum dotis: vt dicã in fine ſequentis ãplia
tionis de diuite. ¶ Aduertat ⁊ tertio vt ſi fuerit ꝑus tutrix
Uidua nubẽs ꝑdit tutelam. — filiorum ipſam tutelaz amittit: que deuenit ad legitimos tu
tores: qd procedit etiam in vidua luxurioſe viuente: vt pau-
lo. ſ. dicebam: ⁊ non ſolum ſecũdo nubẽdo: ĩmo ſtatim quan-
do habet animũ nubẽdi. Nic. de vbal. in tracta. de ſucceſ. ab
inteſt. ij. parte. col. vj. Decius in. c. ex parte. m. de app. colũ.
iij. Bal. lib. ij. conſi. lviij. factum. circa mediũ. ⁊ lib. iij. cõſil.
cxxv. viſo teſtamento. circa fi. ⁊ conſi. cclxvj. factum. Bar. et
alij in auẽ. ſacramẽtum. C. quando mul. offi. tut. fung. poteſt
Barba. lib. iij. conſi. xj. colum. j. lz quãtum ad aium. In con-
contrarium alleg. Roma. ſing. ccxix. tu habes. l. ſolet. §. q̃-
uis. ff. de inſa. vbi dicit q etiã ſi cõtraxit mrĩmoniũ non ꝑuaẽ

donec fuerit traducta. Et hoc ꝑcedit etiam ſi maritus prede
functus eam reliquiſſet tutricez q̃ diu viueret. Curia de phi
natus. q. cccccxxxix. mater data. facit Oldra. conſil. ccxiij. ad
queſtionez. vbi dicit q priuatur vſufructu legato tali modo
per maritum: lz in hoc vltimo Fedri. cõtra cõſi. xxxvj. caſus.
ad fi. Bene fateor q poterit penitere etiã ſi iuiſſet ad iudicẽ
⁊ renunciauiſſet tutele: dũmodo res adhuc ſit integra: quia
iudex alium tutorem non dederit: vt vidi de facto Mediola
ni: ⁊ tunc allegabaẽ Jaco. de beluiſio in quadã diſputatione
mihi videẽ facere tex. in. l. iij. §. penul. ff. de ſepul. vio. iuncta
ſolu. Dy. quaz ponit Bar. in. l. huiuſmodi. §. ſtichũ. ff. de le
ga. j. Immo ſi cõtraxiſſet ſecũdas nuptias ⁊ poſtea remãſiſſ;
vidua re integra: quia nõ eſſet datus alius tutor poſſet ad-
huc reſumere tutelã. Alexan. in dicta. l. ſciant. Si autez res
non eſſet integra quia iudex alium dediſſet: tunc non eſſet li
cita penitẽtia. Hipol. in. l. etiam ſi redhibitus. colũ. ij. ff. de
queſtio. Et propterea quando iſte vidue tutrices volunt trã
ſire ad ſecũda vota vtuntur cautela. concordant cum iudice
⁊ ſibi in iudicio remittunt tutelaz: ⁊ quia tunc eſt locus dati- — Cautela vidue nubẽtis pro retinendo tutelaz.
uo nominant illum quem volunt in virum ⁊ tutelam ſibi de-
cerni faciunt: quia inuitus non cogeretur iudex illum decer-
nere. Decius in dicto. c. ex parte. m. et iſto modo remanent
adhuc in adminiſtratione. Bar. in dcã auẽ. ſacramẽtum. co-
lum. fi. ⁊ in. §. ſinautẽ tutela. vbi Ange. in auẽ. de nup. Corñ.
in. l. iij. C. ad tertul. Als autẽ ſi non peteret mater dari tuto-
rem: ſed ſimpliciter nuberet nõ eſſet tunc locus datiuo ſed le
gitimo: vt volũt docto. vbi ſupra. Scda eſt cautela quia ĩpe-
trant a principe ſupremo diſpenſationẽ cum clauſula non ob
ſtantibus vt poſſint nubere: ⁊ nihilominus retinere tutelam
pupillorum ⁊ eos apud ſe educare: quod videẽ fieri poſſe. l.
fina. ff. de tutel. ⁊ no. in. l. j. C. quando mul. off. tut. fung. pot.
Ideo reddant rationem tutele: ⁊ petant prouideri dẽ tutore
pupillis: quã rationẽ poſtq; ſecũdo nupſerint oĩno reddere
tenentur ⁊ acrius: vt Jo. garonis. in rubri. C. de ſecun. nupt.
pena. xxxviij. vbi dicit q tali caſu tenebiẽ reddere rõnez etiã — Uidua nubens nõ petito tutore ꝑdit ſucceſſionem.
de minimis: q2 tunc efficitur ſuſpecta cõtra filios: vt in pena
ibi proxi. ſeq. Als autẽ ſi ipſi pupilli poſtea morerẽtur ab in-
teſtato priuarentur eoꝝ ſucceſſione. l. omnem. C. ad tertul. l.
ſciant. C. de leg. here. Bolog. in. l. ij. §. ſi mater. ff. ad tertul.
Nico. de vbal. in tracta. de ſucceſ. ab inteſt. ij. parte. col. vij.
verſicu. qnto principalr. Decius in. c. ex parte. m. de appell.
vbi in fi. Ampliat idem eſſe in cura. Corn. li. iiij. conſi. cc-
iiij. pro deciſiõe. col. ij. vbi dicit q aplicabitur hereditas fra
tribus vterinis vel patruis. Eſt bene verum q ipſa nõ teneẽ
facere impenſam que vadit ad talem tutelam. Alexan. in. l.
j. C. de negoc. geſt. ¶ Amplia primo. d. l. ſciant. non ſolum — Late ad materiã. l. ſciãt
procedere in matre: ſed etiam in quibuſcũq; obtinentibꝰ pri
mum gradum ſuccedendi etiam in ſubſtituto. d. l. ſciant. vbi
Barto. Ange. ⁊ docto. no. ¶ Amplia ſecũdo vt non ſolum
procedat ſi ipſa fuerit tutrix: ſed etiam ſi non fuerit: quia ipſa
immo ⁊ alij qui eſſent ſucceſſuri pupillis nõ petant tutores:
priuantur tali ſucceſſione. d. l. ſciant. cum concordan. Corne.
libro. iiij. conſi. cxiij. Ampliãs maxie in auia materna. Sã
dol. in. l. qui duos. colum. v. ff. de reb. dubijs. ¶ Amplia ter
tio etiam ſi talis debens petere tutorem eſſet ſexagenarius
⁊ ſic q poſſet excuſari a tutela. Curtius conſilio. lxvj. ſapien-
ter. colum. xvij. ¶ Amplia quarto etiam ſi nihilominus di-
cta mater recte adminiſtraſſet bona pupilli. Decius in. c. ex
parte. m. de appellatio. colum. ij. verſi. ⁊ dato q tutor bene.
Nicola. de vbal. vbi. ſ. Curtius conſi. lxvj. colũ. xvij. Pic. in
l. ij. char. v. C. de in ius voc. Bal. in. l. cũ oportet. §. fina. ad fi.
C. de bo. que libe. Paul. de caſtro in. l. omnem. ad finez. C.
ad tertul. niſi adminiſtraſſet de auctoritate iudicis: lz eã non
ſolenniter decreuiſſet tutricem. Salice. in dicta. l. ſciant. lz
Paulus de caſtro ⁊ Clau. in dicta. l. ij. de in ius vocã. ⁊ pa-
normi. conſi. xc. quidam Antoñ. lib. ij. vellent contrarium.
¶ Amplia quinto etiam ſi mater fuiſſet tutrix data in teſta-
mento: quia ſi non petit adminiſtrationem ſibi decerni ⁊ in-
uentarium fecerit priuatur hereditate. Barto. cõſi. cx. an te
ſtamentum. ¶ Amplia ſexto etiam ſi iſta mater elapſo tali
anno intraret monaſteriũ: ſecus anno durante. prepoſi. poſt
Bal. in dicto. c. ex parte. m. col. ij. de appel. ¶ Amplia ſepti
mo ſi elapſo anno mater vellet morã purgare. Sali. in dcã. l.
ſciant. col. ij. ¶ Amplia octauo idem in nõ petẽte ꝯfirmari
tutorem datum in teſtamẽto vel codicillis minus ſolẽniter.
Corn. in dcã. l. ſciant. colum. j. ¶ Amplia nono ſi petat: ſed

UVA. BHSC. IyR_277_2

doloſe minus idoneũ.Sali.in.d.l.ſciant.colũ.ij. vbi Corne.
¶ Amplia decimo ẽt ſi teſtator in teſtõ tali matri tutrici re
licte reliqſſet liberationẽ ab admiſtratiõe. Guido pape ꝯſi.
xliij.teſtator.col.ij.pro quo facit Jaſ.in.l.actione. ad fi.C.ꝺ
trãſac. Jo.garonis in.d.rubri.C.de ſecũ.nup.in.xxxix.pena.
vbi dicit ſe ꝯſuluiſſe.¶ Limita prĩo.d.l.ſciãt ꝓcedere in ob
tinentibus primũ gradũ ſucceſſiõis.Secus eñ in alijs.Bar
to.cõſi.ccx.an teſtm̃.Bal.li.ij.ꝯſi.ccxxxj.ꝓponit.⁊.ccclxvij.
antiq.⁊li.iiij.cõſi.clviij.ꝓponitur ꝙ mr̃.Ange.Pau.ꝺ ca.
Sali.⁊Corne.in.d.l.ſciant.Idẽ Ang.cõſi.xxxvij.qdã puer.
Decius in.d.c.ex parte.m.circa fi.Pau.li.ij.ꝯſi.xxix.in pũ
cto.col.fi.lꝫ Ange.ſibi ꝯrius conſi.cviij.iſta qõ.ad fi.⁊ An-
cha.ꝯſi.cclj.oĩa iura.Guido pape ꝯſi.l°.ex facto.Et eſt ve-
rum ꝙ Ancha.dicit ſolũ quo ad auiã:⁊ ꝙ adhuc ſibi nõ cur-
rat tp̃s niſi lapſo primo anno ſtatuto mr̃i.vide Sandol.in.l.
qui duos.col.vj.ff.de reb.dub.ver.itẽ pene.Nicol.de vbal.
vbi.ſ̃.Et hec limitatio procedit niſi obtinens primũ gradũ
mortuus eſſet.Sali.in.d.l.ſciãt.¶ Limita ſcdo dũ dr̃ ꝙ ma
ter tenetur petere tutorem nõ procedere vbicunqꝫ pupillus.
haberet ſubſtitutũ dũmodo tñ mater nõ ſit in illomet gradu
ſubſtituta:vel talis ſubſtitutus eſſet inhabilis ꝓpter minori
tatem:vel qñ talis ſubſtitutus eſſet excluſus ſpe ſuccedendi
morte vel negligẽtia petiti tutoris.Corñ.in.d.l.ſciant añ fi.
¶ Limita tertio qñ talis mulier petijſſet tutorẽ.Sed q non
fuit rite datus:vel nõ fuerunt ſeruata ſolẽnia:vel nõ appoſi-
te debite renũciationes in tutela.Soci.ꝯſi.xxxix.viſis ⁊ ĩſpe
ctis.col.vij.ver.circa ſcdm̃.⁊.cliij.pulchra ⁊ ſubtilis.col.pe.
ver.v.⁊ ſeq.vbi enumerat.vij.reqſita ad hoc vt ꝓcedat nr̃a
regula ſupraſcripta de.d.l.ſciant.facit Panor.li.ij.ꝯſil.xc.
quidã Antonius.Ang.cõſi.clxvj.ſi teſtator.vbi dicit ꝙ mu
lier non aſtringitur eſſe tutrix.ſufficit ergo ſibi vt petat dari
ſi minus rite der̃ imputer̃ iudici.Salice.in.d.l.ſciãt.ver.q̃ro
mater.Bal.in addi.Spe.in ti.de poſitiõibꝰ.col.iij.ver.po-
ne ꝙ Berta.vbi dicit ꝙ ſufficit pro excuſatione mr̃is ꝙ pu-
pillus hẽat tutorẽ habitu:lꝫ nõ adminiſtratiõe:qꝛ talis ſolici
tudo pertinet ad alienã prouidẽtiã.facit Fulg.ꝯſi.lij.qdam
Antoniꝰ.dũ vult ſufficere ꝙ mr̃ petierit dari tutorẽ ⁊ coege
rit facere inuentariũ cauere ⁊ ſe ĩmiſcere adminiſtratiõi etiã
ſi poſtea ad ſingula momẽta adminiſtratiõis non aduertat:
⁊ ſic ꝙ non tener̃ petere tutorẽ tanq̃ꝫ ſuſpectũ remoueri licꝫ
contra teneat Barba.in ꝯſilijs Curtij ꝯſi.lxvj.ſapiẽter.col.
xvij.per gl.in.l.ij.§.ſi mr̃.in ver.nõ legitime.ff.ad tertu. quã
ſeqtur Pau.ꝯſi.liiij.iſta dña dicens.in p̃n. ꝙ eſt maius de-
lictum nõ facere inuentariũ q̃ꝫ non petere tutorẽ.facit Corñ.
li.ij.cõſi.cxxxij. fundata. Bal.in aut.ijſdem.C.de ſecũ.nup.
clarius in.l. precibus.col.iiij.C.de impub.⁊ li.ij.conſi.cciij.
qm̃.ver.qnto.Aret.ꝯſi.xl.p̃ſupponitur.in fi.¶ Limita q̃rto
in muliere ruſtica.Sozi.in cõſi. ꝓxime allr̃atis:qõ ĩtellige qñ
ita diſtaret hĩtatio iſtius ruſtice a ciuitatibus vel locis ĩſigni
bus qõ nõ poſſet ꝯſulere peritiores.Al's ſecus Sozi.d.cõſi.
xxxix.Pau.Are.Lancel.⁊ Pich.in.l.ij.C.de in ius vo.fa-
cit Jaſ.⁊ alij in.l.ſi ꝯuenerit.ff.de iur.om.iu.in.l.iuris igno
rantia.C.q admit.Fulg.cõſi.xc.in qõne Joãnis.colum.iiij.
¶ Limita qnto qñ iſte pupillus mortuus eſſet intra annũ pe
tendi tutorẽ:ita Panor.li.ij.cõſi.xc.col.fi.Corñ.li.iiij.cõſil.
cciiij.pro deciſione.col.ij.Signo.ꝯſi.cxcv.veritas.Ang.ꝯſ.
clxvj.ſi teſtõr.late Alex.in.l.ſi deceſſerit.circa fi.ff.q ſatiſda.
cog.vbi tꝫ ꝯ id qõ dixerat in.l.cũ ſtipulatus.col.pe.de v̾bo.
ob.Et ibi Alex.tenet ꝙ idẽ ẽt ſi non ſupereſſent niſi duo vel
tres dies de tali p̃mo ãno qñ morir̃ iſte pupillus.Et fuit opi
nio Paul.ꝺ ca.ꝯſi.xxix.li.ij.⁊ iſtã limitationẽ tenet ẽt Bal.
li.j.cõſi.clvj.qdam.⁊ li.v.conſi.xxxix.punctus.⁊ li.iiij.cõſil.
xxj.fcm̃.Nico.de vbal.in tracta.de ſucceſ.ab inteſ.ij.pte.co-
lum.vj.ver.tertio pĩcipalr̃.vbi tñ fatetur ꝙ iudex poſſet di
ctum annũ abbreuiare.⁊ Sandol.in.l.qui duos.colũ.v.ff.de
reb.dub.Et ſi intra annũ res pupilli dilapidarentur:tũc in-
tra annũ tener̃ petere.Pau.in.l.ij.C.ad tertu.⁊ Corñ.in.d.
l.ſciant oĩno.laudat vt petant q̃ꝫ primum poſſunt.¶ Limita
ſexto qñ iſte pupillus morerer̃ adultꝰ.l.matres.C.ad tertul.
vbi Corneus Curtius iunior in.l.p̃cibus.col.xxij.C.de ĩpu.
Cor.lib.iiij.conſi.cciiij.pro deciſiõe.col.ij.Nicol.de vbal.in
tractatu p̃allegato.Et dicenti mr̃em eſſe priuãdã incumbit
onus ꝓbandi ꝙ deceſſerit in pupillari.Salic.⁊ Corñ.in.d.l.
ſciant.ad fi.Pau.de ca.in.l.ex facto.§.ſi qs autẽ.ff.ad treb.
Bal.ꝯſi.xix.li.v.clarius vbi ponit formã ponẽdi in ſuis ad-
ditiõibꝰ ad Specu.in ti.de põnibus.col.iij.ver.pono ꝙ ber
ta fuit vxor titij.¶ Limita ſeptimo qñ iſte pupillꝰ hr̃et ſub-
ſtitutũ vulgarem:⁊tp̃e quo moritur nõdũ adiuit hr̃ditatẽ:ex
quo vulgaris ſubſtitutio tollit ſuitatẽ:ita Pã.d.ꝯſi.xc.li.ij.
¶ Limita octauo qñ talis mulier eſſet ꝓdiga ⁊ ſibi fuiſſet ĩ-
terdicta adminiſtratio bonoꝝ.Ang.⁊ do.Alexã.in.l.is cui
bonis.ff.de ver.ob.¶ Limita nono qñ iſta mulier eẽt minor
xxv.annis.Sozi.in cõſilijs.ſ̃.allegatis.in.j.limita.Bolog.
in ſuis interp̃tationibus in.l.ij.§.ſi mater.ff.ad tertul.Corñ.
li.iij.cõſi.xl.circa hanc.col.ij.⁊ li.iiij.ꝯſi.cciiij.pro deciſiõe.
col.ij.Jaſ.in.l.minoribꝰ.C.de hijs q.vt indig.Bal.li.v.ꝯſi.
lxxij.qdã Petrus.Fulg.ꝯſi.xxxvj.qdã.⁊.lij.qdã Antoniꝰ.
amplians idẽ in viro.Et procedit hec limitatio ẽt ſi poſtea
poſt talẽ primũ annũ effecta fuerit maior.Ro.ꝯſil.cclxxix.vi
ſis thematis narratõe.Fulg.d.ꝯſi.xxxvj.alex.ĩ.l.ſi cũ dotẽ.
§.ſi maritus.col.iij.ff.ſol.matri.ĩtellige tñ niſi efficerer̃ ma-
ior durante pupillari etate iſtius filij.Bal.nouellus in trac.
de dote.par.xj.in.j.p̃uilegio.in fi.mẽbri.xiij.eſt.char.lxvij.
vel forte ex forã ſtatuti talis mulier hr̃etur pro maiore.De-
cius in.d.c.ex parte.m.de appel.Iſta fallẽtia non ꝓcederet
in maſculo niſi per viã reſtõnis in ĩteg.ſm̃ Sali.in.d.l.ſciãt.
¶ Limita.x°.qñ pupillus eſſet oneratꝰ creditoribꝰ:adeo ꝙ
nõ eſſet vtile petere tutorẽ ipſi pupillo.Bolog.in ſuis inter
pretatiõibus.in.d.§.ſi mr̃.Nico.ꝺ vbal.in.d.trac.col.vij.ij.
parte.ver.q̃rto limita.Alex.in.d.l.ſciãt.dicit tñ Salic.in.l.
iij.C.ad tertul.ꝙ tũc erit cautela mr̃is vt hoc ꝓteſter̃ coram
probis viris ⁊ roget inſtr̃m.¶ Limita.xj°.vt hoc ꝓcedat qñ
ſupſunt alij filij eiuſdẽ mr̃imonij.Al's ſecus.Nicol.de vbal.
vbi.ſ̃.Are.ꝯſi.xl.p̃ſupponitur.col.iij.Decius in.c.eccleſia
ſctẽ Marie.col.xviij.de ꝯſti.¶ Limita.xij°.vt.d.l.ſciãt.pro
cedat qñ tutor in teſtõ datus eſt remotꝰ vel excuſatus.Et re
manſerũt reliqe teſtamẽtarij:quoꝝ p̃textu excluditur ltĩmus
vel caſu quo ꝓximior in gradu eſt inhabilis ĩhabilitate tp̃ali
ita ꝙ interim fuit locus datiue quã mater obmiſiſſet petere.
Al's ſecus ita Signo.v.ꝯſi.cxcv.⁊ Ang.d.ꝯſi.clxvj.⁊ Corñ.
cõſi.lxxxiiij.in hac ꝯſultatiõe.col.fi.li.iij.hoc vider̃ modera
re Nico.de vbal.vbi.ſ̃.⁊ Bal.li.v.ꝯſi.lxxij.qdã petrus.⁊ li.
iij.cõſi.ccclxxxiiij.ſtatuto Guido pape.ꝯſil.clxxix.obmiſſa.
¶ Limita.xiij°.qñ ille q erat dãdus tutor erat abñs vel ipſa
mulier erat infirma vel ſuberat alia iuſta cã ꝓpter quã nõ po
tuit peti iſte tutor.Sozi.in ꝯſilijs allr̃atis in prĩa limitatiõe.
Et faciunt allegata in limita.pxi.p̃cedenti.Fulg.cõſi.cxxx-
viij.viſis.in fi.⁊ iuſta cã non faciẽdi aliqd eſt qñ eſt cõis opi.
de hoc vel rumor populi.Alex.in.l.ſi cũ dotẽ.§.ſi maritus.
col.ij.ff.ſol.ma.dũ tñ Sozi.dicit de abſentia cogita pp.§.fi.
inſti.de curato.¶ Limita.xiiij°.vt ſolũ ꝓcedat.d.l.ſciãt.re-
ſpectu bonoꝝ que iſte pupillus habuiſſet ab alio q̃ꝫ uis ꝯtẽ-
platiõe mariti.Decius in.d.c.eccleſia ſcẽ marie.de ꝯſti.col.
xviij.Plus dicit Areti.ꝯſi.xl.ad fi.ꝙ priuar̃ ſolũ ſucceſſiõe
filij nõ alio legato ſibi fcõ per maritũ:puta qui legaſſet vſum
fructũ.facit pro eo Fede.ꝯſi.xxxvj.caſus.in fi.Potes tñ vi-
dere Sandol.in.d.l.q duos.col.v.ff.de reb.dub.Oldra.ꝯſ.
xiij.bonis autẽ pupilli ſiue ex legato ei obuenerit:ſiue alir̃
bene priuar̃.Sali.in.d.l.ſciãt.colum.fi.vbi dicit ꝙ ꝓpterea
non priuarer̃ ſubſtõne fideicõmiſſaria:qꝛ per eã non ſuccedir̃
pupillo ſed teſtõri:niſi ſubſtitutus pupillo ꝑ fideicõmiſſum
eſſet grauatus reſtituere hr̃ditatẽ pupilli mr̃i:qꝛ tunc vider̃
potius hereditas pupilli q̃ꝫ teſtõris.Corn.in.d.l.ſciant.col.
ij.⁊ in.l.omnem.ad finem.C.ad tertul.Et ſic habes iſtaꝫ am
plam viduam cum aurea dote.

¶ Ampliant ſexto principalr̃ ſupraſcriptam ꝯcluſionẽ maxi
me procedere in capiente diuitẽ vxorem:nam intollerabiliꝰ
nihil eſt q̃ꝫ femina diues.⁊ inquit Seneca.Inuenies ſi nihil Diues.
queris niſi bonã vxorem.Refert frater Bernardi.in prima
parte roſarij.ſermo.xxiiij.littera.o.Et ſapientis dicit aucto
ritas.Vxorem fuge ne ducas ſub noĩe dotis.Et Marcialis
lib.viij.Epigrãmatũ vxoreꝫ quare locupletẽ ducere nolim.
Queris vxori nubere nolo mee.facit Petrarc.de remedio
vtriuſqꝫ fortune.li.j.dialogo.lxviij.de optima dote.Põta
nus de obediẽtia.li.iij.in fi.c.iij.allr̃at illud Plauti.Argen
tum accepi dote impium vendidi.Et Plautus.Si eñ mo-
rata recte veniat dotata eſt ſatis.In dotibꝰ magnis ſunt in-
cõmoditates magne:ſumptuſqꝫ ĩtollerabiles.Et q̃ idotata
eſt:ea in ꝓtãte eſt viri.Dotate mactãt ⁊ malo ⁊ dãno viros.
Et Juueñ.Veniũt a dote ſagitte.Libertas emir̃ corã:lꝫ in-
nuat atqꝫ reſcribat:vidua eſt locuplex q̃ nupſit auaro.hone-
ſtus amor pẽdet ex animo:non ex lucro.gloſ.in.l.hec ratio.
ff.de dona.

UVA. BHSC. IyR_277_2

ff. de do. iter vi. ⁊ vxo. Amade. in dialogo de amicitia. char. xv. obmitto qd̄ hr̄ in naui ſtultifera. char. lx. dū inuehit ꝯ capientem vetulā ꝑpter diuitias dicens ꝙ aruinaā querūt ſub podice aſelli. Ang. d. conſi. cccxcvj. ad fi. ⁊ illud Juuenalis. Vetule veſica beate. quem refert Lancel. in. l. non amplius. §. cum bonoꝝ. col. ij. de leg. j. Et magna dos apud romanos erat de ducatis quattuoꝛ centū ſm̄ Gelliū ⁊ Blondū quos refert Clau. in. l. ij. col. ij. ff. ſo. ma. ⁊ Decius cōſi. xxvj. col. ij. ꝙ dos mille ducatoꝝ eſt ꝯgrua vni comiti: circa qd̄ vide Jo. lupum in. c. per veſtras. de dona. inter vir. ⁊ vxo. in toto ope char. lxxxj. dū dicit que ſint cōſideranda in conſtōne dotis: ⁊ in chartis ſeq. Et vide ſi ſunt fatui iſti capiētes vetulas: qm̄ vltra votum captande moꝛtis coitus mulierū vetularum eſt adeo noxius vt eos ipſis vetulis que ex hoc vegetantur breuius viuere faciat vt ipſi moꝛtē quam vetule expectāt poꝛes incidant. Nec tu adoleſcens ꝑpter minoꝛem etatē aduerſus matrimoniū vetule reſtituereris in integrū ſm̄ Specu. quez refert Pe. de rauēna in ſuo aureo alphabeto in ver. reſtitutio. colū. ij. nec etiā poſſēs te iuuare: qꝛ iſta vetula diceret ſe habere denarios ſepultos ⁊ foꝛte erat pauper: vel ſi ꝯheres per pꝛocuratoꝛē et crederes eā pulchꝛā: ⁊ eēt turpis: qꝛ talis erroꝛ non vitiat mr̄imonium. Poꝛcius inſti. de patri. pote. col. fi. vel ſi eā caperes ſub ſpe habēdi hr̄ditatez quā foꝛte pr̄ eius tibi ꝓmiſerat. l. ſi maioꝛes. C. de tranſac. Poꝛcius in. §. cum aūt. iiij. col. inſti. de adop. pulchꝛe Jo. lupus. in. c. p veſtras. de dona. iter vir. ⁊ vxo. iij. no. eſt. in ope. char. lxxj. col. j. Et qꝛ ꝑpter diuitias hee vetule vt plurimuz capiunt: vide que. s̄. proxi. dixi in. v. amplia. ⁊ que dicā. j̄. ꝓxi. ſi eſſes valde pauper ⁊ nō haberes aliū modū viuēdi ſi poſſes hr̄e vxoꝛem opulentiſſimā vt ei⁹ diuitie ſufficerent pꝛo ea ⁊ pꝛo te nutriēdo honoꝛifice in ꝑegrinatiōe vel aliq̄ curia abſq̄ ꝙ cū ea cohabitares foꝛte tali caſu poſſes pati duci te ab ea etiā ad ei⁹ domū lꝫ ſit ſignū maxime triſtitie qn̄ mulier virum ducit ad domū ſuā: qꝛ deberet eſſe ecōtra. Crem. ſing. lxvj. ſtatuto floꝛentino. Jo. lup. in rubꝛi. de do. iter vi. ⁊ vxo. char. xxviij. i fi. Eſto etiaz memoꝛ ꝙ foꝛnicari cū vetula eſt turpe ⁊ grauius peccatū q̄ꝫ cū iuuene pulchꝛa. glo. fi. in. c. fur. xiiij. qō. v. de q̄ diſputat Michael can. in ſuo parrochiali curatoꝝ de penitentijs recipiēdis. c. quarto eſt. char. ciiij. Caueant ſemꝑ ⁊ pꝛimo iſti capiētes iſtas mulieres diuites ne ſi eueniat caſus reſtituēde dotis depaupent eoꝝ filios: qm̄ cōiter dotes mulieris exponunt pꝛo parte in iocalibus: ⁊ ſic in ſtultitia Nico. boerij in apoſtil. ad Dy. in regula certū. qui oppoꝛtune logr̄. Jo. lup. in rub. de do. inter vi. ⁊ vx. char. xiij. ⁊ Ouid. in. iij. d̄ arte. Quid pudoꝛ eſt cenſus coꝛpe ferre ſuos. Surgetus i enchiridion diſcipline militaris. char. lxxvj. ⁊ ſeq. vbi dicit iter cetera ꝙ mulieres nō debēt poꝛtare veſtes ſciſas añ: ⁊ dixi d̄ poꝛtantibus diuiſias. s̄. in. vij. ampliatiōe de pulchꝛa. Et qn̄ mulier eſt bene oꝛnata ꝯgruit vt oꝛnamēta oſtendat: ⁊ ſic vadat ad ꝯuiuia ⁊ ad feſta: vnde euenit. j̄. in ſol. ad. vij. argumētum huius ꝑtis: vt fr̄ Jaco. in ſopho. ſapien. li. vj. c. xxiiij. colū. pe. ⁊ trib⁹. c. ſeq. ⁊. c. xix. de rapina. col. fi. poſtea tales veſtes faciunt ſibi legari a marito in teſtō qui melius faceret diſponere ꝙ nihil hēant p̄ter dotes ſuas: vt ſi fuiſſet aliq̄ p̄ſumptio donationis ꝑ tale teſtm̄ reuocer̄. Pañ. in. c. fi. iij. not. d̄ do. inter vi. ⁊ vxo. veſtes em̄ pꝛetioſe q̄ nō ſunt ad vſum quottidianū debēt remanere hr̄dibus viri. Bar. in. l. peñ. §. j. vbi apoſtilla. ff. ſo. ma. Ang. in. §. fuerat. col. añpe. iſti. de actio. Alex. in. l. ſi is q quadringēta. §. dos legata. ff. ad leg. falci. ⁊ ꝯſi. xlij. viſo tenoꝛe. col. vj. li. j. vitalis. de clīs. char. añp. Jo. lup. in rub. de do. iter vi. ⁊ vx. char. iij. ⁊. v. ⁊ ſeq. vbi iſti duo lāte ponunt de iocalibus datis ſpōſe de q̄bus in dcā apoſtil. Bar. ⁊ Butri. ꝯſi. xxxviij. icipi. qꝛ maioꝛ. ij. dub. Et ponūt ēt de lugubꝛibus de q̄bus Jo. garonis in repe. rub. C. de ſecun. nup. in. xviij. pena. Cāpezi⁹ de dote. ij. ꝑte. q. lvj. Et ſi mlier ſit relicta vſufructuaria illas ſibi tener̄ emere non hr̄s curia delfinatus. q. ccccxlj. inci. q̄dā teſtōꝛ. Redeūdo ad ꝓpoſitum mariti ſtulti: pꝛo alia ꝑte ipſas dotes exponunt in oꝛnādo domūm vt ſit honoꝛabilioꝛ qn̄ ducer̄ ſponſa: qd̄ eſt ſignū freneſis: ⁊ edificanti ſine neceſſitate eſſet dādus curatoꝛ tāq̄ ꝓdigo ⁊ furioſo: per ea q̄ vult Pet. de ferra. in ſua pꝛatica. i foꝛ. nūciationis noui oꝑis. in p̄n. gl. j. Cepol. de ſui. vꝛba. c. xxvj. inci. dicam⁹ lucas de pēna. in. l. in hijs. C. de p̄di. nauicul. li. xj. lꝫ Bar. ibi dicat ꝙ eſt ſignū magnanimitatis: ⁊ Lucas de Parma in trac. de fiſco. char. xij. ver. xiiij. Bal. in ꝓhe. rex pacificus. col. pe. ⁊ tñ ſoluto mr̄imonio in reſtōne opꝫ oēs pecunias dotiū hr̄e ꝓmptas: ēt cum augtō monete. Jd̄ ad hec euitāda bonū eſſet vt ex tota dote emerer̄ fundus dotalis et ꝑmittere frui eo mulierē pꝛo veſtib⁹: ⁊ alijs minimis ad ſuū vſum emēdis: de q̄bus quottidie viros faſtidiūt. Et ita vidi obſeruare viros pꝛudētiſſimos triplici cā. Pꝛio ad euitādū depaupatiōnē filioꝝ in reſtōne. Scd̄o ad euitādū iurgiū mulieris obijcientis ſuas dotes viro. Tertio ad euitādū faſtidiū emēdi veſtes vxoꝛi: qꝛ poteſt ſibi rn̄deri. habes vn̄ emas ſi eſſet meretrix vnum ſcutū de tali redditu ei p̄bebit facultatem ⁊ excuſationē emendi veſtes pꝛo decē iuncto earū q̄ſi caſtrenſi peculio: nā ſemꝑ inueniunt mercatoꝛē fingentē egere pecunia: ⁊ coactū vendere vili pꝛetio: ⁊ ita ſimulabūt marito ⁊ tñ clam ipſa vel Amaſius reliquū ſupplebunt ipſi mercatoꝛi: ⁊ ita vidi pꝛaticari. Et idē effect⁹ eſſet ſi ab vxoꝛe reciperes fundū dotalē iextimatū: qꝛ al's extimatio facit emptiōez. Jaſ. per illū tex. in. l. ex ꝯuētione. C. de pac. vbi ponit q̄ttuoꝛ fallentias. ⁊ ibi ſcd̄o. no. infert ꝓpterea ꝙ fundus datus extimatus in dotē. Jntelligir̄ datus cū oībus ſuis oneribus ⁊ obligationibus: niſi alr̄ fuerit ꝯuentū: cui adde. l. neq̄ ſtipēdiū. ff. de imp. in reb. dota. facit gl. fi. in. l. j. C. de mul. ⁊ i quo loc. li. x. Alex. li. v. cōſi. iiij. incipi. vidētur. col. j. ⁊. cxlvij. perſpectis inſtr̄is. colū. peñ. Et pꝛocedit hec regula: ſiue tunc extimatio fiat: ſiue comittatur arbitris: ſeu alteri perſone que debeat extimare Sozi. ꝯſi. lvj. ſtantibus. iij. colū. ¶ Amplia etiā ſi mulier dederit dotē ꝑtem in pecunia: partē in veſtibus puta maritus cōfiter̄ habuiſſe centū in pecunia: ⁊. xx. in veſtibus ad oꝛnatū ipſius mulieris ad tantū extimatis: certe tenebitur in reſtōne reſtituere pecuniā non res: ⁊ ſic deterioꝛatio eſt periculo mariti: lꝫ ſecus i alijs guarnimētis que mulier a domo pr̄is poꝛtauit vltra dotē: qꝛ ſuffic ꝙ reſtituanr̄ qualia repiuntur tꝑe ſoluti mr̄imonij. Jſtam ampliationē tꝫ Sozi. cōſi. cclxxxix. difficultas Joā. lupus de dona. inter vi. ⁊ vxo. char. xcviij. col. j. vbi q̄d ſi denr̄ aīalia ꝙ inſpicier̄ valoꝛ tēpoꝛe moꝛtis nō traditiōis. ¶ Limitat pꝛio Jaſ. vt ꝓcedat i dubio ſecus ſi appareret ꝙ eſſet fcā ad aliū finem: puta cognoſcendi valoꝛē rei vt poſſit pꝛobari ſi poſtea maritus fundum dānificabit. Adde Barba. li. iiij. cōſi. xix. clemētiſſimū. colū. fi. ⁊ cōſi. xij. illud. col. pe. Soci. cōſi. xciij. circa pꝛimū. iiij. col. Areti. ꝯſi. lxxxiiij. diligēter. col. ij. vel eſſet ſolū fcā ad demōſtrandū de quātum eſſet ſecura mulier. Soci. in. d. conſilio. ¶ Limitat ſcd̄o vt ꝓcedat qn̄ extimatio fit a p̄nc. tūc bn̄ facit emptionē: ſecus ſi poſtea. adde Are. d. ꝯſil. lxxxiiij. intellige ſeu cōmiſſio de extimando ꝓpter ampliationē ꝓxime dictā. ¶ Limitat tertio in aīalib⁹ datis in ſocidā. talis em̄ eſtimatio nō facit emptionē ex quo emolumentū nō ſpectat totū ad paſtoꝛē. l. ſi iteruirū. C. de iur. dot. Coꝛne. in trac. ſocide. col. ij. vbi ꝓpterea ifert Coꝛne⁹ idē eſſe qn̄ res tradir̄ extimata ⁊ partes ꝯueniūt vt eadēmet res reſtituar̄. Soci. ꝯſi. lvj. ſtātibus. col. ij. vbi foꝛmat q̄nq̄ caſus qn̄ ꝯuenir̄ ꝙ eadē res reſtituatur. ⁊ ibi col. pe. poſt Bal. dicit ꝙ ſi in inſtr̄o dotali non cauer̄ de re vel extimatiōe reddēda qn̄ res eſt data extimata in dotē. Sed inſtr̄m dicit quā dotez reddere ꝓmiſit ⁊c. tunc em̄ pꝛeciſe dꝫ reddi pꝛetiū. ſeq̄tur Barba. in ꝯſilijs ꝓxi. alle. Bal. in tra. dotium. vij. parte. pꝛiuile. xl. ⁊ ſequē. ¶ Limitat quarto vt regula ꝓcedat ꝙ extimatio rei dotalis faciat emptionē qn̄ maritus eſt ſoluendo: al's ſecus. adde Crem. ſing. xviij. incipi. habebis millies. Bal. de dote. vij. ꝑte pꝛiuileg. xxiij. ⁊ Bal. li. j. cōſi. xxiiij. icipic. libellus. ¶ Limita quinto vltra eū vt nō ꝓcedat in ꝯctibus de quoꝝ natura eſt dn̄iū nō transferri: vt in cōmodato depoſito ⁊c. Bar. in. l. ſi vt certo. §. nunc videndū. in fi. ff. cōmo. Bal. in. l. j. iij. qō. C. cōmo. ad quem ſemꝑ recurre in materia. ¶ Limita ſexto ꝓcedere qn̄ res eſt pn̄s: ſecus ſi abſens: Bar. in. l. ſi ꝓpter. ff. re. amo. per tex. in. l. hoc ſi res. cuꝫ glo. ff. de rei vēd. cogita. ¶ Limitat ſeptio Bal. nouellus de dote. vij. ꝑte. pꝛiuileg. xxiij. vt non pꝛocedat q̄ꝫtū ad hoc ꝙ ſicut in vēditione vēditoꝛ tener̄ pꝛomittere duplā etiā ſi non ſit ꝯuentū: nō tñ ſic iſto caſu: qꝛ dās res eſtimatas: lꝫ videar̄ vēdere nō tener̄ ad duplā. ¶ Redeūdo ergo ad ꝓpoſitū. Sint cauti mariti nubētes ⁊ nō ꝑmittāt ſe inuoluere ꝓut plures faciūt taliter ꝙ quaſi inoleuit q̄daz conſuetudo ꝙ ſocer lꝫ non ſoluat tunc totas dotes. voluerit tñ ꝙ gener faciat q̄tationē dotis itegrā: ⁊ poſtea in alio iſtr̄o ſocer recognoſcet ſe ōbitoꝛē generi de illo reſiduo. Caue ne hoc facias: qꝛ ſi caſus euēiret opoꝛtebit hr̄des tuos reſtituere mlieri itegrā dotē: nec illa recognitio ſoceri q̄ꝫuis icōtinē ti facta ꝑc eſſet hr̄dibus tuis: q nec liberarenr̄ etiā cedendo

Capiēs vetulā ꝑpt diuitias.

Erroꝛ in diuitijs nō vitiat.

Graui⁹ peccat cū turpi q̄ pulchꝛa.

Exponit in veſtibus.

Edificat.

Eme fundū dotalem.

Vxoꝛ adultera fingit hr̄e bonum foꝛū de veſtibus.

Eſtimatio facit ēptionem.

Caue ne cōfitearꝭ recepiſſe dotes ꝓpter iſtr̄m ōbiti ꝙ poſtea ſit.

UVA. BHSC. IyR_277_2

actionem. Bar. ⁊ Pau. de ca. in. l. penulti. §. ſi vir. ff. ſol. ma
tri. cũ quo inclinare videntur Iaſ. ⁊ Mich. in. l. legem. C. de
pac. ad ſi. lꝫ remiſſiue loquantur. Feli. in. c. ſi cautio. colũ. xx.
verſi. fallit quinto. de ſi. inſtru. Ange. in. §. fuerat. col. xj. vſi.
ij. ad intellectum. inſtitu. de acti. Clare idẽ voluit Campezi⁹
in tracta. dot. j. parte. q. lij. col. iij. ver. in ſecũdo caſu. Alex.
lib. v. conſi. cxlviij. in cã. col. j. ⁊ li. ij. conſi. xxxvj. viſo thema
mate. col. j. Corneus li. iiij. conſi. cix. viſo pũcto. Decius ꝯſi.
cxcviij. in princi. col. penul. Opizonus in. §. diui. colum. lxx.
Bal. nouellus. in tracta. dotium. viij. parte. ꝑuilegio. xxiiij.
⁊ ſeq. Et ſic videtur cõmunior opi. ⁊ fauorabilior doti. ⁊ ita
obtinui Mediolani corã regio ſenatu ĩ cauſa dotis domine
Laure de ſcarampis que erat de ducatis mille ⁊ ſexcentum
quis in contrarium late teneat Curtius ſenior conſi. liiij. ſu
per duobus. Limita tamẽ predictam opi. niſi muliermet re
cognouiſſet vel ꝯſenſiſſet tali recognitioni. Pau. de caſ. Fe
li. ⁊ Cor. vbi. ſ. idem Cor. lib. j. conſi. cclxxxiiij. in preſenti vi
talis. in tracta. clauſularum. char. xx. in rubri. ex quibus cau
ſis poſſit ſimulatio preſumi. colum. fina. in tertio caſu. vel qñ
iſta mulier ſucceſiſſet iſti ſocero. Corne. d. cõſil. cix. libro. iiij.
non credo te alibi inuenire hanc queſtionem ſic breuiter re
ſolutam. Caueant ſecũdo mariti ne promittant reſtitutiõem
augumenti ſeu antefacti: ⁊ ſic ꝙ in inſtrumẽto dotali non di

Propt̃ augumẽtum.

cat. Quas qdem dotes vna cum augumẽto predicto reſtitue
re promiſit ⁊c. Quia per talia verba tale augumentũ perde
ret: qꝺ regulariter ſicut dos mortua vxore redit ad heredes
vxoris: ita augumẽtuꝫ mortuo viro redit ad heredes viri. c.
fina. §. ſi. de donatio. inter virum ⁊ vxo. gl. in aut. dos data.
C. de donatio. ante nup. ⁊ in corpore vnde ſumitur. vbi Bar
to. ⁊ Ang. in. §. penul. iſtitu. de dona. col. ij. Quinimo ſi ſta

Augtũ redijt ad her̃des viri.

tutum diceret ꝙ mulier debeat lucrari augumẽtum dotis:
lucrabitur ſolummodo pro ea parte pro qua dos fuit ſoluta.
Ange. in. §. fuerat. col. xvij. ver. ⁊ aduertas ꝙ mulier. inſti.
de acti. Sozi. in boñ. conſi. xxxij. circa preſentem. vbi ſingu
lariter limitat non ꝓcedere quando debẽti ſoluere dotẽ ma
ritus dediſſet inducias ſeu tempus ad eas ſolueñ. quia cum
ex tali promiſſione ſit ſatiſſactus. Lucrabitur ergo mulier di
ctum augumẽtum totum etiam reſpectu reſidui non ſoluti.

Mulier hꝫ ſoluꝫ vſumfructum augumenti.

Eſt bene verum ꝙ extantibus filijs mulier habet ſolũ vſum
fructum talis augumẽti: qua defuncta tale augumentũ red
dibit ad filios. l. femine. C. de ſecun. nup. Angel. in. §. j. inſti.
ad tertul. Nico. de vbal. in tracta. de ſucceſ. ab inteſta. ſecun
da parte. in fine. iiij. col. Matheſil. in eodẽ. col. xvij. Crem.
ſing. vlt. vbi dicit ꝙ propterea filij ſecũdi matrimonij nihil
habebunt. Fulgo. conſil. xlix. ex facto. circa medium. ⁊. lxiij.
Blaſius col. iij. Io. lupus. in rubri. de donatio. inter virũ ⁊
vxo. char. xxvj. col. iij. Ioan. garonis in repeti. rubrice. C. de

Mulier dꝫ reſeruare ꝓprietateꝫ filiis.

ſecũ. nup. pena ꝑma ⁊ duabus ſeq. Amplia primo hoc dcm̃
etiam procedere in marito de dotib⁹ ſeu alijs bonis que ha
buiſſet ab vxore. Roma. cõſi. xc. incipien. clarum. Plus di

No. qꝺ Salice.

xit notanter Salice. hoc procedere etiã ſi talia bona habuiſ
ſet ex ſucceſſione. Et exemplificat in queſtione de facto. Ca
uetur ſtatuto ꝙ maſculus ſuccedat patri ⁊ matri excluſa filia
moritur mater: ⁊ ſic ſuccedit maſculus cui maſculo poſtea pa
ter ſucceſſit: ⁊ demum ſecũdam vxorem accepit: ⁊ deceſſit ſu
perſtite vno maſculo ex tali ſecundo matrimonio: ⁊ dcã filia
ex priore matrimonio. Dubitatũ fuit an illa filia deberet ha
bere bona materna ad patrem prouenta mediante ſucceſſio
ne filij: ipſe dicit ſe obtinuiſſe ꝙ ſic. ⁊ eum ſeqtur Sozi. conſi.
xxxiiij. pro ſequen. colũ. ij. ⁊. cclxiij. capio primum. colũ. ij. in
ſecundo dubio. Corneus lib. ij. conſi. ccxlij. incipien. circa qꝺ
videtur. colum. penulti. ver. nec obſt. Decius conſi. lxxxvij.
colum. iij. Ioan. lupus. d. char. xxvj. col. iij. Nota bene hanc
deciſio. nam quilibet de facili diceret contrarium: q2 videtur
eſſe contra tres cões regulas: quas in materia ponit Brun⁹
in tractatu ſtatutorum excludentiũ feminas. articu. xiij. q. v.
¶ Scꝺo amplia. procedere non ſolũ in dotibus ⁊ augrõ ſeu
alijs bonis queſitis conſtan. matrimonio. Sed etiã poſt ma
trimonium: puta ex forma ſtatuti: prout eſt Neapoli: quo ca
uetur ꝙ moriente marito omnia bona que marit⁹ cã vxoris
parauerat ſint vxoris. Tenet enim mulier talia bona reſer
uare filijs primi matrimonij. Aret. in. l. ij. ff. de leg. j. col. iij.
ver°. pria ꝯclo. ¶ Tertio amplia. vt predicta in tantũ proce
dant ꝙ ipſa mulier de talibus bonis non poſſet in ſecunduꝫ
maritum vel aliam perſonam diſponere. Corñ. lib. iij. conſi.
cccix. circa ꝑmũ. col. peñ. in tãtũ. ¶ Quarto amplia. in tãtũ
hoc procedere ꝙ ſi ex prio matrimonio eſſent plures filij nõ
poterit de tali lucro plus relinq̃re vni q̃ʒ alteri. aut. lucrũ. C.
de ſecun. nup. Cur. de feu. in iiij. ꝑte. q. pen. iiij. col. eſt char.
xlvij. in ſi. ¶ Quito amplia. etiã ſi tales filij ꝑoris mr̃monij
non eſſent heredes parentum: vt Corne. d. cõſi. cccix. lib. iij.
Limitat tamen Crem. ſing. lxxiiij. incipi. ſi maritus. hoc non

Uidua querat lnĩaꝫ nubẽdi a filijs.

procedere ſi mulier habuiſſet a viro vel filijs primi mr̃imõij
licentiam nubendi. Inferens ꝓpterea ꝙ ſi maritus legauit
vxori centum ſi vidualiter vixerit: ⁊ quĩquaginta ſi nubat nõ
cogetur illa quinquaginta reſeruare filijs primi matrimonij
ex quo cenſeatur ſibi data licẽtia nubẽdi. Nicol. de vbal. vbi
ſ. dicens ꝙ de hoc dꝫ eſſe cautus aduocatus mulieris. An
ge. conſi. cccxcvj. col. iij. incipien. doctor ĩſignis. Iaſon in. l.
filiuꝫ quem habẽtem. C. famil. herciſ. col. vij. in. l. ij. C. de in
dic. vidui. tollen. Fulgo. conſi. lxiij. Blaſius colum. iij. Ioã.
garonis in repeti. rubrice. C. de ſecun. nup. in tribus chartis
vltimis. Decius in. c. eccleſia ſancte marie. col. xviij. de con
ſtitu. vbi dicit cõmunem opinio. eſſe ꝙ lꝫ pene ſecũdo nuben

Pene ſcꝺo nubẽtiũ iducte fauore filiorum non ſunt ſublate

tium hodie ſint ſublate per dictum apoſtoli: non tamẽ ſunt
ſublate inquãtum concernant fauorem filioꝝ primi matrimo
nij. Idem vult Hercu. diſpu. incipien. peruſinus. col. lxxxv.
in princi. Sozi. conſi. xxxix. viſis. colum. vj. Ancha. conſil. c.
ex predicto. in princi. Iaſ. in. l. ſed ſi poſt. C. de inof. teſ. Cor
neus in. l. ſi qua mulier. C. ad tertul. Ioã. garonis in repeti.
dicte rubrice. C. de ſecũ. nup. in. xij. pena. Areti. lꝫ arguat ꝫ
in. c. eccleſia ſancte marie. de conſti. ad ſi. dicẽs ꝙ pro iſta cõ
muni eſt tenendum in iudicando ⁊ ꝯſulendo. ¶ Caueãt ter
tio mariti quando capiunt vxorem ad illam vulgatã regulã:

Dos a pr̃e profecta.

quia dos a patre profecta ad patrem redire debet. Et lꝫ con
ſuetudo Mar. eam limitet quando adſunt liberi: tamẽ talis
conſuetudo ſolum procedit in terminis ſuis: ſcꝫ quando mu
lier decedit in matrimonio ſuperſtitibus liberis ⁊ pr̃e: ſecus
eſſet quãdo matrimonium fuiſſet diſſolutum morte mariti: ⁊
poſtea decedit mulier vidua ſupſtitibus ex ea liberis ⁊ pa
tre ipſius mulieris: q2 tũc dos adhuc redibit ad patrẽ: ita cõ
cludit do. Alexan. in. l. poſt dotem. ff. ſolu. matri. vbi valde
cõmendat dicens eſſe vtiliſſimũ in pratica: ⁊ ꝙ vidit iuuenes
aduocatos errare. ⁊ Iaſ. ibi. col. xix. numero. cij. dicit ꝙ oẽs
indifferenter ita tenent: lꝫ ipſe teneat poſtea contrariũ. ⁊ pla
cet eius opi. propter benignitatem: ⁊ fauorem filioꝝ: tamẽ in
pratica eſſet dubia propter auctoritatem tenentium oppoſi
tum. Ideo cautela eſſet ꝓuidere iſti caſui per pactuꝫ expreſ
ſum: eſt verum ꝙ nũq̃ʒ vidi iſtã limitationem obſeruari: ⁊ ſic
hẽs tres notabiles aduertẽtias ꝓ maritis qñ volũt nubere.
¶ Nunc volo ponere alias tres aduertẽtias fauore parẽtuꝫ
pro conſeruatione maſculoꝝ ⁊ domus ſue. Aduertant ergo

Faciat filiã iurare ꝙ nõ alienabit.

primo quando dotant filiam vt faciãt eam ſibi promittere et
iurare ꝙ nunq̃ʒ alienabit dictas dotes: nec alienatiõi cõſen
tiet: imo nec ad aliquẽ actum obligatiõis vel alienatiõis de
ueniet. Nam dato ꝙ poſtea ꝯſentiret alienationi fiende per
maritum cũ iuramẽto dũmodo aduiſet illum cũ quo contra
het de tali primo iuramẽto: tale ſecũdum iuramẽtum tanq̃ʒ
poſterius nihil valebit: ita no. Iaſ. plura adducens in. l. duo
bus reiſ. §. idẽ põponius. ff. de iureiurã. cũ ſi. vt late poſui in
meis clauſulis generalibus in ver°. obligauerũt ⁊ hipothe
cauerunt. char. v. ¶ Aduertant ſecũdo ad ea q̃ ponit Catel
lianus cotta. in ſcꝺa ꝑte memoral. in ver°. dos data ſeu pro

Ut nõ moleſtet maſculos in dote materna.

miſſa: nam lꝫ filia dotetur a patre: non tamẽ excludetur pro
pterea a bonis maternis: quãdo maxime mater iaꝫ defuncta
erat: ⁊ ſic hereditas erat iam delata: q2 pater preſumitur do
tare de bonis proprijs nõ de bonis filie. vide Nattã in. c. quã
uis. de pac. lib. vj. colũ. xxix. Brunum aſteñ. in ſuo tractatu
ſtatutorum. vj. articu. quarto mẽbro. q. xij. ⁊. xvj. Alexan. li.
ij. conſi. clj. Campeꝫ. de dote. v. parte. qꝺ. lj. Curtiũ iuniorẽ
conſilio. x. Ideo loquere clare quãdo das dotẽ ⁊ facias par
tem dotis de bonis tuis: ⁊ aliam partem de bonis maternis:
⁊ hijs mediantibus facias renũciare vtriq̃ʒ hereditati: ⁊ bo
nis: ⁊ rebus: ⁊ iuribus quibuſcũq̃ʒ: ⁊ ltime: ⁊ eius ſupplemẽ
to cũ iuramento. ⁊ iſto modo euitabis conflictũ opi. quia vt
dicit Io. lupus in repe. c. per veſtras. char. lxxvj. ver°. quar
to ex quacũq̃ʒ. etiam ſi pater dotat filiã in mille incluſo om
ni eo ꝙ ipſi filie debetur tam de bonis patris q̃ʒ matris hoc
non obſtante patre mortuo poterit petere bona materna vl
tra doteꝫ probando eſſe tot bona in facultatibus pr̃nis que
ſufficiant ad dotem: lꝫ relinquat cogitañ. Item eſſet bonum
vt per pactum etiã prouideres ad illam deciſionẽ Sali. quã
ſ. retuli pro

UVA. BHSC. IyR_277_2

ꝫ.retuli pro notabili:⁊ vtilius eſſet fortaſſis ꝙ talis renūcia
tio fieret coram iudice qui interponeret decretum:⁊ abſente
patre vt ceſſet periculum timoris:vt Catellanus ibi in ver°.
contractus mulieruꝫ.⁊ poſtea pater ad requiſitionē filie per
aliud inſtrumētum ratificaret illam talem renūciationem.et
hoc ad euitādū opi.doc.in.l.fi.C.de pac.ꝙ pactum de here-
ditate viuentis non valet niſi ipſe ꝯſentiat ad euitañ.votuꝫ
captande mortis.Et ſi mater adhuc viuit conſilium eſt ꝙ pr̄
⁊ mater etiā ſimul dotet dando de conſenſu mariti aliqd de
dotibus ſuis quas maritus per aliud inſtrumentum poterit
poſtea reintegrare iſti ſue vxori:⁊ ſic conſuletur maſculis ne
poſſit ab eis iſta ſoror petere dotes maternas.Et quia extāt
vtplurimum ſtatuta excludentia dotatas a ſucceſſione.doc.
dubitant an excludatur ſolum ab hereditate dotantis ſi vta
mur iſta via euitabitur ꝯflictus opi.de qbus Brunus in tra-
ctatu dictorum ſtatutorum articu.viij.q.xvj.Nata.in.c.quā
uis.col.lvij.⁊ ſeq.q.ij.Alexan.conſi.clj.viſo themate.col.
j.lib.ij.Ancha.conſilio.lxxvj.Bal.lib.j.conſi.cccxciij.que-
dam mulier Leoneta.col.fi.Curtius cōſi.xxvij.col.xvj.Jaſ.
⁊ Lancel.in.l.vt liberis.C.de collati.Jaſ.in.l.quoniā nouel
la.ij.col.C.de inoffi.teſt.Bolog.conſi.xxviij.Calcaneus cō
ſilio.xj.colum.ix.Sozi.conſi.xxx.col.x.⁊.lxxxiiij.col.iij.ver.
quinto moueor.Corneus lib.j.conſi.lxxiiij.in fi.iij.colum.⁊
in ſeptem alijs ꝯſilijs vt in eius tabula in ver.ſtatutū Pet.
gerard.ſuo no.vij.Aduertant tertio quia ſi habent iſti pa-
rentes dotantes plures filios maſculos non obſtāte tali ſta-
tuto ſi nihilominus poſt patrem moriatur vnus ex maſculis
ſoror ſuccedet eidē pro ſua rata cū alio maſculo:q poſtꝙ pa
tris hereditas fuit adita non dicet amplius hereditas pr̄is
ſed fratris.Jaſ.poſt alios in.l.j.§.veteres.ff.de acquir.poſ.
colum.iij.in.l.eius qui in prouincia.colū.v.ff.ſi cer.peta.in
ver.ꝙ ſi ſtipulatus.in.l.venia.C.de in ius voc.in.§.actionū.
colum.fi.inſtitu.de actio.Brunus in tracta.ſtatutorū exclu
dentium.viij.articu.q.xviij.Crem.ſingu.cxxvij.vbi ꝯcludūt
ꝙ propterea tale ſtatutum nō excludit a tali hereditate fra-
terna.Ideo conſilium erit ꝙ in renūciatiōe de qua in aduer
tentia.ſ.proxi.poſita filia etiam renūciaret bonis ⁊ reb⁹ fra
ternis pn̄tibus ⁊ futuris. Quero iuxta p̄dicta ſi ſunt duo
ſocij oīum bonoruꝫ:an filia alterius debeat dotari de bonis
cōmunibus.Decius conſi.lxvj.col.v.⁊.lxviij.colum.ij.Ale
xan.lib.v.cōſilio.lxx.caſus talis eſt checus dicūt ꝙ ſic.Con
trarium tenet Petrus de vbaldis in tractatu de ſocietate.
vj.parte.q.ix.incip.q̄ro an onus.Corneus li.iij.ꝯſi.lij.ꝗuis
Sozi.conſi.cxcij.capio.col.iiij.Jaſ.in aut.ꝙ locū col.v.C.ō
col.⁊ iſtam dicit cōmunē Monferra.in repetitio.l.ſi cōſtañ.
ff.ſolu.matri.char.viij.in fi.allegando Sonzi.⁊ alia.Et hoc
indubitanter procedit in dote ſcōo loco cōſtituenda.Jaſ.in
§.fuerat.col.penul.inſti.de acti.in.l.inter ſtipulantem.§.ſa
cram.ff.de verbo.obli.Et ſi vnus fratrū patre viuente de bo
bonis patris maritauit filiā patre poſtea defuncto pōt alius
frater dicere ꝙ talem dotē imputet in partē ſuam.Ro.ſing.
ccccij.incipien.pone caſum.Ampliat.vij.in ducēte pulchrā
⁊ vltra ea que congerit Buſtus in p̄ma parte roſarij.ſermo.
cccxxj.littera.b.⁊ ſermo.ſeq.lr̄a.o.vbi dicit inter cetera ꝙ
turpes vxores ſunt ſimiles macelarioruꝫ tabulis que die no
ctuqꝫ ſine cuſtodia abſqꝫ ablationis periculo remanēt in pla
teis:⁊ Petrarcha de remedio vtriuſqꝫ fortune.lib.j.dialo-
go.lxvj.de vxore formoſa:⁊ īquit Florenti.Hai tu la bella
tuo dāno.Supba enim res eſt pulchra mulier:vt ingt Me-
nander grecus.Et lis eſt cū forma iuncta pudicitie:corporis
egregij miſeros trepidoſqꝫ parentes.Semper habet rara
eſt adeo concordia forme atqꝫ pudicitie.Sanctos lꝫ horrida
mores tradiderit dom⁹.⁊ formoſis leuitas ſemp amica fuit.
Et difficile eſt cuſtodire quā plurimi adamarunt:nā aliquo
modo expugnat̄ qō vndiqꝫ inceſſit̄:vt inquit Hiero.⁊ qdaꝫ
nobilis de dioceſi Taurinēſi vxori ſue adultere naſum abſci
dit vt ob deformitatem amatores eaꝫ relinquerent:qō maxi
me procedit in hijs que nō ſoluꝫ natura ſed arte ſe pulchras
faciunt fucamentis:ſcilꝫ ⁊ vnguentis cōtra.c.fucare.in vl-
tima char.decreti.de conſecra.diſtin.v.Roſariū.ij.pte.ſer
mo.xxviij.per totuꝫ.Ouidius de medicamine faciei.Frater
Jaco.in ſofologio.ſapiē.lib.x.c.xv.de mulierib⁹.col.j.Ma
feus vegius in tractatu de educatione liberoꝝ.lib.iij.ca.ꝙ
autē in maribus.vbi loqt̄ de illis q̄ diſpaliate ⁊ calamiſtrate
incedunt que cūcta ſunt alimēta libidinum.⁊ lib.iiij.circa fi.
melius.que ad mechū veniūt lota cute qñ videri vult formo-
ſa domi:pulchre Barba.in prohe.cle.col.peñ.latius philel
phus decade.iiij.ſatira.ij.īcipiē.o poueri.⁊ ſatira ſeq.⁊ de
cade.viij.ſatira.ix.incipi.Antonij.Qō maxime procedit qñ
portat diuiſias ſeu varios colores que ſunt ſigna laſciuie:ac
in.§.quāta igitur.in aut.qūo op.epi.ibi maligna ſuſpitiōe.
in aut.de mōachis.§.cogitañ.ibi bonū ornatuꝫ ⁊c.facit An
teros fregoſij.char.xxxiij.⁊ vt dicit Bal.quem refert Pre
po.in.c.j.qd ſit inueſtitura.colū.ij.Al ſignale ſe cognoſce-
no le balle.Non tamē etiam decet mulieres eē īmundas:nā
vt īquit in penulo apud Plautū.Mulier ſcena negocijs:naꝫ
cum ſedulo mūditer nos habemus vix egreqꝫ amatorculos
inuenimus:hoc vnum tamē cogitato.modus oībus in reb⁹
optim⁹ eſt.habitu nimia omnia nimium exhibent negociū.
facit.l.continuus.§.itē qui inſulā.ff.de verbo.obli.nec dicāt
ſe hoc facere ob pulchriorem ſobolē procreandam:vt docet
Joā.fabri in rubri.inſti.de nup.q pueri maternizant in cor
pore.Ideo dicit capieñ.formoſaꝫ magnitudine ⁊ pulchritu
dine:⁊ ratio eſt:q pulchritudo ſemp eſt in magno corpore:
vnde parui formoſi dici poſſunt:non autē pulchri.Vide ta-
men Areti.in prohe.tranſlat.economie.vbi ſumme laudat
res paruas:qm̄ raro pulchritudo parentū in filios trāſit:qm̄
imaginatio in coitu diſſimilitudinē cauſat.Bar.⁊ doc.in.l.
gallus.circa fi.princi.ff.de libe.⁊ poſthu.Marcia.circa fin.
lib.vj.in epigrā.incipi.pater.maxime in fucata muliere.Itē
lꝫ ſoleat dici ꝙ quem Deus pulchrū non pauperem fecit:et
habet̄ in oratione Hiſocratis de pulchritudine Helene im-
preſſa cū Herodoto.⁊ Beroaldus in opere de felicitate añ
fi.ꝙ ſine pulchritudine non poteſt eſſe abſoluta felicitas.⁊ in
cepola de imp.mil.dilig.char.xij.Tamen hodie pulchritu
do potius eſt dāno ꝗꝫ cōmodo.ſi non ſolū moderna ſed p̄ſca
exempla ꝯſpexeris:vt habet̄ de Virginia in.l.ij.§.initiuꝫ.ff.
de orig.iur.Et patet ex martirio tot ſanctarū virginuꝫ pul
cherrimarū quo ad mundū loquēdo.Itē de Hipolito ⁊ Nar
ciſo:quoꝝ alter laniatus:alter necatus.Facit Petrarcha li
bro.j.de remedio vtriuſqꝫ fortune.c.lxxij.de inſigni natorū
forma.Preterea non eſt pulchra mulier tua cui deficit ſaltē
vnum de illis trigintaquattuor aggregatis per Cornigeruꝫ
latine:⁊ per Vincētium calmeta in quoddam eius caplō vul
gari incipi.Dolce flaminia.⁊ in egloga proxi.ſequē.que in-
cipit.per dar riſpoſta.Unde verſus.

Triginta hec habeat que vult formoſa vocari
Femina ſic Helenam fama fuiſſe refert
Alba tria ⁊ totidem nigra:⁊ tria rubra puella
Tres habeat longas res totidemqꝫ breues
Tres craſſas totidem graciles tria ſtricta tot ampla
Sint ibidem huic forme ſint quoqꝫ parua tria
Alba cutis niuei dentes albiqꝫ capilli
Nigri oculi cūnus nigra ſupercilia
Labra gene atqꝫ vngues rubri ſit corpore longa
Et longi crines ſit quoqꝫ longa manus
Sintqꝫ breues dentes auris pes pectora lata
Et clunes diſtent ipſa ſupercilia
Cūnus ⁊ os ſtrictum ſtringunt vbi cingula ſtricta
Sint coxe ⁊ cullus vuluaqꝫ turgidula
Subtiles digiti crines ⁊ labra puellis
Paruus ſit naſus parua mamilla caput
Cū nulli aut rare ſint hec formoſa vocari
Nulla puella poteſt rara puella poteſt.

Poteſt videri Anteros fregoſij circa fi.vbi ponit verā mē
ſuram pulchritudinis.Preterea volunt ꝙ ſibi dicat̄ facies
non vxor amatur.Et inquit Teophraſtus modici temporis
tirānus eſt pulchritudo:refert ⁊ alia plura Anteros fregoſij
char.xxx.facit Ouidius de medicamine faciei.Frater Jaco
bus in ſophologio ſapi.lib.x.c.viij.de iuuenib⁹ ⁊ eoꝝ ſtatu.
col.iij.Qꝫ ſtultū eſt ob formam fragilem que quātum tendit
in annos ſit minor ⁊ ſpacio capit̄ ipſa ſuo amittere dulce mu
nus libertatis:q ſi non ab infirmitate a ſenecta omnis pul-
chritudo deturpatur:vt inquit Virgilius in p̄mo eneidos.
Picturaqꝫ aīum depaſcit inanem:⁊ ſtudioſe inſpicere pictu
ras vitium eſt.l.fi.in priñ.ff.de edil.edic.Marti.de Fano in
tracta.de modo ſtudendi in.xxx.documento.ver.itē vt non
velit:⁊ noctis tēpore quo plurimuꝫ fruimur vxoribus omne
birretum bonum eſt.Nec dicas te male ducere pulchram ꝗꝫ
turpem ne demonē expaueſcas.Adeo ꝙ te ſigno crucis mu
nire oporteat:qm̄ reſpondet Hiero.ꝙ minore miſeria defor
mis habetur ꝗꝫ formoſa ſeruet̄.Nec dicas ꝙ ſi pur cōtingat
fieri adulteras

Ad exclu-deñ. filiam ne moleſtet maſculos.

Excludit ſo lum ab hr̄-ditate dotā tis.

Hereditas adita nō eſt ampli⁹ he-reditas.

Pulchra.

Pulchra ſuperba.

Fucata.

Diuiſia.

Al ſignale ſe cognoſce le balle.

Pulchrior ſoboles.

Imagiatio fac̄ filios diſ ſimiles.

Pulchri-tudo nocet.

Pictura inanis.

UVA. BHSC. IyR_277_2

fieri adulteras pulchre formã vendere cura eſt ⁊ pretiũ plena grãde referre manu. Deformis eñ largietur mechis ſubſtantiã mariti.

Mlier auara.

Quia reſpõdet ꝙ mulierũ genus auariſſimuz eſt. glo. in. l. que dotis. ff. ſol. ma. Ideo in eis nõ preſumit donatio vt ibi. cũ ſi. vt Jaſ. ibi. ⁊ Soci. ꝯſi. xx. col. fi. iij. lib. dicẽs ꝙ ſi mulier vtitur magna liberalitate: ex quo facit id qđ repugnat nature ſue preſumitur decepta. Jo. lupus in repe. rubrice. de do. inter vi. ⁊ vxo. char. iij. co. j. ⁊ Anteros fregoſij char. xxx. nã ꝑpter earum puſillanimitatẽ ſemper dubitãt ne terra eis deficiat ſub pedibus. Ideo diligũt pecuniã que eſt fideiuſſor future neceſſitatis. Pet. gerardi no. lxxiij. Sʒ ab auaro etiã iuſte nihil extorqueri poteſt. Paul. de ca. in. l. ſi quis in ſuo. in fi. prin. C. de inof. teſt.

Volẽtes ꝙ vxor lucret

Et dato ꝙ lucret memẽto eius qđ dicit Auſonius: ſed modo que vobis lucroſa libido videt. Jacturam ſenio mox ſubeũte feret. Preterea nulla adeo turpis que amatorez nõ inueniat ſaltẽ turpẽ. Immo qñqʒ adſunt mariti odientes pulchrã vxorem ⁊ ardẽtes amore alicuius meretricis deformis: ⁊ cum illius deformitas eis obicit. rñdent eam nõ vides oculis meis. Frater Bernardi. j. parte roſarij. ſermo. xxiij. lr̃a. e. Lance. in. l. cũ ſeruꝰ. §. ſcio. ff. de leg. j.

Cur relicta pulchra qs amet deformem.

facit Fregoſius in ſua añrote ante fi. vbi dicit hoc procedere ex ꝯformitate planetarũ ſub qbus nati ſunt tales amantes. allegat Plato. in thimeo. ſomniũ viridarij. lib. ij. c. cccxxvij. plura in propoſito: ponit Eneas ſiluius. epl̃a. cvj. querebaris. Non tñ credas ꝙ paruã: claudã: luſcam. vel gibboſam tibi, ducendã cenſeam: qꝛ talia monſtra bene qñqʒ generant filios ſilẽs: ⁊ ita ꝓcedit qđ dicit Jo. fabri in rubric. inſti. de nup. ſed intelligo de mira ⁊ nitenti forma: qꝛ tales vẽtis paſcunt: ⁊ de illis cõcludit ſapiẽs eſt pulchra: ergo fatua ſm Jo. fabri.

Media forma.

Ideo dico ꝙ cũ media ſemꝑ gaudebaʒ ludere forma. Maior eñ medijs gratia rebus ineſt. glo. in. c. querẽti. ver. per eqtatis. de offi. delega. qđ medium eſt atqʒ inter vtrũqʒ ꝓbat: nec volo ꝙ cruciet: nec volo ſatiet. Ideo elige mediocrẽ: vt Jo. fab. in rubri. inſti. de nup. Qñ eñ ſunt adeo pulchre cõpellunt naturã agere vltra quã facere poſſit: nec in hoc hʒ locũ materia. l. ſi ꝯſtañ. ff. ſo. ma. ſ. vt ad hoc maritus cogi nõ poſſit: qꝛ nemo ita ſapiens qui poſſit abſtinere ẽt

Cum ſacco paratus.

lʒ non eſſet ſemꝑ cũ ſacco ꝑatus. glo. in ver. opportuno. in. c. qm̃. xxxj. diſ. Unde in collicã: in podagrã: in migraniã: ⁊ alias egritudines ĩmoderatus coitus te deducet. Et vt dixi ſcđm Auerro. Animalia multũ coeuntia ſunt breuioris vite licet nullũ crimen vini eſt ſed culpa bibentis. facit Hiero. ꝯ Iouinianũ. li. j. c. vlti. Itẽ qñqʒ videbis de nocte aliquaʒ ꝯ ꝓcepta Ouidij de arte amãdi vel in aliquo loco obſcuro: ⁊ ipſe que ĩ

Loco obſcuro videt pulchrior.

hijs ſunt caute ſi ſunt in aliqua aula ſemꝑ talia loca eligũt vł portant aliqua ornamẽta abſcõdẽtia faciẽ. ⁊ vident lõge pulchiores. Ideo non cõfide niſi videas eas in pleno aere: ⁊ in ſocietate alterius pulchre vt poſſit fieri cõparatio. l. vidue. §. j. C. de nup. dixi in prefatione huius. q. ꝙ oppoſita iuxta

Mulier docta.

ſe poſita ⁊c. ¶ Amplia octauo maxime procedere in ducẽte mulierez doctã valde: nã inquit Pãphilus ſaxus. Intret nulla domũ ꝯiunx ſed ſi tñ intret. Nec ſit pulchra nimis docta nec illa nimis. latius Philel. decade. viij. ſatira. ix. ĩci. antonij. rõnem ponit Manganellus. c. iij. qđ incipit. Uenice vna matrona padoana. Talibus eñ mulieribus oĩa cariora ſunt ꝙ̃ pudicitia aut decus: vt inqt Saluſtius ante medium

Semprõia.

catellinarij de Sẽpronia que lr̃is grecis ⁊ latinis erat ſatis edocta pſallere ⁊ cantare que inſtr̃a luxurie ſunt plus ꝙ̃ deceat probe mulieri: de qua meminit Mafeus veggius in tractatu de educatiõe liberoꝝ. li. iij. c. ꝙ aũt in maribꝰ. vbi ſubicit ꝙ iſta nullam virtutẽ arguunt in muliere. facit Anteros fregoſij. char. xxxiij. ⁊ ſeq. ⁊ char. xxxvj. vbi refert illud deñ Saluſtij: ⁊ Ouidius in. ij. de remedio amoris. Eneruant animos citare cantuſqʒ lireqʒ. Et ſubdit. Eloquar ĩuitus teneros ne tange poetas: quoniam ⁊ eoꝝ lectio ꝓuocat ad laſciuiam. Petrarcha de remedio vtriuſqʒ fortune. li. j. dialogo lxvij. đ vxore fecunda ⁊ facũda: vbi allegat illud Juuenalis. Solecismũ liceat feciſſe marito. Jãqʒ aliqd impollitũ vel cõmune ſine ꝯiugis cenſura ⁊ irriſione ꝓferre non poteris. Et qñ ſciunt ſcibere nõ opus alio lenone ſm Philelf. vbi. ſ. tñ ego vidi per tales lr̃as mulierem detectã. Item qñ ſunt docte intrant in quãdam ambitionẽ dñandi taliter ꝙ dubitantes ne dominio expellantur ꝓprios filios enecant: vt exẽpla recitat Fregoſius in valleriana. lib. ix. ca. xj. de ſcelerate dictis aut factis dum loqtur de Laodice regina Capadocie et

Calfurnia.

alijs duabus ſeq. facit exemplum Calfurnie: ſeu Caie aphranie: de qua in. l. j. §. ſexum. ff. de poſtul. Sãmarrus in tractatu de extenſione. colum. xxxviij. que erat ita docta ꝙ orabat cauſas ⁊ erat impudiciſſima. ¶ Ampliant nono procedere in capiente mulierem de aliena natiõe ſeu de aliena ſecta ꝑ

De aliena natione.

ea que. j. dicentur in limitatione de vicina. facit Surgetꝰ in enchiridiõ militari. char. xliiij. dũ loquitur de cõuerſatione iudeoꝝ cũ chriſtiãis. Barba. in cle. ne romani. §. porro. viij. no. de iureiur. in cle. j. in fi. ij. colum. de elec. ẽ. nu. xij. l. ne qs chriſtianam. C. de iude. vbi Jaco. butri. dicit ꝙ guelfus non poterit contrahere matrimonium: nec ecõtra. Et de hoc dicit eſſe ſtatutum Florentie. Jaſ. in. l. ij. circa fi. ff. de iuriſdic. om. iudi. quod dicit Bal. valere qñ eſt cã boni publici in. l. j. §. ius naturale. ff. de iuſti. ⁊ iur. col. ij. vbi Jaſ. in. §. huius ſtudij. col. iij. dicit ꝙ valebit ſaltẽ reſpectu pene. Barb. in apoſtillis. Bal. in. l. oẽm. C. ad tertul. ⁊ conſi. iiij. ſcribit. j. regũ. col. iiij. lib. j. Corſe. ſing. cccxiiij. ſtatutũ. Ego autem tenebo contrariũ vt. j. latius in rñſione ad iſtã ampliationẽ: ⁊ ita habes nouem ampliationes quas iſti ponunt ad ſuam cõcluſionem ꝙ non ſit vtile nubere. Eſt verũ ꝙ preuerecũdia. Eã limitant vno modo in quo tot qualitates adducunt ꝙ vix reperiri poſſent: ⁊ forte nũꝙ̃. Sed hoc faciunt ne viderent fruſtra niti. Et nil aliud ꝙ̃ ſe fatigando odiuʒ querere: qđ dicit Bal. eſſe extreme demẽtie. lib. iij. ꝯſil. ccxxij. incip. recolo.

Imitant Ergo ſupraſcriptã eorũ concluſionẽ non ꝓcedere in viro diuite: ſano: carente ſobole ꝓpria ⁊ fraterna: continere nõ valente: qui non pre-
I
cipitet: capiente vicinã: virginem: volentez: bene natam: bene educatã: que non ſit affinis: nec fuerit amaſia.

Qualitates vxoris.

Pro aliqbus ex iſtis qualitatibus facit Iſido. in fi. ix. etimologiarũ. Jo. fabri in rubri. inſti. de nup. Calcañ. conſi. iij. col. x. vbi ponit qualitates quas dʒ querere ⁊ quas preferre vxor in marito. Bal. in. l. vidue. C. de nup. In propoſito aũt

Qualitates mariti.

noſtro frater Bernardi. de buſti. ĩ. j. parte roſarij. ſer. xxiiij. littera o. Dicũt viro. Nã lʒ maſculus annoꝝ quatuordecim ⁊ femina viri potens. Et ſic duodcim annoꝝ de iure pñt matrimonium ꝯhere.

Etas nubẽdi.

iſti. de nup. §. j. c. ꝯtinebatur. ⁊. c. atteſtationes. de deſpon. impu. gl. in. c. ij. eo. ti. lʒ tex. in. §. gñalr. ĩ auf. de tempore nõ ſolute pecunie. ⁊ gl. inſti. de nup. in ver. viri potentes. dicant de ꝯſuetudine: tunc non ſolebãt nubere añ. xv. annuʒ. Et ſi ante ꝯhantur ſponſalia inter ĩpuberes vel inter impuberẽ ⁊ adultũ licita erit penitẽtia vſqʒ quo impubes venerit ad pubertatẽ.

Spõſalia ĩpuberum.

Et hoc militabit etiã in adulto lʒ qdam putaſſent quo ad eum mr̃imonium tenere ⁊ pñiam ſolum eſſe permiſſam ĩpuberi. ſed errant. tex. eſt in. c. j. §. j. đ deſpon. impu. li. vj. Bal. lib. j. conſi. cccxcvj. in cã. col. j. quia mr̃imonium non poteſt claudicare: ⁊ ſic excedens quartũdecimum annũ poſſet dici vir ſm Bar. in. l. ſi quis decedẽs. §. codicillis. ff. de leg. iij. glo. ⁊ Ange. in. §. minorem. inſtit. de adop. Iſti tñ volunt intelligere ſm phm in. vij. politicorum qui dicit ꝙ congrua etas nubendi in viro eſt. xxxvj. annoruʒ. In muliere. xviij. ⁊ Beroaldus in epitalamio habito Mediolanli char. j. ⁊ ꝙ ſic ꝯhentes dicerentur pares etate rõnẽ aſſignat ibi ipſe: ⁊ glo. in probe. ſexti. in ver. perfectus. dicit ꝙ virilitas incipit a. xxv. ⁊ durat vſqʒ ad qnquageſimũ annũ.

Cõgrua etas viri et vxoris.

Peruſi. in. c. ſi pr̃. col. v. de teſta. eo. li. vj. vbi late ponit diſtinctiones etatum: ꝑut Porcius inſti. de adop. §. minorez. col. ij. Et inter etates adoloſcentia eſt glorioſior. Ang. in. l. licet. C. de teſta. mili. Sunt qui dicãt in viro etatẽ congruã nubẽdi qñ clam virginis clauſtra erga parietẽ feſtinãter ingredi poſſe deſijt.

Etas nubẽdi in viro.

Tunc eñ vxorem ducẽdaʒ vt ꝙ furari nequit in lecto cõmode poſſideant. Sunt alij qui dicũt quãto citius eſſe ꝯhenda ſaltem ſpõſalia: ⁊ allegant Alexã. in. l. ij. col. iij. ver. ſed licet. ff. de vulga. ⁊ pupil. Pauinus in trac. đ viſitatiõe. vij. q. ij. ꝑtis col. fi. Barb. in probe. cle. §. quoniã nulla. col. ij. vbi refert quẽdam puerũ ſeptẽ annoꝝ ĩpregnaſſe nutrices. ⁊ Albe. in dictionario. in ver. mr̃imonium. ij. referreñ. vnã puellam nouem annoꝝ peperiſſe filiũ quoꝝ opi. forte ꝓcederet in iſtis ruſticis paupibus qui tẽpeſtiue indigent ſuffragio filioꝝ. Finaliter iſti de congruo intelligũt ꝙ vir debeat expectare vſqʒ ad. xxxvj. annũ. ⁊ ſi dicat ꝙ tẽpore phi tãdiu erat expectañ. qꝛ hoĩes diutius viuebant: ⁊ etates: ⁊ cõplexiones erant robuſtiores. c. fraternitatis. xxxiiij. diſ.

Etas nũc đbilior.

Panor. in. c. at ſi clerici. col. x. de iudi. ſomniũ viridarij. lib. j. c. clxxxiij. At nũc voluptas ⁊ modus viuẽdi nimis exquiſitꝰ vitã abbreuiat: ⁊ plꝭs occidit crapula ꝙ̃ gladius. Rñdẽt ipi ꝙ hoc

UVA. BHSC. IyR_277_2

ꝙ hoc prouenit culpa noſtra ꝛ nõ defectu etatis ſeu comple
xionum:qꝛ nemo tã debilis naſcitur. Et tã male cõplexiona-
tus eſt ꝙ regulꝛ viuendo non poſſit attingere.lxxij.annuꝫ:vt
in probe.kalẽdarij paſtoralis:quinimo videmus ruſticos ad
huc hodie attingere centeſimũ ꝛ vigeſimũ annum ꝛ narrare
geſta centũ ꝛ decẽ annis elapſis:ꝛ tñ Deus poſt diluuiũ ſta
tuit etatem hoĩs non excedere hoc tp̃s centũ ꝛ viginti anno
rum. Gene.c.vj. Joſephus de antiqtatibus iudeoꝛuꝫ.li.j.c.

Viuere centum annis.

xiiij.circa fi. Immo etas hoĩs centum annoꝝ dꝛ longiſſima:
adeo ꝙ vltra qs viuere nõ preſumitꝛ niſi probetꝛ. Barb. in ru
brica.C.qui admitti.col.xlvij.facit.l.fi.C.de ſacro ſan. eccle.
quã ſi vis ſane intelligere.vide Coꝛ.li.ij.cõſi.clxxxj.viſis nõ-
nullis.col.vij.lr̃a.q.Alex.in.l.ſed ꝛ ſi de ſua.col.fi.ff.de acq.
here.Sozi.in.l.ſi inter.colum.ij.ff.de reb.dub.Et ꝓpterea
Saghinus in pri.vite Ludouici groſſi nõ vult credere dicẽ
tibus tunc pijſſe Joãnem de tempoꝛibus:quẽ hiſtorici dice-
bant vixiſſe annos.ccclxj.iſta remittamus ad ph̃os de longi
tudine ꝛ breuitate vite. Dicũt diuite per ea que ſupꝛa di-

Diuitie. Sano.

cta ſunt in pꝛima ampliatiõe. Dicunt ſano per ea q̃ ſupꝛa
dicta ſunt in ſcõa ampliatiõe. Dicũt carẽte ſobole ꝓpꝛia
vel fraterna:qm̃ eius gr̃a mr̃imonium ꝯhendũ eſt.doc.in.l.

Carẽtes ſobole.

j.ff.ſo.ma.faciunt ſupꝛadicta in.iij.ampliatione. Dicunt
continere nõ valente propter ea que dicta ſunt in q̃ſtione ꝙ

Cõtinere ñ valente.

liceat relinquere adulterã ꝛ aliam ducere. Dicũt qui nõ
pꝛecipitet:qm̃ res eſt nimis magni pꝛeiudicij:ꝛ dicit fr̃ Ber

Nõ precipitatum.

nardinus in.j.parte roſarij.ſermo.xxiiij.lr̃a.o.poſt Ouidiũ.
Nubere ſi qua volles ꝗuis probabitis ambo. Differ hꝫ par
ua cõmoda multa moꝛa. Nec ob.qd̃ qdam dicunt.ſ.ꝙ ſi quis
tardat moꝛitur:ꝛ reliquit filios paruos q ſe regere nequeũt.
Et ſi acceleret cõiter anteq̃ꝫ pr̃ moꝛiatur filij ſunt grãdiuſcu
li ꝛ viri adeo ꝙ ſciunt ſe gubernare. Quia reſpõdeo ꝙ etiaꝫ
aliqñ moꝛiuntꝛ pr̃es qui in iuuẽtute nupſerũt:ꝛ ſic etiã filij re
manent pueri. Scõo eſt minus malũ relinquere filios ꝑuos
q̃ꝫ eos ita grandes ꝙ inſidientꝛ vite parentum:pꝛout quotti-
die videmus qꝛ vellent eſſe dñi domus. Dicũt viciñã qa

Vicina.

eius moꝛes melius noſcuntꝛ:ex quo vicinus pꝛeſumitur ſcire
facta vicini.l.octauij.ff.vnde cog.l.j.§.j.ibi circũcolentium.
ff.de flu.quẽ ad hoc no.Bal.in.c.j.in fi.qui feu.da.poſ.in.l.
conuenticulã.C.de epiſ.ꝛ cle. Pꝛout etiã dicimus in ꝯiũcto

Vicin⁹ ſcit fcã vicini.

l.de tutela.vbi Pau.de ca.vlti.no.C.de in iteg.reſt.mino.
vbi bona poſtilla Sozi.in.l.q duos.in fi.pꝛin.ff.de reb.dub.
ꝛ fallẽ.lxxj.ꝯiunctus.Barba.ꝯſi.liij.pꝛeclare.li.ij.col.j.ma
xime in fcõ notoꝛio.Are.ꝯſi.cij.in cã.col.vj.Etiã ſi fama nõ
eſſet in vicinia de illo actu.Alex.in.l.is põt.col.iij.ff.d acq.
here.Et ſufficit teſtẽ dicere ꝙ ſcit qꝛ vicinus lꝫ deberet alꝛ
deponere per ſenſum coꝛpoꝛeũ.Alex.in.l.j.col.v.ff.ſi certuꝫ
pe.Et idẽ in habẽtibus aſſiduã cõuerſationẽ.Bal.in.l.quo
tiens.ff.de here.inſti.in apoſtil.ad Alex.in.l.titius.§.luci⁹.
ff.de libe.ꝛ poſth. Limitantꝛ pꝛedicta ſi ꝯiunctus ſit in ci-
uitate:ꝛ alius ꝯiunctus in comitatu vꝉ villa:ꝛ actus ſit fact⁹
bꝛeui tẽpoꝛe:qꝛ tunc nõ pꝛeſumetur ſcia.Sozi.cõſi.clxxxvij.
in ꝯtrouerſia.col.x.ver.ſcõa via.Jaſ.in.l.ſi.is qui pꝛo empto
re.col.xiij.ff.de vſuc.in.d.§.lucius.ij.not.vbi in apoſtilla li-
mitatꝛ non pꝛocedere in actu momẽtaneo.Sozi.ꝯſi.cliij.col.
penul.Et limitat etiam Alexã.in dcõ.§.lucius.vt bene pꝛe-
ſumatur ſcire iura ſanguinis:ꝛ pꝛoceſſum nature.i.etatẽ alia
non pꝛout etiã vult Sozi.d.conſi.cliij.col.penul.Feli.in ca.
quotiens.ij.no.de teſti. Hinc dicebat Heſiodus:hanc auteꝫ
maxime duc in vxoꝛẽ que pꝛope te habitet:oĩa valde circun-
ſpiciens ne inimicis gaudia ſint tue nuptie. Dicunt virgi

Virginem.

nem ꝓpter ea que dixi in qnta ampliatione.Et lꝫ ſit difficile
ſcire:vt ibi. Immo ſunt aliq qui ꝯhunt cum puella cũ hac cõ
ditione.Si te virginem inuenero. Nam ſi poſtea nõ inuenia
tur virgo:nõ tꝫ matrimoniũ:vt per Alber.in dictiona.i ver.
mr̃imonium.v. Sed ſi reperiretꝛ virgo qd̃ ꝯſtaret:puta ex in
ſpectione linteaminũ ſanguinolentoꝝ:ꝛ maritus dicat eam
non eſſe virginẽ tenebitur maritus in ſiclis centuꝫ.glo.in.c.
hec imago.xxxiij.q.v.ꝛ hoc pꝛo vno ſigno virginitatis cum
alijs pluribus ponit Eneas muliebꝛis.c.j.vbi de fraudibus
quibus mulieres vtuntꝛ:vt.ſ.dixi in.v.ampliatiõe.vbi de do
mina caracoſſa:puella autẽ dicitꝛ donec durat pubertas. Jo.

Volentem.

lup.de dona.inter.vir.ꝛ vxo.char.lxxvij.ver.octauo. Di
cunt volentẽ qꝛ nuptie inuite pariunt malũ exitũ.c.ij.de ſpõ.
Jmol.in.c.tue.col.xvj.eo ti.Coꝛne.li.iij.cõſi.cxvj.decreue-
ram:ad fi.gl.i.c.j.de dſpõſa.ĩpub.Et dicit Plaut⁹ ꝙ hoſtis
eſt vxoꝛ ĩuita que ad virũ nuptui datur. Jdeo clã fac a perſo-
na cui libere filia audeat dicere opinionẽ ſuam eã ĩterroga-
ri:an ſit contenta. Dicunt bene nataꝫ:qꝛ ſepe ſolet filia ſi-

Bñ nataꝫ.

milis eẽ matri.l.ꝙ ſi nolit.§.qui mãcipia.ff.de edil.edic. Jo.
de platea.in ꝓhe.inſti.§.cũqꝫ.frater Antoninus de floꝛẽtia
in trac.de cenſuris.in ꝓhe.tracta.quẽ ſubicit de mr̃imonio.
in vlti.col.ꝓhemij.Barb.li.ij.ꝯſil.xxxiiij.ꝑclarus.col.xxiij.
ver.mõ Et dicit Jo.fab.in rubꝛi.inſti.de nup.vt plurimum
nedũ labẽ ſanguinis:ſed ꝛ moꝛuꝫ ad poſteros tranſmitti:ꝛ ſi
poſſis ꝓbes ante oĩa moꝛes eius. Pꝛeterea non põt eſſe qn
aliqñ videant que faciũt mr̃es:vnde poſtea fiũt audentioꝛes
ad peccañ.ꝓuerbioꝝ.xxix.facit.l.in arena.vbi Jaſ.col.fi.C.
de inof.teſt.vñ inſeqtur leuiter filia mr̃is iter.vñ Terẽtius:
mater ſub cuius impio mala cui nihil pꝛeter ꝑtiũ eſt dulce:ꝛ
pꝛeſumitur qs viuere ſꝫ moꝛes eoꝝ inter quos verſatꝛ.c.illã.
xij.diſ. Dicũt bene educatã:qm̃ vt inqt Bal.per illũ tex.

Bene educatã.

in.c.ex ſtudijs.de ꝑſumpti.Spina chi de pongere da picola
ſi ponge.Et ſi ab initio aduertatꝛ ad tales moꝛes facile coꝛri
guntur in bonã educationẽ que poſtea ꝯuertitꝛ in alterã natu
ram:vt.ſ.dixi in.v.amplia.de vidua. Dicũt que nõ ſit af-

Affinis.

finis:qꝛ docet experientia exceptis pꝛincipibus qbus pꝛo bono
pacis aplica diſpẽſatio ſatiſfacit. In religs tales nuptias ad
ducere aliqd̃ infoꝛtuniũ ꝛ talis diſpẽſatio foꝛte nõ erit ĩ ꝯſcia
tuta.vide tñ Bellamerã.cõſi.xxviij.in facto:ꝛ diſputatiõeꝫ

Cõtra inceſtum.

theologalẽ magr̃i Jo.perrini de diſpẽſatione frũm minoꝛũ:
ꝛ Jo.lup.in trac.de mr̃imonio.q.xiiij.recitat vnũ mirabile
de vno equo q fraudat⁹ a dño cognouit mr̃em:ꝛ ſibimet ab-
ſcidit teſticulos.refert Buſtus in.j.ꝑte Roſarij.ſerm.xxiiij.
lr̃a.q.col.ij.ꝛ refert Mafeus vegius in trac.de educatiõe li
beroꝝ.li.iiij.c.ꝓxima eſt.poſt Uarro.d re ruſtica.ꝛ Pliniũ
de duobus eqs qui ſiꝉe fecerunt.Sũt tñ aliq deũ ꝛ religionẽ
eius paruifacientes q cognatione ad inceſtũ lenõis loco ab-
utuntꝛ dicẽtes inceſtũ non eſſe ꝓhibitũ iure diuino:ſed ſoluꝫ
iure põtificio.Sed errant:vt hꝛ Leuit.xvij.ꝛ.xx.vbi ĩponitꝛ
pena moꝛtis inceſtuoſo.late roſariũ Buſti.j.parte ſmo.xx-
iiij.lr̃a.q.ꝑalꝉato.Quinimo ꝓut dicẽ ſolebat Jlꝉ.Jo.Jaco.
triuulcius marchio Uigleuani.Si tu ĩcipis dehoneſtare fa-
miliã ꝛ affinitatẽ tuam:qd facient alij: Dicũt que nõ fue-

Non fuerit amaſia.

rit Amaſia. Nã raro bono peraguntur exitu que malo ſunt
incboata pꝛincipio.j.q.j.c.ꝑncipatus.Et ꝓuerbiũ eſt ꝙ amo
re ſe capientes:rabie ſe dimittunt. Nõ poteſt eſſe : qꝛ amans
effectus maritus recoꝛdatꝛ de fatuitatib⁹ q̃s fecit amoꝛe mu-
lieris:ꝛ de cruciatibus ꝛ doloꝛibus paſſis ꝛ pnĩa duct⁹ odio
hꝫ auctoꝛem:ꝛ ſic mulierẽ:ſufficiant dcã Ange.in maleficijs
in ver.ſempꝛoniũ mãdatoꝛẽ. Jtẽ cã cauſe eſt cã cauſati.l.ma
numiſſiones.ff.de iuſti.ꝛ iu. Jteꝫ qꝛ tempoꝛe ꝑterito amans
amicaꝫ tanq̃ꝫ dñam venerabatꝛ:pꝛeceptiſqꝫ iniuſtis parebat.
At facta ꝯiunx maritus tibi dñabitur. Señ.c.iij.dicã.j.re-
ſpondẽdo ad.iij.de ſeruitute:vnde graue nimis eſt mulieri
iſtud argumẽtum a ꝯrio ſenſu ꝙ obediat cui pꝛius impabat.
Euenit tñ vt quis amaſiã capere cõpellatꝛ:vt ſepe vidim⁹ affi

Capiens amaſiam coacte.

nes filie cogere verberibus ꝛ minis amantẽ deſponſare filiã.
Eſt verũ ꝙ Jmol.in.c.tue.col.xiij.ꝛ ſeq.de ſpõſa. Jaſon in
l.interpoſitas.C.de tranſac.j.no.dicit ꝙ mr̃imonium ꝯctum
per metũ qui caderet in ꝯſtãtẽ virũ eſt ipſo iure nullũ:ꝛ in.l.
pacta nouiſſima.col.pe.C.de pac.dicens ꝙ ſi aliqs metu pñ

Mr̃imõiuꝫ meticuloſũ.

cipis vel patris aliquaꝫ capere dubitat pꝛoteſtetꝛ ꝙ hoc fa-
cit metu ꝛ etiã in abñtia facta talis ꝓteſtatio iuuat vt per eñ.
facit Alex.li.iij.ꝯſi.vlti.ꝛ Sozi.cõſi.cclxiij.Barb.li.j.cõſil.
liiij.illud afferã col.vj.vbi refert Bal.in rubꝛi.de cõtrouer.
inueſ.in vſi.feu.in fi.dicere ꝙ ſpũs ſanctus poſuit in oꝛe ꝑto-
ris qd̃ metu geſtũ eſt ratum nõ habebo.ꝛ idẽ Barba.hoc di
ctum Bal.refert in cõſi.xl.clemẽtiſſimũ.col.vj.lib.iiij.Ce-
po.ꝯſi.xl.col.viij.lucius ciuis.vj.dub.Curtius in tracta.feu
doꝝ.j.parte.vj.q.col.ij.ver.circa ꝑmũ eſt.char.v.ꝛ hoc pꝛo
cedit ẽt ſi nõ inferatꝛ realꝛ violentia:ſꝫ de violẽtia timeatur.

Etiã ſi non inferatꝛ violẽtia.

Hipol.in.l.j.col.x.ff.de queſti.ꝛ ꝓcedit ẽt ſi iſti affines depo
nerent arma dũmodo ille nõ ſit in ꝓtãte exeundi domũ:quia
etiã ꝙ ſtaret cũ puella:tñ non videtꝛ ratificaſſe mr̃imoniũ me-
tu ꝯctũ.Alex.cõſi.xlviij:dñi redẽptoꝛis.col.pe.li.iiij.ꝛ hoc
pꝛocedit ẽt ſi iſte capiens per metũ dediſſet cãm metui:puta
qꝛ ibat doꝛmitũ cũ amaſia:ꝛ ſic dabat operam rei illicite:naꝫ
ſi affines amaſie eũ cogant illam capere in vxoꝛẽ mr̃imoniuꝫ
eſt ipſo iure nullum. Poꝛcius inſti.de pat.pote.col.ij.dicit
etiam Pichus in.l.ij.C.de tranſac.ꝙ ſi iſte allegãs ſe fuiſſe
coactum interrogatus a iudice:vtrũ cognouerit carnaliter
mulierẽ rñdeat ꝙ ſic:bis vel ter.Ergo ibi nõ erat metus:qa
meticuloſi

UVA. BHSC. IyR_277_2

meticuloſi talia facere nõ pñt. Et dicit ꝙ fuit de facto: ⁊ plu
res medici examinati: ⁊ reliquit cogitandũ. Et lȝ iſta proce-
Mr̃imoniũ doloſum.
dant in matrimonio ꝯcto per metũ: ſecus tñ in ꝯcto ꝑ doluȝ:
q: non anullat ipſo iure: vt Iaſ. ĩ dictis locis. Pich. in. l. pa
ctum qđ bona fide. j. char. C. de pac. poſt Alexã. cõſi. xcix. qm̃
per excellentiſſimũ. iij. volu. Eſt bene verũ ꝙ ſuccurret dece
pto in dotẽ contra ꝓmiſſorẽ ſi eſt ſoluendo. Alex. in. l. ſi cum
dotẽ. §. ſi mulier. ff. ſolu. mat. vnde ſuccedit illud qđ dicit in
Proſonea fraudans maritũ tenetur.
apoſtillis ad Iaſo. in. §. actionũ. inſti. de actio. ꝙ etiã ꝑſone-
ta tenebitur de dolo ſi doloſe aſſeruit mulierem pulchrã ma
gnam ⁊ nõ defectuoſam: tñ in veritate poſtea repitur hoc eẽ
falſum. Et ibi etiã habet de deſponſante aliquã non aĩo ꝯhẽ
Deſpõſans nõ aĩo ꝯhẽdi.
di mr̃imonium: an propoſitũ in mẽte retentũ operet. allegat
Sozi. conſi. xxviij. ⁊ Areti. in. l. pupillum. ff. de acq. here. de
eo qui deſponſat aliquã quam credebat eſſe nuptã: ⁊ ſic cre-
dens nihil agere: faciunt que. s. dixi in. iij. ampliatione. Et
ideo ſit cautus tali caſu vt poſſit ſaltẽ habere duos teſtes q
deponant ꝙ ꝯctus matrimonij fuit meticuloſus: q: plus cre
detur duobus deponẽtibus de metu q̃ȝ centum deponẽtib⁹
Plus credit vni dponẽti ď metu q̃ȝ centũ de ſponte.
de ſponte. Iaſ. in. d. l. interpoſitas. col. j. C. de trãſa. Decius
conſi. c. col. vij. in. c. fi. col. pe. de appel. Cor. ſing. ccclxi. mil-
le teſtes. eſt in ver. teſtis. Barb. li. j. conſi. liiij. illud. colũ. ij.
⁊ per totum. Curtius in tracta. teſtiũ. cõclu. lxiiij. incip. plus
creditur. Ferracius cautela. j. allegãda. Solet tradi cautela
Cautela ꝑ coacto vt mr̃imoniuȝ non valeat.
pro illo qui inducitur metu ad ꝯheñ. ſ. vt dicat ꝙ eſt ꝯtẽtus
eam cape: cũ hac tñ ꝯditione ꝙ ſi ipſa vnq̃ȝ cõmiſerit adulte-
rium ꝙ liceat ſibi accipere aliã vxorem ⁊ eã dimittere: q: ta-
le mr̃imonium nihil valet etiã ab initio ex quo fuit ꝯctũ ſub
conditione reſolutiua: ⁊ ſic cõtra ſbam mr̃imonij ſm do. Cõ
ſtantiũ de Bargis ĩ ſuo tracta. de ꝯctib⁹ vetitis. char. xxxij.
eſt in. xix. cõbinatione. allegat glo. in. c. de infidelibus. de cõ-
ſangui. ⁊ affi. ⁊ Panor. in. c. fi. de ꝯdi. appo. per illũ tex. Cur
tius iunior in tracta. feudoꝝ. char. vj. col. ij. ver. pro alia vo.
Anto. de roſel. in ſua monarchia in. q. An valeat diſpenſa-
tio nubendi fcã monacho donec maſculũ ſuſcepit. eſt char.
xcviij. ⁊ ſeq. vbi late examinat per plures col. qñ valeat con
ditio ſeu pactum ꝯtra ſubſtãtialia vel ꝯ naturalia ꝯctus. In
ueni poſtea late ponere Gerardũ. no. xxj. incipi. mr̃imoniũ.
latius Ferraciũ cautel. vij. ſepiſſime ꝯtingit. qui in fi. ſubdit
ꝙ ad hoc vt iſta cautela valeat oportet ꝙ puella exp̃ſſe ꝯſen
tiat: nec ſufficeret ſi taceret: vt dicit ipſe qđ hoc deberet pre-
dicari ne iſte ſimplices puelle permittant ſe decipi. Idẽ vult
Alber. in dictiõario in ver. mr̃imoniũ. v. ſubdẽs ꝙ ſi poſtea
remitteret talis conditio ⁊ ſequeret copula teneret mr̃imo-
Non me cognoſces niſi ſaluo honore m eo.
nium. Pro puellis aũt Barba. tradit cautelã in cõſi. vj. ici-
pi. ſcripſit preclare. iiij. col. li. j. ſ. vt dicant ꝙ nolũt ſe ꝑmitte
re tangi: niſi ſaluo honore: ⁊ ſm honeſtatẽ. Nam ſi vir reſpõ-
deat ꝙ eſt ꝯtentus ⁊ ſtatim eã cognoſcit efficitur mr̃imoniũ:
q: mulier honeſte cognoſci non põt: niſi ſubſiſtente mr̃imo-
nio. Sed ꝯrium tȝ Pichus in. l. actiõe. iiij. char. C. de trãſ.
Mouet per ea que tradunt Calde. ⁊ Prepo. in. c. ex ꝑte. de
ſpõſa. vbi dicunt nõ eſſe mr̃imonium in cognoſcente carnalr
puellã: etiã ꝙ prius puella dicat. Nolo ꝙ me tãgas niſi ꝑus
accipias me in vxorẽ. faciunt pro Picho ea que ſupius dcã
ſunt in. iij. ampliatione de illo q carnalr cognoſcit nõ aĩo cõ-
trahendi: ſed libidinis explẽde. Et ſic ex predictis habes li-
mitationẽ quam iſti ponũt ad ſupraſcriptã eoꝝ concluſionem
quam inueniat qui poteſt.

Predictis Non obſtãtibus teneo ꝯriũ per tex.
in aut. de nup. in prin. vbi dr̃ ꝙ mr̃i-
Laudes matrimonij.
monium humano generi ĩmortalitatẽ tribuit. facit. l. libero-
rum. in fi. ff. de vb. ſig. ⁊ dicit tex. in aut. de reſti. ⁊ ea q̃ par. in
§. rurſus. ꝙ nuptijs nihil eſt vtilius hoĩbus taq̃ȝ ſolis facere
hoĩes valẽtibus. faciũt pl̃a que adducit Luc. de pẽna ĩ. l. mu
lieres. C. de incol. li. x. Roſariũ Buſti in. j. ꝑte. ſmo. xxiij. co
lũ. fi. ⁊ in. ij. parte ſmo. xxv. quaſi per totũ. facit Guilielmina
de ſacr̃is. ⁊ ptȝ in tot tractatibus de mr̃imonio: ⁊ in tot oĩo-
nibus nuptialibus: maxime Auguſtini datti ⁊ in eius epl̃is.
char. clj. ⁊ in epl̃is Marſilij ficini: ⁊ in epl̃is Frãciſci philelſi
li. iij. Federico cornelio epl̃a ĩcip. quẽ nũciũ. ⁊ decade ſcđa. ſa
tira. x. inci. qui finẽ. ⁊ idẽ epl̃a directiua Nicolao cebe. incipi.
fuiſſent. li. xj. Fr̃ Baptiſ. carmelitanus plura dicit in ſuis ſil
Fides. Proles. Sacr̃m. Dignitas
uis: maxime in illa q̃ incip. exultemus. Faciũt plures rõnes.
Et ꝑmo rõ. c. omne itaq̃ȝ. xxvij. q. ij. que eſt trimẽbris: fides:
proles: ⁊ ſacr̃m: vt dixi in. iij. ampliatiõe. ⁊. j. ꝓſequar mẽbrũ
ſcđm in. vj. rõne. ¶ Scđo facit trimẽbris ratio dignitatis. ſ.

ratione inſtitutoris: nam fuit deus optimus. Itẽ ⁊ rõne loci:
Rõne inſtitutoris loci et tẽporis.
q: fuit conſtitutũ in paradiſo. Petrus ſuberi ĩ in tract. de vi
nea dñi. iiij. parte. c. xv. Io. lup. in. c. per vr̃as. de dona. ĩter
vir. ⁊ vxo. char. lxxviij. col. iij. Itẽ ratio tpis: qm̃ fuit primuȝ
ſacramẽtum inſtitutũ vſq̃ȝ tempore ĩnocentie: vt ꝓbãtur iſta
tria mẽbra. Geñ. c. ij. ⁊. iij. ¶ Tertia principalis rõ eſt dele
Delectationis.
ctationis que tanta eſt in mr̃imonio quãta dici põt: ⁊ quã ibi
Deus poſuit vt genus humanũ cõſeruaret. Anteros frego
ſij. char. xlvj. poſt Lactãtiuȝ: vnde ſolet dici ꝙ qui nõ habuit
vxorem: neſcit quid ſit bonũ. ¶ Quarta rõ qua quis moueri
Exemplũ maiorum.
debet eſt exẽplum maioꝝ: nam maiores noſtri mr̃imoniũ cõ-
traxerunt: ⁊ niſi ſic feciſſent nos non eſſemus: vnde veſtigijs
maiorum inherendũ eſt. §. fi. inſti. de adop. l. teſtamẽta. C. de
teſt. ibi mos fideliſſime vetuſtatis ⁊c. bonus tex. in. l. apud iu
lianum. §. cõſtat. in fi. de leg. j. queȝ ad hoc allegat Sozi. ꝯſi.
clxix. circa primũ. col. vj. ver. cõfirmo. faciũt prohemia regu-
larum cancellarie apl̃ice ibi predeceſſoꝝ veſtigijs inherẽdo
in ꝓhe. clemẽti. in. §. nos vo. facit. c. litteris. in fi. de reſcrip.
vbi principes de more ſequũtur veſtigia maioꝝ. pulchre Ol
dra. conſi. xciij. magiſter. iiij. col. ver. ĩmo eſt veriſimile. Sȝ
maiores nr̃i etiam plures ſancti viri mr̃imonium ꝯxerũt: vt
late refert diuus Hiero. ꝯ Iouinianũ queȝ late reaſſumpſit
Auguſti. dattus circa fi. ſui operis in tracta. de cõnubio ſan
ctoꝝ. ⁊ hr̃ aliqd de hoc in ſcđa ꝑte. Roſarij. ſmo. xxv. lr̃a. f.
¶ Quinta ratio eſt exẽpla moder. que magis mouẽt q̃ȝ vba
Exẽpla modernorum.
referentia exẽpla antiquoꝝ. l. pretor. §. iulianus quotiẽs. ff.
de colla. boñ. ⁊ plus eſt opere docere q̃ȝ voce. Ioã. j°. refert
Zacha. in ſmo. cõcilij piſani. col. ij. ⁊ dicit comes purliliarũ ĩ
libro de educatione liberoꝝ. char. vj. c. de ludis adoleſcẽtie
ꝙ ſuperſtitis viri mag᷒ q̃ȝ mortui fama ad virtutẽ ĩpellit quẽ
admodũ viua vox hȝ neſcio qd latẽtis energie vt efficatius
q̃ȝ ea que legunt in viſcera audientiũ penetret. Sed nõne vi
demus quotidie eos qbus vxor premortua eſt nũq̃ȝ qeſcere
donec aliã: ĩmo ⁊ ꝓprijs filijs nouercã ſupinduxerint. de quo
glo. ⁊ doc. in. §. affinitatis. inſti. de nup. Inquit em̃ Hiero. ꝯ
Iouinianũ. c. xv. ꝙ nemo meli⁹ ſcire põt quid ſit vxor vel mu
lier q̃ȝ ille q paſſus eſt: ⁊ ſic ſuccedit illud Heſiodi: nõ eſt du
cens vxorem qui nõ tempeſtatibus agitet. Dicũt oẽs ⁊ du-
cunt vxorem ſcientes. faciũt que ponit Petrarcha de reme
dio vtriuſq̃ȝ fortune. li. j. dialogo. lxxvj. de ſecũ. nup. ⁊ in hãc
conuenit Põtanus in dialogo de obediẽtia. li. iij. in primis
Peritis in arte credit.
qnq̃ȝ capl̃is: vbi plene loqtur. Cũ igitur ꝑitis in arte creden-
dum ſit. l. j. ff. de vẽtr. inſpi. c. ꝓpoſuiſti. de ꝓba. vbi late De
cius in vlti. no. Hipol. in. l. j. §. ꝑterea. col. xx. in. l. diu⁹ pius.
col. iij. ff. de q̃ſti. qa dicit phs. j°. metaphi. ꝙ expientia facit
artẽ. refert Bar. in ti. de pac. teñ. in fi. prin. Et ꝓpea dicit in
Expientia.
vj. ethi. ꝙ iuuenes non pñt eſſe prudẽtes: q: prudẽtia reqrit
experientiã que indiget tpe. ⁊. viij. politib. ꝙ impoſſibile eſt
vel certe admodũ difficile: vt qui opa ipſa nõ tractat perite
valeat iudicare: ⁊ ꝓpterea dicimus ꝙ expientia eſt rerũ ma-
giſtra. c. q̃ȝ ſit. de ele. li. vj. in aut. de appel. ⁊ ĩtra que tẽp. in
prin. ver. ex rerũ aũt. ⁊ Ouidi. in. ij. de arte. Solus ⁊ artifices
qui facit vſus adeſt. ⁊ Boetius in. j°. de diſciplina ſcholariũ
dicit ꝙ ſcia ſine vſu ꝓdeſt parũ: vſus ſine ſcia ꝓdeſt multum.
pulchre Barba. li. ij. ꝯſi. lvj. ſapiẽter. col. j. Si ergo iſti tales
q expti ſunt ita accelerãt ſcđas nuptias: q̃ȝto magis alij nũq̃ȝ
Proles cõſeruat mẽoriã noſtraȝ.
expti. ¶ Sexta rõ eſt bonũ prolis que videtur ꝯſiderabilior
in mr̃imonio: vt dixi in. iij. ampl̃ia. qd em̃ dulci⁹ poſſidet q̃ȝ
proles per quã diuturnã nobis memoriam relinqmus. d. l. li
beroꝝ. in fi. ff. de ver. ſig. Porcius inſti. de iu. na. gen. ⁊ ciui.
col. iij. late Soȝ. cõſi. xcviij. alš ꝯſului. li. iij. vbi dicit ꝙ teſta
tor q reliqt. c. filie: ſi decederet ſine filijs reputat fatuus: ⁊ ſic
inteſtabilis. Eſt em̃ hoĩ a natura ĩſita poſteritatis cura qđ ꝑ-
lis qdẽ ſtudiũ declarat: ac ꝑ̃ſertim optimo cuiq̃ȝ beneq̃ȝ ĩſtitu
Pat pl⁹ diligit filiũ q̃ȝ ſeipſum.
to ſm Põtanũ in lib. j. de prudẽtia. char. iiij. et em̃ filiorum
amor ſupat dilectionẽ quã pr̃es hñt in ſemetipſos. l. iſti qdẽ.
ff. qđ met. cã. Ferraȝ. cautel. xxxv. pr̃es. col. fi. Are. cõſi. xiiij.
Barba.
viſo tertio dubio. Feli. in. c. afferte. ij. no. de ꝑ̃ſump. Barba.
li. j. ꝯſi. xx. illud. col. v. ⁊. xxix. illud. col. ij. ⁊. xliij. ꝑclare. colũ.
Cautela karoli magni.
iiij. ⁊ alibi ſepe. hinc ſumpſit bonã cautelã. Karolus magnus
qui cũ neſciret an pr̃ vel fili⁹ occidiſſet quẽdã: finxit ſe vtrũq̃ȝ
velle ſuſpẽdere: ⁊ tũc pr̃ ꝯfeſſus eſt ſe occidiſſe: ⁊ ſolus ſuſpẽ
ſus fuit filio liberato: ⁊ ſic plus dilexit filium q̃ȝ ſeipm. refert
Barba. in. c. in pñtia. char. x. de ꝓba. in Ioanina. col. xliiij. ĩ
repe. l. cũ acutiſſimi. C. fideicõ. col. xxiiij. Pich. in. l. in q̃rtã.
col. xlix. ad. l. fal. Paris de ſindicatu. char. pe. col. fi. ver. ſe-
quitur modo.

UVA. BHSC. IyR_277_2

quitur modo Hipol.in.l.prima colum.xvj.ff.de queſtio.ca-
telanus in ſecunda parte memoral. i verbo dolus ⁊ ad hoc
non quadrant dicta Petrarce de remedio vtriuſq; fortune
car.antepenul.dialogo.cliiij.de moriente ſine filijs.Eſt.n.fi
lius vera caro patris vt naturaliter probat Paul.de caſtr.
conſi.clxiiij.colum.iij.lib.ij.incip.in preſenti cã dixi in meis
clauſulis generalibus in ver.per ſe ⁊ heredes.

¶ Septima ratio eſt precedentie ⁊ honoris:naʒ ceteris pa
Precedentia. ribus prefertur ille qui habet vxorem ⁊ filios. Et ideo vxor
eſt ara deorum ſecundum philoſophum in economicis ita
Jaſ.in.l.prima quarta columna.ff.ſoluto matrimonio Cazia
lup.in conſilio pro monacis contra canonicos colum. ante-
penul.vbi allegat Gelium in noctibus aticis lib.vij.c. xiiij.
ibi non qui pluris ãnos natus ſed qui plures liberos ⁊c.nec
eſt omnino felix.qui eſt ſpecie turpiſſimus ⁊ ſine prole ſecũ
dum phm.j.ethic.

¶ Octaua ratio eſt amicitie:nam inter maritum ⁊ vxorem
Amicitia coniugum. eſt maximus amor de quo nulla ratio reddi poteſt niſi quia
ſic eſt vt dicit Angel.conſilio.cccxxix.ſuper primis colum.
j.⁊ inquit propertius omnis amor magnus ſed aperto in cõ-
iuge maior refert ⁊ plura exempla ponit Frego.in ſuo ante
rote car.lxxiij.⁊ ſequenti ⁊ in ſua valeriana lib.iiij.c. iiij.de
coniugal.caritate.Et debet maritus eſſe ſolicitus qualiter
placeat vxori ad corinth.vij.Et inter maritum ⁊ vxorem po
tius eſt vnitas q̃ coniunctio vel affectio.quia vnum corpus
⁊ vna caro ſunt.xxvij.q.iij.c.agatoſa. Sunt.n. ſocij diuine ⁊
humane domus.ff.de ri.nup.l.prima.Et ideo vxorem quis
debet diligere ſicut ſeipſum ad ephe.v.hec ⁊ alia plura tra
dit Alberi.in.l.donationes quas diu⁹.C.de dona.inter vi.
Regibus. ⁊ vxo.colum.ij.vbi dicit hoc maxime procedere in regibus
qui ad dilectionem vxoris eo magis tenentur quo ſunt alijs
nobiliores.l.ſi vxor.§.j.ff.de adul.facit anteros Frego.car.
xxxvij.⁊ ſequen.⁊ infortunia vnius dicuntur eſſe communia
alteri Jaſo.in.l.j.colum.j.C.vnde vir.⁊ vxor. Panor.in.c.
non eſt de ſponſal.Et licet non ſint affines ſunt principium
affinitatis Jaſo.in.d.l.j.colum. iij.j.no. in.l.maritus.C.de
procur.⁊ dicit Bal.in.c.ſignificauit.j.no. de reſcrip.ꝙ nul
la eſt maior lateralitas q̃ viri ⁊ vxoris qui efficiũtur vna ca
Una caro ro ⁊ dicit Jo.Montaygne in tractatu de bigamia.j.q.colũ.
xxx.ꝙ ſunt vnum corpus ⁊ vna anima idem tenet Hipol. in
l.j.§.ſeruum mariti.ff.de queſtio.⁊ dicit Roſarium in ſecun
da parte ſermo.xxiiij.littera.o.ꝙ mulieris bone beatus vir
⁊ homo debet derelinquere patrem ⁊ matrem ⁊ adherere
vxori ſue.gen.c.ij.extra de diuor.c.gaudemus ⁊ plures mu
lieres virum diligẽtes affectuoſe recitat Petrarcha in triũ
pho caſtitatis.c.j.pontanus in tractatu de obedientia li.iij.
c.v.quod incipit q̃q̃ in cuius dilectionis ſignum in deſpon
ſatione vtuntur annullo quia eius rotunditas que eſt infini
ta deſignat ꝙ amor coniugũ debet eſſe infinitus.Et primus
annullus qui ad hoc fuit electus erat de ferro cum vno ada
Annullus ſpõſatori⁹ mante ad deſignañ.ꝙ ſicut adamas retrahit ferruʒ a magne
te.Jta vir retrahit amorem vxoris a patre ⁊ ponitur in digi
to annullari in ſignum dilectionis quia ab eo ad cor quedã
vena protenditur ita Alberi.in dictionario in ver°. annul-
lus luc.de penna in.l.ſi libertus.C.ſi ſeru⁹ aut libertus lib.
x.Roſariuʒ.ij.parte ſerm.xxv.littera.d.non tamen eſt intel
ligeñ.ꝙ hoc nec alia pompa matrimonialis conſueta ſit ne
ceſſaria ad matrimonium quia ſufficit ſolus.conſenſus gl.in
§.diſponat in ver°.nuptias circa fi.in auctentico de nup.im
mo in aliquibus locis tempore ſponſaliũ ſolet verberari ſpõ
ſus glo.in.l.cum inſpeximus in ver.rapiſmata.C.de emãcip.
lib.Et alios diuerſos ritus antiquorum in ſimilibus enume
rat valeriana Fregoſij li.ij.c.j.de priſcis iſtõnibus.Et quis
prius interrogari debeat.An maritus vel vxor dicam.j.re-
ſpondendo ad tertium ꝙ matrimonium ſit ſeruitus.

¶ Nona ratio eſt vtilitas publica ⁊ multiplicatio generis
Multiplicatio hominum humani.Jo.montaygne in tractatu de bigamia.q.j.colum.
ix.⁊ ſeq.reipublice.n.pareñ. eſt.l.veluti.ff.de iuſt.⁊ iu. ⁊ ibi
Jaſ.plura adducit Bolog.in rep.aucten.habita col.j. dixi
in qõne.An ſubditus inuitus poſſit alienari car.ij. Sed ma
trimonium eſt principium ⁊ fundamentum generis humani
vt inquit Barba.in.c.quod tranſlationem de offi.leg.colũ.
xiiij.⁊ dicit Bal.in.c.nonnulli col.ij.de reſcrip.⁊ in.c.tranſ-
miſſa col.fi.de reſt.ſpol.ꝙ ſine matrimonio reſpublica ſtare
non poteſt quia ſpurij ⁊ naturales non faciunt rempublicaʒ
facit.l.j.ff.ſol.ma.Barb.li.iij.ↄſi.xl.clemẽtiſſimũ col.v.vbi
dicit ꝙ ciuitas dʒ ĩpleri liberis legitimis ⁊ nõ baſtardis ⁊ ꝙ
princeps dʒ querere eã ĩplere viris bone opinionis ẽt ſi ſint
alienigene facit Jo.lupus ĩ repe.c.ꝑ vr̃as de dõa ĩter vir.⁊
vx.in toto opere car.lxxxj.col.j.dũ ita intelligit platoneʒ di
centẽ ꝙ ortus noſtri partẽ patria vendicat.Ferra.cautel.j.
roſariũ buſti.j.p̃te ſermo.xxiij.lr̃a.v.vbi dicit ꝙ talis proles
dr̃ degeneres populi ⁊ ignobilis nec bello fortis nec fide ſta
bilis faciunt plura que dixi in meis cl'is generalibus in ver.
⁊ mihi notario ⁊ dicit cazial.ĩ rep.l.ſi qua illuſtris.C.ad orf.
in fi.col.ꝙ ſunt plante infructuoſe ⁊ ꝙ nõ dabũt radices al-
tas ⁊ col.xxvj.ꝙ ſunt oĩ iuri exoſi ⁊ abhomiabiles. Jõ vene
ti nõ admittũt eos in eoꝝ ↄſilio ẽt ſi poſtea fuiſſent lr̃iati ful.
ↄſi.lxij.ſtãte ſtatuto colũ.ij.Et hoc ẽ ꝙ dicebat Jll'.Comes
Baſignane.d.Alex.malabayla ſenex ꝙ maluiſſet accepiſſe
meretricem ⁊ ex ea habere prolem legitimam quaʒ ſciret eẽ Alex. malabayla.
ſuam q̃ carere ſobole prout ⁊ carebat vxore.

¶ Decima rõ ẽ adiutorij ꝙ p̃ſtat mulier marito:nã dicit Lã Adiutorij.
zel.i.l.ſi grege col.ij.ff.de leg.j.ad ↄſtitueñ.bonã domũ ne-
ceſſaria ẽ mulier q̃ cõicet cõione ↄiugali ⁊ q̃ ẽt ꝑ p̃te ſua gu-
bernet domũ ↄſideretq; ſemitas ſuas ⁊ panẽ ocioſa nõ come
dat ⁊ bonũ mulieris ẽ eẽ opoſam ſm̃ eũ ⁊ dr̃ vhe ſoli q: ſi ca- Mulier dʒ eẽ operoſa.
dat nõ hʒ q releuet eũ.c.ij.d ſta.mon.Et ſi dicas ꝙ põt hẽre
ſeruitores ãcillas ⁊ ſocios.Rñdeo ꝙ nõ ita diligũt. Jtẽ iſta
ꝓcedere p̃nt dũ qs ẽ iuuenis ⁊ ſanus ſʒ dũ eſt ſenex vel ĩfirm⁹
rari ſunt fideles ⁊ oẽs deſerunt vel ſi remanẽt hoc facient vt
furent̃:vt videmus in ꝑſonis eccl'iaſticis euenire facit gen.c.
ij.circa fi.nõ eſt bonũ hominẽ eſſe ſolũ faciamus ei adiutoriũ
ſimile ſibi Jo.mõtaygne ĩ tracta.de bigamia.iij.q.col.ij.⁊ ĩ-
quit phs i.j.polithic.ꝙ domus nõ põt ↄſiſtere ſine vxore ꝓ
pterea marcellus quẽ refert gelius p̃io noctiũ atticarũ dice Dom⁹ ñ p̃t ↄſiſtere ſine vxore
bat ſi ſine vxore qrites eẽ poſſem⁹ libẽter oẽs ea moleſtia ca
reremus.Sed qm̃ nã ita tradidit vt nec cũ illis ſatis cõmode
nec ſine illis vllo mõ viui poſſit ſaluti ꝑpetue poti⁹ q̃ breui
voluptati ↄſuleñ.eſt ⁊ dicit Salomon.quẽ refert hiero. ꝙ ſi Marcellus
ſine feminis mundus eſſe poſſet noſtra cõuerſatio a dijs non
abeſſet.

¶ Undecima rõ ẽ gr̃a policie:nã ſm̃ vitã polithicaʒ neceſſe Politie.
eſt vel nubere vel ingredi religionẽ ſm̃ Pau.de caſt.i.l.ti-
cio cẽtũ.§.j.col.fi.ff.de ↄdi.⁊ demõ.vbi dicit ꝙ aliter faciẽs
dr̃ beſtialr̃ viuere faciũt leges ãtiquorũ quas refert Beroal
dus i oratione nuptiali ꝑ eũ Mli habita car.ij.⁊ luc.de pen-
na ĩ.d.l.mulieres.C.de incol.li.x.ſed religiõis ĩgreſſus non
facit pro oĩbus preſertim pro cõtinere non vallẽtibus vnde
poſtq̃ eſt tanta honeſtas in matrimonio ſicut in ingreſſu re
ligionis ſm̃ Ang.inſt.d nup.in fi.principij melius ergo erit
nubere q̃ vri.gl.i ver.reſiſtere in.§.cũ igit̃ ĩ auct. de nõ eli.
j.ad corith.c.vij.⁊ hẽtur in.c.nerui.xiij.diſt.⁊ in.c.ſi paulus
in fi.xxxij.q.v.Jo.fabr.i Rub.inſt.de nup.quinimo lʒ Ang.
Actiua melior contemplatiua. ↄſi.clxxix.viſis p̃dictis col.iiij.dicat ꝙ vita cõtemplatiua eſt
melior actiua prout ⁊ roſariũ buſti.in.ij.parte ſerm.viij. lr̃a
o.col.ij.eſt in.iiij.p̃te illius ſerm. ſomnium viridarij li.ij.c.
ccxcvij.⁊ duobus ſeq.petrus ſuberti in vinea dñi.vj.p̃te ꝑ to
tum Fely.tñ in Rubrica de ma.⁊ obe.col.iiij.dicit ꝙ eſt ma
gnũ dubium ⁊ Hoſt.Alberi. ⁊ Jaſ.qui eos refert in.l.j. col.
iiij.ff.de iuſt.⁊ iu.dicit ꝙ actiua melior eſt.Et ꝙ propterea
recti iudices ⁊ Aduocati pl⁹ merent̃ q̃ fratres p̃dicatores
Aduocati plus merentur q̃ predicatores. quod indubitanter procedere puto ſi eoruʒ ſtudia ⁊ labores
ſufferant principalr̃ gratia obediendi preceptis diuinis.Et
non gratia lucri vel ambitus:nã deus iuſſit in ſudore vultus
tui veſceris pane tuo.c.in capite.l.diſt.gen.c.iij.facit luc.d
penna in.l.fi.C.vt dig.ord.ſer.vbi pulchre de hoc li.xij.Ac
cedat Alberi.in ver.cãpana in ſuo dictionario q refert in cu
ria diu fuiſſe inter quoſdam religioſos litigatũ. Quis prius
matutinũ pulſaret.Et tandẽ iudicatũ ꝙ ille qui prius exur-
geret.Et tot apologie ⁊ ↄſilia tot collegioꝝ ĩ qõne de p̃cedẽ
tia mõachoꝝ ⁊ cano.regul. de q̃ per deciũ i.c. Nicolao. col.
ij.de appel.⁊ Nicol.boerij in tractatu de ſacro regio ↄſiſto-
rio car.xx.propter tamen piſces malos non relinquamus re-
tia vt.j.dicam.

¶ Duodecima ratio eſt peccati ⁊ fornicationis euitande.j.
ad corinth. vij.ſi .n.nubere quis non vult per hoc nõ eſt dã-
nandus ſed ſi nubere non vult nec continere. Jſtud ẽ maluʒ
quia vt proxime dixi melius eſt nubere q̃ vri ⁊ fornicatio
eſt peccatum mortale.Et ducit ad gẽnam vt dicam ſtatiʒ re
ſpõdendo ad quintũ fundamentũ p̃tis ↄrie. Jtẽ qñq; qs repi
tur in delicto ⁊ cogitur deſponſare aliquã villẽ meretricẽ ab

cc

UVA. BHSC. IyR_277_2

affinibus illius vt dixi in limitatiõe quã d ĩt ↄriuʒ tenentes.
Et vltra alia damna que occurrunt in ſimilibus fornicatiõi-
bus ſi quis ſtuprauerit virginem ſi ſumus in foro eccleſie te-
netur eam capere in vxorẽ ſine dote.c.j.⁊.ij.de adul.hoſtiẽ.
ĩ ſumma illius tituli.§.⁊ qualiter col.pe.quod ius hʒ locum

Pẽa ſtupri de iure canonico.

ſolum in foro canonico cuma.conſi.cliiij.inci.viſis inquiſitio
ne.In foro aũt ceſaris pena ſtupri eſt dimidia pars omnium
bonorũ ſuorũ que fiſco applicatur.§.item lex iulia.de adul.
inſt.de pub.iudi.quẽ tex.dicit paucos ſcire Matheſil.no.c.
incip.nota tex.cuʒ ſi.adductis per Ang.in tractatu malefi
ciorũ in glo.chai adulterato.vij.col.vbi Moder.ĩ additiõi-
bus Hoſtien.in ſumma preallegata Azo.in ſumma illius ti
tuli circa fi.Cazialup.in rep.l.ſi qua illuſtris.C.ad orfic.col.
vij.canoniſte in.d.c.ij.de adul.⁊ alibi ſepe ſcribentes.Et ſic
quelibet pena erit ſeruanda in foro ſuo.Dicit tamen Iaſo.
preceptor meus in.l.j.in vl.no.C.de ſum.trini.ĩ.ij.lect.poſt
Pau.de caſt.ibi.⁊ canoniſtas in.c.gaudemus de conuerſi
ↄiug.ꝙ ſi iſte ſtuprator teneretur in conſcientia eam capere
vel dotare ſoluendo penam inductam a lege nõ erit libera-
tus ſed teneretur adhuc dotare ⁊ ſic per viam denunciatõis
euangelice ad hoc compelli poſſet bar.in extrauagãti ad re
primendum in verbo per denunciationem doct.in.c.nouit d
iudi.peruſi.ĩ.c.fi.de teſta.li.vj.dum defendit ſingularẽ opi.
Archid.quod forte procederet qñ iſta virgo fuiſſet ſeducta
per ſtupratorem alias in conſciẽtia non teneretur Angelica
in verbo ſtuprum vbi dicit ꝙ preſumptio que hʒ ꝙ virgo p-
ſumatur ſeducta.l.j.C.de rapto.non habet locum in conſciẽ
tia idem vult Alberi.in ſuo dictionario in ver.mrimonium
iiij.vbi allegat theologos ad quos me remitto.¶ Eſt ver
ꝙ ſi ſtuprator confiteatur ſtuprum poterit ipſe condemnari

Stuprãs tenetur ſatiſfacere d dãno.

erga patrem virginis ſeu alios ad quos ſpectat onus dottã
di pro iniuria ⁊ damno ſibi illato occaſione dicti ſtupri inſt.
de iniu.in prin.⁊.§.j.l.j.in fi.⁊.l.item apud labeõem.§.ſi qs
virgines.ff.eo.attenta.qualitate perſonarum ⁊ negocij pre
cedente tamen iuramento ſuo Panor.in.c.dilecti col.pen.
de for.cõpe.dum allegat.c.fi.ꝙ met.cã in eo quod iurauerit
eos oportere plus dare pro dotibus in maritando ipſam fi-
liam occaſione perdite virginitatis quia virginitas eſt ſecũ
da dos vt dicunt Panor.⁊ alij in.d.c.j.de adul.cum ergo
iſta iniuria habeat actum manentem in ea debet haberi rõ
damni Hoſtien.⁊ Azo.in.ſũ.de iniur.Bar.⁊ Ang.in.l.itẽ
apud labeonem.§.ſi quis ſeruo.ff.eo.Ange.de aret.in.§.in
ſumma col.j.inſt.eo.lʒ propterea ꝙ peccauerit ĩ corpus ſuũ
nec alere nec dotare cogatur Alex.in.l.j.in prin.ix.colum.
ff.ſol.ma.Et talis condemnatio fieri debet etiam ſi proceda
tur criminaliter:nam quando conſtat de delicto per ↄfeſſio
nem delinquentis iudex poteſt incidenter vltra penam ap-
plicandam fiſco eum condemnare ad reſtõnem damni illati
Bal.in.l.qui crimen col.pen.C.qui accuſ.Alex.ad Bar.in
l.interdum.§.qui furem.ff.de fur.canoniſte maxime Fely.ĩ
vl.col.in.c.cum oporteat de accuſ.Aret.in.c.qualiter ⁊ qñ
el.ij.§.fi.col.j.⁊.ij.de accuſ.¶ Tenetur etiam ſtuprator ca-
pere ⁊ alere prolem naſcituram ex dicta virgine ſi eam pre-

Stuprator alit prolem

gnantẽ reliquit qd preſumitur niſi probet alios habuiſſe co
pulam cum ea.Alex.conſi.clvij.incipien.circa primum du-
bium.v.vol.Moder.in.c.per tuas de proba.Hipol.in.l.j.
§.j.ff.de queſti.clarius Pau.de ca.conſi.clxxv.ſuper primo
col.pen.dum allegat glo.in.c.Michael.de fil.preſb.⁊ no.ĩ
l.ſi quis ſeruum.§.ſi inter duos.ff.de leg.ij.q etiaʒ debem9
preſumere illud quod eſt magis veriſimile ⁊ magis equum
l.filium diffinimus.ff.de hiis qui ſunt ſui vel al.iu.vbi ang.
no.⁊ ſic non ob.quod dicit ibidem Alberi.in col.fi.queʒ ẽt
latius impugnat decius in.c.per tuas.j.col.de probati.quia
hodie de equitate canonica pater tenetur alere ſpurium vt
late per Ludouicuʒ de ſardis in tractatu legitimationũ.iij.
char.col.fi.iiij.⁊.v.q.Quod etiam ſeruatur in foro ceſaris.
Ang.inſt.de patr.pot.§.fi.in fi.Anto.de butr.ʒab.Panor.
⁊ prepo.⁊ ibidem Bolog.in ſuis nouis interpretationibus
in.c.cum haberet de eo qui duxit in matrimoniuʒ quã poll.
per adult.Mart.de laude in diſpu.que incipit ſigiſmondus
colum.ix.Io.Lupus de don.inter vi.⁊ vxo.car.lxxiij.col.
j.⁊ ſeq.claudius qui dicit ꝙ ita indicaret in.l.j.in fi.ij.colũ.
ff.ſol.ma.Nicol.de vbal.ĩ tractatu de ſucceſſ.abinte.v.car.
colum.iij.Bal.nouellus in tractatu de dote char.xiiij.col.
ij.⁊ dicit Aret.in.d.l.j.v.col.ꝙ iſta opi.ſeruatur in pratica
propter eius magnam equitatem decius preceptor meus in

c.in preſentia in fi.colum.xvij.de proba.in.c.clerici.j.col.de
iudi.vbi dicit iſtam eſſe cõmunem opin.quam etiam tʒ corſ.
ſing.cccxxj.incip.filij ſpurij ĩ ſuo repertorio in verbo alimẽ-
ta colum.ij.ver.alimenta vt dictum eſt decius in.c.eccleſia
s.Marie.colum.xvj.de conſtit.intellige ſemper ꝙ tenetur
alere vſqꝫ ad illam etatem qua ipſe ſe alere poterit ex lucris
perſone ſue.Calcaneus conſi.lx.colum.vj.Item intellige ni
ſi poſt trienninm quia ante triennium mater eſt illa que te- ĩ.triẽniũ mr alit.
netur alere ſpurium.l.nec filium.C.de patr.pot.Alexan.⁊
Areti.in.l.alimenta.C.de nego.geſt.canoniſte in.c.fi.de cõ
uerſ.infidel.in.c.j.de infan.lang.⁊ in.d.c.q habebat niſi for-
te talis mulier eſſet adeo pauper ꝙ oporteret eam manibus
operari pro viuendo quia lactando filium non poſſet opera
ri ⁊ forte ambo fame perirent tunc.n.pater tenetur.l.ſed ſi
hereditas.§.fi.vbi Bal.ff.ad exhib.Bald.in.d.l.nec filium
C.de patr.pot.Bald.Paul.de caſt.flor.Alex.⁊ Areti.in
d.l.alimenta.C.de nego.geſt.Bart.in tractatu alimentorũ
colũ.ij.d.vitall.in tractatu clauſularum pen.clauſula.Et ſi
ſit filia ipſa ſpuria pater tenebitur eam dotare Iaſo.in auct. Tenet dotare ſpuriã.
res que colum.xj.ver.ſeptimo limita.C.com.deleg.cãpeʒ.
de dote.j.par.q.xvij.⁊ alij docto.preallegati niſi eſſet ſacer
dos vt campeʒ.ibi.q.xlviij.Nicol.de vbal.de ſucceſſ.abin-
teſt.j.parte colum.xvij.Et quia de iſtis quandoqꝫ fiunt mo
nitorie generales ex quo de talibus damnis non poteſt fie
ri probatio.non putaui impertinẽs hic ſubijcere quomodo
⁊ qualiter debeant concedi tales monitorie quia nonduʒ in
ueni hanc materiam ordinate examinatam.

Monitorie

Regula Eſt ꝙ eps ſeu eius vicarius ad inſtãtiam
cuiuſcũqꝫ petẽtis põt ↄcedere mõitorias
generales ↄ detinẽtes res ſuas vt niſi reſtituant.ĩ.certũ tps
ſint excõicati glo.Bar.Bald.Ang.Alberi.Saly.paul.de
ca.flor.⁊ ibidem do.Alex.ĩ ſuis apoſtillis ad Bar.in.l.ciui
le.C.de fur.rota in nouis.q.ccccxliiij.incip.extra rotã Bal.
in.c.ſi ſacerdos de offi.ord.Areti.in.c.nouit de iudi.colũ.
pen.ver.circa vltimam peruſi.in.c.romana.§.caueant ĩ fi.d
ſentẽ.excõ.glo.ĩ cle.diſpẽdioſam ĩ ver.pmoniti de iudi.vbi
Card.Imol.Ancha.Lafr.⁊ alij no.⁊ ponunt formam.dicit
tñ Areti.ibi poſt panor.ꝙ ĩ dicto.c.ſi ſacerdos ille ſacerdos
ſciebat peccatum per confeſſionem itẽ pſ iſtabat iuſticiaʒ d
dãno ſibi illato ⁊ ibi Roch.car.xxv.dicit no.pro declaratio
ne.d.c.ſi ſacerdos ſed ſi hoc eſſet ver ſequeret ꝙ ẽt ad excõi
cationẽ ĩ genere regreret platũ ſcire delictũ ꝙ eſſet nimis re
ſtingere hãc materiã ⁊ alibi ſepe in locis inferius allegãdis.
¶ Amplia.primo vt ẽt poſſint concedi ↄ ſcientes vbi ſit ta-
lis res vel apud quaʒ pſonã nunc ſit vt debeãt propalare ta
lẽ rẽ ⁊ perſonam que nunc ipſam rem detinet.ita Cy.Bald.
Ang.⁊ oẽs in.d.l.ciuile in.l.iij.§.ſi tibi indicium.ff.de ↄdi.
ob turp.cauſam panor.⁊ Ioã.de ãnania poſt alios in.c.qui
cum fure extra de fur.
¶ Amplia.ſo vt procedat nõ ſolum ↄ ſcientes vt debeant p
palare ſeu indicare rem vbi nunc eſt ⁊ illum qui nunc eam de
tinet ſed ẽt vt debeant indicare ⁊ propalare furem qui taleʒ
rem ſurripuit glo.in.d.c.qui cuʒ fure ⁊ antiqui canoniſte vt
referunt Alber.⁊ ibi Iaſ.in.j.fallẽ.in.d.l.iij.§.ſi tibi indi
cium.ff.cond.ob turp.cãm.Eſt verum ꝙ legiſte magis cõi-
ter in.d.l.ciuile ⁊ in.d.§.ſi tibi indicium dicunt iſtam ampli
ationẽ ꝙ quis teneatur indicare furem ſolum procedere qñ
eps procederet ex officio ſuo conſiſtẽte in ipſomet qd habet
vt debeat purgare prouinciam malis hominibus.Secus au
tem eſſe qñ procederet ad inſtantiam partis prout in termi
nis regule noſtre ſeu ex officio conſiſtente in parte quia tũc
non teneretur quis indicare furem dicto.§.ſi tibi indicium
Et ſecundum eos non ob.tex.in.d.c.qui cum fure quia ille
text.loquitur de non indicante rem non autem de non in-
dicante furem.Et propterea legiſte in dicto.§.ſi tibi indi-
cium poſt Bartol.⁊ alios in.d.l.ciuile damnant glo.⁊ anti-
quos canoniſtas qui volebant in hoc facere differentiam in
ter ius ciuile ⁊ ius canonicum vt Ro.ſing.785.nunquid te-
neatur quis quia ſecundum eos etiam de iure canonico nõ
tenetur quis parte inſtante furẽ indicare.Et propterea flor.
⁊ Ange.in.d.§.ſi tibi indicium ⁊ idem Angel.in.l.qui vas.
§.qui ex voluntate.ff.de fur.Ioan.de ãna.in.d.c.qui cum fu
re colum.penulti.adducunt exemplum ſancti Franciſci qui
interrogatus ſi homicida inde tranſiuerat vſus verbis equi
uocis immittendo manum in maniconuʒ cape.reſpondit nõ
tranſiuit hac ⁊ iſtam opi.legiſtarum videtur ſequi annania
poſt Anto.

UVA. BHSC. IyR_277_2

poſt Anto.de Butri.⁊ Cardi.florenti in.d.c. qui cum fure
colum.penul.Card.alexandrinus in.c.nerui.xiij.diſtin. col.
iij.in.c.quidam.§.ex hijs columna fin.j.q.prima . Et verba
lr̃e illius.c.q cũ fure ſatis patiunt̃ iſtã reſtrictionẽ ꝙ ille tex.
loquat̃ ſolũ de re vt dicũt legiſte maxie ad euitãdũ diſcordiã
iuriũ Archid.in.c.inter hec.xxxiij.q.ij.Ex mente tñ ⁊ gene
ralitate illius tex.iudicio meo realius intelligunt glo. ⁊ cão
niſte antiqui ꝙ ille tex.intelligatur ẽt de fure.Sed nõ ẽ mul
tũ curãdũ q꞉ poſtq̃ oẽs tam legiſte q̃ canoniſte fatentur ꝙ
quis teneat̃ indicare furẽ.Et ſic ampliatio noſtra procedat
quotieſcũq; iudex procedit ex offõ ꝯſiſtente i ſeipſo iſta dr̃ia
reddit̃ ſine effectu q꞉ iudex regſit⁹ oio tenet̃ ipartiri officiuȝ
ſuum ẽt nobile cõſiſtens in ipſomet iudice Bart . in.l.j.col.
pen.ff.de iu.om.iu.Et facit Fely.in.c.p tuas vl.col.de teſt.
maxime in iſtis monitorijs rõne peccati in qbus officiũ iudi
cis exuberat Card.in cle.diſpẽdioſam.q.xxiij.de iudi . Et lȝ
pars accuſet dr̃ nihilominus iudex procedere ex mero offõ
Offm̄ iudicis nobile. nobili ⁊ accuſans dicit̃ ſtimulus iſtigans iudicem vt volunt
Cazialup.Lanzel.⁊ claud.pulchre in.l.imperiũ col.iiij.ff.ꝺ
iur.om.iud.vbi Riminal.col.xiij.Gaſpar portugalenſis in
rep.col.xvij.curti⁹ iunior. in recolletis car.vij.vbi oẽs atte
ſtant̃ oppi.Bar.ibi hoc tenẽtis eſſe magis cõeȝ.Et quaȝ ẽt
ibidẽ late tȝ Alex.quicquid ibidẽ teneat Bal.⁊ poſtea Jaſ.
allegans Bar.⁊ Alex.ſibimet ꝯrios i.l.iudex poſteaq̃ .ff.ꝺ
re iud.claud.ẽt refert i.l.j.col.iij.ff.ſi qs iuſd.nõ obtẽp.quia
Bar.⁊ Alex.hoc nõ ita late examinant i.d.l.iudex poſteaq̃
ꝑut i.d.l.impiũ.facit ẽt Ang.i maleficijs in ver. mero offõ ⁊
i ver.ꝓxime ſeq.col.j.Quid ergo hẽmus curare an dioceſa
nus cui⁹ offm̄ humiliter iploratur cõcedat tales monitorias
gñales ꝯ ſciẽtes ex eius offõ an alias ad mei inſtãtiaȝ poſtq̃
huic dr̃ie vnico verbo poteſt iponi remediuȝ vñ ex quo per
offm̄ nobile poterunt cogi ſciẽtes furẽ propalare ẽt ꝑȝ leges
vt.d.§.ſi tibi idiciũ.Et illud iudex tenet̃ ipartiri vt.ſ. nõ ha
bemus curare de mõ dũ tñ hẽamus effectũ.l.ſi mr̃ cũ gl.fi.C.
de inſt.⁊ ſubſt.maxie i foro eccleſie i quo non ſeruant̃ tot api
ces iuris.c.dilecti vbi glo.j.de iudi.Jaſ.i.§.itẽ ſi quis i frau
dẽ col.xviij.ver.iiij.limitat̃ inſt.de act.niſi forte diceres ꝙ ꝓ
prie loquẽdo iudex dicit̃ procedere ex offõ ſuo puro ⁊ mero
qñ nẽo ipetrat ſeu defert Panor.in.c.q̃liter ⁊ qñ el.ij.de ac
cuſ.col.antep.ver.nota ergo ex p̃dictis cepol.conſi. lxvj.ici.
decreuit circa fi.Quicquid ſit iſtã opi.ꝙ ꝯ ſcientes furẽ poſ
ſint ꝯcedi mõitoriales vt eũ indicent ſeu propalẽt ⁊ ſi nõ faci
ant ꝙ poſſint excõicari obſeruat ꝯſuetudo dioceſanoꝝ vnde
minime mutãda ſunt.l.mime.ff.de.ll.Et ẽt obſeruat ſtillus
curie romane a q̃ quottidie emanant tales mõitorie ẽt ꝯ ſciẽ
tes furẽ que cũ ſit aliarũ eccleſiarũ mater merito eccleſie iſe
Still⁹ curie romane. riores illũ ſeruare tenẽtur Card.in cle.q̃uis rigor in primis
v̄bis de appel.Barba. i.c.ex lr̃is col.xix.ver.iiij.probat iſte
tex.de conſti.Mar.de laude in tractatu de principibus ver.
ccxviij.Et eſt bon⁹ tex.qui exp̃ſſe loquitur de fure in.c.dile
ctus vbi Panor.i.j.no.dicit illũ eſſe meliorẽ de iure extra ꝺ
exceſſ.prela.⁊ iſtaȝ opi.tenẽt Panor.⁊ Anna.in.d.c.qui cũ
fure extra de fur.⁊ ſequitur Card.alexandrinus i.c.ꝙ quidã
§.ex hijs col.fi.j.q.j.

Amplia.tertio vt ꝓcedat dcã regula ꝙ poſſint ꝯcedi mo
nitorie gñales ẽt ꝯ teſtes qui veritatẽ ſciunt de aliquo nego
cio ⁊ eoꝝ noia ignorãtur vel alias nollũt deponere.c.conſti
tutis el.j.vbi Panor.i.iiij.no.de teſti.⁊ atteſt.dicens ꝙ lai
cus poterit compelli ad hoc per eccleſiaſticum facit ꝙ vult
Panor.i .c.ad noſtrã el.ij.iij.no.de iureiur.vbi dicit ꝙ eſt
bona pratica qñ ignorantur teſtes ꝙ fiãt monitorie genera
les ſub excõis pena ꝯ ſcientes veritatem de tali negocio ꝙ
compareant ad teſtificandum.Et ꝙ ad hoc poſſunt laici eti
am per eccleſiaſticũ cõpelli q꞉ tacere veritatem qñ quis põt
cõpelli eã dicere eſt peccatum.Et ſubijcit ꝙ ſi iudex eccleſia
ſticus requiratur a iudice laico de talibus monitorialibus i
cã pendente coram ipſo laico poteſt eccleſiaſticus illas cõce
dere in genere imo ⁊ in ſpecie quando perſone ſciũtur quia
iudices laici ⁊ eccleſiaſtici debent ſibi inuicem auxiliari vt ꝑ
eũ.idẽ vult Lauren.de rodulfis in tractatu vſurarum.ij. par
te.q.cxxv.incipien.quid ſi iurauit vbi allegando.d.c. ad no
ſtram dicit ꝙ in crimine vſurarum non ſolum quilibet or
dinarius tales monitorias generales concedere poſſet ſed
etiam delegatus niſi ex forma commiſſionis ſibi eſſet inter
dictum intellige tamen qꝺ dicit Panor.ꝙ poſſunt concedi
in ſpecie quando perſone ſciũtur ſcilȝ taliter ꝙ in iudicio cõ
uinci poſſint alias autem ſi ſciret dioceſanus forte in cõfeſ
ſione non poſſet in ſpecie excõmunicare Bald.in.c. ſi ſacer
dos de offi.ord.dicens ꝙ proprio nomine non debent excõi
care quia plura licent in genere que non licent in ſpecie di
cit tamen ibi Barb.ꝙ licet talis excõicat⁹ in genere non eui
tetur ab eccleſia tamen quantum ad deum ita erit excõmuni
catus ſicut ſi eſſet excõmunicatus in ſpecie quando autẽ poſ
ſet conuinci per teſtes tunc poſſet excõmunicari in ſpecie ſe
cundum Bald.ibi.

Amplia.quarto vt propter tales mõitorias emanatas ꝯ
ſcientes non ſolũ quis teneatur indicare aliũ ſed ẽt ſemetip
ſum qñ de hoc eſſet infamatus vt i locis inferius allegandis
ꝯ iſtã ampliationem dicit ſe cõſuluiſſe do.Ambroſius de vi
gnate ſolemnis doctor.⁊ comes tunc legens thaurini i.d.l.
ciuile.C.de fur.⁊ in.d.§.ſi tibi indiciũ.Et poſtea vidi plures Ambroſi.ꝺ vignate
idem conſuluiſſe mouetur ex quibuſdam fundamẽtis q̃ hũit
ab Archid.ij.q.j.in.c.ſi peccauerit in.vij.q.⁊ ſeq.que exami
nat Panor.in.c.nouit de iudi.prio.n.dicit ꝙ iudex debȝ oc
cultum peccatorem ẽt ſi non propallet occultare ⁊ non infa
mare exemplo.Joſep.qui voluit occulte dimittere mariam
ij.q.j.c.ſi peccauerit allegat etiam Auguſtinum dicere duȝ
ſtudes correctioni parce pudori.Si.n.iudex excõicat nomia
tim infamat que infamia affert magnum detrimẽtũ taȝ circa
tpalia q̃ ſpũalia allegat iura allegata ꝑ archid. vbi.ſ. Sed
rñderi põt predicta procedere quando iudex ſolus ſciret ſe
cus qñ iſte talis eſſet infamatus vel alij ſcirent vt dicit tex.i
d.c.ſi peccauerit i fi. Facit qꝺ dicit Card.alexandrinus in.c.
xp̃s quid fecit.j.q.j.dũ reſpõdet ad illud qꝺ Chriſtus occul
tauit iudam. facit Bald.in.d.c.ſi ſacerdos de offi.or.Scꝺo
adducebat do.Ambroſius ꝙ ꝑ talẽ excõicationẽ noiati iſte
iculpatus deducet̃ ad quãdã deſperationẽ adeo ꝙ licentius
peccabit ar.c.quis aliquãdo de penit.diſt.j.c. cũ nõ ab hoie
ꝺ iudi.vnde nõ erit iudex corrector ſȝ proditor addo Fely.
i.c.ſcribebã col.j.de p̃ſump.⁊ q̃ dixi.ſ.rñdẽdo ad icõtinetiã
mulierum in fi. verſiculi ſexti.Sȝ rñderi põt ꝙ ꝑ hoc ꝙ ifir
mus ꝯdicat nõ dȝ eius cura dereliqui.xlv.diſt.§.⁊ q emẽdat
nec v̄itas ẽ ꝑꝑ ſcãdalũ obmittenda.xj.q.iij.c. iter venialia q꞉
excõicat⁹ ificit alios Jaſ.i.l.gall⁹.ij.lectura i.§.⁊ qd ſi tantũ
col.ij.ff.ꝺ li.⁊ poſt.vbi ẽt dicit ꝙ diabol⁹ vtit̃ excõicato ſicut
ruſtic⁹ ſuo aſino ⁊ i eũ hȝ ꝑtãtẽ ſicut i pecore .ẽ.n.excõicatus
ſeru⁹ diaboli glo.ij.i.l.pedi⁹.ff.de arbi. ⁊ ſi deteriora ꝯmit
tet iudex eũ forti⁹ corriget.iiij.diſt.c.deniq; ita Card. alexã
drin⁹ i.d.c.ſi peccauerit colũ.iij.ver. Panor.i.d.c. nouit ⁊
col.vij.ver.q̃rit̃ vtꝝ aliquis ⁊ col.xij.ver.non ſit ſpes꞉faciũt
que dicit Panor.latius reſpondens in.d.c.nouit de iudi.
col.xi.ver.ego ſatis crederẽ ⁊ col.xiij.ver. nũc q̃rit̃ ꝺ forma.

Tertio dicebat do.Ambro.ꝙ iudex dȝ diligere occultũ
peccatorẽ ſicut ſeipſuȝ ſȝ ſeipſuȝ ñ publicaret ꝺ pẽit.di.ij.§.
hijs auctoritatibus nõ tibi dico te prodas.Addo Cataldi
nũ i tracta.de trãſlatiõe ꝯcilij Baſilee in fi.col.viij.ergo nec
dȝ iſtũ publicare.Sed rñderi põt ꝙ infamia eſt illa q̃ eũ pu
blicat nõ aũt iudex.Et ſic nõ dr̃ proditor Areti.i.c.qualiter
⁊ qñ el.ij.§.dȝ col.iiij.de accuſ.⁊ ibidẽ col.precedẽti põit ali
as ſolutiões ad illũ text.in.d.§.de hijs q eſt melior ⁊ fortior
tex.q alleget̃ in hac mã.vnde qñ iudex eſſet infamatus ſi re
quireret̃ deberet ſe prodere꞉nã ſi iuſticiam tenet̃ facere alte
ri multo magis ꝯ ſe.l.altius.ff.ſi ſer.vend.c.j.vbi gl. magna
de na.ex lib.vent.Et ſi dicatur non faciet rñdeo ꝙ non inſpi
cimus꞉ꝙ facit ſed ꝙ facere dȝ.l.pen.⁊ fi.ff.de iuſt.⁊ iu.⁊ non
qualis ſit predicator ſed qd predicet inſpicitur decius in.c.
nouit de iudi.col.xiij.verſi.quarto Abbas concludit.

Quarto dicebat.d.Amb.ꝙ ſi dicim⁹ hãc dñũciationẽ eẽ
euangelicam finis eius eſt vt peccantem peniteat non autẽ
ꝙ imponatur alia pena.c.fi.de temp.ord.Jo.Andr.in.c.no
uit de iudi.vbi dicit Inno.ꝙ ſi peccatum eſt occultum finis
eius eſt vt habeatur talis pro ethnicho ⁊ publicano priua
tim.d.c.ſi peccauerit.ij.q.j.Si peccatum eſt publicum non
poteſt ſpecifice excommunicari cum ſint prodita remedia iu
ris vt conditio furtiua.Si vero dicimus hanc denunciatio
nem eſſe iudicialem priuatam que competit priuatis non po
teſt etiam excommunicari quia debet adire iudicem ſecula
rem ſeruet ergo ordinem iuris.l.iuris ordinem.C.de iur.o.
iud.c.cum ſit generale de foro competen.Et dicit ſe ſolum
pro hoc allegare glo.in clemen.prima de ſepul. ⁊ Innocen.
in.c. in lateraneñ.de preben.Sȝ reſpõderi põt vt.j.dicam.

Breuiter veritas iſtius ampliationis depẽdet ex dictis

UVA. BHSC. IyR_277_2

ꝑ Areti.lz alij ibi hoc nõ tangant in.c.qualr ⁊ qñ el.ij.§.dz de accuſ.poſt Panoꝛ.in.c.ij.de confeſſ. ⁊ alios per eũ relatos dũ querit an reus interrogatus de criẽ teneatur ꝫ ſe rñdere veritatẽ de quo eſt glo.magna in.c.ex penitẽtib⁹.l.di.

An teneaꝛ rñdere ꝯ crimine ſuo

Archid.in.c.ſi peccauerit.ij.q.j.i.vj.q.⁊ ſeq. Jtẽ ⁊ ex dictis doctoꝛ nunquid poſitiõi crĩoſe ſit rñdendũ de quo curtius i tractatu poſitionum.xxj.breuiloquio Bolog.ꝯſi.xxvij.vt in preſenti col.ij.Hipol.in.l.de minoꝛe.§. toꝛmenta col.iij.ff. ꝯ queſti.latius ⁊ magis oꝛdinate ꝙ̃ ceteri cõciuis noſter.d. Georgius natta in cle.ſepe.§.⁊qꝛ in.vij.colũ.de verbo.ſig. vbi ponit regulã negatiuã cũ octo fallẽtijs quẽ ſemper vide Aret.in.d.§.dz col.iiij.dicit ꝙ ſi nulla pꝛecedat infamia cõiter concluditur ꝙ non tenetur accuſatus rñdere.d.ver.non tibi dico ⁊ ꝑ ea que habẽtur.ij.q.j.c.ſi peccauerit: niſi accuſetur de criẽ quod impediat exequutionẽ officij peracta penitẽtia.poſtea refert oppi.Panoꝛ.in.d.c.ij.vbi in fi.panoꝛ. facit duas concluſiones ⁊ in vtraqꝫ earum ſemper reqrit ꝙ id de quo queritur ſit famoſum Areti.poſtea dicit ꝙ id qꝺ querit Panoꝛ.an quis teneatur rñdere ad accuſationeꝫ ponunt.s.Tho.⁊ Jo.Andr.qui dicũt ꝙ accuſatus teneꝛ rñdere.Et dicit eoꝛũ oppi.eſſe verã.Et idẽ ꝙ nõ teneaꝛ quis ſe ꝑdere ẽt ſi iuraſſet dicere veritatẽ niſi eſſet infamatus de tali negocio de quo queriꝛ vel eſſet notoꝛium ꝫ eum vel eſſet ꝓbatum ſaltẽ ſemiplene ꝫ euz:ꝫ tenuit Angelica in ver.ꝯfeſſio delicti in pꝛin.⁊ in ver.inquiſitio.§.pen.⁊ in ver. denũciatio §.xiij.ſiluestrina in ver.accuſatio ver.xiij.⁊ etiã Angelica in d.verbo ꝯfeſſio dicit ꝙ ẽt ſi eſſet ĩfamatus qñ tñ ageret ad aliã penam ꝙ̃ ſpũalem non tenetur pꝛopalare qꝺ dicit eẽ notãdũ qꝛ iſte monitoꝛiales fiunt vt plm̃ vt pꝛocedatur iudicialiter vt Angelica in.d.ver.denunciatio ad fi.facit ꝙ vult angelica in ver.furtum.§.xlj.⁊ ibi ſiluestrina.§.xv. dum dicũt ꝙ ſi ego furatus ſum aliquid alicuius vt mihi ſatiſfaciaꝫ de eo in quo mihi tenebatur qꝺ vr̃ eſſe licituꝫ vt per eos ⁊ Jaſ. in.l.j.v.col.C.de teſtamẽ.Hipol.no.clxxvij.malicijs ⁊ in.l.j. §.cũ qs latrones.iiij.no.ff.ꝺ q̃ſti.oĩo in hoc ꝓpoſito Barb. li.ij.conſi.xij.pꝛeclare:ſi poſtea fiant monitoꝛie nõ teneoꝛ reſtituere nec pꝛopalare imo nec ſcientes me accepiſſe ſi ſciunt pꝛo certo me fuiſſe creditoꝛem nõ tenentur etiam ipſi pꝛopalare.

Rñdẽs inqſitõi nõ pũiꝛ ꝺ periurio.

Facit ꝙ notabiliter voluit do.Alexan.in apoſtillis ad Bar.in.l.j.ff.de bon.eo.q moꝛ.ſibi ꝯſci.vbi dicit ꝙ rñdẽs inquiſitioni cum iuramento ꝫ veritatem non punitur de periurio ⁊ ꝙ ita fuit conſultum per quoſdam peritos docto.nec alibi legi. Facit ꝙ dicit Fely.in.c.ſi duobus col.fi.de appel. vbi dicit ꝙ quis non tenetur docére de iure faciente pꝛo ſua parte aduerſa:⁊ ſubijcit ꝙ tacere veritatem quando quis nõ põt in foꝛo contentioſo cogi eam pꝛopalare non eſt peccatũ ẽt ſi eſſet vſurarius pꝛo quo facit Panoꝛ.i.c. ſciſcitatus col. fi.de reſcrip.lz alias iudex poſſit imponere penam iuranti ſi dicat mendacium ⁊ illam exigere ſm Nicol. de neapo. in.l. ius alimentoꝛum.§.j.ff.vbi pup.edu.deb. Facit ꝙ dicit bar. in.l.j.circa fi.C.de iur.calũ.vbi dicit ꝙ in crĩalibus non iuraꝛ de calumnia quia licitum eſt redimere ſanguinem ſuum per fas ⁊ nephas notatur in.l.tranſigere.C.de tranſactio.⁊ dicit Anch.in regula poſſeſſoꝛ colũ.xv.in.iij.q.Hipol. in.l.queſtionis habende colum.pen.ff.de queſtio.ꝙ nemo ita eſt bone conſcientie qui non iuraret falſum potius ꝙ̃ moꝛi.Et pꝛopterea dicit ꝙ ipſe ſepius in criminalibus lz offerret papirũ ⁊ fingeret ſe velle deferre iuramẽtum tamen illud nõ dabat ⁊ idem vr̃ ſi non ingeratur pena ſanguinis pꝛopter ĩfamiam l.j.ff.de infami. que pꝛeponderat timoꝛi moꝛtis.l. iſt i quidem in fi.ff.ꝙ me.cã. Facit ꝙ vult Jaſ.i.l.ſi duo patroni.§. fi.col.pen.ff.de iureiu.vbi dicit ꝙ ſi aliquis indebite detineretur ⁊ eſſet periculum vite ſi iurauerit ſe rediturum vt relaxetur ⁊ non redeat non eſt periurus Hipol.ſing. clxxvii.ici. malicijs ꝙ facit ad diſp.quam ponit Cicero. in .iij. officioꝛum circa fi.in Rubꝛica de foꝛtitudine nunquid regulus debuerit obſeruare iuramentum de redeundo ad chartaginẽſes faciunt aliqua fundamenta que refert floꝛ.i ſua pulchꝛa diſp.incip.varia. dubio.j.vbi diſputat.

Jurãs redire ad carceres.

An liceat carcerato aufugere licet inclinet ꝙ non vide etiam oppi.quas refert Areti.in.l.decem col.fi.ff.de verbo.obli.licet dicat ꝙ foꝛte in conſcientia non liceret mentiri cum iuramento ⁊ dicit luc.de penna in.l.ij.C.de incol.li.x.columna.j.ꝙ peccat pꝛo quo facit.c.cum dilecti de accuſ.Si vero aliquis teſtis examinatus fuit ⁊ pars contra eum.opponat de aliquo crimine non tenetur reſpondere ipſe teſtis de tali crimine Fely.i.c. cum cauſam col.xj.de teſti.hoc dicens pꝛocedere etiam ſi tale crimẽ ſit notoꝛium.

¶ Amplia.v.ꝙ teneatur ſciens pꝛopalare etiaꝫ ſi haberet per ſecretam relationem vel iuraſſet non pꝛopalare capella toloſana.q.ccxl.ſi tres ſocij Areti.in.c.qualiter ⁊ quando el j.de accuſ.in fi.Fely.in.c.intimauit colum.j.de teſti.in.c.nouit de iudi.colum.pen.ver.iuramentũ.Non ob.Anna.poſt Anto.de butr.quem refert in.d.c.qui cum fure in.iij. colũ. vbi dicit ꝙ ſi quis ſcit furtum per ſecretam relationeꝫ ꝙ nõ tenetur indicare per glo.no.xiij.diſt.c.nerui in ver. a contagione vbi poſt.s.Tho.idem videtur tenere Card.alexãdrinus quia reſpondetur ꝙ hoc poſſet pꝛocedere in ſacerdote qui habuiſſet in confeſſione qꝛ non debet reuellare etiam ſi mandet papa imo ſi interrogeꝛ cũ iuramẽto poteſt reſpõdere ſe nihil ſcire niſi de volõtate confitẽtis. Angelica in ver° confeſſio vltimo.§.iij.⁊.iiij.Alberi.in dictionario in ver°. confeſſio.ij.colum.v.ver.confeſſionem celare Fely.in.c.teſtimonium colum.penul.de teſti.in.c.j.colum.j.de excep.⁊ vtrobiqꝫ limitatur in apoſtillis niſi in cauſa matrimoniali qꝛ in ea ſacerdos cogi poterit pꝛopalare que habuit in confeſſione pꝛout Jaſo.in.l.j.§.huius ſtudij colum.ij.ff.de iuſti.⁊ iu.in.l.patre furioſo colum.iij.ff.de hijs qui ſunt ſui vel.al. iu.in.l.repꝛehendenda.C.de inſtitu.⁊ ſubſtitu. Jn laico autem cui aliquid fuiſſet dictum ſub ſigillo confeſſionis ſecus quia pꝛopalare tenetur Panoꝛ.in.c.dilectus de exceſſ.pꝛelat.in.c.omnis vtriuſque ſexus colum.penul. de peniten. ⁊ remiſſ.⁊ vtrobique in apoſtillis niſi talis laicus fuiſſet adhibitus ad confeſſionem ex cauſa neceſſitatis puta tanquaꝫ interpꝛes vel in defectum ſacerdotis. Alias autem reuellare tenetur ſecundum Fely.in.d.c.intimauit dicentem hoc pꝛocedere etiam ſi talis confeſſio fuiſſet facta laico in foꝛma confeſſionis pꝛo ſalute anime dummodo non ex cauſa neceſſitatis quia licet debeat tenere ſecretum debet intelligi niſi ꝓducatur in teſtem.dicit tamen roſariũ Buſti.ij.parte ſerm. xxxvij.circa finem.v.partis littera.q.incipien.ſed hic queritur ꝙ quando fiunt tales monitoꝛie ſcientes nõ tenentur reuellare parti ſed pꝛelato eccleſie ſeu deputato per euꝫ imo ſi ipſe ſolus ſcit non tenetur reuellare pꝛelato publice ſed ſolum in ſecreto vt poſſit pꝛouidere:nam quis ſcire dicitur illud quod pꝛobare poteſt.Et ſi epiſcopus inquireret quis fecit tale quid debeat pꝛopalare ſub pena excõmunicationis ſi pꝛobare non poſſet non tenetur pꝛopalare Fely.in.c.decetero colum.fi.de re iud.boni viri ſilent ꝙ pꝛobare non poſſunt.c.plerunqꝫ.ij.q.vij.Alex.li.iiij.cõſi.lv. pꝛoſpectis col. xiij.ſcrutinium poſt.ſ.Hieroni.car. xxxij.quia tunc non requireretur vt teſtis ſed vt denunciatoꝛ. ſiluestrina in ver°.excõicatio ſecundo.§.iiij.dubio.viij. Et pꝛi⁹ vbi dicit eſſe notañ. in pꝛatica Angelica in ver.denunciatio col.fi. vbi dicit ꝙ ꝑ

Cõtra domeſticos

tales monitoꝛias non cogẽtur teſtificari maritus contra vxoꝛem vel econtra nec parentes nec deſcendentes nec conſobꝛini ⁊ alij ibidem enumerati ⁊ videtur de mente Panoꝛ.i d.c.ad noſtram el.ij.de iureiuran.dum dicit ꝙ tacere veritatem eſt peccatum quando quis poteſt compelli eam dicere.⁊ capella toloſana.q.iij.ver.aliquis litigans vbi traditur limitatio niſi veritas aliter haberi non poſſet.Sed a cõmuniter accidentibus tales monitoꝛie fiunt pꝛopter difficultatem pꝛobationis.Ergo tenebuntur pꝛopallare ſed ſecũdum Angelicam non tenentur pꝛopalare quando quis vellit pꝛocedere criminaliter contra eum contra quem vellemus eum teſtificari.Et ſic patet ꝙ limitatio clau.in rep.l.vt vim car. pen.ff.de iuſti.⁊ iu.dum dicit ꝙ quis in foꝛo conſcientie teneatur reuellare eſt diligentius conſideranda quia omnes pꝛedicti ſummatoꝛes loquuntur in foꝛo conſcientie ꝙ̃ꝙ̃ ⁊ in pꝛocedendo in foꝛo contentioſo etiam coꝛam vicario epi non eſſet neceſſe ſeruare ea que ſunt de ſtricta ꝯſcientia vt Fely. in.d.c.nouit de iudi.col.v.poſt do.Anto.in.c.inquiſitiõi de ſenten.excõ.vbi ponit rõnem diuerſitatis inter vnũ ⁊ alterũ idem Fely.in.c.j.de conſti.col.x.tertius caſus.

Excõicato.

¶ Limita pꝛimo vt nõ poſſint ꝯcedi tales mõitoꝛie excõicato Panoꝛ.in.d.c.nouit de iudi.col.ix.in ſecũda additõe vbi dicit ꝙ ẽt nõ admittereꝛ ad euãgelicaꝫ lz ſecus in alio crĩoſo emẽdato vt ibidẽ Jmol.col.iiij.decius col.xiij. Roch. car. xxiij.⁊ hãc dicit ibi Aret.col.v.eẽ cõeꝫ lz aliq̃ adducat ꝫ eaꝫ ad q̃ rñdet ibidẽ Roch.⁊ ꝙ ad iudicialẽ nõ admittaꝛ facit.c. intelleximus de iudi.Subdit tñ Aret.i.d.c.nouit i fi.ꝙ licet crĩoſus non admittaꝛ iudex tñ debet ingrere ex offõ pꝛopꝛio

vt faciat

UVA. BHSC. IyR_277_2

vt faciat reſarcire damnum cui debet dicens eſſe ſingulare.
¶ Limita ſo vt iſte mõitorie ꝓcedāt pro rebus ocultis: naʒ ſi ſciret̃ qs iſtā rē eſſet furatus ſeu alias aduerſarius debeo ꝯ eū experiri ⁊ agere via ordiaria corā iudice cõpetēte Gemi.i c.fi.de elec.li.vj.vbi Anch.⁊ ſeqtur Fely.i.c.ij.col.v.verſi. circa tertiū de ꝯſtit.vbi dicit ꝙ qñ aduerſarius ē certus non debēt fieri iſta edicta gñalia imo ſi fiāt nihil valēt vt ꝑ euʒ q dicit hoc eſſe notādum ꝯ citationes q̃ fiunt ꝑ edicta facit ꝙ vult Anch.i regula ea que col.xx.eſt in.viij.q.prin.vbi dicit ꝙ nõ dʒ procedi corā eccleſiaſtico in peccato notorio qñ illo caſu põt ſuccurri per iudicē laicū.Sed ſuꝑ occultis in qbꝰ nõ pateret probatio niſi ꝑ monitorias lʒ adire iudicem q poteſt melius prouidere alias nec iudex laicus nec eccleſiaſticꝰ poſ ſent ei ſuccurrere.
¶ Limita tertio vt nõ procedāt tales mõitorie gñales ꝓ re leui.puta ꝓ vna gallina qꝛ lʒ dicamꝰ ꝙ pro leui contumacia qs poſſit excõicari ītelligit̃ ꝓ leui cõtumacia i nõ cõparēdo nõ ꝓ leui ꝯtumacia i reſtituendo.l.creditor.§.iuſſus.ff.d ap pel.glo.magna circa prin.i cle.j.de dol.⁊ ꝯtu.Barb.in.c.d cauſis in fi.iiij.col.de offi.dele.decius i.c.j.vij.no.j.lect.de iudi.⁊ facit alex.li.v.ꝯſi.clij.incipi.viſo proceſſu col.iij.ver. nec ad hoc obſtat.Sed mõitorie fiunt vt reſtituat nõ aūt pre ciſe arctant ad cõpen.ergo ⁊c.
¶ Limita quarto qñ iſte monitorie eſſent crimnoſe ⁊ īfama torie alicuius pſone puta q cognouerit carnalr̃ talē mulierē dēat propalaſſe.v.q.j.c.j.⁊ tribus ſeq.l.itē apud labeonē.§. ait pretor ne quid infamādi.ff.de iniu.Soʒ.conſi.cxviij.viſa narratis col.iiij.⁊.v.Barb.li.iiij.ꝯſi.xv.incip.capio vltimo dubio alias iniuriarum naſceret̃ occaſio vñ iura naſcūtur.l. meminerint.C.vnde vi.c.qualiter ⁊ qñ el.j.de accuſ.Sonʒ. conſi.clxiiij.viſa col.iij.
¶ Limitat quinto predictam materiam do.Ambro.d vi gnate in dictis locis vt debeat deſiſti a talibus monitoriali bus ꝯ aliquē quotiēſcūqʒ ille talis ꝯ quē fiunt in termino clē iuſtificatiue que ſolet appõi i dictis litteris Zabarel.⁊ lafr. de brixia i cle.diſpēdioſam de iudi.ſuꝑ glo.in verbo ꝑmõiti quam ēt Anch.⁊ Jmol.ibidē approbāt ⁊ eā dicit ſignādam Card.i.x.no.⁊.q.xx.⁊ tribꝰ ſeq.cõpareret corā vicario epi di cēdo ꝙ rē de qua in monitorialibus non hʒ cū peccato nec ꝯ ꝯſciam ⁊ ſi eā tʒ cum peccato non tʒ ſed eſt paratus ſtare iu ri corā iudice cõpetēti corā quo ſe remitti petit ⁊ deſiſti a mo nitorialibus qꝛ a ꝑceptis nõ eſt inchoādū. Jaſ.in.l.nequicqʒ §.vbi decretum.ij.col.ff.de offi.proconſ.⁊ leg.Et ideo illas eſſe reuocādas Jaſ.⁊ Lancel.i.l.ſi pacto quo penā col.ij.C.d pac.aut ſaltē reſolui in ſimplicē citationē virtute ſue cõpari tionis in termino clē iuſtificatiue facte docto.i.l.de pupillo §.meminiſſe.ff.de op.no.nunc.⁊ in terminis monitorialium Card.⁊ Lafr.in.d.cle.diſpēdioſam ſuꝑ gloſ.in ver.ꝑmoniti Alias ꝓteſtetur de nullitate tali.n.caſu dicit do.Ambroſi. ꝙ iudex eccleſiaſticus tenebitur eum remittere ⁊ eximire qꝛ ad eū nõ pertinet cognoſcere an iuſte vel iniuſte teneat nec poterit excõicare ēt in genere ſm Jnno.Jo.Andr.d.Ant. ⁊ Panor.in.c.nouit de iudi.Bar.in extrauaganti ad repri mēdum i ver.per denūciationē Anch.in regula ea que.viij. q.prin.de reg.iu.in.vj.doc.i.c.cū ſit generale de fo.cõp.vbi oēs dicūt ꝙ niſi ita diceremus ſequeret̃ incõueniēs ꝙ iudex eccl̃iaſticus traheret oēs cās ad forū ſuuʒ.faciunt Moder.i apoſtillis ad Benedictū de plūbino in.l.noiati.ff.de manu. teſt.⁊ dicit Panor.i.d.c.nouit col.antepe.in.vj.additione de iudi.ꝙ facta iſta comparitione niſi peccatū eſſet notoriū ſi denunciās vult ꝙ procedat̃ corā eccl̃iaſtico dʒ probare ꝙ talem rē teneo cū peccato quod eſt valde difficile ſm eū qui poſt Bar.⁊ do.Anto.ibi col.xj.referētē Jnnoc.dicit ꝙ ad excludēdū probatiões quas faceret iſte denūciās ꝑretinen do cām corā eccl̃iaſtico ſufficeret denūciato allegare aliquaʒ cauſam probabilē ⁊ veriſimilē ꝑ quā talē rē tʒ puta ex ēptio ne niſi alias ꝯ eū preſumptio laboraret puta qꝛ eſſet vir modi ce fidei vel a principio pure negaſſet.Et ita etiā vult ibidem Jmol.col.fi.⁊ decius col.fi.impugnās Fely.⁊ rñdet ad illud quod nõ ſtet̃ dicto alicuius ēt de ꝯſiſtentibus in aīo qñ habʒ pſumptionem ꝯ ſe Bar.in.l.inter oēs.§.recte de fur.vt nõ ꝓ cedat vbi agitur de ꝯſcia.Jtē nec qñ allegat̃ cā ꝓbabilis ⁊ cū iſta vltima trāſit ibidē Roch.i fi.iij.qõnis ⁊ dat aliā ⁊ tertiaʒ ſolutiõeʒ ꝙ cū iſta denūciatio ſit extraordinarias modꝰ agendi ſm Panor.ibi nimiꝝ ſi in ea mitiꝰ agit̃ cū denunciato ar.l. eū qui.ff.de iureiu.⁊ hoc puto fortius procedere qñ iſte dnū

Cõparēs fa cit reuocari mõitorias.

Stat̃ dicto denunciati.

ciatus talē cām probabilē allegaret cū iuramēto qꝛ tale iura mētū malā pſumptionē excluderet ſm do.Anto.i.d.c.nouit col.xij.ꝓ quo facit claud.i.l.celſus col.vj.verſ.iij.fallit.ff.d vſucap.dicēs ꝙ preſumptio calūnie tollit̃ ꝑ iuramētū.Facit Jaſ.i.l.fi.C.ad carbonia.in.l.iiij.§.ꝯdēnatū colū.ij.ff.de re iud.Et puto ꝙ poſſit iſte ꝯparens ꝯditionalr̃ rñdere dicen do ſi teneo ⁊c.ne alias ſimplr̃ ꝯfitendo ſe ponat in laqueo. Angelica i verbo ꝯfeſſio delicti i fi.prin.facit ꝙ vult Jaſ.in l.māifeſte col.fi.ver.Jtē adde circa vltimā de iureiu.vbi di cit ꝙ qñ offert̃ iuramētū deciſiuū põt ſic iurari.Si aliqd mu tuaſti tibi reddidi vel ſic iuro ꝙ nihil mutuaſti ex quo ſim ti bi debitor idē Jaſ.i.l.iul.verū debitorē.ff.de cond.inde.col. vj.ver.Ad tollēdū Barb.li.ij.ꝯſi.xij.ici.preclare col.iij.Fa cit ꝙ vult idē Jaſ.i.l.iuſiuran.⁊ ad pecūias.§.ait ꝑtor.vltio no.ff.de iureiu.vbi dicit ꝙ ſtāte ſtatuto ꝙ dēat poſitionibus cū iuramēto ſimplr̃ rñderi põt ex cā rñſio modificari puta ſi ⁊ mutuū ⁊ reſtõ eius fuerit in ſecreto poſſum poſitioni rñdere modificate ſi mutuaſti reſtitui Alex.i.l.j.ff.de vul.⁊ pup.iij. fallētia Hipol.i rep.rub.C.de probati.Ang.in.§.hijs ita qʒ inſt.de iuſt.⁊ iu.Curtius i tractatu poſitio.xxiiij.breuilo qo Fely.i.c.ꝑterea col.j.de of.dele.vbi ēt dicit ꝙ iudex non põt cogere quē ſimplr̃ rñdere qñ qs rñdit ꝙ ſi occidit aliquē fecit ad ſui defenſionē.plus dicebat puſi.i.d.c.cupiētes col. j.ꝑ glo.j.i verbo malignātiū de electi.li.vj.⁊ Barb.d.conſi. xij.ꝙ hoc caſu poſſet pure negari cū iuramēto abſqʒ timore ꝑiurij de quo dubito ꝑꝑ ea que dicit Jaſ.vbi.ſ.⁊ i.l.cū ꝓpo nas la.ij.col.ij.C.de pac.Bolog.in rep.auc.hita.C.ne fil.ꝓ pa.col.liij.ver.qd aūt corſ.i tractatu de pot.regia.q.lxxxvj. ad fi.dū dicūt ꝙ lʒ qñ foueo iuſtā cām poſſim vti cauillatiõi bus ad me defendēdū vt ꝑ eos ⁊ Hipol.no.clxxvij.icip.mali cijs ⁊ petrū gerar.no.xxvj.icip.tu hēs.decius i.c.ſedes i pri mis verbis de reſcrip.⁊ faciūt q̃ dixi i.iiij.āpliatiõe an qs te neat̃ ſeipſum idicare nõ tñ ē licitū vti mēdacijs falſis proba tiõibus vel ꝑiurijs lʒ ps aduerſa illis vteret̃ ꝯ me ita limitā tes glo.in.d.c.cupientes.iõ ad euitañ.ꝑiculū mēdacij ⁊ ꝑiu rij meliꝰ eſt admittere talē rñſionē ꝯdõnalē ſeu q̃lificatam vt ꝑ Jaſ.⁊ alios ꝑdictos.Et ꝑꝑea vr̃ ꝙ admitti dēat rñſio que dat̃ poſitiõi dicēdo nõ credit vt ponit̃ nec ad finē ad quē põi tur qõ relinqt indeciſum praticꝰ ꝑpo.in for.oponēdi ꝯ poſi tiões i verbo prio ꝙ publica vox ad fi.vbi nihilominꝰ vr̃ ma gis īclinare ꝓ iſta ꝑte lʒ dicat ꝙ nõ vidit doctrinā ꝑfectaʒ ⁊ hāc vr̃ tenere Alex.li.j.ꝯſi.xiij.icip.ex hijs q̃ i themate col. j.repetito in eodē ꝯſi.xcvj.⁊ i.iiij.ꝑte ꝯſi.xix.vbi dicit vale re illā rñſionē nõ credit vt põit̃ cū qbuſdā alijs vbis ibidē ad ditis.Eſt vex ꝙ Specul.i titu.de poſitiõibus.§.vij.verſi.xj. circa mediū dicit ꝙ lʒ aliq admittāt talē rñſionē ꝓut admittit̃ i libello nego narrata prout narrant̃ nihilominꝰ iudex dʒ cu rare ꝙ poſitiões fiāt clare ⁊ qd certū põat̃ ⁊ quid certū rñdea tur.Sʒ nõ puto eius dictū ꝓcedere ſubſiſtēte cā de qua.ſ.qꝛ ſi fateor īcurro ꝑiculū ſoluēdi bis ⁊ ſi nego pure īcurro peri culū periurij cogitañ.ergo eſt qꝛ vidi ꝑitiſſimos iudices ad mittere ⁊ reſpuere tales rñſiões ⁊ nõ ſolū diuerſos ſʒ ēt eun dēmet iudicem diuerſimode in hoc articulo iudicaſſe.
¶ Supeſt ꝓ cõplemēto materie ſubijcere aliquas qõnes in pratica frequētiores. ¶ Quero ḡ primo.factis ⁊ exequutis iſtis mõitorialibꝰ ſi aduerſariꝰ ñ cõparuit nec ꝓpalauit ſeu re ſtituit qd ageñ.Rñ.ꝙ pratica ē vt det̃ libellꝰ corā dioceſano faciēdo fidē de ꝓpalatiõibus illoꝝ qui dixerūt ꝯ iſtū aduerſa riū que propalatiões vident̃ vtiles ar.eoꝝ.q̃ dicit Cardi.in cle.diſpēdioſam.q.xxiij.de iudi.vbi Lafr.col.ij.Proponē do ꝙ lʒ emanauerint mõitorie generales ꝯ ꝯtinētes res me as ⁊ ꝯ ſciētes ⁊ emanauerit excõicatiões generales vt pʒ ex ipſis mõitorialibꝰ debite exequutis de quibꝰ fit fides lʒ alij ꝓpalauerint ticiū talē rē meā tenere.tñ idē ticiꝰ ꝓpalare ne glexit nec reſtituere curauit imo talē rē idebite detinendo ⁊ ꝯ ꝯſciam pſeuerat i peccato tales cēſuras i cõtēptū deducen do.Quare peto ipſum ticiū ſic i genere excõicatū cogi ad pe nitētiā ⁊ i ſpē ⁊ noiatiʒ excõicari cū magis timeat̃ quod ſpālr̃ iniungit̃ exindeqʒ nõ abſolui donec exeat de pcõ ⁊ dictā reʒ mihi reſtituat cū iploratiõe officij iudicis ⁊ cū alijs clīs in li bellis appõi ꝯſuetis.Et iſta ꝯcluſio libelli ſonat i euangeli cam qꝛ vt peniteat.Jtem ⁊ in iudicialem vt reſtituat quod dicit Roch.in.d.c.nouit car.xxvij.eſſe vtile ad euitandum cõflictum oppi.licet forma libelli in vtraque denunciatione habeatur in apoſtillis Fely.in.d.c.nouit col.fi.in denuncia tione eſt neceſſe ſecundum Fely.concludere certum per cer

Rñſio q̃lifi cata ſeu cõ ditionalis.

Nõ credit

UVA. BHSC. IyR_277_2

tum non autem ſufficeret concludere preſumptiue ⁊ ibidem
decius colum. penu. dicit hoc verum in euangelica quando
non agitur de priuato intereſſe denunciantis. Oblato ergo
libello fiet litis conteſtatio. Panor. in. d. c. nouit in fi. prime
additionis eſt colum. ix. ⁊. j. latius dicam. recipientur ꝙ pro
bationes parte citata ad videndum iurare teſtes. Et tũc po
terunt examinari illi qui propallauerunt quia alias fidẽ non
facerent non. n. poſſunt dici inſtrumentum quia non ſunt ro
Propalatiões nõ faciunt fidem gate a duabus partibus Alexand. li. ij. conſilio. cx. incipien.
eximie col. j. Iaſ. in. l. pretor. ij. colũ. ff. de edendo nec antea
probant vt teſtes quia non iurati Fely. in. c. de teſti. per illũ
tex. cum glo. antepen. ver. ⁊ inquãtum de teſti. in. c. conſtitu
tus colum. vij. ver. vnde abſolute de reſcrip. vbi dicit ꝙ pa
pa circa hoc diſpenſare non poſſet ⁊ in. c. quis queſtionibus
de teſti. illiſq; publicatis ſi nihil opponitur ⁊ reperiatur iſte
ticius culpabilis iudex pronunciabit eum incurriſſe dictas
cenſuras in genere precipiendo ſub pena excõmunicationis
in ſpecie ꝙ exeat de peccato ⁊ rem reſtituat ⁊c. Et iſta eſt cõ
munis pratica quam ſepe vidi obſeruari. ¶ Nihilominus
ego putarem eſſe vtilius praticare alio modo vz. Conclude
re in libello ſolummodo ꝙ cogatur ad penitentiam nullam
mentionem faciendo de reſtitutione rei: nam idem effectus
omnino reſultabit quia non poteſt penitere niſi rem reſtitu
at vt in regula peccatuz ⁊ erit magna vtilitas quia in iſta cõ
cluſione ſumus in denunciatione euangelica ex quo ſoluz
tenditur ad finem correctionis vt volunt omnes in. d. c. no
uit vbi decius colum. pen. ⁊ fi. Panor. in. c. quemadmoduz
col. iij. de iureiu. in qua non requiritur litis cõteſt. nec ordo
iudiciarius ſecundum omnes indifferenter in. d. c. nouit vbi
dicunt ſecus quando petitur rem reſtitui ⁊ ſic in iudiciali ⁊
ſic abbreuiabitur lis ⁊ cum minori impenſa imo fortius vi
detur ꝙ etiam nemine inſtante dioceſanus ex officio ſuo de
beat denunciare excommunicatum nominatim ⁊ eum facere
euitari quando ſibi conſtat Aret. i. d. c. nouit ad fi. Panor.
in. c. parrochianos. ij. not. ⁊ in. c. cum deſideres. iiij. not. de
ſenten. excom.

¶ Quero ſecundo quo iure poſſim agere coram eccleſiaſti
co ex quo debeam ſequi forum rei qui eſt laicus. Reſpondeo
ꝙ hoc eſt ratione peccati de quo ſolus eccleſiaſticus cogno
ſcere poteſt. c. nouit de iudi. nec laicus eſt capax talis cogni
tionis Panor. in. c. ſi ſacerdos. iiij. no. vbi Barb. colũ. iiij.
de offi. ordi. Maria in. c. veruz colum. vij. ⁊. viij. de fo. cõp.
maxime de excõmunicatione in genere lata ⁊ eius viribus
an eã incurrerit ipſe ticius vel ne ſolus eccleſiaſticus cogno
ſcere poteſt facit. c. veniens de renun. vbi Panor. colum. fi.
verſicul. vltimo ⁊. c. dilectus el. ij. vbi Panor. primo no. de
p̄bẽ. vbi dicit ꝙ quãuis ex monitorijs generalibus non que
ratur aliqd ius impetranti poteſt nihilominus officium iu
dicis implorari vt ille mandentur exequutiõi ſaltem quo ad
penam non parentium.

¶ Quero tertio an iudex eccleſiaſtic⁹ poſſit cognoſcere an
debeat ticius mihi talem rem meam reſtituere an vero ſuf
ficiat pronũciaſſe eum eſſe excõmunicatum ⁊ remittere po
ſtea cognitionem cauſe iudici laico. Reſpondeo ꝙ imo ip
ſe eccleſiaſticus etiam debet cognoſcere an res ſit mihi reſti
tuenda tum quia connexum eſt peccato ⁊ de connexis idem
eſt iudicium. c. tranſlato de conſti.

¶ Item acceſſorium ſequitur naturam principalis vt in re
gula acceſſorium li. vj. Item iudex preparatorij eſt iudex p̄
parati Iaſ. in. l. quotiens. C. de iudi. decius in Rubrica. ex
tra eo. Item quia talis cenſura fulminatur vt exeat de pecca
to ⁊ peniteat ſed penitentia ſine reſtitutione eſt infructuoſa
Fely. in. c. ex tenore in princip. colum. pen. de reſcri. Lauren
tius de rodulfis. ij. parte. q. cxxv. ¶ Quod tamẽ limita ſi lis
pendeat coram iudice laico contra ticiuz pro illa re ⁊ poſtea
pro habendis probationibus obtineo mõitorias generales
⁊ iſte ticius non comparuit nec propalauit an poſſim contra
eum petere deueniri ad excõmunicationẽ i ſpecie. Reſpon
deo ꝙ non quia vbi cepit iudicium finiri debet. l. vbi ceptuz
ff. de iudi. ⁊ continentia cauſe diuidi non debet. l. nulli. C. e.
facit. c. lator qui fil. ſint leg. vbi Panor. ⁊ prepo. colum. ij. ṽ.
item nota dicunt per illum tex. ꝙ ſi cauſa principalis fuit in
tentata coram iudice ſeculari nõ poteſt eccleſiaſticus qui co
gnouit de incidenti poſtmodum cognoſcere de principali ſz
dz partes remittere coram iudice ſeculari.

¶ Quero quarto an iſtis propalantibus qui vt plurimuz ſo
lent propalare in ſcriptis ſit legenda eorum propalatio quã
do poſtea examinantur in figura iudicij ſi referant ſe ad eaz
petendo eam ſibi legi prout cõmuniter praticatur. Reſpõ.
ꝙ videtur ꝙ ſic quia licet prima depoſitio ſit nulla hoc ẽ qa
non iurata nec fidem faciat poteſt tamẽ teſtis ſe ad illã refer
re ſecundum Iaſ. in. l. legata inutiliter in fi. vj. not. ff. de leg.
Teſtis petit ſibi legi dpoſitiõem ſuã. primo lz Bart. ibi corrupte allegetur in libro meo ⁊ ibidem
Lanzel. col. fi. facit Fely. in. c. cum in tua colum. j. verſi. ſecũ
do limita de teſti. facit Hipol. in. l. ex libero. iij. colum. ff. de
queſtio. flor. in. l. j. colum. j. ff. de teſt. Bart. ⁊ Bal. in. l. fi. ad
fi. C. de teſti. vbi dicunt ꝙ teſtis qui fuit examiatus ſi denuo
examinetur de eodem met negocio poteſt petere ſibi legi ſu
am primam depoſitionem quam iudex poteſt ſibi legi face
re ſi vult idem Fely. in. d. c. cum in tua in. d. l. eos ⁊ in. d. l. ex
libero ⁊ in. d. c. cum in tua dicunt p̄fati doc. ꝙ ſi teſtis primo
loco dixit vnum poſtea aliud. ſtatur prime depoſitioni quã
fecit cum iureiu. ⁊ non ſecunde de quo vide pulchre Sozi. i
bononienſibus cõſi. xcij. li. iij. incip. in cauſa. d. Antonij fera
cium cautella xiiij. incip. queſtio. ⁊ limitant vt per eos. Quã
tum autem attinet ad propoſitum noſtrum in materia moni
torialium mihi videtur ꝙ non debeat legi illa talis p̄ria pro
palatio qr hic nullus ſubeſt timor variationis: nam illud pri
mum dictum cum non ſit iuratũ nihil facit quominus teſtis
poſſit ꝯrium cum iureiu. deponere abſq; timore ꝯrietatis qr
ſtabit̃ dicto iurato Bar. in. d. l. eos Ferratius ⁊ alij in predi
ctis locis vnde cum flor. Hipol. ⁊ Fely. in locis predictis di
cant ꝙ eſt in arbitrio iudicis facere vel non facere teſti legi
talem depoſitionem videt̃ ꝙ nulla ſubſit iuſta cauſa pp quã
debeat ſibi legi. imo potius ſubeſt cã pp quaz ſibi legi nõ de
beat qr a cõiter accidẽtib⁹ obtinẽtes tales monitorias faciũt
ſcribi tales propalatiões per aliquã perſonã ſibi fidã que co
adiuuat dicta propalantiũ ⁊ illa deſcribit q̃to fauorabilius
põt pro iſto obtinẽte monitorias vnde vr̃ iniquũ ꝙ iſti teſtes
dẽant ſe poſtea ad tale dictũ referre ar. eorum que congerit
Barb. li. ij. conſi. xxv. inci. preclare col. pen. ⁊ fi. Paul. d ca.
ꝯſi. ccvij. ſup primo dubio ⁊c. eſt in nouis li. j. ꝯſi. clxviij. eſſet
n. dare materiam ſubornãdi teſtes ⁊ talis prima p̄palatio ſcri
pta manu illius eſt ſuſpecta quo caſu qñ ſubeſt ſuſpitio dicũt
flor. Hipol. ⁊ Fely. vbi. ſ. ꝙ iudex nullo modo debet p̄mitte
re legi talẽ depoſitõem. Et ſi dicat̃ ꝙ hoc nõ procederet qñ
in propalatiõe illi teſtes iurauiſſent prout qñq; vidi fieri qr
tunc d̃beat ſtari. prime ⁊ ne incurrat̃ variatio d̃eat ſibi legi.
Quia rñdeo ꝙ ex quo ſponte iurauerunt qr monitorie non
cõpellant nos depõere cũ iureiu. ſed ſolũ p̄palare ẽt redunt̃
ſuſpecti dz. n. teſtis coacte iurare. l. iuriſiurã. ⁊. l. ſi qñ. C. d te
ſti. alias qui ſe ingerit ſuſpectus ẽ. l. q oĩa vbi glo. ff. de p̄cur.
Hipol. in. d. l. ex libero col. iij. ĩ. l. vnius. §. ſeruo qui vltro. ff.
de q̃ſti. Barb. in tractatu de Cardinalibus ſcđo tracta. q. ij.
colũ. iij. Fely. in. c. ij. colum. viij. de teſti. Corneus li. iij. ꝯſi.
cclxxiiij. incip. i p̄nti ꝯſultatiõe littera m plus dicit panor.
ĩ. c. cũ. p. de accuſ. ꝙ ille qui ſe offert depõere ꝯ me dr̃ inimi
cus meus ꝯcludo ergo nõ eſſe legendã teſtibus illã primam
p̄palationẽ ⁊ ſi ſibi legãtur ⁊ illi ſe referãt depoſitio ſua red
datur ſuſpecta qđ puto nota. qr in pratica quottidie occur
rit ⁊ nũdum vidi in ſpecie deciſum.

¶ Quero quinto ⁊ vltimo pro nunc que probationes requi
rantur Imol. in. d. c. nouit colum. vj. de iudi. dicit ꝙ quãtuz
ad excõicationẽ in genere ſufficit vnus teſtis ſec⁹ dic q̃tum
ad excõicationez in ſpẽ ⁊ noĩati qr requirunt̃ plene p̄batões
qr agit̃ de magna pena Panor. in. c. clericos d cohab. cler.
⁊ mul. in. c. cum ſit generale colũ. iij. de fo. compe.

¶ Redeũdo ergo ad Siluã noſtrã nuptialẽ pz ex p̄dictis ꝙ
ꝯcluſio ꝙ ſit vtili nubere eſt verior. Et lz iaz ſatis videat̃
rñſuz ad ea q̃ adducebãt ex aduerſo nihilomin⁹ vt res lu
cidior appeat ſinglĩter ad vnũqdq; fundamẽtũ rñdet̃ vt. j.

NOn obſtat ergo pri
mũ illđ ꝙ ſcribit mathei. xix. qr fateor illđ
p̄cedere in vallente ꝯtinere ſed qs eſt hic
⁊ laudabimus eum vt dictum eſt. ſ. in. vij.
fundamento partis ꝯrie de incontinentia
dũ diſputatur an liceat relicta vxore adul
tera aliam ſup inducere ⁊ in. xij. rõne huius partis circa pri
cipium ⁊ põt ſcđo rñderi vt. j. dicã rñdendo ad tertium.

¶ Non ob.

UVA. BHSC. IyR_277_2

¶ Non ob. ſecundū de oneribus matrimonij: nec etiam di-
ctum philoſophi pauloante primū fundamentū per aduer-
ſantes allegatum. Quodcūqꝫ feceris te penitebit: q꞉ cōceſſo
hoc dicto ſequitur ꝙ minor penitentia tanq̄ minus malum
erit eligenda. c. duo ⁊ c. ſeq. xiij. diſtin. l. fi. in fi. vbi Jaſ. vlti.
nō. C. de carb. edic. Sed damnum qđ conſideratur in matri-
monio reſpicit ſolū corpus: dānū aūt abſtinēdi a mr̄imonio
reſpicit ⁊ corpus: vt per Frego. in planctu heracliti. c. viij.
Anima preponitur corpori. ⁊ animam que precioſior corpore. l. ſancimus. C. de ſac. ſan.
xij. q. ij. precipimus: pulchram rationeꝫ aſſignat Somnium
viridarij lib. j. c. lix. eſt char. xv. igitur melius amittere ca-
pam q̄ vitā: glo. in. l. pe. ff. de iuſti. ⁊ iur. facit Gelius quem
ſ. rettuli in. x. ratione hanc conſequentiā facit Pauinus in
trac. de viſitatione col. ij. Jtē ratio damni corporis ⁊ anime
preponderat dāno corporis ſolius: q꞉ due rationes vincunt
vnam. §. ſed hodie: inſti. de adop. c. cum infirmitas de pe. ⁊
remiſ. l. re. cōiuncti: vbi Jaſ. in. vj. nō. ff. de lega. iij. Et ita in
propoſito in terminis noſtris rñdet Henric. boich in. c. cō-
miſſum in prin. de ſponſa. ⁊ matri. Et ſic non ob. c. nos noui
mus. xvij. q. ij. Et ſic onera matrimonij que reſpectu īpenſe
non debent cōſiderari. Nā pauperies ſi leta venit ditiſſima
Pro paupertate. res eſt. Et exiguo pulchram ducit ſolertia vitam: glo. ī cle.
j. de offi. deleg. in verſi. ſolertem. Conueniunt plura que cō-
gerit Chriſtophorus lafranchinus in tract. de precedentia
doctorum ⁊ militum char. xj. ⁊ duabus ſeq. frater Bernar-
dinus de buſti in defenſorio montis char. lxj. ⁊. lxvij. latius
Cepol. in trac. de imper. mil. delig. char. antepe. verſi. alle-
gatio vero diuitiarum Beroaldus in trac. de felicitate poſt
medium: Petrarcha de remedio vtriuſqꝫ fortune lib. j. dia
logo. liij. de diuitiarū copia ⁊ lib. ij. dialogo. cxxxj. de dāno.
Et ſi ad naturam viues nunq̄ eris pauper: ſi ad opinionem
nunq̄ eris diues: Seneca epiſtola. xv. ⁊ ſeq. Landulfus in
vita Chriſti parte. j. c. lxxj. littera. e. Nam paucis natura ci-
bis ac villibus vti: letatur ⁊c. Philelfus decade. vj. ſatira
vj. nōnullos circa fi. latius deca. iiij. ſatira. vj. incip. nō mihi
⁊ deca. ij. ſatira. viij. incip. prodigus ⁊ deca. viij. ſatira. ij. in-
cip. ruſticius ⁊ ſatira. vij. īcip. fortis ⁊ deca. ix. ſatira. ix. īcip.
diuitijs: vbi laudat paupertatem ⁊ decade. x. ſatira. ij. īcipi.
paupertas: Brunus in ſtatutis excludentib⁹ feminas a ſuc-
ceſſione arti. iij. col. j. Plus dicunt aliqui ⁊ docet experien
tia: ꝙ mulier que hꝫ ita ſua cōmoda eſt cōiter ocioſa: ergo lu
xurioſa: nam Ouidius in. ij. de arte. Luxuriant animi rebus
plerūqꝫ ſecondis ⁊ dardanus obcecare animos fata ſecōda
ſolent: ⁊ Cicero de amicitia dicit ꝙ non ſolum ipſa fortuna
ceca eſt: ſed eos etiā plerūqꝫ efficit cecos quos complexa eſt
Pauinus in trac. de viſitatione: vij. q. ij. partis colū. fi. vbi
ponit verſuꝫ. Diuitijs vti res eſt aduerſa ſaluti. Ocia ſi tol-
las pariere cupidinis arcus. Queritur egiſtus quare ſit fa-
ctus adulter. Jn promptu cauſa eſt deſidioſus erat: glo. pe.
in. c. nunq̄ de conſec. diſt. v. poſt Ouidium in. j. de remedio
⁊ Seneca tragedia. viij. nutritur inter leta fortune bona: ⁊
Oratius: miſerarum eſt neqꝫ amori dare ludū. Et dicit gal-
licus ꝙ duo faciunt meretricem trop aiſe ⁊ meſ. aiſe. non tñ
nego quin quis debeat acquirere al's ſibi inſidiaretur. l. j. §.
confertur: ff. de bo. poſ. pecunia. n. eſt fideiuſſor future neceſ
ſitatis Pe. gerardi: nō. lxxiij. Sozi. in. l. j. col. ix. ff. ſolu. ma.
vbi col. ſeq poſt philoſophū dicit ꝙ ceteris paribus melius
eſt rempubli. per diuites q̄ pauperes regi: ⁊ ſi deſunt nūmi
virtus eſt inanis: vt inqt Philelfus decade. j. ſatira. x. īcip.
eloquium: ⁊ pecunia eſt ſcđs ſanguis: Lancel. in. l. talis ſcri-
ptura col. v. de leg. j. Bona ēpalia ſunt vita hoīs Fely. in. c.
cū oporteat col. v. de accuſ. Dicimus ꝙ acqrere ⁊ ditari qs
preſumitur in futurū. l. cura. §. deficientiū. ff. de mun. ⁊ hon.
Reſpectu autem filiorum licet pater debeat theſaurizare
filijs ſm apoſtolum quem refert Fabia. in repe. auc. nouiſſi-
ma in. xij. q. col. fi. C. de inoffi. teſta. facit. l. ſcripto. ff. vñ lib.
l. nihil. §. j. ff. de bon. liber. glo. in. c. predicator. xvj. q. j. in. l.
paulo calimaco. §. j. de lega. iij. Pich. in repe. l. in quartam
col. xlviij. in. viij. limitatione: Bal. lib. iiij. conſi. cxv. cōſide-
randū in fi. Barba. lib. ij. conſi. lx. col. vj. incipi. illud igneus
in repe. auc. ex cauſa col. xcv. l. conſenſu: vbi Sal. C. de repe.
quando tñ ſuperabundant filij in diuitijs confidentes virtu
tes contemnunt: vnde felix neceſſitas que cogit ad bonum:
Landulfus in vita Chriſti. j. parte. c. lxxxj. lī a e. ⁊. lxxxiij.
littera. e. Philelſus in ſatiris decade. ix. hecaſtica. ix. īcipi.
diuitijs multum: Seneca ad lucillū epiſtola. xvij. ⁊ epiſtola
xx. Frego. ī valeriana lib. iiij. c. iiij. de paupertate in primis
verbis: hinc dicim⁹ ꝙ ſcientia ⁊ diuitie poſſideri nō poſſunt
c. gloria epiſcopi. xij. q. ij. §. pe. Cacialupus in trac. de modo
ſtudendi col. iiij. facit Barba. in cle. j. §. nos itaqꝫ col. iij. de
iureiuran. vbi allegat illud ꝙ ſenſus ex pinguedine craſſus
efficitur. Et mutantur mores cum concomittant opes pul-
chre ⁊ late roſarium Buſti. ij. parte ſermo. xxx. per totū: vbi
diſputat ad partes Bolog. in repe. auc. habita. C. ne fil. pro
pa. col. xxx. verſi. vlterius nō. ſm eum: vnde ſufficiāt vſui ne-
ceſſaria: Prouerbiorū. c. xxx. immo pōt de filijs dici illud.
Si mihi ſint ſimiles: ſatis eſt hic paruus agellus ſi nihi diſſi
miles nimis eſt ille ſibi. Alia onera matrimonij a ſapiēte fa
ciliter ſufferuntur. Et ſi vis habere delectationē matrimo-
nij ⁊ dulcedinem prolis: qua nihil pulchrius ⁊ honeſtius.
Conueniens eſt ꝙ habeas parua onera eiuſdem. l. ſi vſufru
ctus. ff. de nouati. Qui. n. habet carnē debet habere os ſibi *Qui hꝫ carneꝫ habeat os.*
annexum: Lancel. in. l. cum fundus. §. ſeruum tuum ſtipula-
tum. ff. ſi cer. peta. ⁊ Ouidius. ij. de remedio dicit eſſe ſolent
magno dāna minora bono: hinc dicim⁹ ꝙ bonus eſt ſolidus
qui meliorat florenum: Laurentius de rodulfis in tracta. de
vſuris char. xxvij. col. iij. verſi. ad reſponſiones immo verte.
te quocūqꝫ volueris: vndiqꝫ ſunt anguſtie. Et in ſudore vul-
tus tui veſceris pane tuo Geñ. c. iij. Amadeus in dialogo
de amicitia char. xxj. allegans illud poeticum. Laboribus
vendunt dei nobis omnia bona: facit Tibaldeus in. c. īcipi.
Chi dice eſſer felice chi non naſce: Jo. lupus de dona. inter
vir. ⁊ vx. char. xciiij. col. iiij. dicēs ꝙ hō eſt natus ad labores

¶ Non ob. tertium videlꝫ es ſolutus ab vxore noli querere
vxoreꝫ ⁊c. nā apoſtolus ibi: vt ipſe proteſtatur: hoc dicit ſm
indulgentiam ⁊ non ſm imperium: ⁊ ſic non ligat. l. cū pater *Verba conſilij.*
§. mando de lega. ij. Fely. in. c. j. de conſti. vj. col. in. iij. fallē.
⁊ in. c. nam concupiſcentiam in tribus primis col. eo. tit. ⁊ in
c. cum contingat. j. col. de reſcrip. Prepo. in. c. humanū ge-
nus. iij. diſt. col. j. Jtem vt colligitur ex verbis vicinis. l. he
redes palam. §. ſed ſi notam. ff. de teſta. maxime ibi meli⁹ eſt
nubere q̄ vri: loquitur Apoſtolus in valente. continere. c. *Precedentia declarāt*
nicena. xxxj. diſt. Sequentia. n. declarant p̄cedētia ⁊ ecōtra
l. fi. §. cui dulcia: vbi glo. ff. de vin. trit. ol. q̄ leg. facit Sozi.
in. l. plures teſtamento. iij. col. ⁊ in. l. j. colū. j. ff. de reb. dub.
vbi dicit ꝙ ex clauſulis vicinis declarat ambiguitas Lācel.
⁊ Jaſ. in. l. qui filiabus in princi. de lega. j. Jaſ. in. l. ſi ſeruus
plurium. §. fi. eo. tit. in. l. triticum col. ij. ff. de verbo. obliga.

¶ Non ob. quartum ꝙ matrimonium ſit ſpecies ſeruitutis:
qm̄ quilibet in domo ſua pōt dici imperator ſeu rex. c. duo
iſta. xxiij. q. iiij. Corſe. in trac. de pote. regia. q. xxiij. in fi. vbi
refert de illo rurali qui receptauit regē Anglie incognitum
qui ſe perdiderat venando queꝫ ruſticus percuſſit: q꞉ noluit
ei obedire in lotione manuum. Et ſic eſt maritus qui domi-
natur mulieri: Geñ. c. iij. ad epheſi. v. c. eſt ordo. xxxiij. q. v.
⁊ in. c. clericis ſeq. vſqꝫ ad fi. illius. q. Barb. lib. j. cōſi. vj. ſcri-
ptum col. iiij. ⁊ conſi. lxiiij. col. iiij. Pau. de leazarijs. q. iiij.
incipi. patronus col. vj. Barba. in conſilijs Fran. de cur. ꝯſi.
lxvj. ſapienter col. ij. late Jo. mōtaigne. in trac. de bigamia
q. j. col. xix. ⁊. xxij. vbi inter cetera dicit ꝙ ꝓpterea maritus
doctor non tenetur appellare vxorem ſuam dominā per. l.
amiciſſimos. §. j. vbi Nicol. de neapol. ff. de excuſa. tut. queꝫ
vltra eum ſequitur Sozi. in. l. omnes. ff. de excep. Barb. de
cardinalib⁹. ij. q. ij. col. Corſe. de pot. regia. q. xxx. Panor.
in. c. ex parte in fi. de for. compe. Jaſ. in figuratione caſus. l.
cum filio de lega. j. Et mulieris corpore ⁊ ſubſtantia ⁊ omni
vita maritus fungitur. l. aſſiduis. C. qui potior in pig. hab. ⁊
in ſignū ſubiectionis cōiugate vellate incedūt. c. hec imago
xxxiij. q. v. cū ſi. vt Prepo. in rubri. de ſponſa. col. iiij. Ang.
in prin. inſti. de patr. pote. vbi ſubdit ꝙ debent ire facie ſe-
micoperta: lꝫ temporibus ſuis hoc non obſeruarent. Et tñ
qñ erant filie incederent in capillis ſꝫ Bal. in. §. itē qui dñm
que fuit prima cauſa benefi. amict. ⁊ ideo portant vxores ca-
pillos longos cuꝫ quibus debent ſe vellare: nec eos debent
incidere ſub pena excōmunicationis. c. quecūqꝫ mulier. xxx.
diſt. Angelica in verſi. femina. §. j. Surgetus ī enchiridion
militari char. lxxvj. Jo. montaigne in trac. de bigamia. q. ij.
co'ū xj. vbi reprehendit Lan. qui dicebat hoc eſſe vt viri
habeant vnde poſſint eas trahere ⁊ ligare: vnde glo. in cle.
attendentes de ſta. regu. in ver. ⁊ Cornutus dicit ꝙ quedā
mulieres romane dederunt capillos viris carentibus funi-
bus: cum quibus recuperatis machinis euaſerunt victores:

vnde maritus

UVA. BHSC. IyR_277_2

vnde maritus eſt dn̄s ⁊ mulier per omnia obſequitur viro: Jo.fab.in.§.cum autē col.j.inſti.qui.mo.ius patr.pote.ſol.

Quis prior iterrogatur tēpore matrimonij.

Et propterea de iure maritus tanꝗ dignior dʒ prior interrogari: qn̄ contrahitur matrimonium Jaſ.inſti.de iur.natu.gē.⁊ ciui.⁊ de adop.col.iij. Et adeo ſunt ſubdite ꝙ nec poſſunt tenere camiſiam in lecto inuito marito: Fely.in.c.illud col.fi.de preſump.Luc.de pēna in.l.quicūqʒ col.ij.⁊.iij.de re.mili.lib.xij.

Mulier ſerua viri.

Et tenetur mulier cuſtodire res mariti ⁊ ſibi parare comeſtibilia ⁊ lauare pedes ⁊ caput: Jo.and.⁊ Panor.in.c.litteras col.fi.de reſti.ſpo.facere lectum ⁊ ſcopare Angelica in verbo vxor.§.ij.non tn̄ per hoc ſi hʒ artificium ex quo querere pōt: quin illud qd̄ acquirit ſit propriū vxoris vel ſi eſſet nobilis: non tenetur ad iſta villia: Alexā.lib.iiij.conſi.cxxxiij.vere: Jo.lupus in rub.de dona.inter vir.⁊ vx.char.xiiij.⁊ meli⁹ char.xxvj.

Acquiſita p mulierē preſumūtur de bonis viri.

In dubio tn̄ acquiſita per mulierem conſtante matrimonio: vt euitet̄ ſuſpitio turpis queſtus preſumuntur acquiſita de bonis mariti.l.quintus.ff.de dona.iter vir.⁊ vx.glo.Bal.Ang.Floria.Pau.⁊ Corne.in.l.cum oportet.C.de boniſqʒ lib.Guil.de cu.in auc.licentia.C.de epi.⁊ cleri.Luc.de pēna in.l.ſi tempora col.ij.C.de fi.inſtru.lib.x.Nicol.boerij ad Dy.in regula ratuʒ Saly.in l.ſi mater.C.de contrahen.emp.Sozi.in bono.conſi.xvj.in cauſa col.j.dicēs idem in filio ꝙ queſiuerit de bonis patris: Barba.in trac.de cardinal.in.j.trac.q.iij.col.viij.⁊ lib.iij.cōſi.lxix.illud in mediū col.pe.vbi dicit idē in officiali latius in.c.j.de pecul.cleri.vbi dicit ideʒ in monacho ⁊ in rectore eccleſie: prout ⁊ Bertachi.in tract.de epiſcopo char.xxxv.colū.j.eſt lib.iiij.in.iiij.parte.q.iij.vbi idem in concubina ⁊ amaſia de quibus Cremē.ſing.vj.incip.tu ſcis Monferr.in l.frater a fratre col.xxxiiij.ff.de condi.indebi.facit glo.⁊ ibi Ange.inſti.per quas per.no.ius acqui.in.§.inſtitucs in ver.propria Bolog.in ſuis interpretationibus in.d.l.etiam: vbi allegat plura conſilia ⁊ dicit ſecus tn̄ eſſe in tutore: qui non preſumitur queſiuiſſe de bonis pupilli.

¶ Primo amplia vt procedat etiam.d.l.quintus in vidua Bal.in.l.cum oportet in princ.C.de bo.que libe.Saly.niſi liber ſit corruptus in auc.licentiaʒ poſt prin.C.de epi.⁊ cle.ꝙ intellige qn̄ ſtatim mortuo marito acquiſiuit: ita Alberi.de ro.in.d.l.etiā.C.de dona.inter vir.⁊ vxo.Crem.⁊ Monferr.⁊ Bertachi.vbi.ſ.Fran.de cur.conſil.xxiij.ego.idem Bertach.in reper.in verbo vidua col.iij.Ang.lʒ de Albe.mentionem non faciat conſi.cxlj.incip.ſuper primo puncto: vbi dicit ꝙ dicetur ſtatim queſiuiſſe: qn̄ queſiuit ifra annum luctus: ⁊ Ang.ſequitur Jo.lupus in repe.rubrice de dona.inter vir.⁊ vxo.char.v.colū.iiij.⁊ char.xxix.verſi.operatur quartum effectum: vbi ponit tres ampliationes ⁊ tres limitationes ad regulā.l.quintus: Cremē.in conſilijs Alex.iiij.lib.conſil.lxij.sereniſſimus colū.fi.vbi conſuluit in mirabili caſu.ſ.qn̄ iſta mulier remanſit tutrix pupillorū: ⁊ antea erat inops qd̄ vltimum mordet: Barba.in.d.c.j. Et ibi Cremē.reſtringit.d.l.quintus ex quo ſit odioſa ſolum procedere in queſitis conſtante matrimonio: prout ⁊ Saly.in.d.l.etiam: ſed eum reprehendit Areti.conſi.xxxj.incip.ꝯſiderata col.iij.verſi.ſed tertio ⁊ col.fi.verſi.ad ſecundū: reſpondet ad dictum Bal.conſil.liij.a libello lib.iiij.qui dicebat ꝙ mulier preſumeretur ſubripuiſſe pecuniam viro.

¶ Secundo amplia vt procedat etiam ſi talia bona mulier poſtea vēdidiſſet: q̄ iſta preſumptio militabit ēt ꝯ emptorē p regulā nemo plus iuris: Jo.lup.vbi.ſ.in.iij.ampliatione.

¶ Tertio amplia vt procedat etiaʒ ſi mulier negaret fuiſſe queſita de bonis viri Jo.lupus vbi.ſ.in prima limitatione.

Primo limitat Barba.in.d.c.j.colū.j.de pecul.cleri.⁊ Jo.lupus vbi.ſ.in ſcd̄a ampliatione.d.l.quintus non procedere in muliere diuite que accepit virum pauperem: q̄ tunc preſumitur acquiſiuiſſe de bonis proprijs ⁊ non mariti.

Scd̄o limita.d.l.quintus non procedere in bonis queſitis ante matrimonium ita in ſpecie: Alexā.lib.v.conſil.xlij.incip.in cauſa de quo tn̄ vide Areti.d.cōſi.xxxj.qui videtur tenere contrariū. Tertio limita qn̄ maritus erat preſens acquiſitioni ⁊ inſtrumento in quo dicebatur pecuniam prouenisse ab vxore: ita Alex.lib.iiij.cōſi.xxiij.viſis dubijs col.j.Bal.lib.v.conſil.lxvij.punctus talis eſt. Et confirmatur ex duab⁹ ſeq.limitationibus. Quarto limita qn̄ maritus ſciebat eam acquirere ⁊ poſtea diu tacuit cum muliere nec contradixit: nā preſumitur ꝙ donauerit que donatio poſtea confirmatur morte: Fulgo.cōſil.cxcviij.in qōne. Quinto limita qn̄ aduerſarius fateretur talia bona fuiſſe queſita de bonis vxoris: Signorol.conſi.cxxij.factū qm̄ refert Prepo.in.c.ſignificauit i fi.de dona.iter vir.⁊ vxo. Sexto limita quando mulier probaret ſe habuiſſe aliunde pecuniam honeſto modo: q̄ tunc probatio vincit preſumptionē: ita Bertachi.vbi.ſ.Cepol.cautel.cxlix.incip.nō.aureā: puta q̄ ſibi fuerit datum a conſanguineis vel ꝙ fuerit lucrata ex aliqua honeſta negociatiōe: puta q̄ erat obſtetrix vel cirugica vel texendo ⁊ remēdando veſtes ⁊ deaurādo do.Ant.de prato in conſilijs Alex.lib.iiij.conſi.cxxxiij.incip.vere: Barba.in dicto trac.de cardi.⁊ in.d.c.j.vel in arte texēdi vel recamature vel in lactando filios alienos vel in faciēdo hoſpitium cum viro: ita Panor.lib.ij.cōſi.xxxvj.circa primū: ⁊ clarius Bal.Saly.Ange.⁊ alij in.l.cum oportet.C.de bo.que lib.Sozi.conſil.ccxlix.materia in fi.Pe.gerardi.nō.xcix.inter virum: vbi tn̄ dicunt ꝙ debebit deduci tempus in iſtis expenſum quo ſubtrahit̄ a ſeruitijs mariti cui obſequi tenetur tamen ex dictis Pet.gerardi colligi pōt ex quo ſunt ſocij diuine.⁊ humane domus ꝙ ratione ſocietatis contracte ꝙ dimidia talium acquiſitoꝝ per mulierem ſpectet ad viruʒ: ⁊ ita etiā colligi poteſt ex dictis Alex.lib.j.conſil.xxiiij.viſis dubijs in fi.⁊ Jo.lup.vbi.ſ.char.xxj.verſi.non enim placet ⁊ char.xxxj.verſi.operatur quintum ⁊ verſic.ſeq.⁊ ibi char.xxxiij.quid ſi acquiſiuit cum filijs mariti. Limita ſeptimo qn̄ mulier acquiſiuit poſt adulterium per eam cōmiſſum: q̄ tunc non preſumitur queſiuiſſe de bonis viri: ita Bertachi.⁊ Jo.lupus vbi.ſ.ſed in ꝯriuʒ videtur tenere Barba.in.d.trac.de cardi.⁊ in contrarium facit ratio Areti.dicto cōſil.xxxj.in fi.ij.col.ꝙ debemus capere preſumptionem minoris delicti.Stāt.n.ſimul ꝙ adultera ſit ⁊ tn̄ adulter nihil ei det

Limitat lup⁹ vbi.ſ.p̄dictā regulā.l.qntus ꝓcedere reſpectu poſſeſſorij: q̄ in poſſeſſorio illud ꝙ poſſidet vxor p̄ſumit̄ vxoris. Limita octauo vt p̄dicta ꝓcedant reſpectu precij qd̄ bene preſumitur de bonis viri: ſed q̄ntum ad dominiū rerum acquiſitarum ex quo emit nomine ꝓprio illud bene remanebit vxori: Bar.⁊ Jac.rebuffi in.l.⁊ ſi inſtrumēta ad fi.C.de fi.inſtru.lib.x.quem ſimpliciter: ſequitur Monferr.in d.l.frater a fratre: Saly.in.l.ex pecunia.C.de iu.dot.Bal.in.l.ſi vt proponis poſt glo.ibi.C.de rei vendi.Signo.cōſi.ſuo.ccxxvj.incipi.habēs. Eſt verum ꝙ ob.videtur tex.⁊ ibi doc.in.l.j.C.ſi qs al.vel ſibi: Barba.in.d.c.j.de pecul.cler.col.pe.verſi.nō.ꝙ res ⁊ i.c.inquirendū col.iiij.⁊ ſeq.eo.ti.vbi dicit ꝙ lʒ inſtrumentum prelati cantet ꝙ emit ſibi ⁊ nomine proprio: nihilominus res empta erit eccleſie: ⁊ dicit ſe cōſuluiſſe. Limita nono qn̄ mulier fatet̄ talia bona fuiſſe queſita tempore matrimonij bene procedit regula ſi autem mulier hoc negaret: tunc ſecus ita do.Uitalis in trac.clauſularū char.lvij.colū.iij.in fi.eſt in clauſula de ſimulatione col.penul.vbi dicit eſſe nō. Neſcio alibi ſic collectam materiam.d.l.quintus.

¶ Non ob.quintum principale.ſ.ratio.Jaſ.nā tp̄e antiquo res erat dubitabilior: nam tunc fornicatio nullum peccatuʒ erat apud paganos: q̄ Jupiter eſſe pium ſtatuit quodcūqʒ iuuaret: hodie autem lʒ ſit minus peccatum q̄ mendacium Fely.in.c.cum dilectus col.iij.de accuſa.Decius in.c.at ſi clerici colū.xxiiij.de indi.ſentit Luc.de pēna in.l.mulieres C.de incol.lib.x.patet q̄ mendaciū ēſt contra naturā Sozi.ꝯſi.xv.col.v.ſʒ fornicatio eſt minimū de capitalibus. Ducit tn̄ ad inferos Roſariū.j.parte ſermo.xxiij.Alberi.in.l.cum quis col.iij.verſi.qūo autem ꝓbetur.C.de nat.lib.Jo.fab.⁊ Aug.inſti.de patr.pote.ad fi.prin.Cacialupus in repe.l.ſi qua illuſtris.C.ad orfic.col.xj.dicens ꝙ non ſolum omnis coitus preterq̄ cum vxore eſt peccatum mortale: ⁊ tenere contrarium eſſet hereticum: ſʒ etiam oſculum libidinoſum: Jo.montaigne in trac.de bigamia.j.q.col.xv.⁊ etiam forte propter oſculum libidinoſum mulier ita perderet dotem ſicut per adulteriū. Ideo vide Deci.in.c.paſtoralis de iudi.col.j.facit Jo.and.in mercuriali ſine culpa col.vj.dum late diſputat. An liceat hodie tenere concubinas: de quo Panor.in.c.cum ſit generale col.xij.de for.compe.Areti.in.l.ex ea parte.§.mulier.ff.de verb.ob.Marti.de lau.i diſpu.incip.Augerius col.vj.vbi concludunt ꝙ non liceat eas tenere. Quinimmo propter fornicationē Deus miſit diluuiū Geñ.c.vj.⁊ Joſippus de antiquitatibus iudeorum.c.vj.Pet.ſuberti.in vinea dn̄i in prologo.v.partis: lʒ a tali vitio ſcientia ſcripturarū nos liberet.c.nunq̄ de cōſec.diſt.v.

Fornicatio minus peccatū q̄ mendacium.

Et in vno

UVA. BHSC. IyR_277_2

Et in vno peccans omniũ factus eſt reus.c.defleat de reg. iur.l.pe.C.ad ſilen.iuncta.l.caſſius.ff.de ſenator. Porcius: inſti.de attil.tut.col.iij.Barba.lib.ij.conſi.xxxvj.ſapiẽter col.ix.⁊ lib.iiij.conſi.xlv.illud col.v.

¶ Non ob.ſextum:ſcilicet fatuitas mulierũ:q2 etiam reperiuntur mulieres q̃ plurime prudentiſſime ⁊ doctiſſime:vt in pluribꝰ locis preſertim Frego.in valeriana lib.viij.c.iij. frater Jacobus magnus in ſofologio:Sapien.lib.j.c.iij.vbi quomodo femine quondã artes inuenerunt.Et aliquas ex eis liberaſſe patriam ⁊ feciſſe ea que viri feciſſe nequiuiſſent ⁊ ab eis conſilium eſt exquirendũ:vt in aut.vt iud.ſine.quo quo.ſuffr.§.cognitio verſi.ſed neqꝫ ſufficienus: vbi glo.in ver.coniugem allegat Catonem Barb.in cle.j.col.xiiij.de elec.eſt nume.lv.facit Paris de ſindicatu char.ix.colũ.ii. Jaſ.in.l.j.col.ij.ff.de leg.immo eſt ſagacior viro:gl.fi.in.l. ſi a ſponſo.C.de dona.ante nup.in.l.ij.C.de hijs q.ven.eta. impetr.Jo.de montaigne in trac.de bigamia.j.q.colũ.xx.⁊ ſeq.Et prudentia mulieris multum ſolet mederi vitijs maritorum:⁊ Ubertinus ſuper epiſtolã Ciceronis.xxv.incipi. non potuit.Et propter mulierem bonaꝫ ſaluatus eſt homo malus.Et in periculis ſubitaneis mulierum q̃ virorum eſt promptius ingenium:vt Eneas in dicto tracta.de duobus amantibus char.v.Et in caritate diuina nihil differt a maſculo:Pau.de cita.in trac.de iurepatro.iij.parte.q.iij.eſt char.vj.Si.n.poſtea nõ habent diſcurſum:iſtud eſt defectu nature:q2 habent craneum capitis diuerſum a craneo viri ⁊ non habent tot ſuturas:prout habent viri ſm Ariſtote.de natura animalium lib.j.c.vij. conciliator differentia.xxxix. verſi.propter ſecundũ ⁊ verſi.ꝓpter tertiũ ante fi.Jacobus de forliuio in.ij.tegni.q.xiij.col.ij.qui dicit ꝙ ꝓpterea ſunt ſtolidiores ⁊ de partibus capitis:pulchre ponit Jo.de lig.

Uitiũ naturale nõ aſcribitur.

in trac.de cenſura eccleſiaſtica in.iij.char.Unde vitium naturale non eſt aſcribendũ niſi nature.l.fluminum.§.vitiũ.ff. de dam.infec.De hijs que inſunt nobis a natura nec laudamur nec vituperamur ſm philoſophũ:quẽ refert Fely.in.c. dudum col.vj.de preſump.Jo.fab.in rubrica.inſti.in verbo iuſtinianus.Mulieres.n.de hijs plus dolent q̃ viri qm̃ ꝓpterea multa mala patiuntur.Jtẽ mulieres non conuerſant non vagantur non peregrinantur:que omnia faciunt virum

Cur viri prudentiores.

magis cautum ⁊ prudentiorem:nec incedunt ad ſtudia litteraria vt viri faciunt:vnde conſideratis conſiderandis talis fatuitas illis non eſt aſcribenda:ſed nature ⁊ viris qui nolũt pati ꝙ diſcãt.Si.n.viri ſunt robuſtiores nõ eſt mulieribus aſcribendũ:q2 vires corporis ſunt donum Dei.c.noli.xxiij. q.j.lꝫ mulier tolleret grauiora vulnera viro: glo.in.l.nihil intereſt.ff.de adult.Preterea nõne.s̃.in.viij.ampliatione dãnabant mulierem doctam:qualeꝫ ergo volũt: ſi nolunt neqꝫ doctam neqꝫ fatuam:niſi reſpondeas vt.s̃.circa fi.vij. ampliationis ꝙ volunt mediocrẽ:q2 virtus conſiſtit in mediocritate ſm Pontanũ in trac.de prudentia:⁊ Senecã ad Lucillũ:⁊ philoſophũ.ij.ethi.trac.iij.c.ij.⁊.§.cũ ex aliena: inſti.de re.diui.hinc dicitur mediuꝫ tenuere beati ⁊ medio tutiſſimus ibis:glo.in ver.mediũ in aut.de cõſuli.de ꝯſue. c.ex parte Barba.in probe.clemẽ.eſt char.xiiij.nume.xlv. ⁊ Horatius:virtus eſt medium vitiorum vtrinqꝫ redactum.

¶ Non ob.ſeptimũ de incõſtantia mulierum:q2 variatio eſt propriũ humane nature.Et omnis noſter ſtatus ſub perpetuo motu conſiſtit.§.vt autem lex in primis verbis in aucº. de non alie.Et etiã viri incõſtantes ſunt:vt late Philelfus in locis allegatis in contrario:vbi loquitur de genuenſibꝰ: ⁊ ſapientis eſt mutare cõſiliũ.l.nõnunqꝫ:vbi glo.ff.de colla. bo.Pau.de citad.in trac.de iurepa.parte.xiij.in.iij.dñia. Et propterea excuſantur doc.aliqñ facientes varia ⁊ cõtraria conſilia:de quo Jaſ.in.l.ſi ex toto.§.fi.col.fi.de leg.j.faciunt que.s̃.dixi in fi.iij.ampliationis:imo talis incõſtantia prodeſt:q2 videmus incontinentes mutare eorum naturam ⁊ fieri pudicas:Bar.in.l.naturaliter.§.apium.ff.de acq.re. dom.imo poſtea correcte quãdoqꝫ ſunt fideliores.c.fidelior l.diſtin.Panor.in.c.at ſi clerici.§.j.in fi.de iudi.⁊ ibi Moder.roma.ſingu.724.pone caſum quẽ refert Roch.in trac. de iurepatro.ſuper verbo oneroſum.iij.q.faciunt que dicit Petrarcha dialogo.cxliiij.quem referam in ſeq.ſolutione.

¶ Non ob.octauum de incontinentia:q2 reſpondeo ꝙ imo ducere meretricẽ ꝓdeſt ad remiſſionẽ peccatorum:Pauinus in trac.de viſitatiõe.q.viij.ij.partis col.xiij.eſt char.lxviij. Jo.lupus in repe.c.per veſtras de do.inter vir.⁊ vxo.char. lxxvij.verſi.ſeptimo ad matrimoniũ per tex.in.c.iter opera de ſponſa.cũ concor.Jtẽ plurime ſunt caſtiſſime:propterea Ouidius.ij.de arte dicit parcite paucarum diffundere crimen in oẽs:recurre ad triũphũ caſtitatis Petrarce:legendariũ ſanctorũ:⁊ tractatũ de mulieribus claris:Anterota frego. char.xxij.qui latius in ſua valeriana lib.vj.c.j.de pudicitia ⁊.c.vij.de vx.fi.erga mari.Philoteus achillinus in probe. ſui viridarij char.ij.frater Jacobus in ſofologio Sapiẽ.lib. x.c.ix.qũo coniuges debent conuiuere in amicitia ⁊.c.ſeq. ⁊.c.xvij.de mulieribus ⁊.c.fi.de viduis:Hiero.cõtra Jouinianum lib.j.c.xxvj.incip.ſatis habũde ⁊.c.ſeq.Et lꝫ in mulieribus maior caſtitas q̃ in viris requiratur:gl.in.l.palam

Maior caſtitas in mulieribus.

§.que in adulterio.ff.de ri.nup.Jaſ.in.l.in arenam col.fi.C. de inoffi.teſta.late Jo.de mõtaigne in trac.de bigamia.vj. q.col.iiij.vbi aſſignat rõneꝫ:naturaliter tñ ſunt callidiores viris ſm philoſophũ.v.de aĩalibus:dũ loquit̃ de muliere ⁊ de equa.Dicens ꝙ nulla femina poſt ĩpregnationẽ appetit coitum preter iſtas:⁊ in.xv.ꝙ mulier ſup oẽs feminas diligit coitum valde:⁊ Jo.de pla.inſti. de nup.ij.nõ.dicit eas eſſe calidiores viris:lꝫ Jo.de mõtaigne vbi.s̃.teneat oppoſitum:q2 ratio ſua procedit quia viri habent maiorem libertatem q̃ mulieres.Jteꝫ vt experientia docet videmus eas qñqꝫ ſuffocari a matrice.lꝫ per coitũ liberari poſſent.Unde

Mulier luxurioſior.

tanto laudabiliores qñ ſunt cõtinentes quãto ſunt ſexu debiliores ⁊ luxurioſiores viris:Frego.in valeriana lib.iiij.de abſtinentia atqꝫ continentia:dũ loquitur de Memnia milleſia ⁊ ſeq.vnde Propertius dicebat.Obijcitur totiens a te mihi noſtra libido.Crede mihi vobis imperat iſta magis. Et.n.circa difficilia ſemper eſt ars ⁊ virtus ſm philoſophũ ij.ethico.Propterea quo difficilius eo preclariꝰ vt inquit Cicero quem refert Eneas ſiluius epiſtola.xciij.pauci dies Petrarcha de remedio vtriuſqꝫ fortune li.ij.dialogo.ccvj. de ſenectu.circa fi.Zach.i ſermo.cõcil.piſani char.pe.Bal. in ſuo prologo ante lecturã decretaliũ qui allegat Senecã.

Quo difficilius eo preclarius.

¶ Scdo reſpondeo lꝫ Jo.lupus in rub.de dona.inter vir. ⁊ vxo.char.xlvij.col.fi.dicat ꝙ adulteriũ eſt adeo deteſtandũ ꝙ nulla cã iuſtificari põt:ꝙ incõtinentia muliebris nõ eſt adeo peruerſa quin etiã qñqꝫ habeat aliquid boni de peni. diſtin.iij.c.qnid ergo:⁊ vicia ſunt vicina virtutibus:Anch. in diſpu.antiquis temporibus col.iiij.ante mediũ:Ouidius in.ij.de arte:⁊ lateat vitiũ proximitate boni ⁊ in.j.de remedio:⁊ mala ſunt vicina bonis ⁊c̃.inquit Petrarcha li.ij.de remedio vtriuſqꝫ fortune dialogo.cxliiij.de vxore ĩpudica. Nam mulieres reddit humiliores ſm eum:qui dicit ꝙ pudicitia inſignis imperioſas reddit mulieres:nihil metuit que ſibi non eſt conſcia.Leſa.n.conſciẽtia femineũ premit animi tumorẽ.Et ſepe obſequentior in reliquis viro eſt que ſe meminit impudicam.Et ibi cõmemorat plures non ſolum imperatrices ⁊ reginas verum ⁊ ſponſas dolorum impudicas: prout ⁊ Anteros frego.char.xiiij.

Impudicitia reddit mulieres humiliores

¶ Tertio reſpondeo ꝙ lꝫ alique reperiantur incõtinẽtes: propter piſces malos nõ rumpimus retia.c.quiſquis.xxiiij. q.j.immo ⁊ ſi per fragilitatẽ qñqꝫ ceciderit non eſt in totum dãnanda ſi peniteat:q2 ꝑ vnũ ictum nõ dꝫ cadere vna arbor Lancel.in.l.j.§.fi.ff.ſi quis iuſdi.nõ obtemp.Roch.in.c.fi. ij.col.de conſue.qui allegat Panor.in.c.niſi.ij.nõ.de offi. delega.Humanũ.n.eſt peccare ſed angelicum emendare.l. papinianus.§.meminiſſe.ff.de inoffi.teſta.imo poſtea correcte ſunt fideliores:vt.s̃.proxi.dixi reſpondendo ad ſextũ de incõſtantia.Et ſi dicas ꝙ rare ſint mulieres bone ⁊ cõtinentes:adeo ꝙ de eis nõ eſſet neceſſe legem condere:glo.in.l. nam ad ea.ff.de.ll.Reſpondeo ꝙ quo rariores eo precioſiores.xciij.diſtinctio.c.legimus colum.fi.ſufficit ꝙ reperiantur alique bone:quia propter raritatem non poſſumus nos excuſare.c.fi.de magiſtris.

Per vnuꝫ ictũ non cadit arbor.

¶ Quarto reſpondeo ꝙ ſi recte inſpiciamus incontinentia mulierũ nõ illis eſt aſcribẽda ſed viris rõnibus infraſcriptis.

¶ Primo q2 viri ſunt inſtigatores ⁊ inſidiatores pudicitie mulierum:ſepe viri fallunt tenere non ſepe puelle.l.j.C.de rap.virg.Panor.i.c.j.j.nõ.de adul.Et vitiũ libidinis principaliter homini attribuitur.l.j.vbi Bal.C.de ſen.conſul. Claud.Pe.de rauẽna in ſuo alphabeto in dictis extrauag. col.pe.⁊ circa fi.illius libri in.q.incipi.ꝓpheta col.vj.Uiri enim quas amore non vincunt precio corrumpunt:quo caſu dicuntur etiã vim inferre:Cacialupus in.l.j.C.de ſum.trini. col.xxx.⁊ in repe.l.ſi qua illuſtris.C.ad orfic.col.viij.Pe.de

Uiri inſidiatores pudicitie.

Qui precio corrũpit dicitur vim inferre.

rauẽna

UVA. BHSC. IyR_277_2

rauēna in ſuo alphabeto in.d.vlti.q.col.vj.Et merentur penā capitis:Ang.ī maleficijs glo.che hai adulterato col.vj.

❡ Scdo ꝙ viris ſit aſcribenda talis incōtinentia ⁊ non mulieribus probatur:q: in ludis publicis ſpectaculis in honoribus preferuntur a viris qui ſunt laſciui dñe impudice dñabus honeſtis illis fauent blandiuntur primas ſeſſiones tribuunt in conuiuijs honeſtas ſpernunt:ex quo cū eis nihil lucrari poſſunt:taliter ꝙ pulchra honeſta vix ſi aſſiſtat coreis inueniet qui ſibi manū porrigat:at inhoneſtis quilibet placere ſtudet:vnde qñqꝫ tam cauſa ambitionis q̃ȝ indignationis ne ſpernantur fatiūt ſibi amatores:nolunt.n.loca ſua ab alijs occupari:glo.in.l.fi.C.de off.mag.off.Bolog.in repe. auc.habita.col.pe.pro loco ſuo eſſet forte licitū ſumere arma:Jaſ.in.l.ſi non ſortem.§.libertus col.viij.ff.de condi.indebi.Et etiā pro honore competit iudiciuȝ poſſeſſorium.c.lȝ cauſam:vbi Decius col.ij.de proba.nimirum ergo ſi mulier honeſta videat in aliquo cōuiuio locū ſibi occupari excādeſcat ⁊ deliberet fieri ſimilis illi que ſic veneratur.

Pro defenſione loci lȝ arma cape.

❡ Tertio probatur q: viri qñqꝫ amplius ſperantes in viribus ⁊ facultatib⁹ ſuis q̃ȝ in hijs ſit.§.in fraudē inſti.qui ⁊ ex qui.cau.mā.nō lȝ qñqꝫ audēt .s̄.vires ſuas ⁊ cognoſcunt ſe impotentes ad onera matrimonij: ita ꝙ excitant vxores ⁊ poſtea nequeunt ſupplere:vnde debent ſcire illud Horatij ⁊ verſate diu quid ferre recuſent qd valeāt humeri pulchre Ang.in.§.impetu:inſti.de lege aquil.ne eis eueniat:prout Jcaro quē refert Uirgilius circa principium.vj.eneidos ⁊ Phetonti quem refert Ouidius in ſua metamorphoſi.Jn hijs enim non vendicat ſibi locum illud Plinij inquientis: magnarum enim rerum etiā ſi ſucceſſus abfuerit honeſtus ſemp fuit ipſe conatus.Etenim ſi mulieri non ſatiſſit de veſtibus ⁊ carnibus ipſa ſatiſfacit de cornubus.❡ Quarto arguendo a ſolitis.l.certi condictio.§.qm̄ verſi.naȝ quottidie ff.ſi cer.pe.Jo.lupus in rubri.de dona.inter vir.⁊ vx.char. xxvij.verſi.limita quinto mariti vadunt ad alias mulieres: cum illis ſe coinquinādo ⁊ nihil eſt ꝙ tantū caſtas exaſperet mulieres.l.conſenſu.§.ſi qua igitur.C.de repud.Jaſ.in.l.ex ea parte.§.mulier.j.nō.de verb.obl.Et dicit philoſophus in economicis ꝙ mulieri iniuria eſt externarum mulierum coitus roſariū Buſti.j.pte ſermo.xxiiij.littera.l.Lacialup. in repe.l.ſi qua illuſtris.C.ad orfic.col.xiiij.nā dicunt ipſe illud Ouidij in.iij.de arte:non bene cuȝ ſocijs regna venuſqꝫ manent:⁊.ij.de remedio:ſecta bipartito cuȝ mens diſcurrit vtroqꝫ.Alterius vires ſubtrahit alter amor.Et plurib⁹ intentus minor eſt ad ſingula ſenſus glo.in ver.offendiculum in.c.accuſatus de hereti.lib.vj.⁊ qđ ponit Amadeus in dialogo de amicitia char.xvj.ꝙ verus amor non pōt eſſe diuiſus in plures:nec vnius anima pōt multis ſufficere affectib⁹ ſed vn⁹ ab alio opprimitur ⁊ diuiſus ſit imbecillior ⁊ ponit exemplum ꝙ plus diligitur vnicus filius q̃ȝ plures:nec capiunt mulieres:Sol.quā ibi ponit ad hanc rōnem in char. ſeq.⁊ ſeq.Unde cū non ſit ira ſupra iram mulieris:Bal.in.l. ſi apud.C.de reuo.dona.Merula in cronica Mediolanēſi char.xxviij.in tantū ꝙ preualet talis ira amori filiali:vt ſcribitur de Progne ⁊ Philomena de quibus Philelfus in cōmento Petrarce rithmo.x.Juuenalis ſatira.vj.⁊ Propertius ad cinthiam dicebat:neſcit veſtra ruens ira referre pedem.Et Plautus:ſi quid faciendū eſt mulieri male atqꝫ malicioſe ea ſibi īmortalis memoria eſt meminiſſe ⁊ ſempiterna maxime ſi ſit iuuenis q: difficile eſt coartare iuueniles calores.l.fi.§.filij.C.đ bo.qꝫ lib.Dicūt mulieres illđ plauti in mercatore in ſcena incip.Ecaſtor lege dura viuunt mulieres:multoqꝫ iniquiores miſere q̃ȝ viri:nam ſi vir ſcortum duxerit ⁊c̄.Talis ira eas excuſat cum impediat aīum ne poſſit cernere verū:glo.in auc.de appel.⁊.ī.que tempora in ver.⁊ indiſcuſos:facit.l.qcqd calore.ff.de reg.iur.ad quā Roma. ſing.ccccvilj.icip.volo:Bertach.ī trac.de epiſcopo char. xvj.Jo.de ſelua in trac.de iureiur.char.v.colū.iiij.Areti. conſi.xxxiiij.viſis diligenter in fi.ij.colū.Sozi.conſi.cxviij. viſa narrati in fi.ij.col.Jaſ.in.l.filiā.ij.col.C.de inoffi.teſt. Fely.in.c.dilecti pe.col.de excep.in.c.fi.col.fi.de iureiur. Clau.in repe.l.vt vim colū.xxxviij.de iuſti.⁊ iur.Jo.lup.in rubri.de dona.inter vir.⁊ vx.char.xiij.col.ij.Si indignate cum ſint valde vindicatiue ꝑpter earum puſillanimitatem: vt Amadeus in dialogo de amicitia char.xix.⁊ Juuenalis ſatira.xiij.⁊ Philelfus deca.iiij.ſatira.vij.nunq̃ꝫ ego magnanimum fatear quem ſola iuuabit vltio ⁊c̄.⁊ deca.vij.ſatira.vij.Dicunt frangenti fidē fides frangatur eidem.l.cuȝ proponas la.ij.C.de pac.c.iij.de iureiur.Et illud Catonis. Tu quoqꝫ fac ſimile:⁊ Ouidij.ī.iij.đ arte.Judice me fraus eſt conceſſa repellere fraudem.Et adulteriū adulterio compenſant.l.viro atqꝫ vxore.ff.ſol.matri.vbi glo.allegat illud Juuenalis.Nil cathilina cethego:Hipol.in.l.patre vel marito.ff.de queſti.col.iij.voluntqꝫ fraudem fraude repellere exemplo illius fatui qui hoſpiti petenti pecuniā illi qui cenauerat ad odorem aſſati ſoluit de ſonitu vnius turonēſis: Jaſ.in.l.furioſum.C.qui.teſta.fa.poſ.vbi propterea infert valere teſtamentū furioſi:qñ teſtatur ſapienter prout quilibet ſane mentis.Jdem Ang.in teſtamento in verbo ſanus mente in.§.preterea teſtamentū inſt.qui.nō eſt pmi.fa.teſt. Corſ.ſing.ccclxix.tu habes Peruſi.in rub.de teſta.lib.vj. col.v.Uitalis de clauſulis char.iij.col.j.Sozi.in bono.ꝯſi. xcviij.al's conſului nume.xj.Barb.lib.j.conſi.lviij.colū.ij. Roch.in.c.fi.vj.nō.de conſue.Corne.lib.iij.conſi.ccxvj.in cauſa littera.k.vnde adulter qđ fecit expectet.l.iij.ante fin. C.de epiſ.aud.⁊ facit Petrarcha de remedio vtriuſqꝫ fortune dialogo.cxliiij.de vxore impudica:⁊ inquit Hiero.cōtra Jouinianum ꝙ que non licent feminis: eque non licent viris cum eadē ſeruitus pro rōne cenſeatur.Prius ergo ſe corrigant mariti q̃ȝ in mulieres maledicant:vt ingt Paris de puteo in ſuo trac.de ſindica.in primis verbis:Pauinus in trac.de viſitatione char.v.col.iiij.Pet.ſuberti.in vinea dñi.v.parte.c.vj.eſt char.lxxx.auferant trabem de proprio oculo anteqꝫ dānent feſtucam in alieno Mathei.c.vij.Jo. montaigne in trac.de bigamia.j.q.col.xvj.⁊ ſeq.facit Joā. viij.qui ſine peccato eſt veſtrum:ſuper quo plura congerit: Landulfus in vita Chriſti parte.j.c.lxxxiij.col.iij.Calcane⁹ conſi.vij.dñs Nicolaus col.vij.⁊.viij.Et dicit Amadeus in dialogo de amicitia char.xl.poſt Senecā.Jmprobum eſſe qui ab vxore pudicitiam exigit ⁊ ipſe eſt alienarū corruptor vxorū: Anteros frego.char.viij.q allegat illud Juuenal. Sed peiores qui talia verbis herculis inuadūt.Et ꝑpterea Frego.ibideȝ char.xxvj.allegat.c.indignantur.xxxij.q.vj. vbi dicit ꝙ maritos adulteros tanto grauius puniri oportuit:quanto magis ad eos pertinet virtute vincere ⁊ exemplo regere feminas:ipſi ergo mariti talia agentes occaſionē prebent:nam vt inquit Ouidius.ij.de arte.Dū fuit atrides vna contentus ⁊ illa caſta fuit vitio eſt improba facta viri:⁊ inquit philoſophus in econo.ꝙ ſi mulier cognoſcit virū ſibi fidelem:ipſa etiam erit fidelis:frater Jacobus in ſofologio: Sapien.lib.x.c.x.de fidelitate coniugum.Et hoc maxime procedit qñ maritus ſe coinquinat cū aliqua meretrice feda ſeu longe minus pulchra:q̃ȝ ſit vxor vt.s̄.dixi ante fi.vij.ampliationis verſi.preterea nulla:facit glo.in.c.cum quidam de iureiur.vnde dānuȝ qđ quis ſua culpa ſentit ſibi ⁊ nō alij dȝ imputare:vt in regula dānum:nam quandoqꝫ etiā leuis occaſio eſt magni ponderis ſm Bal.in.c.per tuas col.j.de proba.⁊ poſtea dato vno inconuenienti multa ſequuntur.l. ratas.C.de reſcin.vendi.⁊ philoſophus.j.phiſicoꝝ:⁊ vnum maluȝ nunq̃ꝫ venit ſolum:glo.in.§.cogitatio in auc.vt.iud. ſine quoquo ſuffr.in ver.illicito:⁊ inquit Horatius ſatira.v. lib.ij.ꝙ ſi ſemel guſtat vt canis a corio nunq̃ꝫ abſtinebitur vncto:Angelica allegat Auguſtinū in ver.denunciatio.§. x.circa fi.ſibi igitur ⁊ nō vxoribus talem incontinentiā aſcribant.Et alij nō faciāt qđ ſibi nollent fieri:Buſtus in defenſorio montis char.xxvij.col.j.vbi char.lvij.col.ij.ꝙ dȝ quis putare in alio ꝙ in ſe eſt:⁊ debent imaginari de alio ꝙ ipſi facturi eſſent:Sozi.in repe.l.cū auus col.xxx.Et hec maxie procedunt quando ipſe maritus incipit fidem fallere.l.j.§. ſi quis arietes.ff.ad.l.aquil.❡ Quinto probat̄ quia lȝ mulier ſit honeſta:maritus tamē adeo extrema ⁊ immoderata. Zelotipia vexabitur qđ viciū apud italos late patet qui mulieres ſuas pro theſauris cuſtodiunt ſm Eneā ſiluiū in trac. de duobus amantibus char.vj.c.non poſſum circa princ.vt propterea male tractent vxores qđ eſſe non dȝ:quia modica ſuſpitio non dȝ mutare animū ſapientis:glo.in.c.fi.de crim. fal.⁊ qui cito credit leuis eſt corde:Fely.in.c.contingat ad fi.de reſcrip.⁊ eſſet nimia bonitas faciliter nimis credere: Panor.in.c.lȝ heli de ſimo.ꝙ qualiter ꝓcedat:vide Fely. in.c.j.col.j.de ſum.tri.Jaſ.in.l.j.col.iij.ff.de eo per quē fac. erit in.l.certū col.fi.ff.ſi cer.pet.Paris de ſindicatu col.j.ī fi.Hipol.in repe.rubrice.C.de ꝓba.col.xxxvij.latius in.l.j. §.j.col.iij.⁊ ſeq.ff.de queſti.vbi ponūt de illo poteſtate qui

credidit illi

Exaſperat caſtas mulieres.

Amor ⁊ regnū nolunt ſocium.

Non eſt ira ſupra iram mulieris.

Puſillanimus vindicatiuus.

Tu quoqꝫ fac ſimile.

Prudentia fatui.

Ualet teſtamentum furioſi.

Pri⁹ ſe corrigat qui alios vult corrigere.

Si maritus ſeruet fideȝ mulier ſibi ſeruabit.

Qđ tibi non vis alteri ñ fac.

Zelotipia.

UVA. BHSC. IyR_277_2

credidit illi nobili captiuo qui poſtea aufugit. Eiſq3 illũ quẽ
de eius amore ſuſpectum habent quottidie obijciunt: vnde
inquit Ouidius ſine tit. lib. iij. Cui peccare l3 peccat minus

Credulitas

ipſa poteſtas ſemina nequitie languidiora facit: ⁊ ſubiungit
nitimur in vetitũ ſemp cupimuſq3 negata facit: Martialis
lib. j. dum ſcribit ad Cecilianũ de vxore ſua. ¶ Sexto pro-
batur quia aliqui ſunt qui non aduertunt ad illud Horatij
in ſermonibus. Eſt modus in rebus ſunt certi deniq3 fines.

Modus in rebus.

Quos vltra citraq3 nequit ꝯſiſtere rectum: glo. inſt. p quas
perſo. no. acq. nec ad ea que. ſ. dixi ante fi. vij. ampliationis
de pulchra dum dixi eſſe optandã mediocrem formam: ⁊ ad
ea que dixi in fi. ſolutionis ad quintum fundamentu3 de fa-
tuitate: qđ virtus ꝯſiſtit in medio. Ideo nolentes reprehẽdi
de zelotipia laxant adeo liberas habenas vxori ꝙ oportu-

Oportunitas facit latrones.

nitas facit latrones. c. veniens el. ij. de eo. qui. cog. cõſang.
vx. ſue. vbi Prepo. in. iiij. nõ. vnde vt inquit Ouidius in. ij.
de arte. Nil Helena peccat nil hic cõmittit adulter. Quod
tu quod faceret quilibet ille facit. Cogis adulterium dando
tempuſq3 locũq3. Quo niſi conſilio eſt vſa puella tuo: ⁊ a iu-
uene ⁊ cupido credat reddita virgo: glo. j. in. §. ſi adoleſcẽs
in. l. ſi vero non remunerandi. ff. mandati. Unde inter extre
mam zelotipiam ⁊ nimiam libertatem eſt dare mediũ: ſcil3
mediocris cura vxoris ⁊ remotio occaſionis delinquendi: q2
l3 cuſtodia non prohibeat quin vxor oĩno deliberata adul-
terari qñq3 peccet. Rarius tamen hoc eueniet Roſar. in. j.
parte ſermo. xxiij. littera. y. nã qñq3 mulier erit ſemel in opi-
nione peccandi: ⁊ impedita nequibit. Et tale ſcelus nunq3
ſibi amplius veniet in mentem. l. multum intereſt. C. ſi quis
al. vel ſibi. Ideo bonum eſt aperire oculos in prin. q2 inquit
Ouidius principijs obſta. ſero medicina paratur. Cu3 mala
per lõgas cõualuere moras: glo. fi. in. c. ad hoc de reſcrip. ⁊
adhibere remedia que ponit Petrarcha lib. ij. de remedio
vtriuſq3 fortune dialogo. xlvj. de filia impudica: Anteros
frego. in trib9 vltimis char. poſt Ouid. de remedio amoris
nec permittas vxorem tantũ vacare pulchritudini: qm̃ vl-
tra peccatum ⁊ iacturam temporis. Crede ꝙ hoc non tui ſ3
amatoris gratia facit. Itẽ nec permittas eam vti tot pom-
poſis veſtibus: dixi. ſ. in. vj. ampliatione de capiente dinitẽ
char. ij. nec eam multũ frequentare coreas maxime noctur-
nas ⁊ conuiuia: qm̃ in illis facile generatur rixa: vt Philel-
fus decade. v. ſatira. x. incip. ſena valle: ⁊ quis facilius deci-

Inter epulas.

pitur inter epulas. c. vnuſquiſq3. xxij. q. iiij. Surgetus in en-
chiridion diſcipline militaris char. xliiij. ⁊. lxxix. eſt in. iiij.
parte: facit Decius in. c. nouit de iudi. iiij. nõ. ⁊ vina parant
animos: Ouidius in fi. ſcdi de remedio ⁊ fecũdi calices quẽ
non fecere diſertum: glo. j. in. c. a crapula de vi. ⁊ hone. cle.
poſt Iuuenalẽ. Coree nocturne qñq3 proprie lenocinia: ⁊ in-
ſtrumenta luxurie ſunt: vt ſentit Philelfus decade. viij. ſa-
tira. ix. incipi. Antonij: vbi docet qũo regenda ſit vxor ⁊ de
coreis predixi in. viij. ampliatione allegando Saluſtium ⁊
Anterotam frego. char. xxxiij. facit roſariũ Buſti. ij. parte
ſermo. xxxij. littera. q. Petrarcha de remedio vtriuſq3 for-
tune lib. j. dialogo. xxiiij. de coreis: Seneca ad Lucillũ epl'a
iiij. Et qñq3 in talibus conuiuijs ⁊ coreis nocturnis plures
petunt inhoneſta ⁊ ſic iprobos ſe demõſtrant. l. trãſactione:
vbi Lancel. ij. nõ. C. de trãſac. Tamen qñq3 fiunt deteriora:
nam vt qui vidit teſtimoniũ perhibuit: mulier inuita coacta
fuit complacere nec auſa clamare: imo nec poſtea notificare
marito ne forte ea3 poſtea minus diligat. Et propterea non

Fingant ſe infirmas ne vadãt ad cõuiuia.

incõueniens eſſet vt mulieres fingerent ſe infirmas: quando
ad talia nocturna conuiuia inuitantur. Et non ſine cauſa fa
cta eſt lex diſponens ꝙ ſi mulier vadat ad conuiuia inuito
marito vel pernoctet extra domum põt repudiari. l. cõſenſu

Pernoctãſ extra domũ repudiatur.

§. vir quoq3. C. de repud. ⁊. §. quia vero plurimas in aut. vt
liceat matri ⁊ auie: imo etiã poſſet recuſare ire ad corrizan-
dum ſeu trepudiandũ in caſtro dñi ſui: q2 ab omni ſuperiori-
tate. Ius honeſtatis ſemper ĩtelligitur exceptum: Iacobi.
in trac. de homagijs in vltimis verbis: Petr. de rauẽna in
ſuo aureo alphabeto in dictis notabilibus extrauagãtibus
col. vj. ver. conqueſtus eſt ſemel: eſt char. cliij. colũ. iiij. Sur-
getus i enchiridion diſcipline militaris char. xxiiij. Roch.
in. c. fi. col. viij. in. iiij. ampliatione de conſue. tex. in. §. j. vbi
Ang. in. j. nõ. inſti. de here. inſti. Dicẽs ꝙ l3 ſeruus teneat
operas preſtare dñe ſue: non tñ intelligitur de carnalibus.

Lenocinia.

Item ⁊ qñ vides iſtas pauperes mulieres vel reuenditrices
antiquas frequentare domum tuam erige aures pamphile
⁊ aperi oculos: q2 rẽs tua agitur. Item ⁊ qñ vides vxorẽ tuã
cũ iuuene ludere eſto memor qđ Ouidius ĩ. iij. de arte dicit
ludendo ſepe paratur amor ⁊ clam loquentem: Prepo. ĩ. c.
preterea el. ij. pen. no. de ſpõſa. vbi allegat ĩter cetera illud
diui Bernardi hanc tibi generalem regulam cõſtituas: vt
omnem qui veretur dicere ꝙ in aure locutus eſt ſuſpectum
habeas: facit Bal. in. l. ſniam. C. de ſen. ⁊ interlo. vel inuicẽ
manus tractantes vel etiã digitos inuicem canzellãtes vel
in loquendo balbucientes vel colorem mutantes: vt docet
Philelfus decade. vj. ſatira. j. incipien. nate marij vita ⁊c̃.
Cichus eſculanus lib. iij. c. j. de phiſionomia in prin. nam vt
inquit Bal. in probe. rex pacificus col. iiij. rubor faciei dete
git maculã cordis. Et Ouidius dicit heu q̃3 difficile eſt cri-
men nõ prodere vultu: facit Spec. in tit. de petitione ſñie ⁊
eius cautella. §. j. l. de minore. §. tormẽta. ff. de queſti. Pro-
hibe tunc mulieri tue ſub aliqua alia ſimulata cauſa vel co-
lore q̃3 zelotipie: ne cũ tali loquatur: nec cum eo cõuerſetur:
q2 vt ingt Ouidius. ij. de remedio. Proximus a tecto ignis
defendit egre. Et Oratius in ſermonibus res tua tũc agitur
paries cum proximus ardet. Et neglecta ſolent incendia ſu
mere vires: glo. in. l. ſi quis fumo. ff. ad. l. aquil. Eſt verum ꝙ
ſi nõ aduertis ſaltem tempore carniſpriuij iſte adhuc veniet
laruatus etiã te preſente in domũ tuã: ⁊ tacebit ⁊ permittet

Laruatus.

ſe ſolum cognoſci ab vxore tua: que poſtea tibi perſuadebit
ꝙ erat aliquis affinis tuus: vel finget ſe eum nõ cognouiſſe.
Bene fateor ꝙ ſagaciores in ſimilib9 ſunt illi qui ſepius de-
cipiuntur. Sed ⁊ adhuc ẽt ſimplices frequẽtius: facit exem-
plum barbitonſoris qui credens ab vxore poſtulari carnem
ſalatam: ⁊ tamen poſtulabatur coitus reſpondit mulieri exi
ſtenti ſupra ſolariũ vt daret ei quod vellet: ⁊ ſic vxor cõpla-
cuit. Et poſtea conqueſta cũ viro vir cepit clamare: Al tra-
ditor de la carne ſalata: Prepo. in. c. diſcretionem. vij. nõ.

Al traditor de la carne ſalata.

de eo. qui. cog. cõſang. vx. ſue. fuit profecto bonus vir intel-
ligendo prout Cardi. in. c. ex litteris de conſuet. dicens ꝙ ſi
alicui dico: tu es bonus vir poſſum cõueniri actione iniuria

Bonus vir i. cornutus.

rum quaſi dixerim ꝙ vxor ſua ſit adultera: refert Petr. de
rauẽna in ſuo alphabeto in materia ꝯſuetudinis col. xxxiiij.
Prout ⁊ ſunt alii plures qui ſemp capiunt in meliorẽ par-
tem: ſi aliquid videant vel tangant: nam tactus qñq3 fallax

Oſculãs zelo caritatis.

dodus contra ſtrigas char. xxvj. Et ſi vident aliquẽ vxore3
ſuam in occulto amplexantem: preſumũt ꝙ det bñdictionẽ.
Et ſi vident ꝙ deoſculetur: preſumunt ꝙ faciat zelo carita-
tis: Alex. iiij. vol. conſi. cxxvij. viſa inqſitione. iij. col. verſi. ⁊
propterea: ſed a tali caritate libera nos dñe qñ ſic ſecrete lo
quuntur: ex quo nõ preſumuntur dicere pater noſter: Ang.
in maleficijs glo. che hai adulterato col. iij. Franc. brunus
in trac. de indicijs ⁊ tortura col. xvj. Peruſ. ĩ. c. vt officium
col. j. de hereti. lib. vj. Mich. in repe. §. ticia. q. lxiiij. in fi. fa
cit Panor. in. c. ſicut primo de ſimonia: Ang. in dicto trac.
in ver. fama publica colũ. v. Felx. in. c. preterea de teſti. vbi
ponit modum probandi adulterium: ſed Io. berberij in ſuo
viatorio iuris in. j. parte in rubri. de adul. ⁊ ſtupro. iij. char.
dicit nos tñ gallici qui fidem habemus de honeſtate mulie
rum noſtrarũ arbitramur ſemp in bona3 partem: ⁊ ꝙ omnia
talia bone ⁊ honeſte amicitie cauſa cõtingant. Et ibi in pñ.
illius rubrice excandeſcit contra iudices qui non faciunt iu-
ſticiam de adulteris dicens: ꝙ ſunt cauſa magne diſcordie.
Eſt verũ ꝙ dictum Alex. forte procederet in affinibus: ſed
in contrariũ videtur tex. in. c. illud de preſump. cũ alijs ad-
ductis p Spec. in ti. de denunciatione. §. j. verſi. ſ3 qualiter
dum allegat. c. cũ in iuuentute de preſump. Roch. in. c. cum
non ab homine de iudi. char. viij. parua: vbi Decius col. v.
⁊ in conſi. cix. col. pe. dicit ꝙ tunc eſſent inſpiciende alie con
iecture. Et hanc curã vxoris aliquantum diligentiorem ha
bere debent tria genera perſonax. Primum eſt illorũ qui

Qui debeãt diligẽtiore3 curã habere de vxorib9.

ſe coinquinarunt cũ alienis mulieribus ſciente ꝑpria vxore:
qm̃ ea ſemper ſtudebit pares reddere vices vt. ſ. viſum eſt.
Scdm genus illox eſt qui habent vxores ſteriles: nam cum

Sterilis.

vxor cupiat mater fieri. l. ij. C. de indic. vid. tol. credunt hoc
procedere culpa viri. Et ex mutatione maſculi ſe poſſe con-
cipere ſobolem. Tertiũ genus eſt illox qui ſunt ſponſi: dum

Sponſi.

durat illud tempus ſpõſalicioꝝ. Cum. n. illo durante puelle
incipiant ingredi libertatem: quilibetq3 illis aduletur pro-
prijq3 parentes eas tollerent eo pretextu quod aſſerãt eas
nunq3 habuiſſe nec habituras aliud bonũ tempus ꝑter illud
ſitq3 facile eas aloqui. Et ſint ſimplices ⁊ inexperte de leui
credentes:

UVA. BHSC. IyR_277_2

Letitia.

credentes:euenit illud Ouidij in.j.de arte.Mens erit apta
capi:tunc cum letiſſima reruꝫ vt ſeges in pingui luxuriabit
humo.Pectora dū gaudent nec ſunt aſtricta dolore.Ipſa
patent blanda tum ſubit arte venus.Unde inolleuit ꝓuer-

In p̄io anno. Cornua crux vel ignis.

bium.ꝙ vxorato in primo anno coniugij alterum de tribus
ſolet obuenire.Incendiū vel cornua vel crux:dicunt incen-
dium quia in tot lucubrationibus ocioſis:⁊ ad voluptatem
que in illo tempore eueniunt:⁊ dn̄s ⁊ ſerui non vtuntur pro
uidentia neceſſaria ſeu conſueta:imo ſomno ⁊ crapula de-
bachati nō aduertunt ad lumen nec ad ignem:vnde plerūq;
cauſatur incendium.Dicunt cornua per ea que ſtatim dice-
bam.Dicunt crucem qꝛ mariti pro illo primo anno amore
noue coniugis accenſi:adeo frequentant coitum ꝙ ad egri-
tudinem:⁊ qn̄q; morteꝫ deueniunt.propterea dicebat qdā
potius cornua q̄ crucem hoc eſt mortem:qꝛ crux deferatur
in aſſociando cadauera.Caueant tn̄ iſti cuſtodiētes vxores

Cuſtodiens vxorem caueat.

ne ipſe de hoc aduertant:qm̄ minus malum eſſet earū impu
dicitiam diſſimulare:vt dicit Anteros frego.char.xiiij.ne
iuſticia ſuper eos redūdet in eorū ignominiam:⁊ allegatur
ſapientes portant cornua in pectore ⁊ fatui in fronte.Et do
cet Bernardus maritū:vt de talibus nō reprehēdat vxorē:
ne deterior efficiatur:refert ⁊ ſequitur Fely.in.c.ij.col.iiij.
de calum.verſi.fallit quinto.Nam quādo mulieres cogno-
ſcunt maritum de hoc aduertere vel licentius peccant:vt
Ouidius.ij.de arte.Hoc tibi profecit vulcane ꝙ ante tege-
bant.Liberius faciunt ⁊ pudor omnis abeſt:Cardi.Alexā.
poſt Archi.in.c.ſi peccauerit.ij.q.j.col.xij.verſi.ſi ergo ſpe
ratur:facit Fely.in.c.ſcribebā col.j.de preſump.immo infa-
mate ⁊ deſperate deteriora cōmittunt Bal.in.l.j.C.de eu-
nūchis:vel de nece mariti cogitant ⁊ in eum conſpirant:vt
de pluribus recitat Anteros frego.char.xxvj.⁊ ſequē.facit
Auſonius lib.iij.dicēs.Toxica zelotipo dedit vxor mecha
marito ⁊c̄.¶Septimo ꝙ impudicitia mulierum ſit viris
aſcribēda probatur qm̄ aliq mariti ſcientes illud Ouidianū

Licet mille ſumāt nihil deficit.

in.iij.de arte.Æ ex muliere Mille lꝫ ſumāt deperit inde ni
hil nō curant de vxoribus nec volunt eis ſubuenire ꝓ victu
⁊ veſtitu:vnde pauptas cogit illas meretricari.Et ſic ſunt
digne excuſatione.l.palam.ff.de ri.nup.ſi pro euitanda ne-
ceſſitate exercent peculium ſuum.¶Octauo ꝓbatur quia

Comedunt panē vnctū.

aliqui ſunt mariti qui libenter comedūt panem vnctum.Et
indigentes querunt pecuniam ab vxore:quā ſi non p̄ſtet ver
bera minantur:vnde habeas querit nemo ſed tantū oportet
habere:vt inquit Iuuenalis.Et nō ſolū tranſeunt ſub diſſi-
mulatione:imo ipſimet perſuadent ꝙ adulteriū cū principe
vel cum preſule:nec eſt pudor neq; peccatū cōtra Barba.in
cle.ne romani.§.ceterum de elec.Dicentes ꝙ lꝫ honeſtatē

Licet honeſtatē violare pro vtilitate.

in modico violare propter magnum cōmodum fauorum vel
diuitiarū quas inde conſequuntur:Lancel.in.l.j.col.iiij.ff.
ſol.ma.Et ita ītelligūt illud Sen̄.c.xij.circa fi.⁊ Anterota
frego.char.xv.⁊ char.xl.⁊ ſeq.Et ſic more agricolarum magis

Magis cupiunt lucrū q̄ honorē.

concupiſcunt lucrū q̄ honorem:qꝛ eis delectabilius eſt la-
borare q̄ principari ſm̄ philoſophum in.vj.politi.qꝺ tamē
fiendum non eſſet.l.miles.§.ſocer.ff.de adul.l.iulianus.ff.
ſi quis om.ca.teſt.Barb.lib.j.conſi.xxix.illud col.xj.Card.
in.c.detractores.iij.q.v.⁊ conſi.liiij.illud col.xiiij.cuꝫ ſi.vt
dixi.ſ.in iſto ⁊ ſic ſeptimo cōtrario in.j.incōuenienti Itali

Itali preferūt honorē cōmodo.

tamen ſolent honorem preferre cōmodo:vt inquit Pau.de
cittadinis in trac.de iurepa.ī.vj.parte in.j.q eſt char.xvij.
⁊ merito vt viſum eſt in illo bononienſi:de quo ponunt mo-
der.apoſtillantes Bart.in.l.quod ſenatuſconſul.ff.de libe.
agno.poſt Bal.lib.iij.cōſi.lix.verba:qui pontifici aſſerenti
ſe eius patrem.Et propterea ei velle dare multas diuitias

Mater mea bona dn̄a.

reſpondit nō placeat Deo:qꝛ mater mea fuit bona domina
non meretrix:non immerito igitur contra tales maritos in-
uehit Iuuenalis.Ingens doctus ⁊ ad calicē vigilanti ſter-
tere naſo:refert Prepo.in.c.ſignificaſti.j.nō.de diuor.pra
ctiens papien̄.in for.li.quo vx.ag.ad.dot.quē refert Surge
tus in enchiridion militaris diſcipline char.vj.qui conſen-
tiunt adulterio vxorum ſuarū ⁊ claudunt oculos:dicuntur
patroni turpitudinis ⁊ nullius reputationis eſſe debēt īter
perſonas honeſtas:⁊ contra eos tanq̄ cōmittentes vitium
contra naturā:qꝛ patiantur carnem ſuam diuidi in partes
inuehit Io.lupus in.c.per veſtras de dona.inter vir.⁊ vx.
char.lxxx.col.j.vbi copioſe ⁊ moraliter loquitur non refero
qꝛ liber habetur impreſſus.Ex iſtis igitur octo rationibus
patet incōtinentiam vxorū procedere a viris:vnde qui cām

dāni dat dānum dediſſe videtur.l.qui occiderit.§.pe.ff.ad
l.aquil.c.ſi culpa de iniu.⁊ dam.da.Diſcat ergo in auctorē
pena redire ſuum.l.pe.C.de lega.Et ſibi imputent ſi volūt
extendere illud prouerbiū omnia amicorū ſunt cōmunia:de
quo Philelfus decade.x.ſatira.iij.incip.maximus etiā ad
vxores:Prepo.in ꝓhe.iiij.decre.ad fi.Et nō aſcribāt tale

Turpe eſt doctori.

vitium vxoribus qm̄ Turpe eſt doctori cū culpa redarguit
ipſum:glo.in auē.vt iud.ſine quoquo.ſuffr.§.oportet in.l.ſꝫ
ſi hac.§.proſtituta.ff.de in ius voc.Delictum.n.vxoris hoc

Vir caput vxoris.

ideo dꝫ imputari magis viro qꝛ vir eſt caput vxoris.l.ex ea
parte.§.j.vbi Iaſ.col.j.ff.de verb.ob.facit Pau.de leaza.
q.iiij.incipiē.patronus col.vj.Et dicit apoſtolus quē refert
Lancel.in.l.fratres.C.de pac.ꝙ ſi quis ſuorum maxime dome
ſticorum curam non hꝫ ꝼdem negauit ⁊ eſt infidele deterior
⁊ Iaſ.in.l.ſi res obligata col.pe.de lega.j.dicit ꝙ nulla eſt
paſtoris excuſatio ſi lupus comedit ouem:qꝛ ipſe tenet̄ inq-
rere de ouibus ſuis:Pet.ſuberti.in tract.de vinea domini

Contra cornutos.

vij.parte.c.xv.nō īmerito ergo aderat ꝯſuetudo Pariſius
⁊ in Catalonia:quā refert Io.mōtaigne ī tract.de bigamia
q.ij.col.xj.nam in catalonia vir cucurbitatus etiā ſi ſit igno
rans ſoluit fiſco ſolidos.xl.⁊ pariſius ducitur per vicos ab
vxore retrogradus ſuper aſinum precone clamante qui ſic
faciet ſic accipiet.Ad has igitur ignominias ⁊ ſuſpitiones

Auferenda occaſio.

euitandas debent mariti auferre oēs occaſiones:de quibus
ſupradictū eſt:⁊ fugere conuerſationem illorum quos habent
ſuſpectos de vxoribꝰ ſuis nec ab eis aliqua munera capere:
propter illud prouerbium qui vult adulterare vxoreꝫ prius
adulteret eius maritum:nam cōuerſatio viri preſtat intro-
ductionem ad eius vxorem:propterea docet ſapiens.Cum
coniunx tibi ſit nec res ⁊ fama laboret.Vitandum ducas ini
micum nomen amici.Auferenda etenim eſt materia delin-
quendi.l.conuenire.ff.de pac.dot.Iaſ.in.l.iij.iiij.nō.ff.de
iureiur.frater Iacobus in ſoſologio:Sapien.lib.iij.c.viij.⁊
tribus ſeq.quō vitanda eſt mala vita ⁊ lib.vij.de voluptate
carnis ⁊ lib.viij.c.vj.de continentia eccleſiaſticorum.Et pro-
pterea effuge cū poteris ne conſenſiſſe puteris:glo.in.c.ad
id qꝺ de ſponſa.qꝛ vt inquit Quintilianus nō ſolū cauendū
eſt a malo:ſed etiam a ſuſpitione mali.l.ciuile.C.de fur.vbi
Saly.in.j.nō.⁊ Ouidius in.ij.de arte.Famaq; nō facto cri-
mine crimen habet:facit ratio.l.cōſenſu.§.vir quoq;.C.de
repud.⁊.l.quintus.ff.de dona.inter vir.⁊ vxo.Et qn̄ pur vi
dent vxores ſuas tactas amore alterius illas ducant ad ſua
caſtra:vbi etiā viuent cū minori ſumptu vel alibi.Nō tamen
ſtent tantum in villis ꝙ poſſint dici ruſticani:Iaſ.in.l.ſi.C.
de teſta.in.§.item ſeruiana:inſti.de actio.habetur in orōne
Iſocratis impreſſa ante Herodotū alicarnixeū de pulchri-
tudine Helene.Et ſi habent vxores pregnantes ducant ad
pariendum in ciuitate ad hoc vt filij poſſint admitti in con-
ſilio ⁊ alijs honoribus ciuitatis:puta collegio doctorum ⁊
ſimilibus:qꝛ quandoq; ſunt ſtatuta ꝙ nō admittantur in cō-
ſilio vel collegio niſi ſit origine propria vel paterna de ciui-
tate lꝫ ille qui eſt natus in caſtro vel villa quoquō ſubdita
dominio ciuitatis cēſeatur de patria ⁊ de dominio:lꝫ talis
locus haberet iuriſdictionem ſeparatā:Pau.de caſt.conſi.
cxxxiiij.notandū col.v.Ang.per illū tex.in.l.j.C.de metro-
poli.berito lib.xj.in.j.additione ad Bar.dicēs ꝙ eſt nihil-
ominus ſubditus facit Iaſ.in.l.ſi fideiuſſor.§.j.iij.nō.ff.qui
ſatiſda.cog.facit tex.in.l.quiſquis in prin.C.de nat.libe.Si
enim ſoluit cenſum dicitur ſubditꝰ Bal.in.d.l.quiſqs:tex.
in.c.ij.de cenſib.Fely.in.c.ad audientiā col.v.de preſcrip.
Et lꝫ eſſet exemptus quo ad aliqua debet tamen reueren-
tiā ciuitati.Roma.ſing.cccclxxx.epiſcopus:facit Bar.ꝯſil.
clxxxix.īcip.ciuitati col.ſi.vj.dubio.Unde ortus in tali loco

Natus ī villa dr̄ originarius ciuitatis.

ſubdito cōprehendetur in ſtatuto etiā diſponente ꝙ nō ad-
mittatur in collegio ſeu in cōſilio:niſi ſit de origine ꝓpria
vel paterna de illa ciuitate ⁊ ita in terminis:Bal.in.j.vol.
conſi.xlvj.incip.ſtatutum:quē ſequitur Iaſ.in.l.huiuſmodi
§.legatum.ff.de lega.j.Et confirmatur iſta opi.per id quod
vult Peruſi.in.c.j.§.j.col.ij.de vſur.lib.vj.per illuꝫ tex.in
ver.de terris:vbi dicit ꝙ alicui non dicitur ꝙ non eſt ciuis
vel alienigena:lꝫ ſit ortus ex diuerſa terra:quādo ille ambe
terre ſunt ſub eodem domino immediate. Scdo cōfirmo
ex deciſio.Ange.in.l.ſi eadem.ff.de aſſeſ.relata p Iaſ.in.l.
imperiū.ij.col.ff.de iur.om.ind.col.vij.verſi.tertio quero:
vbi licet vnum caſtrum habeat omnimodaꝫ iuriſdictionem
non tn̄ per hoc dicitur eſſe diuerſum a ciuitate dominante;
qn̄ habeat

UVA. BHSC. IyR_277_2

qñ habeat vnũ tm̃ ſuperiorez:qꝛ nati in vico exempto ꝑ hoc nõ deſinũt eſſe de ciuitate Paul.lib.ij.cõſi.cccvij.incip.vr̃ Et ille qui eſt ſubditus romano imperio eſt ciuis romanus: inſti.de patr.poſt.⁊ de nup.in prin.qḋ extẽdit̃ ad alias ciuitates:vt Prepo.i.c.ius quiritũ.l.diſt.maxime qñ talis vicus eſt ſitus in patria:Bar.in.l.iij.C.de nat.lib.⁊ ibi Bal. Et ex cõi vſu loquẽdi ille locus capit denoĩationẽ a ciuitate qꝛ idẽ eſt dicere bononienſis ꝙ ortus bononie:Bar.in.l.j. circa med.ff.de tut.⁊ Cur.da.ab.hijs Fely.in.c.ſignificãte iiij.col.de reſcrip.Et natus in ꝓuincia dr̃ ciuis originariꝰ: Bar.⁊ latius Rayne.in.l.ꝓuinciales.ff.de v̄b.ſig.⁊ appellatione ciuiũ veniunt illi de comitatu de diſtrictu ⁊ de territorio:Panor.in.c.rodulfus v̄ſi.venio ad tertiũ de reſcri. ⁊ illi de ꝑtinentijs:Gemi.⁊ doc.in.d.c.j.§.j.de vſur.lib.vj. doc.in rub.ff.ſol.ma.Et forte illi de dioceſi.Alex.i apoſtil. ad Bar.in.l.ij.ff.de verb.ſig.facit qꝛ qñ duo ſic ſe habent ꝙ vnũ lato ſumpto vocabulo venit appellatione alterius ſubſiſtente eadẽ rõne in vtroqꝫ:tunc ſtatutũ loquens de vno intelligit̃ ẽt de alio:Barba.in Joanina col.xxxviij.Brunꝰ in trac.de ſtatutis excludẽtibꝰ mulieres a ſucceſſione.viij.art. q.xij.Sozi.in.l.j.col.iij.ff.de vulg.⁊ pupil.in.l.j.§. veteres col.ij.ff.de acq.poſ.facit qꝛ in materia fauorabili appellatõe ciuitatis:venit comitatus Panor.ꝯſi.xliij.ex oibus col.ij. verſi.ſcḋo moueor lib.ij.Jmmo hoc ꝓcedit ẽt in materia in differẽti Roma.ꝯſi.ccccliij.viſa ꝑncipali col.ij.ver.abeſſe: pulchre Are.ꝯſi.allegato in apoſtil.ad Alex.in.l.in ꝓuinciali.§.ſi publico.ff.de op.no.nũ.pot videri Sozi.i.l.ciuibꝰ ff.de reb.du.Panor.lib.ij.ꝯſi.lj.in qõne Raynerij col.pe. Qꝛ aũt materia ſit fauorabilis pꝫ:qꝛ talis ĩterpretatio reducit nos ad ius cõe:glo.i.c.ſtatutũ in ver.numerandũ de p̄bẽ. li.vj.cũ ſi.vt.j.dicã circa ſi.qũo ſit in dubio iudicañ.Et tale ſtatutũ eſt ambitioſum:Bal.d.ꝯſi.xlvj.Corneus lib.iij.ꝯſi. cxxvj.in p̄ſenti:Fely.in.c.ex lr̃is colũ.j.de ꝯſti.Nec ob.ꝙ in ſtatutis verba ſint ſtricte intelligẽda ⁊ ꝓprie.l.iij.§.hec v̄ba ff.de nego.geſt.Quia reſpondet̃ ꝙ imo ẽt cõprehendit ea q̃ ſunt de lata ſignificatione:qñ eſt idẽtitas rõnis:vt Barb.in dicta ioanina colũ.xxxviij.cũ cõcor.ꝑxi.allegatis.Scḋo reſpondetur ꝙ qñ caſus fictus ⁊ verus equiparant̃ a iure:ſtatutum ꝓcedit ẽt in caſu ficto.c.ad audiẽtiã ḋ cle.nõ reſi.Fely. in.d.c.rodulfus col.x.de reſcrip.ſed ciuis comitatenſis.Et ciuis ciuitatis nõ differunt origine:Bar.in.l.j.col.ij. verſi. quero aliqs eſt natus.ff.ad municipa.⁊ ꝯſi.clxvij.incip. dubia occurrẽtia verſi.ꝑterea ⁊ pꝫ ex predictis.Nimirũ ergo ſi habebit locũ in caſu iſto ⁊ ẽt ſtatuta debent intelligi ſm ius cõe.l.ij.C.de noxa.Et ſatis eſt ꝙ talia ſtatuta operent̃ q̃tũ ad natos in alieno territorio.Plus ẽt dicebant plures ꝙ ſi pater forte iuiſſet in officiũ ad aliam ciuitatẽ ex quo habeat animũ redeundi ad patriã originis filij nati in illa ciuitate i qua gerit officiũ vel alia qua tranſit dicet̃ natus in ciuitate: vnde pater diſceſſit nõ in ea ꝑ quã tranſit vel vbi gerit officium:Lancel.in.l.heres abſens.§.proinde.ff.de iudic.in.l. cetera ḋ leg.j.Fely.quẽ late refert Jaſ.i.d.l.huiuſmodi.§. legatũ eo.ti.ꝑ qua vidi plures cõſuluiſſe:lꝫ Jaſ.poſt Alex. ibi videat̃ ꝯriari.Poſtq̃ aũt maritꝰ adimpleuerit oia ſibi incõbẽtia taliter ꝙ nihil poſſit ſibi aſcribi ẽt ſi mulier voluerit eẽ meretrix cũ ꝓhiberi nõ poſſit vt Philel.deca.j.ſatira ix.icip.claude fores poſt Juue.⁊ alios p̄alleg.apud graues viros:nũq̃ erit pudor marito.Et ſi iſti iuuenes eũ irrideãt reſpõdere poterit.Et ſimiles vos expectatis honores.De

Uos ſimiles expectatis honores.

mã late Archie.flo.i.iij.ꝑte ſumme ĩ ti.ḋ ſtatu ꝯiug.ꝑ totũ. ¶ Non ob.ix.ſcilꝫ alij infiniti ſiniſtri mulierũ mores:qꝛ idẽ eſt viris:qꝛ omnis etas prona ad malũ:Geñ.c.viij.i ſi.Bal.

Dĩs etas ad malum.

in probe.decretaliũ Pauinus in trac.de viſitatione char. j.col.iiij.Barb.in.§.qm̃ nulla.v.nõ.in probe.cle.⁊ ibi in ſi. illius.§.allegat rõnem ⁊ in cle.j.de ſum.tri.ad ſi.prin.Luc. de pẽna in.l.quicũqꝫ col.iiij.verſi.xix.preſumit̃.C.ḋ apoch. pu.lib.x.allegat tex.in.c.oĩs etas.xij.q.j.Fely.in.c.dudum col.v.de preſump.Et nemo ſine crimine viuit.c.ſepties.l. diſt.Fely.in.c.nouit inſi.col.antepe.de iudi.tex.in.c.ſi enĩ inquit de peni.diſt.ij.Marti.de laude in.c.ſi quis poſt.§.q clericus ſi de feu.fue.cõtrouer.ratio eſt qꝛ malum eſt facile bonũ difficile:vt inquit philoſophus.ij.ethic.⁊ ſordes humane infinite ſunt q̃ nec dici nec numerari poſſunt.l.ſi.circa principiũ.C.de p̄ſcrip.xxx.anno.Sed nemo eſt tã malus qn habeat aliquid boni:⁊ ecõtra de peni.diſt.iij.c.quid ergo. Et habent mulieres infinitas prerogatiuas quas viri nõ habent:que copioſius ſcripte cõperirentur.Si mulieres ſcriberent vt viri faciunt:vnde eis non deficit ius ſed ꝓbatio.l. duo ſunt titij.ff.de teſt.tut.ꝓpterea inquiebat illa illuſtriſſima ⁊ prudentiſſima ⁊ eloquentiſſima Margarita titia:cum aliqñ verbis ſupari videret̃ a viris.Nõ.n.hoc euenit:qꝛ ius non habeã:ſed qꝛ illud dicere neſcio.Jmmo plures etiam ſi ſciant:nolunt dicere ob reuerentiã ⁊ ne diſpliceant hoĩbus quibus poſtea facile eſt vincere non repugnantes ſm Cice. quẽ refert Lãcel.in.l.ſi ſeruus.§.j.de leg.j.vbi allegat illud Optima nã nullo cauſa tuente perijt.Et forte melius eſſet vt ſe defenderent:qꝛ nõ dꝫ quis eſſe ſubditus pluſq̃ expediat.c.admonẽdi.ij.q.vij.⁊ te vt Ceſarem non habebo niſi habeas me:vt ſenatorem.c.eſto ſubiectus.xcv.diſt.Luc.de pẽna pulchre in.l.j.C.ſi curial.vel coarct.relic.ciuita.lib.x. Barba.lib.j.conſi.lxiiij.colũ.ſi.Jtem ſunt aliqui qui omne minimum vitium volunt facere magnum:prout etiã ſi mulier ſe inebriat quottidie:nam dũmodo ſeruet matrimonialem pudorem non eſt crimen atrox:glo.in.l.j.§.taceat.C.de rei vx.act.Bertachi.in trac.de epiſcopo char.xxxj.col.iiij. Uide ẽt in libro carceris amorum ante ſi.c.theſeo homo ⁊ duobus ſeq.vbi per.xv.rõnes:inuehit contra dicentes malum de mulieribus ⁊ in.c.ſeq.adducit.xx.rationes quibus homines tenentur mulieribus:⁊ Lancel.in.l.qui marco.ff. de annuis lega.appellat mulieres reuerendiſſimas cariſſimas ⁊ ſanctiſſimas:⁊ videmus ꝙ pudicitia mulieris trahit vnicornu quod eſt animal indomitum.Et pulchritudo mulieris vicit fortitudinem Sanſonis ⁊ Herculis:prudentiam Salamonis ⁊ Ariſtotelis:exercitũ Holofernis:frater Jacobus in ſofologio:Sapien.lib.ix.c.x.de caſtitate principũ: Curtius cõſi.lxvj.ſapienter in ſi.iij.col.Et plura in laudem mulierum aggregauit frater Bernardinus de buſti in.ij. parte ſui roſarij ſermo.xxviij.in.iij.parte ſub littera.e.lꝫ in parte precedenti aggregauiſſet plura in contrariũ.Et ſi dicas ꝙ decepit non vicit.Reſpondeo ꝙ decipi ſe permittẽs tantũ peccat q̃tum decipiens.c.ſi cupis.xvj.q.j.Preterea nõne etiã lemures qui decipi non poſſunt capiuntur pulchritudine mulierum.Jmmo Deus optimus maximus ob pulchre ⁊ decore filie hieruſalẽ immaculatã virginitatẽ generi humano ſibi infeſto pepercit ⁊ homo factus eſt:Roma.ꝯſi. ſi.col.pe.in trac.de ſi.catho.char.viij.col.iij.verſ.huc uſq̃. Et etiã inter homines quottidie ob matrimonia inimicitie ſedantur.Et mille miliũ hoĩum vite parcitur.Ad auctoritates poetaꝝ.Reſpõdeo ꝙ laſciui ſunt.lxxxvij.diſt.c.ſacerdotes ⁊.c.legant ⁊.c.ideo ꝓhibetur ⁊.xxxvij.diſti.ꝑ totum roſariũ Buſti.ij.parte ſermo.ix.littera.v.Angelica in v̄ſi. curioſitas:Pauinus in tract.de viſitatione.ix.q.ij.partis colũ.viij.eſt char.lxxj.Et eoꝝ ineptias late ponit Joſiphus in epiſtola ad epaphroditũ impreſſa poſt ſuũ librũ de bello iudaico.Preterea poetaꝝ propriũ eſt mentiri:frater Jacobus de marchepallu.in trac.de aĩabus incollẽtibus purgatoriũ ad ſi.⁊ philoſophus.j.metaphi.ꝙ multa mentiuntur poete ⁊ Augu.in.j.de ciuitate Dei:dũ loquit̃ de Uirgilio dicit ꝙ p̄clariſſimus fuit more tñ poetaꝝ mẽtitus eſt.Jdeo poete dãnant Lucanũ:qꝛ nõ ſcripſit fabulas ſed hiſtoriã:facit Horatius in poetica pictoribus atqꝫ poetis.Quid libet audendi ſemꝑ fuit equa poteſtas.Jtẽ ſunt ſuſpecti ꝓpter id qḋ dicere nolo:Bar.in.l.cũ vir.ff.de adul.Ariſtotel.in problematibus vbi cõciliator ⁊ Dantes in trac.inferni:vbi loquitur de Priſciano.Et cõiter male finierunt vitã ſuam:vt Dardanus in elegia cõtra poeſim pꝫ in conſilio Juuenalis in ſatira.Credo pudicitiã ⁊ in vltimis capitulis mãganelli. Nec iuuat excuſatio Marcialis.Laſciua eſt nobis pagina: vita proba eſt.Et Ouidij dicentis.Crede minores diſtant a carmine noſtro.Uita verecunda eſt muſa iocoſa mihi.Et Adrianus in epitaphio voconij.Laſciuus verſu mente pudicus eras:facit Anteros frego.char.xx.qꝛ reſpondet Mirandula in epiſtola quã ponit ante librum quẽ edidit legendum pueris in verſibus vide.ij.orationem Beroaldi in ꝑn. propercij quã trãſſcripſit Quintianus dũ incipet comedias plauti.Et hoc ſcribebant qñ amica ſua forte nolebat eis cõplacere vel zelotipia vrebantur:qm̃ tũc deſperati.Jnſaniũt neſcientes quid dicãt ⁊ cõponũt deſperatas.Et poſtea vno ſolo aſpectu benigno reducuntur ad penitentiam:⁊ petunt milies veniam ⁊ laudant amicas:vnde teſti vacillanti ſeu vario non creditur.Jmmo debet torqueri Bal.in aut.preſbyteri.C.de epi.⁊ cleri.ij.nõ.Nicellus in probe.ꝯtrarieta

Mulieres nõ ſcribunt. — *Margarita titia.* — *Nõ ſis ſubditꝰ pluſq̃ expediat.* — *Mulier ebria.* — *Pro mulieribus.* — *Matrimonia faciunt pacem.* — *Poeta mẽdax.*

UVA. BHSC. IyR_277_2

tis:Bart.⁊ maleus maleficarũ in loco allegato ꝓ cõtrario:
etiã plurimas auctoꝛitates adducit in fauoꝛem mulierũ. Et
Philelſus decade.ij.ſatira.x.incip.qui finem invebi ꝯtra
Deflẽt vxo-rem. nolentem ducere vxoꝛem merito poſtea illi congratulatur
qñ eã duxit decade.iij.ſatira.v.incip.duxiſti ⁊ decade.viij.
ſatira.ix.incip.Antonij:vbi pulchꝛe ⁊ moꝛaliter docet qua
lis vxoꝛ eſſe debeat,⁊ qualiter tractanda ⁊ gubernanda:⁊
decade.vj.ſatira.iij.incip.annua ⁊ decade.ix.ſatira.viij.in-
cip.dicat deflet appꝛime vxoꝛẽ defunctam pꝛout ⁊ Ponta-
nus in libello de pꝛudentia in tit.de vita perfecta circa me-
diũ:fuit Pontanus digniſſimus ſcriptoꝛ inter humaniſtas
modernos ⁊ in ſuis lepidinis paſtoꝛalibus in meliſeo. Nec
meretur ſolutionem illa fatuitas ꝙ demones remanſerint
in coꝛpoꝛibus mulierum. Nec ille ſeptem mulierum ꝓpꝛie-
Uulgus. tates qm̃ ſunt verba vulgi ſine ratione loquentis:vnde ſuc-
cedit illud laure apud Petrarchaʒ in triumpho moꝛtis.c.
ij. Riſpoſe mentre al vulgo drieto vai:ideo vane voces po
puli nõ ſunt attendende.l.decurionũ.C.de penis:facit Se-
neca epiſtola.xciiij.circa fi. Et dicit Policraticus lib.vij.
c.xx.in fi.ꝙ qui multitudinis imperite cõſiliũ vel populare
iudiciũ ſequitur fructus boni nec iocunditatem nec memo-
riam habet:facit Barba.in pꝛohe.clemẽ.in.§.qm̃ nulla.ij.
nõ.Bal.in rubꝛi.C.ſi quis aliquẽ teſt.pꝛohib.in conſilio ſciſ
matis col.iij.vnde Philelſus decade.iij.ſatira.j.ĩcip.iure
quidẽ:dicit heu vulgi inſanas mentes ſenſuſq̃ rebelles ⁊ ſa
tira.x.linquens ignaui murmura vulgi. Nec mentitur dum
dicit ꝙ ſunt ſancte in eccleſia:qꝛ nemo negat qn ſint magis
Sancte. deuote ⁊ magis miſericoꝛdes q̃ viri:vt inquit philoſophus
viij.de animalibus refert ⁊ rõnem allegat roſarium Buſti
Angeli. parte.ij.ſermo.xv.littera.J. Nec dum dicit eas Angelos
in acceſſu:quia pꝛo veritate earum pulchꝛitudo ⁊ venuſtas
hanc cõparationem meretur quo ad quid pꝛeſertim ꝓpter
earꝫ verecundiã.c.honoꝛantur.xxxij.q.ij.in fi.facit Seneca
epiſtola.xj.incip.locutus demones in domo:qꝛ clamant ali
Demones. qñ:ideo ſerui allegãt Catonem. Sepe etenim mulier quem
coniunx diligit odit. Sed non ſic eſt ſed qꝛ muliebꝛe officiũ
eſt:habere curã domus ⁊ cõſeruare diuitias vt.s.in.x.rõne
pꝛo iſta parte opoꝛtet ꝙ ipſe videant coꝛrigant ⁊ clament.
Uiri autem vt plurimum extra domum negociantur ⁊ ve-
niunt ad menſam paratam. Ideo non habent cauſam tantũ
clamandi ſicut mulier:qm̃ omne peccatum ſeruoꝛũ ⁊ ancil-
larũ maritus aſcribit vxoꝛi que ſingula ſigillatim cõſpicere
Bubones. ⁊ coꝛrigere habet. Dum dicitur ꝙ ſunt bubones in feneſtra
obloquuntur:nam ⁊ ſi mulieres quibus non licet vagari:qꝛ
viri dicunt pꝛouerbium. Dõna piaciolla nõ fa bona pꝛoua:
pꝛouerb.c.vij.frater Antoninus de floꝛentia in pꝛohe.trac.
de matrimonio col.pe.verſi.tertio debʒ eſſe rara aliquãdo
ſe ponant ad feneſtram:ne ſint omnino carcerate ⁊ foꝛte vi-
dentes aliqueʒ magnum dñm tranſeuntem:ſe retrahunt in
Picha. domũ:nõ eſt vitium ſtante verecundia muliebꝛi cõueniente
vt.s. Pichas in poꝛta eas eſſe opoꝛtet:qm̃ in omnibus etiã
minimis:⁊ cũ mulieribus ruſticanis mercantur iſta neceſſa-
ria ad victum:vbi pꝛo vno ouo mille verba facere opoꝛtet:
ſed hoc eſt gratia laboꝛis viris alleuiandi. Non excuſo ea ra
tione quã aſſignant galli in ſuis reſpõſis iocoſis.ſ.ꝙ mulier
ſit loquatioꝛ:qꝛ habeat duo oꝛa:⁊ totidẽ linguas:viri auteʒ
pꝛudentioꝛes:qꝛ habeant duo capita:ſed dico eas ſic aduer
tere ad paruas expẽſas:nam ſepe facte ſubſtantias conſu-
munt.v.politicoꝛũ ergo eas loquaces eſſe opoꝛtere. Capꝛe
Capꝛe. non ſunt in oꝛto:ĩmo oꝛtoꝛum cultrices ⁊ plus damnificabit
vnus vir oꝛtum q̃ tres mulieres menſtruatas excipio:qm̃
menſtruum ſuper herba ſtillans eam occidit ſm Solinũ de
mirabilibus mundi char.iij.c.iij.ſʒ eſt defectus nature non
mulierũ:vnde pꝛopterea nec laudari nec vituperari debent
vt.s.dixi reſpondendo ad quintum fundamentũ partis cõ-
Fetoꝛ. trarie. Ad illud mendoſum ⁊ fatuum obiectum ꝙ ſint fetoꝛ
in lecto non reſpondetur. Nam cui dubium ꝙ niſi mulieres
eſſent que ⁊ ſe ⁊ familiaʒ mundificant. Erugo tinea ſcabies
pulices cimices pediculi ⁊ alie infinite ĩmundítie viros con
ſumerent:vt videri põt in domibus carentibus mulieribus.
Non immerito igitur iura ⁊ cõmunis vſus loquẽdi. Appel-
Mundus muliebꝛis. lant mundum muliebꝛem ea que deputata ſunt ad mundi-
tiam:qm̃ illa ꝓpꝛia eſt mulierum.l.j.⁊.l.plaucius.⁊.l.in ar-
gento.§.j.l.argento.§.mundus.ff.de au.⁊ arg.leg.catel.j.
parte memoꝛal.verſi.mundum muliebꝛem. Et lʒ ex pꝛedi
ctis clare liqueat concluſioneʒ alioꝛũ.s.poſitam eſſe minus
veram:vt tamen auferatur omnis dubitatio. Reſpondebo
bꝛeuiter ⁊ ſuccincte pariter ad ampliationes quas faciebãt
ad hanc eoꝛum cõcluſionem. Et ad qualitates enumeratas
in earum limitatione.

¶ Non ob.ampliatio pꝛima de paupertate:qꝛ immo vxoꝛ
adiuuat congregare diuitias:⁊ ipſe ſunt ille que eas conſer
uant:vnde non minoꝛ eſt virtus q̃ querere parta tueri:glo.
in.l.ſi pater.§.in arrogationibus.ff.de adop.in.l.j.in pꝛinc.
ſuper ver.poſita.C.de iuſti.C.confirm. Immo maioꝛ virtus
videtur in conſeruando q̃ in acquirendo:nam acquiſitio ex
peditur momento ſeu ſaltem nõ eget tanto interuallo tpis
pꝛout conſeruatio.pꝛopterea Lucanus in.j. Inuida fatoꝛuʒ
ſeries ſummiſq̃ negatum ſtare diu ⁊ poſtea.ĩ.in eo. O faci-
les dare ſumma deos eademq̃ tueri. Difficiles item patet
ſolutio ex dictis in ſolutione ad ꝯriuʒ de dicto philoſophi.

¶ Non ob.ſcda ampliatio de infirmo:qꝛ immo talis pur de
bet nubere:qꝛ nõ eſt mulier ĩgemiſcit eger eccleſia.c.xxxvj. Eger ſine mulicre.
Et coitus moderatus non nocet immo pꝛodeſt. Et ſi quis
vult excedere limites ſibi imputet:nam nullum crimen vini
eſt ⁊c.fateoꝛ bene ꝙ infirmus anteq̃ nubat dʒ vxoꝛi dicere
egritudinẽ ſuam ne in futurũ habeat ſibi hoc impꝛoperare.

¶ Non ob.tertia ampliatio de ſene.qꝛ ſolutio patet ex pꝛe
dictis:vnde querat ſibi parem:⁊ ſi coire non poteſt habeat
eam tanq̃ ſoꝛoꝛem.c.conſultationi in fi.de frig.⁊ malefi.

¶ Nõ ob.iiij.ampliatio de impare:qꝛ bene fateoꝛ eſſe vtile
⁊ laudabile capere ſibi parem:quoniã vt inquit Amadeus
in dialogo de amicitia char.xvij.firmiſſima eſt inter pares
amicitia. Sed hoc raro inueniri poteſt:ideo nõ eſt pꝛopter-
rea deſiſtendo a matrimonio.

¶ Non ob.v.de vidua:qꝛ immo vidua potius eſſet q̃nq̃ ca
pienda:nã potes melius inquirere quomodo ſe geſſit cum
pꝛimo qui eius vitia ſic non occultabat ſicut faciunt paren-
tes in virginibus.

¶ Non ob.vj.ampliatio de diuite:qꝛ diuitie multũ pꝛoſunt
vt Cepol.in tract.de imper.mil.delig.vbi enumerat plura
pꝛiuilegia diuitiarum ⁊ experientia docet:⁊ dicit Allerã.in
l.pactum ꝙ dotal.circa fi.C.de pac.ꝙ noſtra itereſt habere
diuites vxoꝛes. Et hodie volentes nubere ante oĩa volunt
ſcire quantitatem dotis pꝛo veſtibus ⁊ iocalibus emendis:
nec volunt carnẽ ſine ſapoꝛe:Barba.lib.iiij.conſi.lxxxj.pꝛe-
clare ad fi. Diuitie.n.plurimos defectus cooperiunt ⁊ vidi
mus plures viros ex opulentia mulierũ ditatos faciunt que
s.dixi in.j.ampliatione:⁊ dicit Hierony.queʒ refert frater
Jacobus in ſofologio:Sapien.lib.x.c.xj.quomodo cõiugia
ſint contrahenda col.fi.ꝙ nõ putet aliquis ſi pauperem du-
xerit ſibi de concoꝛdia ſatis pꝛouidiſſe:⁊ ibi adducit exem-
plum Catonis ⁊ Philippi macedonis.

¶ Non ob.vij.de pulchꝛa:qꝛ immo talis ducenda eſt:tum
pꝛopter conſolationem viri quam capit ex eius inſpectione:
Cice.in.j.officioꝛum dum loquitur de temperantia in.c.de
decoꝛo:tum pꝛopter pulchꝛam ſobolem. Pulchꝛitudo.n.
mulierum multũ pꝛofuit aliquibus viris:vt pʒ in Abꝛaham
vt Geñ.c.xij.⁊ pulchꝛas etiã vidim⁹ caſtiſſimas. Pulchꝛi
tudo.n.trahit perſonas ad indulgendũ maxime qñ virtus
concomitatur:vnde gratioꝛ ⁊ pulchꝛo veniẽs in coꝛpoꝛe vir
tus:Cepol.in trac.de imper.mil.delig.char.xj.cõſi.vt dixi
in allegationib⁹ meis. An dñs poſſit alienare ſubditũ ĩuitũ
iij.char.inqt.n. Ouidius l.iij.de arte ꝙ foꝛma Dei munus.

¶ Non ob.viij.ampliatio de dota qm̃ ĩmo videmus doctri
nam ⁊ pꝛudentiã mulierũ valde ꝓdeſſe viris ⁊ eis alleuiaſſe
laboꝛes tã in ſcribẽdo ⁊ tenẽdo rõnẽ cure familiaris q̃ fide-
lius ⁊ magis ſecrete q̃ ſi aliena manu viro ſi ſit abſens epi-
ſtolas ſcribẽdo ⁊ ſecreta domus nunciãdo q̃ intereſt noſtra
ſecreta manere:gl.⁊ Bar.in.l.ij.C.qñ ⁊ q.quarta pars deb.
lib.x.Bar.i.l.tutoꝛ qui repertoꝛiũ col.fi.ff.de ad.tut.Coꝛſ.
ſing.clvj.vbi ꝓpterea inferunt ꝙ nõ dʒ dari copia inuẽtarij
bonoꝝ pupilli qḋ limitat Bal.niſi accauſaret tutoꝛ ꝙ non
poſuit oĩa apponẽda in inuẽtario dicẽtes eſſe cautelã pꝛo ſa
ciendo exhiberi totũ inuentariũ Bal.in.§.nouiſſime de ſu
ſpec.tu.Alex.i.d.l.ij.⁊ in.l.j.§.reditiones in pn.iiij.col.ff.
de eden. Contra tamen iſtã cautellam allegatur Bar.in.l.
negãda.C.qui accuſa.non poſ.vt Uitalis in trac.clauſularũ
in verbo nil nouari inuentarij cõfectione pendente col.pe.

¶ Nõ ob.ix.ãpliatio ꝙ qs nõ capiat vxoꝛẽ de aliena natiõe
qꝛ bñ fateoꝛ eſſe vtilius cape vicinã:vt dictũ eſt in limitatõe
ſʒ ſi nõ repireẗ ĩ ciuitate paris ꝯdictõis opoꝛteret cape vbi
poſſet

UVA. BHSC. IyR_277_2

poſſet inueniri nõne romani acceperũt Sabinas hereticas
autem vel de aliena fide nullatenus capiendas cenſeo. De
guelfa autem vel giebellina eſt ſtulticia ⁊ peccatuꝫ ſuꝑ hoc
Statutũ ſuꝑ matrimonio.
cogitare. Et ſtatutum floꝛentinũ ſuperinde diſponens nihil
valet vt in locis allegatis in contrario: qꝛ laici non poſſunt
ſtatuere ſuper matrimonio Curtius conſi. xxvij. magnificus
Calca. conſi. iij. vnde nõ ſufficeret rõnem ſubeſſe: vbi deficit
poteſtas: Decius in. c. eccleſia. ſ. Marie de conſti. col. xviij.
verſi. tertio Abbas pꝛepo. in. c. j. col. iiij. de ſpõſa. vbi Fely.
in. x. late Herculanus in diſpu. Peruſinus quidã. iij. dubio
quicquid dicat Jo. lup. de dona. inter vir. ⁊ vxo. char. lxxiij.
col. j. vſqꝫ ad char. lxxvj. Et vltra; adducta per eos dico non
Statutũ nutritiuũ peccati.
valere alia ratione: qꝛ tale ſtatutum eſt nutritiuum parciali
tatis ⁊ ſic peccati: ergo nõ valet. c. ex parte vbi Panoꝛ. pe.
nõ. de cõſue. q in. c. fi. col. iiij. eo. ti. dicit ꝙ lex etiã rõnabilis
qñ nutrit peccatuꝫ nihil valet: qꝛ repugnat felicitati eterne
Jo. and. in regula poſſeſſoꝛ: Decius poſt Panoꝛ. i. c. j. col.
ix. verſi. ſecũda eſt in. c. eccleſia col. xiij. ⁊ ſeq. de cõſti. Fely.
in. c. ad noſtram col. pe. de pꝛoba. Idem qñ ſtatutum daret
materiam peccandi. l. conuenire. ff. de pac. dota. Petrꝰ de
rauẽna in alphabeto iuris in verbo delinquẽdi occaſio. Et
dicit Jo. de platea inſti. de leg. fuſ. can. tol. ꝙ ſunt de volu-
mine ſtatutoꝝ extrahenda. Etiam ſi eſſent facta ſub coloꝛe
publice vtilitatis. l. ſub pꝛetextu. ff. de extraoꝛdi. crimi. vbi
Bar. Fely. in. d. c. eccleſia. ſ. Marie de cõſti. col. xliiij. Be-
lenzinus in apoſtillis ad Panoꝛ. in. d. c. ex parte de cõſuet.
col. ij. Roma. ſing. cccxlj. Bolog. in repe. auc. habita. C. ne
fil. pꝛo pa. col. lx. vbi dicunt ꝙ rectoꝛes ⁊ poteſtates terrarũ
debẽt talia ſtatuta delere. Debemus. n. euitare hipocriſim
nec facere malũ ſub velamine boni: vt fecit Judas i mathe.
xxvj. dum dicebat potuiſſet venundari multo ⁊ dari paupe-
ribus: Jmol. in. c. nouit col. pe. de iudi. ꝑ nõ. in. c. ij. de coll.
deteg. Qꝛ autem parcialitas ſit peccatum tenet Bal. lib. ij.
conſi. clix. incip. multiloquium ſemper diſplicuit ſaniloquiũ
ſemper placuit col. fi. verſi. cõtrarium dices vbi dicit ꝙ par-
ciales ponunt ſe in rixa ⁊ dãni cauſam pꝛeſtant: facit. c. ſi qui
clericoꝛum. j. q. i. glo. in. c. exhibita de iudi. Bar. in trac. de
guelfis ⁊ giebellinis. iij. q. ſumma Angelica ⁊ ſumma Sil-
ueſtrina in ver. ſeditio. frater Michael de Carchano quem
late refert roſarium Buſti. ij. parte ſermo. xxxiiij. in quinta
cõſideratione que dicitur oppoſitionis: vbi poſt. ſ. Thomã
late concludit ꝙ quicũqꝫ coꝛde conſentit eſſe de vna parte
peccat moꝛtaliter ſubdens idem eſſe in quocunqꝫ qui verbo
ſcripto vel ſigno demõſtrat ſe eſſe giebellinũ vel guelfum.
Et ꝙ in omni actu parcialiter facto cõmittitur vnum pecca
tum moꝛtale. Ampliatur iſta concluſio etiã ſi talis parciali-
tas vere inducta fuiſſet ad bonum publicũ vel ad expellen-
dum tyrãnum vel iſte parcialis non habeat animum nocẽdi
aduerſario roſarium Buſti vbi. ſ. Nam ex quo hodie gene
raliter viget hec peſtis per totaꝫ italiã ⁊ plura mala exinde
ſequũtur qꝫ vtilitates eſt neceſſe fateri talem parcialitatem
eſſe malam ⁊ ita fatetur etiã ſanctus Thomas vbi. ſ. facit
§. illud vero ſatis in pꝛobe. ffoꝝ qꝛ non ſunt fienda mala vt
eueniãt bona ad Roma. c. iij. c. ſuper eo de vſuris: Panoꝛ.
Nõ ſunt fiẽda mala vt eueniãt bona.
in. c. nouit col. ix. verſi. tertio oppono de iudi. cum ſi. vt late
defenſoꝛium montis char. ij. col. iij. Alex. de neuo in cõſilio
contra iudeos fenerantes impꝛeſſo poſt Piſanellam col. ij.
⁊. vij. ⁊. viij. ⁊. xlvj. ⁊ tribus ſeq. ⁊. lxvij. ⁊ ſeq. ⁊. lxxvij. ⁊ ſeq.
vbi ſic late non dum vidi. Et lꝫ iudei perſequerentur Salua
toꝛem pꝛo libertate conſeruanda ne venirent romani ⁊ tol-
lerent locum eoꝛum acriter tamen peccabant: ⁊ pꝛopterea
multa pꝛohibentur non qꝛ mala ſed qꝛ malis occaſionẽ pꝛe-
bent roſarium Buſti. ij. parte ſermo. xxxij. littera. e. ⁊ raro
vel nunqꝫ contingeret parcialitatem ſolum eſſe ad bonũ: vt
docet experientia rerũ magiſtra. c. qꝫ ſit de elec. lib. vj. ideo
non eſt de eo habenda conſideratio. l. nam ad ea. ff. de. l.
Quinimmo lꝫ aliquando olim fuiſſet hodie tamen ſemꝑ eſt
ad malũ: Marti. de laude in trac. de pꝛincipibus verſi. cliij.
incip. eſſe guelfum: ⁊ Lucanus. Bella per eumatios pluſqꝫ
ciuilia campos: glo. in. l. j. C. de cad. tol. in. l. ceterum. ff. de
vſu. ⁊ hab. facit Zach. in ſermone concil. piſani char. fi. Bal.
in conſi. ſciſmatis. Si ciues volunt ſe congregare pꝛo bono
publico: nõne poſſunt ſibi aliud honeſtius nomen aſſumere
ſcilꝫ ſue ciuitatis: puta ſocietas tudertina quis. n. debet eſſe
Pulchꝛa nomina.
pꝛout eſt patria ſua: Curtius conſi. xliiij. ſtatuto col. v. quia
nobis debemus accipere pulchꝛum nomẽ glo. in. l. facta. §.

ſi in danda. ff. ad trebel. Fely. in pꝛohe. gregoꝛiano. colũ. vj.
Hipol. in. l. j. in pꝛin. colũ. pe. ff. de queſti. Petrus gerardi
nõ. lxxv. magnũ Cacialup. in. l. j. col. x. C. de ſum. tri. faciunt
que ponit Simphoꝛianus in cronica ſab. de hoc noĩe Fran-
ciſcus ⁊ euitare noĩa turpia: vt inqt Bar. in tract. de guelfis
⁊ giebellinis: nã ex quo ſonant in manifeſtã parcialitatẽ non
cõueniunt bono viro ſm eũ: ergo pꝛohibitũ eſt in con ciẽtia
Bal. in. c. cũ cauſaꝫ el. ij. de teſti. ad fi. Fuit. n. inſtigatio de-
monum pꝛopter quã Italia olim pꝛouinciaꝝ dña: glo. in. l.
fi. C. ſine cenſ. vel. rel. Lãcel. in. l. ſiquis a filio. j. col. de leg. j.
nunc eſt ſubdita pluribus tyrãnis Alberi. in dictionario in
ver. Italia qui extoꝛquent ſanguinẽ vſqꝫ ad pellem ⁊ vix ſpi
ritum pꝛecariũ relinquunt Petrus gerardi nõ. lxxiij. pau-
peres. Et in tantũ inoleuit ꝙ niſi quis vellit ab vtraqꝫ peſ-
ſundari vel ruſticus vocari tanqꝫ nõ habens inſignia vel di-
uiſias a maioꝛibus cogatur ſe parcialẽ demõſtrare quaſi no
bilitas in ſola parcialitate conſiſtat. Nimirũ ergo ſi inter ce
teras cauſas q̃ ſolent adduci ad cauſandũ bella Italie: puta
amenitatẽ loci inuidiã pꝛouinciarum vicinarũ longitudineꝫ
italie cuius due extremitates adeo diſtent ꝙ vna alteri ſuc
currere nequeat duos dños qui eliguntur. ſ. papa eiuſqꝫ fre
quẽs mutatio. Et imperatoꝛ qui in ea nõ reſidet. Acumina
igenioꝝ frater Hieronymꝰ de ferraria in libꝛo de regimine
ciuitatis Floꝛẽtie trac. j. c. iij. que exẽplo Bal. ſunt facilia ad
variandũ parcialitas italoꝛum ſolet adduci pꝛo vrgentioꝛe.
Sunt aliqui ita fatui qui has factiones ſequuntur ob inoꝛ-
dinatam affectionem quã gerunt erga pꝛincipem expulſum
adeo ꝙ qñqꝫ faciunt ſe ſuſpectos criminis leſe maieſtatis ⁊
exponũt ſe periculo perditionis bonoꝝ ⁊ perſone. l. iij. C. ad
l. iul. maie. Et ſi aufugiant ad pꝛincipẽ expulſum qui ex quo
non poſſit gaudere redditibus plus egeret ſubſidio ſubdi-
toꝛum qꝫ grauamine ſeu impenſa: de nihilo recompenſabit
⁊ merito qꝛ de tali fatua opinione nullum cõmodum conſe-
quitur: lꝫ ille parcialis incõmodum. Item plus poſſet pꝛo-
deſſe ſtando domi in opoꝛtuna receptione antiquioꝛis pꝛin
cipis expulſi qꝫ ſtando in exilio. Et ſic patet manifeſta fatui
tas immo plus de raro euenit: vt qñ dominiũ recuperarunt
poſſint recompenſare oẽs qui paſſi ſunt pꝛo eis: qꝛ ſi hoc de
berent facere nihil remaneret apud eos: ſed ſic pertrãſeunt
eo melioꝛi modo quo fieri põt pꝛeſtando leues fauoꝛes qui
qñqꝫ ducunt illum cui pꝛeſtantur in eis nimis confidentem
ad malum exitum: qꝛ tandẽ opoꝛtet delicta puñire lꝫ ſepius
tollerata. Immo aliquãdo euenit vt aliquis qui paſſus fuit
exilia ⁊ confiſcatione bonoꝝ amoꝛe pꝛincipis etiaꝫ ſi habeat
cauſam iuſtam illam perdet pꝛopter coꝛruptellã iudicis ſeu
officialis: naꝫ ſciens aduerſarius fauoꝛes iſti adeſſe ſi pecu-
nia nõ poteſt lenocinio ẽt qð dicere hoꝛreſco ꝓpꝛie filie vel
coniugis aut alicuius ſue affinis fauoꝛes ſibi aucupabitur.
Unde vtilius eſt cãm ſtatus pꝛincipibus relinquere ⁊ ſemꝑ
vti fidelitate erga illum qui poſſidet ⁊ quãto plus mutatur
tanto grauioꝛi impenſa quis fatigatur ⁊ raro ꝙ noui pꝛinci-
pes aliquid afferant de ſuo niſi aliquas collectas pꝛeſtãtias
vel ſubſidia ⁊ hoſpitia militum: vnde euenit illud Tiberij
qui viderat abigentes muſcas ſemiſaturas a coꝛpoꝛe egri ⁊
credentes pꝛodeſſe illi nocebant: qꝛ ſuperueniẽtes famelice
moꝛdacioꝛes erant ⁊ acrioꝛes: refert Uincentius in conſilio
de alienatione iuſticie char. vij. in fi. Facit Aſellus neapoli
tanus qui calcitrando deponit ſellam antiquam cum vno la
tere pꝛementem: ⁊ poſtea cogitur nouam ſubire que pꝛemit
a duobus. Si enim pꝛinceps cum exercitu nõ poteſt ſe con-
tinere in ſtatu volũt ipſi cum ſua factione que eſt ſola paſſio
animi eum recuperare: parum enim pꝛodeſt velle niſi adſit
poſſe. c. cum ſuper abbatia vbi Decius. iiij. nõ. de offi. dele.
cum ſimilibꝰ vt dixi in pꝛin. queſtionis an ſubditus inuitus
Si pꝛiceps fugit poteſt fieri fideli-tas alteri.
poſſit alienari. Quando enim aufugit pꝛinceps licitum eſt
pꝛo euitando ſaccomanum iurare fidelitatem tyrãno impu-
ne Jmol. conſi. xxxiiij. viſis ⁊ ponderatis Coꝛſe. in tract. de
poteſtate regia. q. c. Calcaneus conſi. lxxx. in cauſa que ver
titur Sozi. in bononieñ. vltimo impꝛeſſis conſilio. xxxix. in
queſtione que vertitur col. iiij. iuramentum etenim fidelita
tis pꝛioꝛi domino pꝛeſtitum intelligitur eo remanente in
ſtatu tex. cum glo. in. c. venerabilem de electi. l. cum ſeruus
ff. de condi. ob cauſam cũ ſi. vt Nicellus cõcoꝛ. glo. lij. fallẽ.
xxj. col. iij. Curiales ſemper excipio qꝛ per tella per hoſtes
⁊ per varios caſus ⁊ ꝑ omnia diſcrimina rerum pꝛincipeꝫ ⁊
dñm ſuum ſequi debent ⁊ diligere ac reuereri toto coꝛde.

Curiales.

UVA. BHSC. IyR_277_2

Et ſi iſti priuati cupientes cauſam ſtatus tractare aduerte-
rent ad verba que dicit protuliſſe expertiſſimus vir.d.Ci-
chus Simoneta callaber forte nō eſſent ita ſtollidi. Aicbat
enim vt fert tractātes ſtatus cauſas: tandē vnū de quattuor:
vt plurimum perdere vel honorem: vel animam: vel vitam:
vel facultates. Et raro ꝙ ſucceſſor in dominio diligat illum
qui diligebatur ab anteceſſore ſm Eneam ſiluiū in trac. de
felicitate ⁊ miſeria curialiū cui adde que ponit Amadeus
in dialogo de amicitia. Cauſam huius parcialitatis dicunt
Cōtra ſup-biā ⁊ vindi-ctam. quidam eſſe ſuperbiā propter ambitionem dominandi: ſed
aduertant ꝙ ſuperbia eſt vitium capitaliſſimū: ⁊ hꝫ Deum
reſiſtentem Jacobi.c.iiij. betonta feria.v. poſt diē cinerum
Superbi. videant ergo: an eis ſit ſpes victorie qn̄ habent Deum reſi-
ſtentem. Itē nōne tota fides noſtra eſt tota fundata in hu-
militate ⁊ humilitas eſt optimus modus eundi in celū ⁊ cō-
parandi diuitias: ſi bene cōſideretur. Itē parandi ſibi ami-
citias ⁊ beniuolentiā: q2 ſuperbis met eſt ſuperbia odioſa.
Aliam cauſam dicunt quidā eſſe vindictam que procedit ex
puſillanimitate: vt dixi reſpondendo ad incontinentiā in.v.
incōuenienti: volūt iſti vindicatiui ſeu ſuperbi ſibi vſurpare
illud qđ eſt Dei.ſ. vindicta ⁊ gloria. Itē ſi ipſi puniunt ini-
micos ſuos iam Deo locus non eſt in eis vt eos puniat: q2
dupliciter puniri nō conuenit.c. at ſi clerici.§.j. de iudi. nec
de eodē delicto eſt ſepius querēdū.l.pe.ff. naut. caup. ſtab.
vnde credunt nocere inimico de eo ſe vlciſcendo ⁊ ei ꝓſunt:
q2 Deus qui nō iraſcit ſicut homo forte amplius nō puniet
eos: ⁊ videmus quottidie vindicantes vindicta facta plus
dolere q̄ illi in quos patrata eſt. Item nemo vindicatiuus
fecit vnq̄ magnū palleare: vt inquiebat ille ſapientiſſimus
marchio Montiſſerrati. Et q̄uis aliqui dicāt ꝙ iam ceſſaſ-
ſent niſi principes eas fouerent ſequentes documentū phi-
Nullus dili-git factionē loſophi vis regnare diuide: tn̄ hoc non conſonat: primo pro-
pter dictum Saluatoris omne regnum in ſe diuiſum deſo-
labitur Luce.xj.c. ſi ea.xxv.q.ij. Barb.in.c.ꝙ ad trāſlatio-
nem char. antepe. de offi. deleg. Jaſ.in.l. ſtipulationes: non
diuidunt col.xx. de verb.ob. Item ſm Bal.in.l.j.in prin.C.
de cad.tol. parcialitas in ciuitate eſt tanq̄ vermis in caſeo:
⁊ dicit Barb.in.c.lꝫ col.xv. de proba. ꝙ eſt porta patens ad
introducendum inimicos. Scđo q2 dicerentur tyrāni ſic fa-
ciendo Bar. in trac. de tyrāno col.viij. verſi. ſextum ꝙ tyrā-
nus Somnium viridarij lib.j..c.cxxxiiij.col.pe.verſi. ſextus
actus: frater Hieronymus de ferraria in tract. de regimine
ciuitatis Florentie trac.ij.c.ij. facit Marti. de lau. in tract.
de cōfederatis verſi.xiij. incip. princeps. Tertio aliqn̄ eue-
niet ꝙ aliquis ſubditus tranſfuga principis clementia cōfi-
ſus domū rediret: ſed plus timens factionē aduerſam nō au-
debit: vnde exulans quottidie inimicos ⁊ bellū principi pro-
curabit. Quarto q2 ſi eſſent parciales iuſtitiā per quā regna
conſiſtunt recte miniſtrare nequirent: q2 ipſi vel eoꝝ officia-
les qui ſolent ſeq veſtigia principū Barb. allegando Pla-
tonem in probe. cle.§. qm̄ nulla col.iiij. vt dicam.j. qūo de-
beat iudex iudicare in.x. limitatione amore ſuoꝝ ⁊ odio ad-
uerſantiū ducti impediuntur ex affectione veritatē cogno-
ſcere: q2 facilius credet rationibus ſolū perſuaſiuis facienti-
bus pro amico q̄ concludentibus pro inimico. Credunt.n.
libenter hoīes id ꝙ vellent Ceſar. in cōmētarijs lib.iij. poſt
mediū ⁊ Jaſ.in.l. qui rome col.ix.ff. de verbo.obli.q allegat
Senecā ⁊ iudices audiunt libenter quos diligunt: Barb.in
Jouanina col.cxvj. ſtandū ergo amore vel odio rectum non
pōt ferri iudicium: vt.j. dicam. Item qñq̄ aliquis factioſus
delinquens cū ſuis coniuratis erit adeo potens ꝙ princeps
nō poterit eū punire niſi tranſmittat exercitū propter cuius
impenſam deſiſtunt facere iuſticiā vel tranſeunt ſub diſſimu-
latione: vnde euenit ex quo nō faciant id propter qđ a Deo
miſi ſunt.c. regium.c. rex debet.xxiij.q.v. Deus faciat illos
amittere dominiū.c. ſi de reb⁹.xxiiij.q.j. ⁊ qñq̄ citius mori
c. epiſcopi.xj.q.iij. Roch.in.c.fi. de conſue.col.iij.ij.nō. vbi
dicit ꝙ diabolus habꝫ poteſtatem in peccatore quaſi in ſuo
pecore. Si enim principibus non preſtatur obedientia ſunt
tanq̄ priuati ⁊ vt poteſtas ſinegalie qui ꝑcipiebat: ⁊ poſtea
faciebat ſm Cacialupum in.l. diem functo col.v.ff. de offic.
aſſeſ. Quinto ſi factiones principibus placerēt veriſimiliter
non condidiſſent leges punientes factioſos: q2 lꝫ ſm Bar.
in dicto trac. de guelfis ⁊ giebellinis iſte parcialitates ince-
perint tempore Federici barbarubie: ⁊ ſequitur Panor. in
c. piſanis col.v. de reſti. ſpo. Blondus in anno.1240. ⁊ ſup-
plementum cronicarum de anno.1234. quicquid dicat Lan-
dinus in cōmēto Dantis in cantica.j. inferni cantu.vj.char.
pe. ⁊ Merula in ſua cronica char.lxxj. qui expſſe tenet ꝯtra
Bar. prout Alberi. in dictionario in ver. guelfi: tamē idem
imperator habens eas odio ꝯdidit.§. cōuenticulas de pace
tenenda. Sunt.n. pacis amatores Barb.in.d.c.ꝙ ad trāſla-
tionem col.xxiiij. de offi. lega. Immo iſte factiones eidem
imperatori magna bella pararunt. Itē ⁊ Gelaſio.ij. pōtifici
maxime: vulnera vt Blondus ſub anno.1119. ⁊ Bonifacio
decimo carcerem vt ibi de anno.1300. propter enim has fa-
ctiones euenit forte illud ꝙ dicit Alex.in.l. hereditatuꝫ.ff.
ad.l.fal.col.ij. ꝙ nulla res publica preſumitur durare vltra
xxx. annos. Plus dicendū videtur ꝙ imo ipſiſmet caporali-
bus harum factionum ſit talis parcialitas exoſa prout de ty- Caporales.
rānide in ſeipſo ſcribit phalaris epiſtola.xxiiij. incip. cum ⁊
epiſtola.xlij. ignoſco ⁊ epiſtola ſeq. Nam oīa delicta exinde
naſcentia illis aſcribunt: Bar.in.l. qm̄ multa.C.ad.l.iul. de
vi in.l. illud.§.j.ff.ad.l.aql. Fely.in.c. olim col.iiij. de accuſ.
⁊ cōtinuis anxietatibus ⁊ expenſis fatigantur ⁊ mille viris
infamibus ⁊ ſceleſtiſſimis fauere coguntur: adeo ꝙ nunquā
quieſcunt: tot exilia ſubeūt: tot vulnera: tot mortis pericula:
necubi locus tutus ab inſidijs inimicoꝝ: ⁊ quādo perfeciſſe
arbitrantur tunc incipiunt: pulchre frater Hieronymus de
ferraria in libro de regimine ciuitatis Florentie char.pe. ⁊
eoꝝ precibus iudices qñq̄ ferūt ſententias iniuſtas: ⁊ tunc
bene vellē ſcire ſi aduertunt ad reſtitutionē ad quā tenentur
dānum paſſo. Et ꝙ non ſolum ſit odioſa caporalibus immo
etiā alijs humilioribꝰ inſtigatoribus: pꝫ q2 ipſi ſunt qui vul-
nera ⁊ cedes ſuſcipiunt: ipſi laqueo ſtrangulētur ſecuri per-
cutiuntur vt caporalibus ſint exemplo: ipſi torquentur ⁊ ca-
porales qñq̄ ex cauſa tollerantur: ⁊ gaudent qñq̄ capora-
les de morte talium malefactorē ne ſcelera que eis manda-
uerunt: propalentur ⁊ vt ſe faſtidio ⁊ impenſa liberent: licet
fingant dolere ⁊ amicos rogent pro eoꝝ liberatione. Sciūt
eni ꝙ qui cōmittit peccatū ſeruus eſt peccati. Melius ergo
illis eſſet ſi rempu. gerere nequeunt poſtq̄ etiā turpe eſt lu-
crum ꝙ quis eā gubernādo: facit.c. militare.xxiij.q.j. Ideo
fugiendum Jo.lup. in rubri. de dona. inter vir. ⁊ vxo. char.
xxxiiij.col.iij. Saltem artes ſuas exercere vel agros collere
vel mercari q̄ quottidie arma inutiliter ⁊ contra proprios
qñq̄ affines tractare qm̄ vt plurimum caporales: poſtea in
amicitiam reconciliantur: ⁊ ipſi vtriq̄ remanent exoſi: quia
entia volunt bene diſponi: Philoſophus.v. ethi. Imol. in
c. nouit colū.iij. de iudi. Bal. de pace conſtantie circa fi. Et
ne vlterius circa rem notiſſimam inſiſtam.ſ. in deteſtatione
huius maledictionis. Ponam aliqua remedia que ſi adhi-
berentur ſi non tolli: ſaltem forte ſedari poſſent ee parcia-
litates: q2 hoc opus hic labor eſt: nam videtur quaſi impoſſi-
bile ſm Surgetum in enchiridion militari char.xxxix. ⁊ par-
cialitas eſt paſſio animi ſm Bal.in.l.j.C.ad.l.iul. viſcel. que
ſoli Deo cordium ſcrutatori nota eſt.c. erubeſcāt.xxxij.diſt.
Ideo non facile poteſt adhiberi medella: glo.in.c. vt circa
de elec.lib.vj. in glo.iij.

¶ Primo.n. ꝙ papa qui eſt pacificus: vt in probe. rex paci-
ficus ad quē ſpectat iuriſdictio iſtorum ꝑpter peccatum.c.
nouit de iudicijs. Item propter pacem vt Decius ibi.viij.
nō. bene facit tex.in.c. placuit.xc.diſt. de quo Fely. i rub. de
treug. ⁊ pace in.c. que in eccleſiarū colū.xiiij. de conſti. Jaſ.
in.l. quidam eſtimauerunt col.iij.ff. ſi cer.pe. facit Petrus
ſuberti. i trac. de vinea domini.v. parte.c.v. Faceret legem
per quā declararet ꝑdictas parcialitates eſſe peccatū mor-
tale: ⁊ hoc ad auferendum ambiguitatē ſeu errorem ſimpli-
cium qui putant licere eſſe parcialem qn̄ non habꝫ animum
nocēdi alicui.l.ſi.C. de ind. vid. tol. Plus.n. timetur ꝙ ſpe-
cialiter iniūgitur q̄ ꝙ generaliter imperat.c. ſi aduerſus de
hereti.lib.vj. A quo peccato non poſſent parciales abſolui
niſi cum formali penitentia vnius ieiunij qui ſi forte ob egri-
tudinem vel ſenectutem ieiunare non poſſet ꝙ errogaret
eccleſie tantum quantum ipſe cum familia ſua tota expone-
ret tribus dieb⁹ in victu. Gerentes autem ſe palam perſe-
uerando pro caporalibus harum factionū incurrerent ipſo
iure penam hereſis ⁊ declararentur carere teſtamenti fa-
ctione ⁊ eccleſiaſtica ſepultura: vt in ſimili.i.c. q̄q̄ de vſur.
lib.vj. poſſit contra eos procedi per quoſcūq̄ iudices tam
ordinarios q̄ delegatos ſeu inquiſitores ⁊ tam laicos q̄
eccleſiaſticos.

¶ Secundo ꝙ

UVA. BHSC. IyR_277_2

¶ Secundo ꝙ mandarentur caſſari omnia ſtatuta loquētia
de guelfis ⁊ giebellinis ⁊ deleri de volumine ſtatutoꝛum ab
ſoluere ꝗ quaſcunqꝫ perſonas que iuraſſent ea ſeruare de-
clarareqꝫ irritum ⁊ inane quicquid in poſterum fieret virtu-
te talium ſtatutoꝛum.
¶ Tertio quia nomen giebellini ⁊ guelfi eſt generalius no
men factionis in italia pꝛobibere ſub pena peccati moꝛtalis
ne amplius nominarentur a quo peccato quis abſolui non
poſſet niſi cum penitentia foꝛmali de totiens genibus nudis
flexis deoſculandi terraꝫ quotiens talia nomina pꝛotuliſſet
Et idem in alijs nominibus factioſis generalioꝛibus ſecun
dum diuerſitatem pꝛouinciarum liceret tamen illis de aliq̄
parentella etiam ꝙ baberet nomen factionis ſe de ea nomi
nare dummodo de ea vere eſſent alias non.
¶ Quarto ꝙ exoꝛtarentur pꝛincipes ad expellenduꝫ factio
ſos ⁊ parciales ab eoꝛum curijs ne alios inficiant Barba.in
pꝛob.cle.in.§.ſalutem colū.ij.nu.viij.⁊ aduertere quando
concedunt inſignia ſeu arma ea taliter variare coloꝛibus ꝙ
niſi cum difficultate poſſint cognoſci an ſint de vna factione
vel alia vel vnicuiqꝫ concedere duo arma vnam contrariam
alteri pꝛout in tapetis antiquis viſuꝫ eſt in quibus ab vno la
tere erat arma vnius familie depicta mō giebellino ab alio
latere modo guelfo ꝙ erit facile ſolum in mutatione coloꝝ.
⁊ quia iſti parciales etiam inueniāt eā in imaginibus ſancto
rum pꝛohibere ſub pena excōmunicationis ne quis in poſte
rum audeat baptizare arma vel inſignia pꝛo guelfis vel gie
bellinis ſeu pꝛo aliqua factione ſeu parcialitate ⁊ ſi plene cir
ca hoc pꝛouideri non poſſet non eſſet multum curandum qꝛ
plures vtūtur armis de vna factione ⁊ ipſi ſequuntur factio
nem aduerſam imo in vna ciuitate ſequentur vnam factionē
⁊ in alia ſequuntur contrariam imo quis ſequutus fuerit de
cēnio vnam factionem poſtea abiurabit illaꝫ etiā per inſtr̄m
⁊ aſſumet aliam vt dicit Fely.in pꝛob.gregoꝛiano col.an̄pe.
Bal.in tractatu ſtatutoꝛum in verbo giebellinus.
¶ Quinto ꝙ daretur magna indulgentia ſemel in anno ab
ſtinentibus a veſtibus deuiſatis ſeu virgatis in ipſis ⁊ perſo
nis ſeruitoꝛum ⁊ ſartoꝛibus abſtinentibus a confectione ta-
lium veſtium. Quibus ſi pur vti vellent tenerentur ſi plures
ſeruitoꝛes habent induere vnum de vna parte alium de ecō
uerſa. Et ſi vnum dumtaxat haberet ꝙ vteretur veſte cōtra
ria calligis vel econtra vel ſi vna vice veſtiat eum diuiſatuꝫ
ab vno latere alia ſequēti vice qua ei vel alteri veſtes faciet
veſtiat econtra vel vtatur diuiſis ⁊ virgatis ita minutis ab
vtroqꝫ latere ꝙ inducant veriſimileꝫ difficultatem cuius fa
ctionis ſeu parcialitatis ſint pꝛout videmus in veſtibus mo
dernis eluetioꝛum vel ꝙ pꝛincipes omnes ſtatuerent ꝙ om
nes ſui ſubditi vtentes veſtibus diuerſoꝛum colloꝛum ſeu di
uiſatis vel virgatis eis vtantur omnibus virgatis vno mo-
do ſeu latere ab vno ita ꝙ non poſſent iudicari niſi omnes
de vna parte.
¶ Sexto quia facta lege reperta fraus.§.quoniam nulla in
pꝛoh°.clemen.eſſet vtile vt officio diuino qō fit die veneris
ſancti vltra oꝛationem que ibi dicitur pꝛo pace habenda ad
deretur oꝛatio ſpecialis ad rogañ.pꝛo ſedatione harum par
cialitatum. Et qꝫ qualꝫ dominica palmarum omnes pꝛedi-
catoꝛes tenerentur pꝛedicare vnum ſermonem in deteſtatio
nem huius parcialitatis ⁊ potius illa die q̄ꝫ altera quia con
uenit paci pꝛopter palmas. Item quia ſolet pꝛedicari poſt
pꝛandium ⁊ multitudo populo maioꝛ intereſt. Item quia ēt
iniqui tunc incipiunt de anima cogitare igit̄. Ex hijs ⁊ alijs
inueſtigandis poſſet foꝛtaſis ſi non tolli ſaltem paulatim ſe-
dari hec parcialitas pꝛout ⁊ habuit pꝛincipium ſecūdū bart.
in.d.tractatu:nam quicquid ligatur ſolubile eſt.§.diſponat
circa fi.in auctē.de nup.⁊ quicquid naſcitur moꝛtale eſt bal.
i.l.j.C.de hijs qui ante apertas fabulas.
¶ Et ſic habes ex pꝛedictis enucleatam hanc queſtionem.
Nunquid ſit vtile nubere. In qua mihi ſi non vis credere tā-
quam diſputanti de materia quaꝫ nō ſum expertus Spec.in
titulo de diſput.§.poꝛro ad fi.cape libꝛum foꝛtune laurentij — Lib. foꝛtūe.
ſpiriti ⁊ vade cum taxillis ad regem Carolum vbi inuenies
An ſit tibi vtile vxoꝛem ducere cui tantum crede quantum
docet enchiridon militaris diſcipline car.xxvj.⁊ quinqꝫ ſe-
quentibus Franciſcus pauinus in tractatu de viſitatione.ij.
queſtione ſecunde partis ſomnum viridarij libꝛo ſecundo.c.
cccxxxiij.⁊ pluribus capitulis pꝛecedentibus ⁊ ſequentibus
Fely.in.c.capitulum colum.penulti.⁊ fi.de reſcrip. vnde vt
melius poſſit colligi que opinio ex pꝛecedentibus tenenda
ſit. videamus quam opinionem debeat iudex ſequi in iudi- — Qui tractēt
cando hanc queſtionem late poſuit do. Matheus de mathe — hanc q̄ōneꝫ
ſilanis in ſuo tractatu de electi.verioꝛis opinionis cuius do
ctrinam videtur ſequi Angelica ⁊ Pet. de rauenna in ſuo
alphabeto in ver.opinio late tradunt Stephanus de federi
cis in tractatu de interpꝛetatione.ll.vlt.char.vbi ponit.vij.
regulas ⁊ paris de ſindicatu in ver°.iudicare tradunt etiam
Panoꝛ.⁊ canoniſte in.c.j.vlt.char.de conſtitu.vbi Barba.
Fely.⁊ decius ponentes regulam ⁊ fallētias. Quibus addā
plura hincinde collecta.
Sit ergo regula ꝙ in iudicando iudex debet ſequi cōeꝫ
opinio.doc.c.nouimus de verboꝛuꝫ ſignificat.ibi ⁊
quoꝛundā ſit opinio a pluribus appꝛobata.l.pꝛima.ff.de of.
queſt.ibi ⁊ ſane crebꝛioꝛ apud veteres opinio eſt bonus tex.
inſt.de her.inſt.in pꝛincipio ibi plurium ſentētias ⁊c. Bar.
in.l.ij.C.de pen.iud.qui.mal.iud. Barba.late in clemen.ne
romani de electi. Jaſo.in auctentica nouiſſima.vj.colum.C.
de inoffi.teſt.in.l.ij.colum.iij.⁊.iiij.ff.de iureiu.vbi dicit ꝙ
debemus ſequi cōmunes opi.⁊ non adherere ſingularibus
opi.⁊ in tractatu de iu.emphi.colum.xx.vbi bona apoſtilla
Fabia.in tractatu de emp.⁊ vendi.car.xv. colum.iiij. frater
Bernardinus de buſti in defenſoꝛio montis car.xliij. colū.
j.⁊ dicit Bal.li.ij.vltime impꝛeſſionis conſi.cxij.ꝙ raro be-
ne loquitur qui contra omnes loquitur.plura allegat curtiꝰ
conſi.xlix.quod incipit memoꝛie colum.xxx. vbi dicit ꝙ re-
linquens cōmunem opi.bene fundatam pꝛeſumitur per im-
periciam iudicare ſequitur. Ferraꝫ alia adducens cautel.
xxxj.incip.manifeſtum latius idem Curtius conſil.lvj.quod
incipit ſuper eo colum.iiij.decius conſi.cxxxj.ad fi. Et in pꝛe
dictis locis iſti moderníoꝛes infinitas pꝛiſcoꝛum auctoꝛita-
tes allegant.
¶ Et dicitur cōmunis opi.illa que plurium Illu.doc.teſti-
monio cōpꝛobata eſt ſm̄ Jaſ.in.l.ij.col.j.C.de inſti.⁊ ſubſti.
ferraꝫ.d.cautel.xxxj. Et faciunt iura ſuperius allegata nec
in hoc placet mihi illa differentia quam aliqui faciunt inter
doc.antiquos ⁊ Modernos pꝛout paris de puteo in tracta-
tu de ſindicatu in ver.iudicare.c.an ſi iudex qui dedit colū.
ij.pꝛaticus Papi.in foꝛ.capituloꝛum ad eternam rei memo
riam i fi.vbi dicit ꝙ Moder.ita ſunt pompoſi.vt nihil repu
tent ſcire niſi legem faciant per ſe ⁊ ꝫ ponentes nouas opin.
inuehit Jo.fabꝛi.in.§.j.inſt.de acti.bonus tex.in.c.relatuꝫ
xxxvij.diſt. Et pꝛo ſenibus. Jaſ.in.l.cum quid.ij.lect.colum.
fi.ff.ſi cer.pet.⁊ cepol.in tractatu de imper.mil.delig.car.j.
⁊.ij.vbi enumerat.50.pꝛiuilegia ſenectutis ⁊ decius cō.lij.
j.col.dicit pꝛeferri maioꝛes ſcrutiniuꝫ car.x.⁊ pluribus ſeq.
⁊ dicit Angel.in.l.j.§.puericiam.ff.de poſtul.ꝙ aduocatus
iuuenis eſt confuſoꝛ litiū late Bolog.in rep.auct.habita.C.
ne fil.pꝛo pa.colum.xxvj.⁊ catellanus.ij.parte memoꝛal.in — Cōtra iuue
ver.nuptiarum cā ad fi.refert Bar.dicere ꝙ antiqui docto. — nes.
magna veneratione fuerunt pꝛeſtantioꝛes modernis ponde
re numero ⁊ menſura ⁊ in modico tempoꝛe non poteſt quis
multa adiſcere glo.in ver.inſtructis in.c.tum ex lr̄is de in in
tegrum reſt. Et experientia eſt rerum magiſtra vt dixi in.v.
rōne partis affirmatiue ideo in electōibus iuuenes incipiūt
loqui.⁊ reſeruant diffinitionem antiquioꝛibus Gaſpar poꝛ-
tugalēſis in.l.imperium col.iij.verſ.vj.limita.ff.de iur.om.
iud.⁊ iuuenes ſepe errant in pꝛatica vt Jaſ.in.l.poſt dotem
col.antepe.ff.ſo.ma.eſt numero.ccij. Alex.in.l.ꝙ meo colū.
vj.ff.de acqui.poſ.pꝛout refert Balbus in tractatu de p̄ſcri.
in rep.l.celſus col.xxix.circa fi.qꝛ ⁊ ſenes ⁊ iuuenes ſunt lau
dandi lucas de penna.l.j.C.de conſuli.lib.xij. Et iſta diffe-
rentia poſſet pꝛocedere quando ātiquioꝛes vidiſſent omnia
fundamenta que faciunt poſterioꝛes attento ꝙ dicta ātiquo — Qn̄ ſenex vi
rum diutius fuerunt ruminata ⁊ ſteterunt ad ſupplicium tā- — det fūdamē
quam aurum in foꝛnace.⁊ etiam quia ſenioꝛ hos grauius fi- — ta iuuenis.
git pedem:vt inquit diuus Hiero.quem refert Jaſo.in.l.ſi
ſeruum.§.ſequitur vl.no.ff.de verbo.obliga. Et pꝛopterea
ad ſenioꝛes recurrunt iunioꝛes aduocati ignari tāqꝫ ad exp
tos negocioꝛum gl.in.l.j.in.§.aduocatos in ver.aduocatos
ff.de var.⁊ extraoꝛ.cog. Sed quando docto. Moder.ill̄.te-
nerent contra antiquos moti ex aliqua lege vel ratione ad
quā veriſimiliter nō aduerterunt antiqui tunc putarem non
pꝛocedere hanc differentiam:nam ex quo iunioꝛes viderūt
ſcripta antiquoꝛum ſunt perſpicatioꝛes gloſ.in.l.gallus in
pꝛincipio in ver.filius.ff.de lib.⁊ poſth. Barba.li.j.ꝯſil.vj.
col.pen.⁊

UVA. BHSC. IyR_277_2

col.pen.⁊ conſi.xxvij.ſcripſit doctiſſimus col.xxv.ſcrutiniuȝ
car.lxxviij.buſtus in defenſorio montis car.xxij.col.j.Feli.
in.c.propoſuiſti col.fi.de probati.Et quandoqȝ corrigunt ſe
nes Barb.in rep.Rub.C.qui.admit.col.viij.⁊ ſeq.Jaſo.in
l.ſi ſeruũ.§.ſequitur vl.no.ff.de verbo.ob.Bolog.in diſp.
de precedentia doc.⁊ mil.col.ix.in fi.vbi dicit ꝙ iuuenes re
periuntur ſepe excellentiores antiquioribus pich.in rep.§.
ticia col.lxiiij.vbi inter cetera allegat ouidium dicere a ca-
ne non magno ſepe tenetur aper.Et iuniores ingenioſiores
omnino fatetur Bulgar.in probe.ſue diſputationis incipi.
ſempronius late roſarium buſti.ij.parte ſermo.xxix.littera
b.que incipit ſecundum.Et ſapientia non numeratur annis
quia plures ſunt iuuenes qui habent ſapientiam ſenum.vt
Balbus in epiſtola ad ducem ſab.in prin.ſui tractatus de ꝑ
ſcrip.facit dodus in ſua apologia contra fratrem Samuellẽ
car.xlj.dum dicit ꝙ olim materie non erant ita dilucidate ſi
cut nunc ⁊ dicit Specu.in titu.de aduocato.§.vtriuſqȝ col.
ij.ꝙ antiqui ſunt aliquando deſides ⁊ pigri.Et iuuenes glo
ria cupidi vtũtur nimia diligentia: facit tex.in.l.precipiunt
ediles.ff.de edil.edic.⁊ etiam quandoqȝ confidentes in ſciẽ-
tia ⁊ experientia ſua non curant querere allegationes ꝓ eo-
rum dictis vt de lectura Bal.ſuper decretalibus dicit alex.
in.l.ꝙ meo col.iij.ff.de acqui.poſ.⁊ dicit Beſuzius in.l.ca-
pitis rei.ff.de fideiuſ.ꝙ ille text.in queſtione de facto fuit al
legatus per quendaȝ ſcholarem iuuenem.Et antiqui aduo
cati illum ignorabant propterea ſubijcit ꝙ licet dicat Me-
deg.zouen.noua ſepultura.Preuedo nouello beſtia cornu
da tñ dicit poſt.Aduocato zouen.queſtion.venzuda.Et pa
Medic⁹ iuuenis pinianus cuius ingenium tantum extollitur ab imperatore
vt in.l.cum acutiſſimi.C.de fideicom.⁊ alibi ſepe vt Jaſo.in
l.poſt dotem in primis verbis.ff.ſolu.ma.tamẽ mortuus eſt
Papinianus. iuuenis.ſ.etatis annorum.xxxvij.vt refert Sonȝ.inrepe.l.
cum auus col.j.ff.de condi.⁊ demon.⁊ nerua filius in.xvij.
anno publice de iure reſpondit.l.j.§.pueritiaȝ.ff.de poſtul.
Nerua doc.in.l.quidam conſulebant.ff.de re iud.bona apoſtilla ad
Benedictum de plumbino in.l.apud filiuȝ.ff.de man.vind.
Ceruotus. ⁊ Ceruotus filius accurſij ante.xxv.annum fuit doctoratus
vt Bolog.in rep.auc.habita.C.ne fil.pro pa.colũ.xxiiij.vbi
Minor põt doctorari. late.An minor.xxv.annis poſſit doctorari Jaſ.in Rubri.C.
de procur.Fely.in.c.cum vigeſimum col.fi.de of.deleg.vbi
de pluribus etatibus.Et idem videmus quottidie in pluri
Specul. bus alijs ⁊ Specul.nondum excedenti.xxxiiij.annos fuit cõ
miſſa vna cauſa cepta.ante eius natiuitatem in qua nõdum
erat lis conteſtata.Jaſo.in.l.properañ.C.de iudi.ij.colum.
Paul.de caſt.in.l.ante ſententie.C.quor.app.non recip.⁊
Bar. Barto.in.xxv.anno.compoſuit illaȝ.ſubtiliſſimam rep.l.ſi
is qui pro emptore.ff.de vſucapi.Jaſ.in.l.quidam cum filiũ
col.xij.ff.de verbo.ob.⁊ rep.l.ſi conſtante.ff.ſol.ma.Joã.lu
pus in.c.per vias de don.inter vi.⁊ vxo.car.liiij.eſt ante cõ
cluſionem.Alia plura exempla dici poſſent vt refert Caȝia
lupus in.l.ſi qua illuſtris.C.ad orfic.col.xvij.dum loquitur
de tractatu legitimationũ do.Anto.de roxel.Andreas al
ciatus in paradoxis iuris ciuilis in probe.li.vj.ideo licet ſe-
niores ſint magis experti.⁊ experientia ſit rerum magiſtra
vt dixi in.v.fundamento pro parte affirmatiua in eis tamen
non vigent vires ingenij prout in iuuenibus ſecundum Ca-
tonem ⁊ acumen ingenij multum operatur vt in apoſtilla ad
Bar.in.l.magiſtros.C.de profeſſ.⁊ med.li.x.⁊ in eis primo
ſeneſcit memoria que iuriſconſulto eſt apprime neceſſaria
adeo tamen eſt delicata vt eam primo ſenectus incurrat vt
Albericus in dictionario in ver.memoria vbi tradit artem
ad eam conſeruandam ⁊ augendam hoc idem vult ſeneca in
prohemio declamationum refert praticus Papi.in prohe
mio pratice ſue facit glo.in.l.iij.§.due cauſe.ff.ad carb.no.
iiij.q.iij.c.ſi teſtes facit text.xij.q.ij.c.longiquitatem refert
Barba.lib.tertio conſilio.lxxiij.incipien.a ioue principiuȝ
colum.iij.⁊ li.iiij.conſil.xl.clemẽtiſſimum col.iij.⁊.lxxxviij.
ſapienter colum.iij.
Etiã ſi non eſſet lex. ¶ Amplia.etiam ſi non haberemus legem de eo quod de
terminat cõmunis opi.corſ.ſing.ccvj.incipien.vbi doctores
nam licet ſoleamus dicere ꝙ erubeſcimus cum ſine lege lo-
quimur.§.conſideremus in auctẽtico de trient.⁊ ſemiſ.bal.
in Rubrica.C.ſi quis al.teſt.prob.in conſilio ſciſmatis col.
prima Jaſ.per illum tex.in.l.illaȝ:colum.ſecunda:C.de col
lati.in.l.preſes colum.prima.C.de tranſ.Et licet ſit vtile in
quirere de ratione legis quia eſt anima legis.l.cũ pater.§.
dulciſſimis de lega.ſecundo cuȝ ſi.vt dixi in meis clauſulis
generalibus in ver.Et heredes vbi etiam late de ratiõe na
turali quia multum confert ratio legis ad eius intellectum
⁊ inductionem in qua conſiſtit tota virtus ſecũdũ Ro.ſing. Virtus in
651.incipien.tu ſcis bene quia ſcire eſt reȝ per cauſas cogno ductione.
ſcere.l.ſcire leges.ff.de.ll.Jaſ.qui allegat ariſtotelem in.l.
⁊ ſi pepercerit.§.j.colum.j.in.l.in ſuis colum.v.ff.de libe.⁊
poſthu.Jo.Rugerij in Rub.de cauſa poſſe.⁊ proprie.car.
ij.tamen non eſt de neceſſitate quando habemus legem ta
lem rationem inquirere.l.non omnium.ff.de.ll.Lanzel.i.l.
gallus.§.ſi eius.iiij.no.vbi Jaſo.in.ij.lectu.colum.iiij.ff.de
libe.⁊ poſthu.gãmarus in tractatu de extenſione columna
iiij.⁊ ſequen.Et econtra etiam dicimus ꝙ vbi habemus ra
tionem naturalem querere legem eſt infirmitas intellectus
l.ſcire oportet.§.ſufficit.ff.de excu.tut.Jaſ.in.d.l.illam di
xi in.d.ver.⁊ heredes.Et ſi legem vel rationem non habea
mus ſufficit allegare ſcripturam auctenticam vt Jaſ.in.d.
l.illam ⁊ in.l.diuortio colum.v.ff.ſolu.matrimo.Sonȝ.con
ſilio nondum impreſſo.incipien.ſer.Jacobus colum.xviij.
Et que ſint ſcripture auctentice tradit Jaſ.in.l.prima colũ
na.vj.ff.ſi cer.peta.Fely.in.c.ex parte el.j.colum.pen.⁊ fin.
de reſcrip.Moder.in epiſtola impreſſa ante Lombardaȝ ni
hilominus ſi legem nec rationem nec auctenticam ſcriptu-
ram habeamus ſufficit nobis ꝙ docto.cõmuniter aliquid te
neant ⁊ ſatis dicimur tunc habere auctenticam ſcripturam
ſufficit.n.nobis docto.auctoritas.l.ſi idem cum eodem vbi Auctoritas
Ange.ff.de iur.om.iud.Archidia.in.c.nolite.xj.q.j.Fabia. doctoriſ ſuf
in tractatu de emp.⁊ vendi.char.xv.colum.iiij.buſtus in de ficit ꝑ lege.
fenſorio montis char.xlij.colum.iij.dodus contra ſtrighas
char.xxvj.Barba.in rep.l.cum acutiſſimi colum.cj.C.de fi-
deicom.in.c.primo in principio de offi.delega.⁊ lib.ſecũdo
conſi.xxxvj.ſapienter colum.penul.Jaſo.in.d.l.illam Fely.
in.d.c.j.de conſti.col.pen.ver.nono fallit.
¶ Amplia.ij.predictam regulam ꝙ tenenda ſit cõmunis
opi.procedere etiaȝ ſi contra cõmunem opi.teneret Papa Papa.
magiſtraliter loquendo Hoſtien.in.c.paſtoralis de decimis
quem refert Fely.⁊ alij in.d.c.j.de conſti.paris de puteo in
d.tractatu de ſindicatu in ver.iudicare ⁊ cõmuniter alij qui
tradunt hanc materiam.
¶ Etiam ſi eſſet opi.gloſ.nam licet ſoleamus dicere ꝙ eſt Glo.
pudor allegare glo.quando habemus legem gl.in.l.ſed lȝ
ff.de offi.preſi.Bolog.in rep.auctẽ.habita.C.ne fil.pro pa.
colum.xlij.Et in paucis locis habeamus opinio.accurſij vt
dicit Paris de puteo vbi.ſ.⁊ Bolog.colum.xliij.magna
tamen eſt eius auctoritas vt late corſ.in fi.ſui reptorij claud.
in rep.l.vt vim.ff.de iuſt.⁊ iu.colum.antepe.Jaſ.in.l.illam
C.de collati.col.iij.Angel.in ſuo teſtamẽto colum.iij.De-
cius conſi.cxlvj.colum.iiij.Calcaneus cõſi.vj.colum.tertia
vbi dicit ꝙ gloſator ẽ collector veritatis ferraȝ.cautel.xvij.
colum.ij.ſcrutinium char.lj.Roch.in.c.at ſi clerici colum.
xxiiij.de iudi.Et hoc multomagis procedit quando gloſ.
hoc tenet in pluribus locis quoniam opi.plurium gloſaruȝ
vincit vnam ſecundum Bald.in.l.precibus.C.de impub.⁊
al.ſubſt.curtius cõſi.xlix.incipien.memorie recolende col.
lv.ver.animaduerte imprimis ⁊ conſilio.lxviij.incipien.d.
Joã.colum.iiij.ver.hijs ſit ſtandum ſcrutinium char.xcij.⁊
lxviij.Barba.conſilio.lxiiij.incipien.ſcribitur libro colum.
xj.li.j.vbi allegat tex.in.c.⁊ ſi Chriſtus de iureiurando.In
tantum ꝙ Fely.⁊ decius in dcõ.c.primo de conſtitut.poſt
Butrigariũ dicunt ꝙ opi.glo.preferetur communi opi.ni-
hilominus hoc non puto verum.Et ita etiam vult Bolog.
in.d.auctenti.habita colum.xlj.⁊ effectualitet ⁊ realiter lo-
quendo conſideratis conſiderandis non eſt preſumendum
ꝙ docto.communiter moueantur tenere contra glo.cuius
nouerunt quãta ſit auctoritas niſi habeant legem vel ratio-
nem per quam opinio.glo.conuincatur quo caſu nulla opi.
quãtumlibet communis eſt tenenda quando conuincitur vt
infra dicam.Ergo effectualiter dicere poſſumus ꝙ opi.cõ-
munis ſit preferenda opinio.glo.predicta tamen non intel-
ligas de gloſ.aureliãneuſis que communiter contra dicit
textui ſecundum eneam ſiluium epiſtola.cxciij.ici.Joãnes
¶ Etiam ſi eſſet Azo.qui fuit mens legum ſecundum Cy.
in.l.certi iuris.C.loca.⁊ vas electionis ſecundum Bald.in
l.contractus.C.de fi.inſtr.Barba.in Rubrica de proba.in
fi.colum.iiij.Caȝialup.in rep.l.ſi qua illuſtris.C.ad orfic.in
fi.col.xviij.Cur.in tractatu de moneta.iij.q.⁊ conſi.xliiij.ici.
ſerioſa.iij.

UVA. BHSC. IyR_277_2

ſerioſa.iij.col. Bolog. ĩ rep.auc.habita.C.ne fil. pro pa.col xliij.Stephanus de fedricis.in tractatu de ĩterpretatiõe.ll. car.vl.Et vas legũ.ſm Iaſ.in.l.ſi mihi ⁊ titio.ff.de ver.obl. Et inter omnes gloſatores obtinuit principatũ ſeu paritatẽ ſm Corneũ:q plura adducit.iij.vol.ꝯſi.ccxl.in pñti lr̃a. C. Ioãnes de garonis in rubri.C.de ſec.nup.car.iij.Non tamẽ propterea eſt tante auctoritatis ſicut glo.Barba.in rubrica de ſucceſ.ab inteſt.ad fi.

¶ Etiam ſi eſſet Archidia.ſuper ſexto cuius leciura ⁊ oppi. alijs preualet:vt Ferraz.cautel.xix.incip.ſententia.

¶ Etiã ſi eſſet Innoc.cuius auctoritatem extollunt moder. appoſtillãtes eius lecturã in princ. Iaſ.in.l.j.col.vj.ff.ſi cer. pet.Fel.in.c.ex parte.el.j.col.xix.de reſcrip.

¶ Etiam ſi eẽt Ioã.andr.qui lꝫ fuerit filius vnius magiſtri grãmatice.Panor.in.c.inter ceteros.j.no.de reſcrip.Bertachi.in tractatu de eṗo car.ix.col.iij.fuit tamẽ magne auctoritatis:⁊ eius nouellaꝫ ſumme extollit Bal. in preludijs feudoꝝ car.iij.ver°.aliqua ſꝫ pauca.⁊ in.c.cũ olim de re iud. dicit ꝙ nõ vult recedere a Io.andr.tãꝗꝫ a fundamẽto iuris. Et dicit Ang.in.l.ſi certis annis.C.de pac.iij.col.ꝙ eius reuerentie eſt deffereñ.q: fuit fons iuris ⁊ ꝯſi.cclxxxj.incip.exorta fuit inimicitia.iij.col.ꝙ fuit iuris vtriuſqꝫ lucerna. ⁊ Zabarel.in ꝓhe.cle.ꝙ a.c.ãnis.j.nemo melius cõmentauit ius canonicum.⁊ Io.Calder.in.c.veſtra.de coab.cler.⁊ mul.ꝙ Io.andr.fuit fons.⁊ tuba iuris canonici ⁊ optimus legiſta: ⁊ paꝝ indigebat reuolutione cartaꝝ mãdagotus.car.iij.col. j.⁊ de more ſuo loquebatur timidiſſime: ⁊ raro firmabat pedem ꝙ nõ caret prudẽtia ⁊ alioꝝ recitatione ĩ ſuis lecturis cõiter cõtent⁹ fuit Fel.in.c.cũ dilecta col.xv.de reſcrip.idẽ dicens de Io.de anna.lꝫ Iaſ.dãnet talẽ ſtillũ in.l.nõ dubiũ in fi.vj.col.C.de.legi. Sed adhuc eſt peius qñ infideliter recitant Apologia dodi car.xxxix.Et de eius auctoritate plura ponũtur in ꝓhe.Repert.Bar.Curtius ſenior.ꝯſil.j.col. iiij.⁊ iunior.ꝯſi.xv.col.pen. Bolog.in rep.auct.habita. C. ne fil.pro pa.col.xliij.vbi ẽt de auctoritate Hoſt. ⁊ Innocẽ.

¶ Etiam ſi eẽt opi.Fely.cui⁹ magna ẽ auctoritas ĩter mod. ⁊ hũit bibliothecã curioſiſſimã oĩum moder.ẽt apoſtillatoꝝ vt ipſe dicit in.c.ĩnouamus col.ij.de treug.⁊ pace ⁊ ei⁹ mos eſt trãſire cũ cõi vt ꝑ eũ in.c.in nr̃a col.ij.de reſcrip. in.c.prudẽtiã.§.ſexta col.fi.de of.deleg.⁊ ei⁹ ſtill⁹ erat nõ alterare deciſiones ab alijs nõ ĩmutatas vt ipſe dicit ĩ.c.ſedes .iiij. col. de reſcrip.⁊ ſuũ nõ erat tãgere materias aliquo vtili obmiſſo vt dicit ĩ.c.tertio loco col.fi.de ꝓba.Et fuit vocat⁹ ad curiã romanã ꝑ auditore vt dicit ĩ.c.rodulfus col.x.de reſcrip. vbi col.p̃cedẽ.põit vñ ipſe ⁊ ꝓgenitores ſui ortum duxerint. Et fuit p̃cipu⁹ bonaꝝ rerũ accumulator Roch.ĩ.c.fi. col.j.d ꝯſuet.Lãzel.ĩ.l.j.col.pen.ff.de iuriſ.o.iu.q ĩ.l.ij.C. de ĩ ius voc.gloriat̃ ꝙ eſſet cõpater ſu⁹ ⁊ ĩ.l.traditiõib⁹ colũ.ij.C.de pactis dicit ꝙ diligẽs calamus Fely.tm̃ neſciuir facere quin vnã ſallẽtiã de qua ibi obmiſſerit.Et fuit doctor ſuꝑ oẽs cõſumatiſſim⁹ ⁊ copioſus vt dicit Claudi⁹ ĩ rep.l.vt vim col.j.ff. de iuſt.⁊ iu.⁊ ĩ ſpec.feu.col.ix.dicit ꝙ eſt clariſſimus ⁊ copioſus ⁊ dicit picus ĩ rep.§.ticia circa fi.q.xxviij.ꝙ Fely. eſt etate nr̃a copioſoꝝ princeps ⁊ doctor p̃ſtãtiſſim⁹ auditor rote ⁊ frater Iacobus de marchepalu.in ſuo tractatu de aiab⁹ ĩcolentibus purgatoriũ car.xvij.appellat eũ celebrẽ doctorẽ ⁊ magiſter Frater.Someti⁹ vir vbiqꝫ notus vt Philelph⁹ de cade.ix.ſatira.iij.ĩcipi.dicat col.j.ĩ ſua epl̃a circa princip. illius tractat⁹ appellat Fely.iuris vtriuſqꝫ pitiſſimũ dñm d rota ⁊ magne auctoritatis apud iuriſtas.Et cõciuis nr̃.do. Georg.nata ĩ cle.ſepe ĩ princip.col.lxiij.illũ cõmẽdat dicẽs viꝝ p̃clarũ lꝫ eſſet cõcurrẽs ſuus.et Philipp⁹ deci⁹ ꝯſ.cxiiij. col.iiij.dicit ꝙ Fely.fuit collega ſu⁹ honorãd⁹.⁊ ꝯſi.clj.col. pen.dicit ꝙ Fely.eſt fidelis recitator ⁊ dicit Hipol.no.xcij. ꝙ Fely.eſt iuris vtriuſqꝫ monarcha ⁊ no.cxxvij.ꝙ eſt iuris ãpliſſimũ pelagus ⁊ no.cxcvj.ꝙ ẽ iuris lumẽ ⁊ doctoꝝ oĩum decus eternũ ⁊ no.clxxxix.dicit ꝙ eſt verus iuris illumiator quẽ hactenus ſibi ĩcognitũ venerat̃ ⁊ incredibili amore p̃ſequit̃ ꝑꝑ eius eminẽtiſſimũ ſciam ⁊ doctrine ĩtegritatẽ ⁊ ĩ.l.j. §.p̃terea col.xiiij.ff.de queſtio.dicit ꝙ Fely.vnicus eſt in toto terraꝝ orbe ⁊ Franciſcus balbus ĩ proh.ſui tractatus dp̃ſcript.col.j.dicit ꝙ fuit doctor copioſiſſimus ꝗꝫti ergo faciẽda eſt auctoritas tanti viri q lꝫ quaſi heri deceſſerit eodẽ vꝫ ferme tp̃e vt dr̃ quo deceſſit Alex.Papa.vj. ⁊ a cõtẽporaneis ⁊ poſterioribus tot laudibus extollitur.

¶ Et nũc veniẽdo ad legiſtas, Etiã ſi eẽt opi.Bar. d cuius ſuprema auctoritate late ſcripſit claud.ĩ rep.l.vt vi vl.col.ff. de iuſt.⁊ iu.latius Iaſ.ĩ.l.qdã cũ filiũ.ff.de v̄.obl.vltra quos adde eũdẽ Iaſ.ĩ.l.ſi ex legati cã col.fi.ff.de ver.ob.q dicit ꝙ ꝑꝑea eius veſtigia ſꝑ adorat.Idẽ dicũt decius cõſi.lxix.col. pen:curti⁹ iunior conſi.v.colũ.xiij.⁊ ꝯſi.xij.col.iiij.vbi dicit ꝙ eſt ſpeculũ ⁊ lucerna iuris ciuilis ⁊ ꝙ oẽs ſolemus eũ venerari ⁊ vt optimũ ducẽ ſeq idẽ Bolog.ĩ rep.auc.hita.C.ne fil. ꝓ pa.colũ.xliij.⁊ dicit ferraz.poſt Rom.cautel.ix.ricardus col.ij.ꝙ Bar.eſt virtus iuris nr̃i ⁊ ĩ eo ſꝑ ſolet eſſe ſba veritatis ſequẽda ĩ iudicãdo ⁊ ꝯſulẽdo de quo aliqd ꝑ catella.in ij.ꝑte memoral.ĩ ver.iuriſꝑitus ⁊ dicit Ange.ĩ.§.fi. inſt.de pup.ſubſti.col.iiij.ꝙ Bar.dꝫ plus crediti tãꝗꝫ magr̃o oĩuꝫ in iure ciuili ⁊ Bar.gñalr̃ meli⁹ ſeqtur veꝝ ꝗꝫ Bal.lꝫ Bal.ſubtilius ĩduceret.ll.ſm Pau.de ca.ĩ.l. aduerſus ĩ fi.C.ſi ad rẽ iud.⁊ dicit corneus li.j.ꝯſilio.cccxxxij.lꝫ col.ij.ꝙ auctoritas bar.nõ eſt poſt ponẽda auctoritati dñoꝝ d rota ſaltẽ ĩ terris ĩperij ⁊ cazialupus ĩ.l.oẽs populi ĩ princ.vj.q.prin.de iuſt.⁊ iu.dicit ꝙ Bar.hũit excellẽs ĩgeniũ cui nullũ numen abfuit q: fuit ĩ eo admirabilis prudẽtia vltra aliã legũ peritiã ⁊ dicit Bolog.ĩ.d.rep.auc.hita col.xxxv.ꝙ ipſe non audet rep̃hẽdere tm̃ doc.put eſt Bar.⁊ poti⁹ vult dicere ꝙ ipſe nõ intelligit vel ꝙ liber eſt corruptus ⁊ pich.ĩ.l. in quartam col. xciij.ꝙ maiores nr̃i adeo ſꝑ timerũt fũdamẽta Bar.ꝙ ſemꝑ trepidãti aĩo complexi fuerũt ĩ illo articulo ſñiam Bal. lꝫ Bald.appellaret eũ ſaturninũ ſm Iaſ.ĩ.l. filiuſfa.ij. col.ff.ſi cer.pe.⁊ aliqñ tm̃ ĩ ſpeculatiõe eſt trãſgreſſus ꝙ nõ ꝯſiderauit qd diceret Iaſ.ĩ.l.petẽs ad fi.C.de pac.poſt Pau. d ca. ⁊ bart.loqt̃ teutonice ſm Alex.ĩ.l.milles.§.decẽ.ff. d re iu. ⁊ ſui cõtẽporanei fuerũt Iac.butri.⁊ rayner.d forl.vt ꝑ bar.ĩ l.gallus.§.qd ſi is ĩ fi.cõmẽ.ff.de li.⁊ poſt.vbi ĩ.§.ĩſtitucẽs idẽ dicit de Andrea de piſis ⁊ ĩ.l.ea lege.C.ꝯd.ob cãꝫ.idẽ dicit de Fran.accurſio dicã aliqua ẽt de Bar.j.tãgẽdo qõnem ꝙ potius ſtamus doctori in ꝯſilijs ꝗꝫ ĩ lectura.j.ver. ꝓxĩe ſeq.

¶ Etiã ſi ꝯ cõeꝫ teneret Bal.de cui⁹ auctoritate late ĩ epl̃a bonini de boninis ĩpreſſa brixie añ primũ vol. ꝯſilioꝝ Bal. ferraz.cautel.xxij.ſolẽnis ĩ fi.⁊ ĩ cauſis decidẽdis nõ ẽ parua ei⁹ auctoritas ſm Pau.de ca.ꝯſi.clij.viſo pũcto col.fi.li.ij. ⁊ nihil ĩ tactũ reliqt ſm Iaſ.ĩ.l.iij.col.v.d leg.j.⁊ nihil ignorauit Iaſ.ĩ.l.illa ſtip.§.j.ff.de v̄.ob.⁊ ſepe voce legẽdo dicebat ꝙ Bal.multũ locupletauit ius nr̃m.Eſt verũ ꝙ plures dicũt malũ de Bal.vt refert ferraz.d.cautel.xxij.⁊ ex ꝯſuetudine Bal.allegabat tex.⁊ tñ ibi in eo nihil dicebat̃ ſꝫ bñ ĩ glo.vt ipſe dicit ĩ p̃ludijs feudalib⁹ car.iij.ver.aliq̃ ſꝫ pauca igne⁹ ĩ rep.auc.ex cã.C.de li.p̃ter.col.pen.⁊ ĩ lectura ſua decretaliũ dicit mirãda ⁊ ſingularia q̃ nõ ꝓbat nec.ll.nec rõnibus ⁊ plerũqꝫ male allegat q: plĩn ꝯfidebat d ſcia ſua q: erat ãtiquus vt dicit Alex.ĩ.l.ꝙ meo ĩ pri.iij.col.ff.de acq. poſſ. Et aliqñ loq̃bat̃ ex capite ſuo ſine ĩtellectu curti⁹ ꝯſi.xvij.viſo pũcto col.iij.⁊.lxxvj.ſuꝑ motiuis col.ij.ver.ſꝫ p̃miſſis non ob.Et aliqñ loqtur ex ſuo volatili ĩgenio ⁊ ñ appẽſate barb. li.ij.ꝯſi.xliij.ſempiterna col.ix.⁊ Bal.obloqtur de glo.⁊ habebat malã linguã barb.ĩ.c.iurauit col.xviij.de ꝓbati.Et ingeniũ ei⁹ voluebat̃ ſicut auis ĩ aere Alexã.li.iiij.ꝯſi. cxxxij.⁊ dicit Pau.de ca.ĩ.l.de tutella.C.de ĩ ĩte.reſt.min.ꝙ Bal. fuit ſubtiliſſimi ingenij ⁊ talis ꝙ ex nimia ſubtilitate lꝫ non malicioſe frequẽter variabat.Et ꝑꝑea Iaſ.ĩ.l.ſi inſulã colũ. xvj.ĩ.ij.q.Bar.ff.de v̄.ob.hꝫ q̃ſi ꝓ ĩſolito ꝙ Bal.ĩ illo articulo nũꝗꝫ variauerit ⁊ ibi voce dixit ꝙ in oĩ articulo difficili hẽmus quaſi ſemꝑ Bal.ꝯriũ.Et ꝑꝑea putarẽ ꝙ vbi haberẽtur plura dicta Bal.ĩ varijs locis poſſent reputari tot diuerſe auctoritates diuerſoꝝ doctorum ex quo ẽt vt plĩn vtit̃ varijs fundamẽtis facit ꝓ hoc qd vult Iaſ.ĩ.l.gallus.§. ille caſus.ff.de lib.⁊ poſt.col.ij.dũ defendit,Bal.ab Alex.cauere tñ deberẽt doc.a tali varietate glo.ĩ.§.illud ĩ ver. ⁊ legem ĩ auctẽtico de triẽt.⁊ ſemiſ.lꝫ aliqñ excuſetur varietas vt late Iaſ.ĩ.l.ſi ex toto.§.fi.col.fi.ff.de leg.j.ĩ.l. edita col.iij.C.de eden.ĩ.l.p̃tor ait.§.ſi aliqñ.iij.no.ff.de op.no.nũ.Barb.li.j. ꝯſi.j.col.xxx.⁊ li.iiij.ꝯſi.lxxxix.col.pe.ĩ.c.ne initaris col.iiij. de ꝯſti.Hipol.ĩ rep.rub.C.de proba.colũ.xxxij.ĩ.l.ex libero col.pen.ff.de queſt.Bertach.ĩ tractatu de eṗo char.v. col. fi.Bolog:ĩ repe.auc.hita.C.ne fil.ꝓ pa.colũ.xxvj. pulchre Sonꝫ.ꝯſi.cl.ĩcip.⁊ vos introducere col.viij.vbi tamẽ dicit ꝙ fugiẽda eſt nihilominus ne aperiat̃ os obloquentibus vt dicit fulg.de martino cõſi.xlj.Franciſcus de treuis col.pen. dixi in.vij.fundamento partis negatiue de inconſtantia mulierum.Sed pro eã excuſando dixi in fi.iij.ampliationis pricipalis ⁊

Plura dicta Bal.

UVA. BHSC. IyR_277_2

cipalis ꝛ dicam.j.circa medium.iij.limi.quando communis
opi. conuincitur lege.
¶ Sed quero ſtāte varietate vnius doctoris quā eius opi.
magis amplectemur. Rn̄deo ꝙ illā quā tenuit conſulendo
quicquid dicat Barb.in.c.j.col.xiiij.de conſt.allegādo vnū
ꝯſiliū Federi.quod nunꝗ̄ potui inuenire ꝛ in Joanina col.
clxxi.ver.item venit ꝯ mētē Federi.nam lꝫ qn̄qꝫ doc.in cōſu
lendo qn̄ putant ſe fouere iuſtā cām allegēt plura non cōclu
dētia dummodo ꝑſuaſiua vt docet Cepol.cautel.lxvij.ſunt
multi Pānoꝛ.in.c.per tuas ante fi.qui fil.ſint leg.negari tn̄
non poteſt quin ea que conſulendo dicunt ſint magis appen
ſata ꝛ digeſta cuma.conſi.lxxxvj.in prin.curtius conſi.lxxvj.
ſuper motiuis ad fi.Landrianus in prin.ſuarum apoſtillarū
ad Ang.de maleficijs:ꝗ̄ ea que dicunt in diſcurſu lectionū
quarū ſequens ſtimulat pꝛecedentem Fely.in.c.cauſam que
col.xij.de reſcrip.Et ꝑpea Bar.in lectura non ita bene pon
derabat ſm̄ Bal.li.ij.conſi.clxxix.incip.ſuꝑ alio Cacialupꝰ
in tractatu de trāſac.q.xiij.ante fi.ꝛ qn̄ Bar. hēbat conſule-
re maturius ponderabat imo ſi caſus erat dubius ꝯferebat
cū mercatoꝛibus coꝛſ.ſing.cclxix.tu hēs eſt ī ver.teſtm̄ ꝙ ma
xime pꝛocedit qn̄ eſt ꝯſiliū deciſiuū barb.li.iiij.cōſi.vj.illud

Alex.

col.ij.Et hoc pꝫ ī ꝯſilijs Alex.quoꝛū auctoꝛitas in tam Ill.
ꝛ excelſo loco ſcita eſt vt ab eius rn̄ſis in qbus ꝯdictionē non
hꝫ nephas quodāmodo ſit recedere vt decius cōſi.lxij.col.
iij.ꝛ eſt ſolēniſſimus Moder.ſm̄ coꝛn.li.iiij.cōſi.clxxxix.lr̄a
d.īcip.ꝗ̄ꝗ̄.Et vide ꝗ̄tū extollit catella.cota in ſuis memo
ral.in ver.iuriſꝑitꝰ vbi allegat Fely.in.c.ij.col.xvj.ꝺ reſcri.
dicere ꝙ Alex.eſt lucerna ardens cathedris iuris ciuilis ꝛ
aureū doctoꝛē eū appellat ꝛ illuſtrem.Franc.de cur.ꝯſi.xij.
īcip.lucius ticius col.ij.ver.ꝛ iō ꝛ ꝯſi.lxv.ici.ſuꝑ ꝑmiſſa col.
pen.ꝛ diſcurrēdo ꝑ lecturas Lāzelloti inuenies ꝗ̄ti faciat
auctoꝛitatē Alex.quē ſemꝑ magr̄um ſuū appellat lꝫ ſecꝰ di-

Conſilia pau ꝺ ca.

cēdū ſit in ꝯſilijs Pau.de ca.q lꝫ fuerit bonꝰ iuriſta ſm̄ Jaſ.
ī.l.cū q ita.§.q ſibi col.iiij.ff.de ver.ob.Et veriſſimꝰ doc.ſm̄
Curtiū ī tractatu poſitionū col.x.ꝛ ꝑꝑ eiꝰ auctoꝛitatē ꝯ eum
nō audebat ꝯſulere decius ꝯſi.clxxvj.col.pe.ver.ꝑ iſta par-

Conſilia Barba.

te.Tamē fuit nimis pꝛomptus ī cōſulendo ſm̄ Alex.ī.l.que
dotis.iiij.col.ff.ſol.ma.ꝛ ꝯ eū excādeſcit quodāmō Areti.ī
cōſi.clxij.verū eſt col.ij.Et idē foꝛte de conſilijs Barba.qm̄
vt inqt Hipol.de marſil.ī.l.j.§.ſi qs vltro col.ix.ī fi.ff.ꝺ q̄ſti.
ꝙ Barb.cōſulēdo plura adducit lꝫ incoꝛrecte ꝛ ad baliſtam
moꝛe ſuo peſſimo.Et ꝙ nō eſt confidēdū de allegatiōibꝰ ſuis
niſi videantur in fonte qꝛ plura mirabilia dicit q̄ poſtea non
reꝑiunt.vnde poſſet ſibi dici.nā mirāda canunt ſed nō credē
da poete nimirū ergo ſi ī locis ꝑallegatis Barb.dixit potiꝰ
debere ſtari dcō ī lectura ꝗ̄ in cōſulēdo qꝛ qs putat ī alio qꝺ
in ſe eſt buſtus in defenſoꝛio montis car.lvij.colū.ij.Sonꝫ.ī
l.cū auus col.xxx.ff.de condi.ꝛ demō.ꝛ dicit Sonꝫ.conſilio
cxxxj.ī pn̄ti col.vij.ꝙ Barb.moꝛe ſolito paralogiꝫat ꝛ pich.
in rep.l.in q̄rtā col.xcj.ꝙ lꝫ eſſet Barb.copioſiſſimus ꝛ pꝛe
ſtātiſſimus doctoꝛ qn̄qꝫ tn̄ decipiebat in fundamētis ꝛ dicit
Fely.in.c.ceterū col.vj.de reſcrip.ꝙ Barb.ſtudio īpugnan
di cōes opi.ſepiſſime delirauit credēs ea via facere ſe īmoꝛ-
talē facit Jaſ.in.l.oēs populi.ij.lectu.ī pꝛimis v̄bis.ff.ꝺ iuſt.
ꝛ iu.vbi dicit ꝙ Machabei ſtudio ꝯdicēdi ꝑdiderunt ſanuꝫ
intellectū ꝛ de Barb.idē ꝛ plura alia ꝯ eū dicit calcaneꝰ cō
ſi.j.arguēs eū de pōpa.q̄ ſatis videri pōt ex ſcriptis ſuis ma
xime ī rep.rub.C.qui admit.ꝑ diſcurſum lꝫ de tali vitio ipſi
Barb.ſoleat alios repꝛehēdere pꝛout in ſua Joanina colū.
lix.vbi repꝛehēdit Saly.ꝙ ſe laudaret dicens ꝙ hūit malos
vicinos ꝛ ꝙ fuit caput partis ꝛ ꝑpea ꝯfinatus pꝛout ēt refert
fely.in.c.rodulfus col.ij.de reſcrip.Quid autē ſi doctoꝛ fue
rit ſibi ꝯrius in cōſulēdo qꝛ fecerit duo conſilia repugnantia
vel fuerit ſibi ꝯrius in legēdo qꝛ in vna lege teneat vnā opi.ī

Ubi copioſius exāīat.

alia aliā tūc.n.ſtandū eſt in illo loco vbi copioſius examinat
Barba.li.j.conſil.lxiiij.ſcribitur libꝛo col.ix.vbi dicit ꝙ nō
eſt curan̄.de opi.doc.qn̄ nō examinat articulū facit curtius
conſi.lxviij.d.Jo.col.iiij.ver.hijs ſic ſtantibus ꝛ.xlix.memo
rie col.liiij.ver.animaduerte īpꝛimis pꝛepo.in.c.ſi vir col.j.

diſputat ad partes.

de cog.ſpir.Et materia dr̄ examinari qn̄ diſputat ad partes
vt.ſ.dixi in pꝛin.vel ſi diſtinguat Bolog.ī rep.auc.hita.C.

Diſtinguit

ne fil.pꝛo pa.col.xliij.tex.in.§.cū quis in.l.adeo ff..de acqui.
re.do.tex.cum glo.in.c.querenti de offi.del.glo.in.c.ſcien
tes de cenſi.Roch.in.c.ſi quis ꝯ clericum car.vij.de foꝛo
compe.doctoꝛi.n.diſtinguenti vr̄ ſtan̄.tanꝗ̄ magis appꝛo-
pinquanti veritati Seneca quem refert Saly.in.l.filie cuius
pater ver.expeditis glo.C.fam.her.Idem ſi ponat regulam

Regula cū fallentijs.

ſub illa reducendo omnia que reduci poſſunt vt dicit ſibi pla
cere Caꝫialup.in rep.l.admonēdi.ff.de iurein.col.lvij.ꝛ po
ſtea ſubijcere fallentias quia hoc in effectu idem eſt ꝙ diſtin
guere ꝛ opi.concoꝛdare ſm̄ Niꝫel.in concoꝛ.Bar.clx.inci.
deducere ꝛ quando doctoꝛes repꝛehendunt vnaꝫ limitatio
nem debꝫ tunc poni pꝛo ampliatione fely.in.c.ſi per litteris
col.xi.de reſcrip.in.c.nonnulli.§.ſunt ꝛ alij in pꝛimis verbis
eo.titu.imo eſt claꝛioꝛ modus dandi doctrinas per regulas
ꝛ fallentias vbi fieri poteſt ſeu ſaltem per caſus ꝗ̄ per diſtin
ctiones vt ſepe Jaſ.me audiente dicebat:nam ex quo vadāt
per aut.aut.nimium implicāt vt inquit Lanꝫel.in.l.ſi a ſub
ſtituto col.ij.ff.de leg.j.vt per eum ibi qui tali modo decla-
rat vnam doctrinam Bar.pꝛout ꝛ Jaſ.in.l.que dotis.ff.ſol.
ma.nu.lxviij.Ex quoꝛum dictis pulcher modus colligi po-
teſt declarandi diſtinctiones Bart.ꝛ antiquoꝛum.Si vero
vtrobiqꝫ late examinat tunc ſtabitur in loco per eum poſte-
rius ſcripto poſterius ſcribens pꝛeſumitur maturius roma.

Altia opi.

conſi.cccxxvij.iſte ſunt rōes col.ij.Barb.li.ij.cōſi.xliij.ſem
piterna col.ix.ſcrutiniū car.xcij.ꝛ.lxviij.vbi dicit hoc maxie
pꝛocedere qn̄ eam poneret in pluribus locis vt dixi.ſ.de au
ctoꝛitate plurium glo.que vincunt vnam facit ꝙ dicimus ꝙ
vltima opi.relata in glo.cenſetur a glo.appꝛobata.l.ſi idem
cum eodē.§.fi.vbi Jaſ.ff.de iur.om.iud.Jo.lupus in.c.per
vr̄as de don.inter vir.ꝛ vxo.ij.no.ver.ſed eſt pulchꝛa dubi
tatio eſt in opere car.lxvij.col.iiij.canoniſte in.d.c.j.de con
ſti.igneus in rep.auc.ex cā.C.de li.pꝛete.col.lxxxiiij.ꝛ Jaſ.ꝛ
canoniſte limitāt niſi ꝑcedens eſſet melioꝛibus rōnibus fun-
data ꝑpo.in.c.j.§.ſed vaſallus col.ij.ī titulo hic finit lex dein
de conſuetu.ſecundo limitant quando gl.ſimplr̄ referret pu
ta dicēdo.Alij dicunt vel ſimile coꝛneus in.l.antiqtas.C.de
teſta.in.l.extraneū.C.de her.inſt.ꝛ li.iiij.conſi.lxx.duo col.
ij.ver.rogitus dodus in apologia ꝯ fratrem ſamuelleꝫ car.
xxviij.tertio limitant quando pꝛima opi.ſaperet equitateꝫ
ſecunda rigoꝛem Jaſ.in.l.ſi tibi in fi.pen.col.in.l.cum fundꝰ
§.ſeruum tuum in fi.iij.colum.ff.ſi cer.peta.in.l.ſi ſeruuꝫ.§.

Quare ſcia legaliſ diffi cilis

ſequitur in.ij.no.ff.de ver.obliga.in.l.placuit.C.de iud.ī.l.
filio pater.ij.no.de lega.j.ꝛ no.iſtas fallentias ad intellectū
glo.quia glo.aliqnando loquitur obſcure pꝛopter altitudi
nem intellectus Ang.in.l.qui interrogatus.ff.de pet.her.
col.ij.ver.Sequitur loquendo de place.vel vt faceret nos
muſare ne nimia facilitate rederet difficultates legales cō-
munes cum idiotis Jaſ.in.l.iuriſgentium.§.quinimo colū.
x.ff.de pac.ꝛ dicit Bal.in.l.j.col.iij.C.com.deleg.ꝙ diffici-
lis ſermo.placet vulgaribus quia cōmuniter non cadit ī idio
tas ꝛ etiam Barto.aliqnando loquitur teutonice.i.obſcure
vt paulo.ſ.dixi ꝛ dicit Bolog.in tex.coꝛrecto.§.cato.in.l.
iiij.de verbo.ob.v.colum.ꝙ hoc faciunt etiam iuriſconſul-
ti ꝛ dicit Jaſo.in.l.infantis in pꝛimis verbis.C.qui admitti
ꝙ imperatoꝛ plerunqꝫ dabat reſponſa ambigua ne ab omni-
bus intelligeretur ꝛ idem Jaſo.in.l.ſi vnus colum.iiij.ff.de
pac.ꝙ paulus iuriſconſultus ex verbis ſuis a pꝛincipio vide-
tur velle vnum dicere ꝛ tamen recte conſiderando aliud di-

Paulus

cit.Et dicit claud.in.l.qui rome.§.duos fr̄es.ff.de ver.ob.
ꝙ ſceuola ſolet truncate reſpondere adeo ꝙ dicta ſua indi-
gent ſuppletione ꝛ Affricanus ſolet adeo obſcure loqui ꝙ

Africanus

inoleuit pꝛouerbium lex affricana ergo difficilis Jaſo.in.l.ſi
pꝛius in pꝛimis verbis.ff.de oper.no.nun.tamen iſti obſcu-

Claritas cō mendatur.

re loquētes male faciunt ſecūdum Fely.in pꝛobe.decretal.
colum.ij.decium in.c.quoniam colum.j.de conſtit.Barba.
lib.ſecundo conſilio.lvj.ſapienter colum.vj.ꝛ lib.quarto cō-
ſilio vltimo colum.ij.inuehit contra docto.quia tradiderūt
ſemper nobis doctrinas obſcuras.Et videmus imperatoꝛē
feciſſe claram deciſionem ad auferen̄.ambiguitatem ſimpli
cium.l.fi.C.de indic.vidu.toll.Et quando leges ſunt adeo
obſcure ꝙ intelligi non poſſunt non debent allegari Jaſo.
in.l.cum pꝛolatis in fi.ff.de re.iud.in.l.admonendi in lectu
ra col.xij.de iureiurando in.l.captatoꝛias in fi.colum.pen.
C.de teſt.mil.glo.in regula canꝫellarie.xxxiij.char.penul.
Bald.Sonꝫ.ꝛ Sandol.in.l.in ambiguo.ff.de reb.dub.non
tamen eſt credendum ꝙ fely.ꝛ decius velint repꝛehendere
iuriſconſultos quoniam peccarent in ſpiritum ſanctum Lan
ꝫel.in.l.ſi creditoꝛi tertia columna de legatis pꝛimo.
¶ Redeundo ergo ad ampliationem vt regula que habet
ꝙ ſeruanda ſit communis opinio.pꝛocedat cuiuſcunqꝫ ſit au
ctoꝛitatis tenens contra communem opinio.Et dicendū eſt
ꝙ pꝛocedit

UVA. BHSC. IyR_277_2

ꝙ procedit etiã ſi contra eam teneret Alber. de roſate qui
Alber.
fuit fidelis ꝯſeruator antiqtatis ſm Iaſ. in.l.triticũ.col.iij.
ff.de ver.obl.⁊ in.l.gallus.§.inſtituens.col.ij.lect.ij.ff. de li
be.⁊ poſthu.⁊ fuit magnus praticus ſm Iaſ.ibidem in.§.et
quid ſi tm̃.col.xxvj.⁊ Catellanũ in.ij.parte memoral. lr̃a.I.
ver.de iuris peritis.char.vij.Et fuit doctor ⁊ cõmẽtator exi
mius ſm Fulgo.conſil.xlvij.ſer.Michael.circa medium.et
conſi.lxvj.ſer.guarnerius.in fi.Cacialupus in tracta. de mõ
ſtudendi in fi.col.vij.⁊ fuit aduocatus cõciſtorialis:Curtius
conſil.xlix.memorie recolende.col.xiij.⁊ ei plus deferũt ad
uocati Mediolanẽſes ꝗ̃ alteri doctori ſm Iaſ. in.l.j.col.v.
ff.de ope.no.nũci.Et de auctoritate plurium doctoꝝ vide p
Baptiſtam de cacialupis in tractatu de mõ ſtudendi:⁊ Ca-
tellanum in.ij.parte memoral.lr̃a.I.de iuriſperitis in tabu
la conſilioꝝ Curtij ſenioris in ver°.doctor.vbi cos noiat per
ordinem alphabeti. Etiã ſi eſſet auctoritas vnius collegij
q; lʒ debeat preferri ſentẽtie vnius doctoris. Ferraʒ.cautel.
xvij.incipi.magna eſt queſtio.col.iij.non tamẽ debet prefer
ri cõmuni opi.doctoꝝ:q; aliqñ in collegijs ſunt etiam docto
res ignari:ſed ſcribẽtes vtplurimũ ſunt preſtantiores:immo
ꝗ̃ primũ incipiunt legere appellantur clariſſimi. Bolog. in
dcã aut.habita.col.xix.in fi.allegat Alex.in.l.j. in princi.in
vj.col.ff.de offi.eius.imo ſunt doctores illuſtres qñ legerũt
Doctor comes eſt ⁊ illuſtr.
xx.annis:ſeu ſaltem duces ⁊ comites:vt inquit Iaſ.in.l.j.iij.
col.ff.de of.eius cui man.eſt iur.vbi poſt Alex.non vult ad-
mittere ꝙ ſint illuſtres:⁊ in hac opinione perſiſtebat adhuc
legendo legem qdam cum filium.ff.de ver.obl.nume.xxxvj.
Sed reſpondet Bolog.in repe.aut.habita.C.ne fil.pro pa.
col.xiij.vbi col.xxj.propterea infert ad plura: ⁊ idem videt̃
tenere Corſe.in tracta.de pot.regia.q̃ſti.xxj.Et vltra alios
dic ꝙ doctor non eſt illuſtris ex eo ſoluʒ ꝙ ſit dux ſeu comes
ſed ex eo q; doctor eſt de conſilio principis.l.fi.C.de offi.di-
uerſ.iudi.⁊ volunt omnes qui enumerant priuilegia docto-
rum.Sed cõſiliarij principuʒ ſunt illuſtres. Iaſ. in.d.l.j.iij.
colum.ver.iiij.ff.de of.eius.Roch.in.c.nouit.vltimo no.d̃
iudi.vnde remanet ſublata impugnatio.Alex.⁊ Iaſ.⁊ ꝙ di
cantur illuſtres:tenet Ioã.lupus in rubri.de dona. inter vi-
rum ⁊ vxo.char.xvij.col.ij.⁊.iij.Gaſpar portugalẽſis colũ.
xxvij.ver.itẽ in eodem.in.l.impium.ff.de iuriſdic.om.iudi.
Et eſt cõmunis opi.put volunt oẽs enumerantes priulegia
docto.vt Alex.in rubri.de dignit.li.xij.Bolog.in rep. aut.
habita.C.ne fil.pro pa.col.xiij.⁊ ſeq.Lafrãchinus bririẽſis ĩ
tractatu qs ſit preferendus doctor an miles.char.iiij.Barb.
in probe.clemẽ.habet̃ in defenſorio mõtis buſti.char.lxvj.
Ange.in.§.itẽ rome.inſti.de excuſa.tuto.Et legentes ſunt
plus priuilegiati.Soʒi.in.l.cum quid.iiij.col.ff.ſi cert.pet.
Bar.in.l.medicos.C.de profeſ.⁊ med.lib.x.Bar.⁊ Bald.
in.l.ſed ⁊ reprobari.§.amplius.ff.de excu.tut.Io.de platea
in.l.qui imunitateʒ.C.de mun.patri.libro.x.vide tñ Claud.
in.l.centurio.ij.colum.ff.de vulga.⁊ pupil.vbi videtur vel-
Idẽ in pro-cinantibus.
le ꝙ etiam procedant priuilegia doc.in patrocinantibus:vt
Iaſ.in.l.ad egregias.vlti.colum.ff.de iureiur°. Mizel. con-
cor.glo.lij.fallen.xxij.eſt bona apoſtilla ad Paul.de caſtro
in prohemio.C.in fi.ij.colum. Etiam ſi eſſet opi. precepto-
Preceptõ
ris:q; lʒ excuſet iudicem a ſindicatu quando eſt famoſus do
ctor:vt.j.dicam.Nõ tamẽ propterea iudex deberet ſeq eius
opi.contra cõmunem lʒ teneamur preceptorẽ defendere .l.
dicere.§.fi.ff.de arbitr.Spec.in probe.ſui libri. iiij. colum.
ver.ceterum.Iaſ.in.l.interdũ.in fi.ff.de ver.obli.in.l.gñali
ter.ad fi.ff.de in ius voc.Ferraʒ.cautel.xxxj.incipi. manife-
ſtum eſt.Bolog.in.d.aut.habita.colũ.xxvj.⁊.xliij. in fi.vbi
dicit hoc procedere:niſi preceptor eſſet vna vacheta:vel niſi
comediſſet nimias fabas.Iaſ.in.l.nemo põt.lect.j.de lega.
j.col.vij.vel parum guſtaſſet de brodio iuris.Roma. ſingu.
cliiij.teſtator.Specu.in addi.in titu.de inſtru.edi.§.porro.
colum.vj.⁊ aſinus plũbeus vel caſtra porcelle:vt Maria.de
teſti.char.v.ver.circa ſextum.vel groſſi ingenij.Ioã.lup.in
repe.rubr.de dona.inter vir.⁊ vxo.col.iij.vel groſſi capitis.
Bal.in.l.ſeruũ quoq;.§. publice.colum.iij.ff.de procur.vel
niſi eſſet ꝯſuetus talis preceptor tenere opinio.inſolitas vel
inauditas.Hipol.in.l.patre.vel marito.col.vij.ver.pro qui
bus.ff.de queſti.facit Ioan.de platea in.§.pretoꝝ.inſtit. de
iure na.ad finem.dicens ꝙ tali caſu preſumitur imperitus.
Et eſt ratio:quia perſona magiſtri ſemper debet videri ho-
neſta diſcipulo.l.liberto.cum glo.ff.de obſeq.Iacobinus in
ſua inueſt.in ver°.⁊ dicti vaſalli.colum.quinta. Tamen di-
cere debemus:amicus Socrates:amicus Plato:ſʒ magis
amica veritas.Pet.gerardi no.lxij.icip.ſcholares.Pub.
in repetitione.§.titia.colũ.lxvj.Catellanus in.ij. parte me-
moral.in ver.inimicitie capitales ¶ Amplia tertio pncipa
liter ſupraſcriptam regulã que habet ꝙ inherere debemus
cõmuni opi.vt procedat ẽt ſi ꝯria opi.videret̃ verior. Fulg.
conſi.xxxiij.incipi.titius in teſtõ.circa med.ppterea Iaſ.me
audiente dicebat ꝙ opi.Areti.ſunt ſubtiles : q; ingenio ſu-
perauit Alex.Et nimirũ q; etiã diutiꝰ vixiſſet.Idẽ vult Fe-
Areti.
li.in probe.titu.de reſcrip.Et dicit Matta in cle.ſepe.§.non
ſic tñ.col.xxv.ꝙ fuit tantus vir ꝙ illa etate nemo maior nec
excellentior:⁊ in prin.in col.lxxviij.ꝙ fuit celebratiſſimus iu
ris vertex.Et fuit iuriſcõſultus pmarius:vt inqt collegiũ bo
nonienſe in cõſi.pro monachis cõtra canonicos.Et dicit idẽ
Iaſ.in.l.ad diem.circa fi.ff.de verbo.obli.ꝙ Areti.inheret
textibus.Alex.auctoritatibus doc.Innititur primum plus
ingenij.ſecũdum plus laboris oſtendit.Et tũc voce dixit ꝙ
vtrunq; cognouit.Et lʒ videremus in lecturis ſubtilitatem
ingenij Areti.tamen nihil erat reſpectu eius qd demõſtra-
bat in circulis.Et dixit ꝙ vnus ſcholaris Mediolanenſis tẽ
pore ſtudij multum vacabat lecturis Areti.quia multũ con
uenirent igenio ſuo:⁊ in circulis erat ſummus:cui Iaſ. dixit
Amice:iſte ſubtilitates Areti.ſunt vtiles duʒ es ſcholaris:
In pratica fugiẽde ſubtilitates.
quia acuunt ingenium:ſed quãdo eris domi in actu pratico
ſequere alias opiniones magis reales ⁊ cõmunes : tamẽ ꝗ̃-
primum fuit doctor in prima cã que fuit ſibi cõmiſſa iudica-
uit contra cõmunem pro vna opi.Aret.que ſententia fuit p
ſenatum reuocata:⁊ ille iudicans condẽnatus in expẽ. par-
ti:⁊ videns tãtum dedecus ſibi factum in ſuis principijs pre
dolore mortuus eſt.Ideo caueamus nec ita primo aſpectu
moueamur ex ſubtilitatibus ad iudicandum contra commu
nem.Dicã.j.in tertia limitatione principali:lʒ proſit ſubtili
tas ad enucleandum factum:⁊ illud reducendo ad ius.
¶ Amplia quarto etiam ſi fuiſſet aliquando cõtra illã com
munem iudicatum:quia non debemus iudicare exemplis ẽt
eminẽtiſſimorum prefectorum pretorio.l. nemo.C.de ſentẽ.
⁊ interlocu.omnium iudic.Panormi.in.c.ſi quãdo.ſup gl.
pen.⁊ fi.de reſcrip.Ange.de aretio in.l.ſi expreſſim.colum.
ij.ff.de appellatio.Soʒi.fallen.ccxxv.Cepol.conſil.viij.di-
cẽ.in fi.ij.colum.vbi limitat niſi eſſemus in caſu dubio.Fe-
liñ.⁊ Decius in rubrica de reſcrip.vbi limitant in ſententia
principis.Et propterea etiam de Rota curie romane:cuius
tanta eſt auctoritas:dicit Maria.in tractatu de lit.conte.in
cap.j.colum.antepe.ꝙ quãdoq; dicit cõtra iura:⁊ ibi refert
Egidium bellamerã dicere ꝙ domini de rota aliquando in
exitu cõſiliorum aliquid obmittũt vel ex inaduertentia rñde
runt ſicut quãdoq; vidit accidere.Et dicit Corneus li.j.ꝯſi.
cccxxxij.licet.col.ij.ꝙ auctoritas Bar.in terris impij nõ eſt
poſtponenda auctoritati dñorum de rota. Et dicit gloſa in
prohemio regularum cancellarie ꝙ rota quãdoq; rotat. Et
dicit Feli.in.c.cum bertoldus.colũ.fi.de re iud.ꝙ lʒ ꝯ vnaʒ
deciſionẽ rote allegaret Imol.tñ non fuit exauditus : lʒ pro
tunc alr̃ rota non cõcluſerit:q; etiam contra rotam tenebant
Anto.de but.⁊ Panor.Et dicit Alexan.in.l. ſi cum dotẽ.
§.eo autem tempore.ij.colum.ff.ſolu.ma.ꝙ quãdo Roma.
volebat dicere aliquod mẽdacium allegabat aliquã deciſio.
rote:quam nũq; poſtea iuenies:quia ſunt adeo numeroſe ꝙ
non veherentur vno curru.Idem in curia capelle Toloſa-
ne:quia propterea dr̃ capella non eccleſia:quia capella põt
errare:eccleſia non.Io.montaigne in tractatu de bigamia.
q.v.col.xxxviij.Ex paritate ergo rationis:idem de deciſiõi
bus regni neapolitani:⁊ de deciſiõibus curie delphinatus.
Sed quicquid ſit lʒ iudices inferiores non habeant auctori
tatem ſupra legem quam habent prefecti pretorio:⁊ talia cõ
ſilia principum que illis equiparãtur:vt curia delphinatus
q.l.incipi.quia hec curia.Tamen ſemper debent aduertere
ꝙ eorum ſententie vtplurimũ per talia conſilia reuident̃.Et
ſi ſumus in cã eccleſiaſtica per rotam curie romane. Ideo in
iudicando debent ſe conformare cum eorum opinio. Et co-
gitare ꝙ ibi adſunt tot prudentiſſimi:doctiſſimi ⁊ iuſtiſſimi
viri ꝙ veriſimiliter non errarent.l.humanum.C. de legibꝰ.
l.hac conſultiſſima.in fine.C.qui teſtamenta facere poſſunt.
Et vtplurimum ſequuntur opi.benigniores ⁊ equiores. Et
propterea audiui a pceptoribus meis ꝙ cõſiliũ Ducis Me
diolani ꝙ non ſolebat obſeruare penas .l. ſi quis maior .C.
L.ſi qs maior.
de tranſactioibus . et vidi in cauſa nobilium de caſaſcho.

UVA. BHSC. IyR_277_2

in qua fuerant late tres vel quattuoꝛ ſententie cõfoꝛmes in rigoꝛe illius legis fuiſſe poſtea ꝯtrarium iudicatuꝫ per ſum-mam curiam. Solent enim cõmuniter illi patres Ill. dicere ꝙ ſunt iudices equitatis ⁊ non nullitatis. Et ꝓpea cõmen-dandi ſunt qui deciſiones ſuas ponunt in ſcriptis: ⁊ impꝛimi faciunt vt deueniant in noticiam omniũ: vt poſſint ſcire quõ partes babeant in litibus ſe cõtinere: ⁊ qbus opi. adberere.

Deciſiões curiarũ impꝛeſſe.

Amplia quinto vt procedat pꝛedicta regula etiam q̃tuꝫ ad excuſandum iudicem: nam iudicans cõtra cõmunem opinionem tenet̃ in ſindicatu. Feli. in dicto. c. j. colum. penulti. ver. nono fallit. de conſtitu. l. penulti. vbi Bar. ⁊ alij. C. de pen. iud. qui mal. iudi. Paris in tracta. de ſindicatu. in ver. iudicare. colum. iiij. ⁊ ſequen. Cataldinus in tracta. de ſindicatu. qõne. xxix. incipien. Adde ⁊ nota bene. ⁊. q. lix. incipi. Adde. ꝙ iudices excuſantur vbi moderant pꝛedicta niſi eẽt caſus valde ſubtilis ⁊ ambiguus: quoniam tunc talis ambiguitas eum excuſaret a pena. pulchꝛe Curtius iunioꝛ conſil. vj. colum. xix. Decius conſilio. lxiij. colum. penulti. in. c. naꝫ concupiſcentiam. iij. colum. ver°. tertio fallit. de conſti. vbi allegant glo. in fine pꝛincipij. inſtit. de obli. que ex quaſi delic. facit ratio quam ponit glo. in. l. late culpe. ff. de verboꝛuꝫ ſig. ſcdo moderant niſi ſecutus fuiſſet opinionem pꝛeceptoꝛis: vt. s. dixi. verſicu. etiam ſi eſſet opi. pꝛeceptoꝛis. faciũt ẽt que infra dicam de caſu dubio.

Excuſatur a ſindicatu.

Amplia ſexto etiã ſi eſſet ſtatutum pꝛout erat Mediolani ꝙ quando Bar. concoꝛdat cum glo. ꝙ eoꝛum opinio debeat ſeruari in iudicando: nã tale ſtatutum debet intelligi ſm ius cõmune. l. ij. C. de noxali. Sed ius cõmune dictat ꝙ nulla opi. cuiuſcunq; ſit ⁊ quãtũlibet cõmunis debeat obſeruari quando conuincitur lege vel ratione: vt infra dicam in tertia limitatiõe. ergo debebit ita intelligi tale ſtatutum: ſcilꝫ niſi opi. glo. ⁊ Bar. ꝯuinceretur lege vel ratione: ⁊ potius deberemus dicere tale ſtatutũ ſuperuacuum q̃ ꝙ quis dãnum indebite patiatur. Alexand. in. l. iiij. §. pꝛetoꝛ ait. columna. iij. ff. de dãno infecto.

Limita modo pꝛedictã regulaꝫ ꝙ debeamus inberere cõmuni opinio. non pꝛocedere quotienſcũq; alia opi. eſſet conſuetudine appꝛobata: quoniam tunc tali opinioni ſtandũ eẽt contra cõmunem. l. minime. ⁊. l. ſi de interpꝛetatione. ff. de legibus. c. cum dilectus. de conſuetu. Et ita tenent omnes ſcribentes examinantes banc materiam. Panoꝛ. in. c. cum ad ſedem. de reſtitutio. ſpo. columna. x. Iaſ. in. l. poſt doteꝫ. numero. 100. ff. ſolu. matrimo. Claud. in. l. ſi quis id quod. ff. de iuriſdi. omnium iudi. colum. iiij. Decius in. c. cum omnes. j. nota. de conſti. in. c. at ſi clerici. colum. xvij. de iudi. ⁊ cõſil. cxxxj. ante ſi. Bal. li. j. conſi. xj. incipi. pꝛemiſſis. ver. ꝯrium. Alexan. iiij. volu. conſi. vlti. colum. v. vbi dicitur ꝙ illud qḋ eſt conſuetudinarium non eſt arbitrarium: ⁊ ꝙ cõſuetudo bꝫ vim decreti ⁊ iuſtitie: ⁊ fuit conſiliũ Barb. qui idem tenet libꝛo. ij. conſilio. xxvj. ſapienter. colum. iiij. ⁊ alibi ſepe. ⁊ Soꝫi. conſi. ccix. colum. ſi. dicit ꝙ ſequi debemus intellectum a conſuetudine appꝛobatum: etiã verba impꝛopꝛiando: nec facile diſcedi debet ab eo qḋ diu equum viſum eſt. Buſtus in defenſoꝛio montis. char. vij. colum. j. vbi dicit ꝙ ſeruanduꝫ eſt illud qḋ ab antiquo fieri conſueuit: ⁊ Catellanus in ſecunda parte memoꝛal. in ver. pꝛatica. nec mirum: quia conſuetudo interpꝛetatur etiam ius diuinum. Roch. in tractat. de conſuetu. charta. x. columna. ij. ver°. ſecunda concluſio. Et ſi talis conſuetudo interpꝛetatiua ſit generalis non idiget pꝛobatione ⁊ nũq; illi cenſet̃ derogatum niſi ſpecialiter dicatur Iaſ. in. l. de quibus. ff. de legi. Feli. in. c. j. de re iud. Cremẽ. ſingu. xcj. incipien. tu ſcis ꝙ appellatione. Barba. in repet. l. cum acutiſſimi. C. de fideicõmiſ. dum loquitur an appellatione filioꝛum veniant nepotes. Decius in. c. cum. M. colũ. iij. de conſtitutio. ⁊ cõſil. cxlviij. iij. colum. Nec requiritur ꝙ ſit pꝛeſcripta. Roch. in rubꝛica de cõſuetu. q. iiij. ⁊ char. xiij. colum. iij. ver. ij. limita. Decius conſi. clvj. ſtatutum. ad finẽ. Aduerte tamen ꝙ ſi talem opinionẽ cõſuetudo obſeruat generaliter vbiq; talis opinio dicetur vera de iure. Si võ eam obſeruaret ſolum in certis caſibus talis ꝯſuetudo eſſet foꝛte exoꝛbitans a iure ⁊ reſtringenda vt ſolum pꝛocederet in terminis ſuis: pꝛout voluit Alexan. in. l. poſt dotem. colum. xj. ff. ſoluto matrimonio. poſt Bartolũ ibi: ⁊ ibideꝫ Claud. clarius columna penultima: quem ſemper vide ⁊ nota eius dicta pꝛo declaratione pꝛedictoꝛum: quia ſunt notanda.

Opi. cõſuetudine appꝛobata.

Non eget ꝓbatione.

Nõ ſit ꝓſcripta.

Cõſuetudo exoꝛbitans

Limita ſecundo quando contra communem eſſet opinio vnius Sancti munita auctoꝛitate noui vel veteris teſtamẽti quia talis opinio pꝛefereret̃ cõmuni opi. gl. in. c. de libellis. xx. diſtinctione. Iaſon in. l. j. columna. vij. ff. ſi certum petat̃. Decius in. c. ne initaris. de conſtitutio. columna fina. c. ego ſolis. ⁊ in. c. noli. el pᵐo. vbi Cardinalis alexandrinus. ix. diſtinctione. Ioan. de ana. in. c. qualiter ⁊ quando. el ſecundo. colum. j. de accuſatio. Ioã. montaigne in tractatu paruo de bigamia. char. xxxvij. colum. iij. ſcrutinium. char. viij. ⁊ ſeq. vbi char. xx. ⁊. xxiij. de ſupꝛema auctoꝛitate ſancti Auguſti.

Opi. vnius ſancti.

Limita tertio quando cõmunis opinio cõuinceretur per caſum legis vel rationem concludentem. l. fina. ff. de cõtrabenda emptione. §. item pꝛetium. inſtitu. de empt. l. pᵐa. in pꝛincipio. C. de ſenten. paſ. vbi papinianus pꝛefertur vulpiano ⁊ paulo. c. capellanus. vbi Panoꝛmita. de fer. l. j. §. ſed neq;. C. de vete. iur. enucle. gloſ. in. l. pꝛima. de lega. pꝛimo. Ana. in capitu. tua nos. de vſur. iij. columna. Decius conſi. xxiij. columna quinta. Curtius conſil. lvj. ſuper eo. iiij. colũ. ⁊. lxxvj. ſuper motiuis. ad finem. ⁊. lxxxij. deus pius. iij. colũ. Coꝛſe. ſingu. ccvj. vbi doc. Pich. in repetitione. §. titia. col. xiij. ver°. venio ad ſecundum. Barb. ſepe in conſilijs ſuis cuius eſt boc peculiare dictum: ⁊ omnes examinantes banc regulam in locis pꝛedictis. Et tantũ ſufficit vnus bonus text. quãtum mille: in tractatu quando res babeat oꝛig. a contractu. columna. viij. Igneus in repetitione aut. ex cauſa. colũ. xxxij. Immo ſufficit allegare libꝛum abſq; capite legis. glo. in capitu. vt euidenter. pꝛima queſtione pꝛima. Specula. in titulo de diſputa. §. poꝛro. Iocoſe Areti. in. l. eius q in pꝛouincia. columna fina. ff. ſi certum petatur. immo ſufficit dicere in genere. Ita iure cauetur. Bolog. in repetitione auten. babita. C. ne filius pꝛo patre. columna. xxvij. vbi etiam dicit ꝙ quando loquimur cum pꝛincipe non eſt opus allegare iura. ⁊ ibi dicit idem eſſe quando fiunt conſilia deciſiua. Panoꝛmitanus conſilio. xxj. incipien. In queſtione que ad pꝛeſens. ſecundo volumine. Coꝛneus conſilio. cccxxxij. incipiẽ. licet. ſecundo volumine. ⁊ in tertio volumine conſilio. ccxv. incipien. viſo. ⁊ conſilio. cccj. incipiẽte in pꝛeſenti. Feli. poſt antiquos in capitu. ſicut. de re iudicata. Nõ tamen ꝓpterea ad conuincendum communem opinionem ſufficeret aliqua ſubtilis ponderatio ſeu cauillatio alicuius textus. l. penul. ff. ad exbibẽ. Felin. in capitu. cum bertoldus. tertia colũ. de re iudica. quia tali modo nibil eſſet tam clarum in iure quin capere poſſet aliquam ſubtilem dubitationem in auten°. de tabellio. in pꝛinci. ⁊ in pꝛobemio clemen. ⁊ in. c. omnem. xxxvij. diſtinctione. ⁊ res etiam certa per ſolicitam queſtionem in dubium reuocatur. l. ſecunda. in pꝛĩcipio. ff. de dolo. l. ita diuus. ff. de arbit. glo. in. l. ⁊ eleganter. §. nõ ſolum. ff. de dolo. Et nibil eſt ꝙ vir malitie deditus non inueniat. §. pꝛimo in aut. vt bij qui obli. ſe perbi. babere res mino. Igneus in repetitione aut. ex cauſa. columna. xxv. ⁊ bonus aduocatus nouit omnia mala. l. ab anaſtaſio. C. manda. vbi Bald. colũ. ſecunda dicit ꝙ aduocatus multum ſolicitus in cauſa pꝛeſumitur omnia mala cogitare. ⁊ caueãt qa pꝛaui aduocati moriuntur ſine loquela. glo. in. §. item ſurdus. inſtituta qui. nõ eſt per. fa. teſt. ⁊ ita dicit Buſtus in Roſario ſermo. viij. pꝛima parte. colum. fina. ꝙ Padue vno ãno peſtis moꝛtui ſunt ſeptem aduocati qui omnes fuerunt inuenti ſine lingua. facit ipſe. ij. parte ſermo. xxix. littera. P. incipien. quarto vobis. ⁊ ſequen. ⁊ plura de eis Paris de puteo in tractatu de ſindicatu. char. v. in rubꝛic. de exceſ. aduocatoꝛum. Natta in clementina ſepe. in fine pᵐcipij. Et tamen ſi recte ⁊ iuſte pꝛocedant plus merentur q̃ fratres pꝛedicatoꝛes: vt dixi ſupꝛa in. xj. ratione ſeu fundamento partis affirmatiue. vide de aduocato per Cardinaleꝫ in. c. iij. tertia queſtione. vij. Et non nũq; defendit veriſimile: lꝫ non ſit verum vſq; ad manifeſtationem cauſe Vincentius in allegationibus pꝛimo impꝛeſſis char. quadrageſimaſexta. columna tertia: ⁊ cauſam malaꝫ facit videri bonam. glo. in. l. quod ſi nolit. §. culpam. ff. de edil. edic. Et quandoq; impꝛimunt aliquam opi. lꝫ falſam in cerebꝛum iudicis qui poſtea erit capitoſus taliter ꝙ nunq; extin-de euelli poterit: vt inquit Alexander in. l. cum filio. colũna decima. de legatis. j. que capitoſitas eſt mala: immo ſapientis eſt mutare conſilium. l. non nunq;. vbi glo. ff. de collatio. bonoꝛum. Igneus in repetione auten. ex cauſa. columna decimanona. C. de liberis pꝛeter. dũmodo non mutent in partem deterioꝛem: vt de Ancba. dicit Barba. in Ioanina columna. centeſimaſexageſimaquarta. ver°. xvij. adduco gloſ. Et meli⁹ eſt ſe coꝛrigere q̃ expectare ꝙ ab alio coꝛrigatur:

Cõuincitur lege vel rõne.

Tantũ vna lex quãtum mille.

Liber abſq; capite leg.

In dciſiuis nõ opꝫ allegare.

Sbtilis põderatio.

Nibil tã clarũ quin fiat dubitabile.

Solicit⁹ aduocat⁹ malus.

Iudex capitoſus.

Mutare cõſilium.

UVA. BHSC. IyR_277_2

in auẗ.de nup.in principio.Feli. in capitu.qualiter ⁊ quādo. el primo.iij.notabi.de accuſa.quia humanum eſt peccare.l. papinianus.§.meminiſſe.ff.de ioſ.teſt. Et qñqꝫ bon⁹ dormi tat homerus.Barb.li.j.cōſi.v.col.iiij.⁊ in.d.Joanina col. iiij.⁊ Pich.in repe.l.in quartā.ff.ad leg.fal.col.lij.Et inqt Hiero.ad Auguſtinū.epl'a.ij. Te quoqꝫ ipſum orare nō du bito:vt inter nos contēdentes veritas ſuperet. non eñ tuaꝫ gloriā queris ſed chriſti.Cūqꝫ tu vinceris ⁊ ego vincā:ſi meū errorem intellexero:⁊ ecōtrario:me vincente tu ſuperas.Et propterea iudices aduertant ne nimium inhereant ſcrupulo ſitati que non dꝫ attendi.l.poſthumus.ff.de iniuſt.rup.teſt.

Scrupuloſi tas fugiēda

Et ſub auctoritate iuris ſciētie propter nimiā ſubtilitatē quā doqꝫ pernicioſe erratur.l.ſi ſeruū.§.ſeqtur.vbi late Jaſ.ff.d ver.obli.facit.l.lege.xij.tabu.in prīci.C.de leg.her.in.l.ita vulneratus.§.penul.⁊ fi.ff.ad leg.aquil.Specu.in probe.in antepe.col.⁊ dicit Bal.in.l.veteris.C.de cōtrahen.⁊ cōmit. ſtipu.ꝙ nimia ſubtilitas eſt odioſa legibus:maxime quando venit ad infringendū contractū:⁊ lꝫ tolleret in diſputando non tamē in iudicando.Praticus papiē.in for.ſententie dif finitiue.glo.j.facit Hoſti.in.c.nouit.colū.ij.de iudi. Idē in materia reſcriptoꝝ dicit Lapus allegatiōe.lxxix.colū.fina. Monferra.in rubri.de reſcrip.lib.vj.colū.ij.preſertim circa eius formam:qꝛ de ea contentari debemus poſtqꝫ curia eam adinuenit.Luc.de pēna in.l.predia.C.de locat.predi.ciuil. lib.xj.char.penul.col.j.ver.⁊ ego vidi priuilegia. Idem qñ agitur de bona fide:quia tunc nō curamus de apicibus iuris l.ſi fideiuſſor.§.penulti.ff.manda.l.penul.C.ad treb. Jaſ. in l.alienam.ij.col.C.de procur.Simplicitas eñ eſt illa que cō mendatur.Decius in.c.ad audientiam.ij.no.de appella.fa cit qđ dicebat Jaſ.de illo ſcholare inſiſtente opi. Are.vt.ſ. retuli in tertia ampliatione.⁊ contra iſtas ſubtilizantes etiā

Cōtra ſubti lizantes.

gratia diſputandi:plura ponit Iſocra.in oratiōe de pulchri tudine Helene que eſt impreſſa ante herodotū ⁊ ſcrutiniuꝫ. char.xcviij.lꝫ Bal.dicat in.l.j.colū.j.C. ſi ſeruus extero.ꝙ nulla ſubtilitas eſt ſine vtilitate:ſaltem acuminis ītellectus: ⁊ que ſit bona ſubtilitas ponit Lancel.in.l.illam. ad fi.C. de colł.Et nōne ſepe videmus docto.dicere.iſta eſt in pūcto iu ris verior opi.ſed cōtraria ſeruaretur in pratica:vt Ang.de

In puncto iuris verior

aret.in.§.j.inſti.qui.mo.iu.pa.po.ſol.⁊ alibi ſepe ſcribentes Immo plus dicit Lancel.in.l.heres abſens.ante fi.princ.ff. de iudi.ꝙ quādo doctor dicit:⁊ iſta opi.eſt de iure verior ꝙ vult dicere:ergo cōtraria ſeruaret in pratica:⁊ ita declarat dicta do.Alexan.pro quo facit idem Alexan.in.l.ſcienduꝫ. colum.ix.ff.de ver.oblig.dum ibi dicit opi.Dy.eſſe veriorē. poſtea ſubdit ꝙ opi.Bar.ſeruatur.facit tex.in clemē.qꝫuis rigor.de appel.ibi cōmunē obſeruantiā:queꝫ ad hoc allegat Feli.in.c.ex litteris.in fi.vj.col.de conſtitu.Et lꝫ ex imbecil litate ingeniorum noſtrorū neſciamus nos reſoluere de ali quo fundamēto cōtra cōmunem:tamen venient aliqui poſte ri cui hoc reuelabitur:vnde ne arguamur a poſteriorib⁹ bo num eſt ſemper inherere cōmuni opi.in dubio.preterea cō munis opiñ.vtplurimum ſolet obſeruari in pratica:vnde ex eo ꝙ fuerit obſeruata:lꝫ ſuperuenerint aliqua fundamēta cō cludentia contra cōmunē:nōne illam debemus nihilominus obſeruare per ea que dicta ſunt in prima limitatiōe.Unde niſi adducerentur noua fundamenta cōtra cōmunem opini. que veriſilr̄ non fuiſſent viſa per tenētes cōmunē opinionem non recederem ab ea:⁊ adhuc ſi deberem recedere velleꝫ ꝙ reſpōderet omnibus fundamētis cōis opinionis:al's etiam ſi adduceret vnum fundamētum cōcludens cōtra cōmuneꝫ:et eſſet aliud cōcludens fundamētum pro cōmuni dato ꝙ neu tri reſpōderi poſſet adhererem cōi.qñ autē eſſent plura fun damēta inſolubilia pro vna parte qꝫ pro altera.Spe. in titu. de diſput.⁊ allegatiōibus.§.nunc videndū occurrit. colū.ij. ver.ſtudeat autem.dicit debere ſtari pluribus fundamētis. Non tñ p hoc eſt dānāda ſubtilis inductio legū:qꝛ ī iductio ne ſtat virtus legis:vt dixi in prima ampliatione. ¶ Limita quarto qñ cōmunis opinio eſſet rigoroſa:⁊ alia ꝯria opi.eēt

Eqtas pre fert rigori.

equior:habetur exodi.xxiij.ne ſequaris turbā in malum. fa cit Curte ſenior cōſi.lj.ſuper teſtamētis.colū.x.ver°.ecce er go.Corſe.ſing.ccvj.vbi doctores.Jo.lupus in.c.per vr̄as. iij.no.de dona.inter virū ⁊ vxo.eſt in toto opere.char.lxxj. col.iiij.Igneus in auẗ.ex cauſa.colum.xc.maxime quādo ta lis opinio equior eſt fundata in ratione naturali. Sozi. in.l. qui agnitis.iij.columna.ff.de excep.Hipol.in rubrica.C. de probatio.colum.xxxvij.⁊ ſeq.glo.in regula cancellarie.xiij. vbi dicitur ꝙ in dubio recurrimus ad rationem naturalem: ⁊ regulas iuris cōmunis.Jaſon in.l.filio pater. ſcđo not. de lega.j.in.l.ſi ſeruum.§.ſequitur.colum.j.ff.de verbo.oblig: cum alijs ſupra adductis in precedenti limitatiōe ꝯtra ſcru puloſitatem.Juſtus enim quādoqꝫ in iuſtitia ſua perijt.gl.j c.niſi cum prideꝫ.in ver°.elicit.de ren.Et dicit Sirus apud Terentium in heuantontimorumenos.Jus ſummum ſepe ſumma malitia eſt.Et quandoqꝫ aliquid iuſtū eſt:cuius con trarium eſt iuſtius.l.exigendi.C.de procura.Anchara.in re gula peccatum.in fine colum.xviij.facit Hipoli.in.l. ſi quis vltro.colum.xiij.ff.de queſtio.facit Alexan.⁊ Jaſ.in.l.pla cuit.de iudi.Decius in capitu.ex parte.el ſcđo de offi.dele ga.in.c.quoniam contra.colum.iij.de probatio.⁊ ſcrutiniū. char.xcvij.dum examinant quando equitas preferatur rigo ri.In quibus locis ſemper intelligunt de equitate iuris ſcri

Eqtas ſcri pta.

pti non autem ꝙ quis debeat ſumere equitatē de burſa ſua: al's lꝫ opinio eſſet equior non eſſet ſeruanda.Areti. in.l.ita ſtipulatus.§.poſſum colum.ij.de verborum obligatio.dum dicit lꝫ iſta ſit equior contraria tamē ſeruaret Jaſ.in.l.nemo rem ſuam.in fi.ff.de verboꝝ obligatio.⁊ alibi ſepe.Et quot modis capiatur rigor.Panormi.in.c.ſi clericus laicuꝫ.iiij. notabi.vbi Roch.de foro compe. Joan.pronepos Bar.in tractatu de arbitris.libr.x. qōne.ſeu capi.iij. Judeis autem bene ſeruatur merus rigor:⁊ non equitas.Jaſ.in.l.ſi inſulā. ff.de verborum obli.iij.no.In quibus ꝙ ius ſeruañ.ſit.Fer raꝫ.cautel.xxiiij.queritur.Et iſtud eſt qđ fecit magnum ho norem opi.Bar.quia ſequebatur libenter opi. placētes lai

Opi. placēſ vulgo.

cis:vt dicit Bal.quem refert Jaſ.in.l.quidam cū filium.nu. xxxv.de verbo.oligatio.Nec mirum quia iſti intellectus qui non conſonant auribus vulgi dicūtur extranei ſm̄ Bald.in c.j.de pa.conſt.in ver°.opizoni.ad finem.duꝫ dicit ꝙ omnis intellectus qui non ſonat auribus vulgi eſt extraneus:et ſic euitandus refert Jaſ.in.l.eum qui ita.§.qui ita.el ſecūdo. in.l.qui ante kalēdas.col.ij.ff.de ver.obli.Barba. in repe titione rubrice.de fide inſtrumen.colū.x.⁊ in.l.cum acutiſſi mi.columna.lxviij.C.de fideicommiſ.⁊ in cōſilio trigeſimo quarto.incipien.preclare optimus. colum. vigeſimaſecūda. ſecundo volumine in.c.tertio loco.columna.xix.ver°.tertio mouetur.de probatio.non tamē intelligas de vulgo ſine ra tione de quo dixeram in ſecunda parte affirmatiua. ver. nec meretur ſolutiōem. ¶ Limita quinto niſi iſti qui tenent cō munem opinionem determinarent de eo in quo non habent peritiam.Et tenens contrariam opinionem eſſet in illa fa cultate peritior.Decius.in.c.ne initaris.ad finem.de conſti tutio.Eſt enim credendum peritis in arte.l.prima in pnci.

Peritis in arte creden dum eſt.

de ventr.inſpicien.vbi dominus Alexand. in apoſtillis.et in.l. ſemel.C. de re mili.libro duodecimo.Felin. ⁊ Decius in capitulo propoſuiſti.tertia columna. de probationibus. Sozin.fallen.ccxciiij.faciunt que ſupra dixi in quinta ratiōe principali partis affirmatiue circa finem.Et eſt bona gloſa in capitu.vt veterum.ix.diſtinctio.que dicit ꝙ in diſputatio nibus propterea plus credimus Auguſtino in moralibus: Gregorio in hiſtorijs ⁊ tranſlationibus:Hieronimo.facit ſcrutinium referens illam glo.char.cc.⁊ ſexageſimaoctaua. ⁊ nonageſimaſecunda.Panormita.in capitu.j.vlti.notabi. de conſanguinitate ⁊ affinitate.vbi dicit ꝙ ille cui eſt com miſſa cauſa matrimonialis ſi non habet peritiam canonū de bet cōſulere peritiores:al's peccat:ideo in materia legali ſta mus legiſtis in canonica:ſtamus canoniſtis:vt volūt omnes in capitu.primo ⁊ ſecundo.de oper.no.nunciatio.⁊ lꝫ dicat Roma.ſingula.cccccliiij.habens.⁊ Joan. rugerij. in capi. primo de cauſa poſſeſ.⁊ proprieta.j.nota.ꝙ legiſta ſenza ca pitulo vale pocho:canoniſta ſenza lege vale niente.Nō de bet pudere canoniſtam in materia legali conſulere legiſtaꝫ: nec econtra Joan.lupus in introductione.c.per veſtras.de donationibus inter virum ⁊ vxorem.columna prima.et ibi ij. nota.col.iiij.vbi pulchre eſt in opere.char.lxvj. colū.iiij. Ancha.in diſp.q̄ incipit antiquis ⁊ modernis tp̄ibus. colū.

Canoniſte dr̄nt a theo logis.

x.vbi ꝙ quando Canoniſte differūt a theologis:lꝫ hoc ſit ra ro vel nūqꝫ ſm̄ Ant.de burgos in.c.ij.colum.ij.de emptio. ⁊ venditio.in materia vſurarū ſtandū eſt canoniſtis quā ſeq tur Alexan.conſi.j.incipien.circa primū.col.iiij.ver.⁊ ſi ali qui.⁊ conſi.cvij.pro inueſtigatione.colum.v.ver.⁊ ſi aliqui. iiij.volumi.Et eſt idēmet conſilium repetitum defenſorum montis buſti.char.xlij.col.iij.⁊ char.xlix.colum. iij. Alexā. de neuo in ſuo conſilio contra iudeos fenerātes impſſo poſt

ee ij

UVA. BHSC. IyR_277_2

piſanellam.char.xiii.colum.iij..Petr.de rauēna in ſuo aureo alphabeto in notabilibus poſt materiam ꝯſuetudinis.ver.hoc in loco volo ſcrutinium.char.lxviij.Decius conſil.cxj.colum.ij.⁊.clj.in fi.iij.col.plus dicit Dodus in ſua apologia contra fratrem Samuelē.char.xxxv.ver.j.illa doctrina ꝙ Innocentius papa mandabat opinionem diui Thome obſeruari opinione canonica ſemp excepta:⁊ ꝙ ēt leges ſint a predicatoribus allegande.pulchre defendit frater Jacobus de marchepalu.in ſuo tractatu de animabus incolentibus purgatorium in vltima parte. Eſt tamen notanduꝫ ꝙ ſi legiſte inter ſe diſcrepant ⁊ reperiatur caſus expſſe deciſus in iure canonico ſtabimus iuri canonico etiā in foro Ceſaris ⁊ econtra variantibus canoniſtis etiam in foro eccleſie ſtabimus deciſioni facte per ius ciuile:vt volūt omnes in.c.j.⁊.ij.de oper.no.nūcia.Al's enim quelibet lex ſeruabit̄ in foro ſuo legiſtarum:ſcilꝫ in foro Ceſaris canoniſtarum in foro eccleſie.Alexan.in apoſtillis Barb.in.l.ꝓuilegia.C.de ſac.ſanc.eccle.Feli.in.c.eccleſia ſancte marie.col.xiij.⁊ ſequen.de conſtitu.in.c.j.ver.tertia declaratio.eo.titu.in.c.in cauſis.in ſc̄do not.in.c.fraternitatis.colum.ij.in.c.teſtimoniū.colum.iij.de teſti.Barb.in lib.j.conſil.xiij.colum.iij.Alex.in.l.j.colum.vj.ff.ſolu.matrimo.⁊ lib.ij.conſilio.clxvij.in fi.⁊.xcij.viſo themate.lib.iiij.Panor.in.c.clerici.colum.j.de iudi.in.c.ꝙ clericis.de foro competen.⁊ lib.ij.cōſilio.xciiij.colum.iiij.dubio quarto.Peruſi.in prohemio rubrice ꝺ teſta.lib.vj.Areti.in.c.decernimus.de iudi.⁊ conſilio.xlviij.Uitalis in tractatu clauſularum.char.xiij.colum.iij.Joan.rugerij poſt Panor.in.c.j.primo nota.de cauſa poſſeſſio.et proprieta.Limita tamen qđ ſupradictum eſt ꝙ ſtante varietate canoniſtarum ſtetur legi expreſſe decidenti ēt in terris eccleſie non procedere quando talis lex eſſet damnoſa eccleſie.Jaſ.in.l.⁊ generaliter.§.cum autem.colum.ij.C.de iſti.⁊ ſubſti.facit Panor.in.c.nuper.ante fi.de teſti.ꝙ lꝫ lex ſit canonizata non tamen eſt ſeruanda in foro canonico ſi cōtrariatur canoni. Et aduerte q2 plures errant credentes ꝙ q̄ꝫ primum lex ciuilis reperitur īſerta inter canones vel in libro decretaliū ꝙ dicatur canonizata:lꝫ ſecus in libro decreti:quia Gratianus non habuit auctoritatem canonizandi leges.Cardina.ij.qōne.vij.c.ſi quis.§.j.ad fineꝫ.Sed puto ꝙ veritas dependeret ab illo:nūquid liber decreti ſit autenticus de quo in prohemio lombarde.Jaſ.in.l.j.ff.ſi certum petatur.Sed hoc non ſufficit quia oportet ꝙ ſit inſerta in vno capitulo.Jaſ.in.l.prima.j.lect.columna.ix.C.de ſumma trinitate.Feli.in dicto capitulo eccleſia.colum.xiiij.de conſti.Et hoc vltimū forte potuiſſet conuenientius adducere.Jaſon in.l.centurio.colum.xxxj.ff.de vulga.⁊ pupilla.q̄ꝫ illud.de.c.j.de reliq.⁊ vene.ſanct.dum propterea ibi ſatis inutiliter damnat.Moder.ſenēſ.qui dicunt ꝙ opi.Barto.eſt canonizata a moder.ꝓuſinis.⸿Limita ſexto niſi iudex ex cauſa recederet a cōmuni opiniōe:quoniam tali caſu non ſolū a communi opinione.verum a lege recedi poteſt.l.ſi hominē.ff.manda.ad quam Feli.in dicto.c.primo.de conſtitu.colū.xiij.⁊ in.c.decani.x.colum.de reſcrip.⁊ in.c.paſtoralis.ij.columna.de excep.Parpal.in.l.j.C.de preci.impera.offeren.Decius in capitu.ſicut.de proba.colum.vj.Corſe.ſingula.clj.tpe pacis.Cremē.ſing.cl.Barba.in repet.rub.C.qui admitti.colum.xxiij.⁊ tribus ſequen.refert Jaſ.in.l.omnes populi.ff.de iuſti.⁊ iur.in fi.Ideꝫ Barb.in tractatu de cardin.ij.parte.queſtione quinta.colum.v.Idem Jaſon in.l.nō ſolum.§.morte.colum.xvij.ff.de oper.no.nuncia.in.§.ex maleficijs.numero.xv.⁊.xvj.inſtitu.de acti.Matta in cle.ſepe.colum.lxxj.⁊ faciunt plura poſita per Hipol.in.l.prima.§.ſi quis vltro.colum.quinta.ff.de queſti.dum examinat quādo aliquid de nouo ſupueniens ſeu iuſta cauſa excuſet.Debet tamen iudex in actis facere mentionem de tali cauſa p quaꝫ a lege recedat:⁊ a communi opinione:vt volunt Feli.vbi.ſ.⁊ Decius in capitulo conſuluit.el primo de appellatio.

Canoniſte dīnt a legiſtis.

Q̄uo dicat̄ lex canōizata.

Et cā licet trāſgredi leges.

⸿Limita ſeptimo vt regula ꝙ iudex debeat ſequi cōmuneꝫ opinionem procedat quātum ad iniquitatem ſententie:quia ſententia bene diceretur iniqua ſeu iniuſta.Secus autē quātum ad nullitatē:quoniam talis ſententia nō diceretur nulla Bar.in.l.iiij.§.hoc autem iudicium.ff.de dā.infe.Burgos in.c.cum dilecti.colum.ix.de emptio.⁊ vend.vbi dicit ꝙ dūmodo aliqui doctores teneant contra cōmunem ſentētia tali caſu non dicetur nulla.Paris de puteo in tractatu de ſindicatu.i ver.iudicare.c.an ſi iudex qui dedit.colum.ij.ver.⁊ dicit Bal.in.l.iiij.Feli.in.c.j.vj.nota.de conſtitu.Jaſon in.l.qui rome.§.duo fratres.iij.nota.ff.de verborū obliga.Ego dubito de iſta limitatione:nam ſicut ſententia lata per expreſſum iuris errorem ſeu contra legem non valet.l.ij.C.quando prouoca.non eſt neceſ.Clau.in dicta.l.qui rome.§.duo fratres.colum.quarta.ff.de verbo.obligatio.ad quam Sozi.fall.cccliiij.Dat ſexdecim limitationes.Et ſententia lata contra conſuetudinem notoriaꝫ etiam eſt nulla:vt Jaſ.poſt Bal.in.l.iubemus.C.de iudi.pari modo videt̄ dicēdū ꝙ ſit nulla quādo eſt lata contra cōmunem opinionē docto.Naꝫ illud de quo apparet deciſio libris apertis.Ita dicitur eſſe indubitabile ſicut illud de quo eſt lex.Jaſon in.l.ſi quis in conſcribendo.C.de pac.ſcrutinium.charta.lxix.⁊ clarius char.lxxxvij.⁊ ſequē.j.char.ſeq.in.x.limitatione.Et q2 non poſſunt omnes articuli ſigillatim per leges decidi.l.nō poſſunt.ff.de legi.Tunc cōis opi.docto.ſeruat̄ pro lege.Ange.in.l.ſi idem cum eodem.ff.de iuriſdi.om.iud.cū ſi.vt dixi in prima ampliatione ad hanc regulam in fine.Preterea manifeſta iniquitas equparetur nullitati.Curtius cōſi.lxv.ſuper premiſſa.col.iij.Clau.in repe.l.vt vim.ff.de iuſti.⁊ iur.colum.xj.Sed nemo negat ſentētiam latam contra cōmunē opnionē eſſe iniquam:ergo perinde eſt ac ſi eſſet nulla.Ideo diligentius eſſet inueſtigandum ſuper iſta limitatione.

Snīa ꝯ cōmunē nō eſt nulla.

Manifeſta iniquitas ē nullitas.

⸿Limita octauo vt prodicta regula pcedat quādo cōmunis opinio eſſet in terminis queſtionis que agitatur:al's ſecꝰ quia ſi aliqui doc.tenerent in terminis queſtiōis que vertit̄ pro illis eſſet iudicandū:etiam lꝫ cōmunis opi.a remotis aliquid decideret in contrarium:prout dicit Alexan.in.l.ſed ⁊ ſi quis.§.queſitum.colum.fi.ff.ſi quis cauti.ꝙ quando habemus tex.ſpecifice loquentem in materia non debemus ab eo diſcedere ꝑpter legem loquentem in materia remota.facit Decius in.c.ītelleximus.col.iiij.de iudi.vbi dicit ꝙ potius debemus ſtare iuribus magis ſpecifice in materia loquentibus q̄ꝫ iuribus gn̄alibus per regulā generi.Et dicit Ignē in aut.ex cauſa.colū.xix.ꝙ vbi eſt clara deciſio ceſſant oīa argumenta.Deciſiōes enim que ſunt in terminis ſunt ſecuriores:prout eſt de mente Bruni Aſteñ.in tractatu ſtatutorū.vj.articu.qōne.ij.in fine.colum.iij.dum dicit ꝙ in illa materia extenſionis non eſt minus periculoſum adherere deciſionibus q̄ꝫ regulis cōmunibus.Et dicit Ange.conſi.xiiij.nos karolus.colum.ſecūda ꝙ allegare regulas generales eſt refugium miſerorum.Et dicit Jaſ.in.l.non eo minus.col.fin.verſic.tertio.facit.C.de procu.ꝙ Pau.de caſ.qui habebat illuꝫ caſum de facto allegabat text.per quem ſic decidebat Ange.⁊ non potuit tm̄ cantare ꝙ iudex voluerit iudicare ꝓ eo:quia neſciuit allegare deciſio.Ang.contra tales iudices facit ꝙ contra aduocatos inuehit Pau.de ca.in.l.clodius.ff.de acqui.heredita.ante fi.dicens ꝙ doctor non audēs cōſulere quando habet bonam rationem niſi īueniat caſum deciſum non eſt laudandus:⁊ ſi antiqui ita feciſſent quomodo nos faceremus.Hinc dixit Feli.in.c.j.in fi.iiij.colū.de preſcrip.ꝙ debemus reſpōdere per ſpeciales deciſiones nō per generales regulas more pauperum doctoruꝫ:⁊ in.c.cum ordinem.colum.iiij.de reſcrip.dicit ꝙ lꝫ cumulatio deciſionū diſpliceat ingenijs eleuatis:tamen in actu pratico laboramꝰ vt inueniamus deciſionē:q2 conſulere ſm̄ regulas eſt doctoris poſitiuis quos vulgus procuratores appellat.Sed cōſulere ſm̄ deciſiōem in terminis eſt doctiſſimi doctoris.Et facit q2 erit aliqua regl'a:⁊ tm̄ habebit tot fallētias ꝙ poſſet fieri vna regula in contrarium.glo.in.§.ſi qs alij.iſti.de iutili.ſtipula.⁊.lꝫ doctor.ſit in lata culpa ignorādo regulas.l.non fatetur.ff.de ꝯfeſ.Jaſ.in.l.ſed ⁊ ſi qs.§.queſitū.col.v.ff.ſi qs cauti.ſecus tm̄ eſt de aliquo caſu ſpeciali vel ſingulari.Jaſ.i.l.ꝙ te.col.xiiij.vbi Sozi.col.fi.ff.ſi cer.peta.Et ꝑpterea qn̄ aduocatus partis ꝯtrarie allegat aliqua imptinētia valde a remotis:potes dicere:Jubete iudices ſcinicē cām dicere nō vagari.Jaſ.in.l.cēturio.col.iij.ff.de vul.⁊ pupil.vel qn̄ male fundat argumēta ꝙ dr̄ ligare aream ſine cemēto.Cepol.de ſer.vrba.p̄dio.c.xl.in prin.⁊ etiā contra legētes q trahūt materias remotas ⁊ alienas inuehit Jo.fab.in.§.j.in fi.iſti.de act.⁊ Alex.i.l.ſi patroni.§.qui fideicōmiſſariā.col.iij.ad treb.⸿Nono limita qn̄ cauſa cōtra quā ſtat cōmunis opiñ.eſſet valde fauorabilis ⁊ ꝓuilegiata:ꝑut in mr̄imonio dicit Hoſti.in.c.ſi vir.de cogn.ſpiri.Barb.Feli.⁊ Decius i.d.c.j.de ꝯſti.ſeqtur Barb.li.iij.ꝯſi.iiij.a Joue.col.iiij.Curtius cōſi.lv.ſup proceſſu.col.penul.in.j.additione.vbi dicit idem

Deciſio in terminis.

Debemus ſtare in terminis.

pro teſtamento

UVA. BHSC. IyR_277_2

pro teſtamēto ſcrutinium.charta.lxxxvij.⁊ Feli.in dicto.c.j.
de ꝯſtitu.colum.fi.ver.quinto limita.dicit idez in opinione
fauente poteſtati clauium. Jdem Jaſ.in.l.prima. colum.ſe-
cunda ⁊ tertia.ff.ſol.matri.vbi dicit idem in teſtamēto ⁊ do
te.⁊ in.l.inter pares.ff.de re iud.Feli.in capitu. fina.eodem
titulo.Jntellige niſi eēt matrimonium ꝯ legem dei contra-
ctum.Decius in .c.j.de proba.col.xxiiij. vbi dicit ꝙ ꝯ illud
in dubio ꝓnūciādū eſt.vide in alijs locis.s.alleg.in.viij.fun-
damento negatiuo de incōtinētia.circa fi. ij. inconuenietis.

Nō faciam⁹ cuiqꝫ iiuſtitiā vt fauea mus vidue.

Eſt veruz ꝙ iſta limitatio videt̃ deſtrui per aliquos:nā De-
cius in.d.c.j.limitat illud dcm̃ Hoſti. ſolum ꝓcedere quādo
eſſent varie opi.inter doctores.Secus aūt qñ clare cōſtaret
ꝙ cōis opi.eſſet ꝯ.matrimoniū:vel ꝙ opi. ſingularis docto-
ris eſſet notorie falſa:qꝛ non debemus tm̃ pijs cauſis fauere
ꝙ ceteris iniuſticiā faciamus.c.ex tenore. de foro cōpe.cum
concordātibus:vt per eū ibi:⁊ Catellanū.ij.parte memoral.ī
ver.nuptiarum cauſa.q dicit ita ꝯſuluiſſe Deciū ⁊ Jaſo.pre
ceptores meos. Jdem tz Roch.in.d.c.j.ad fi.de cōſtit.poſt
Barb.conſi.ꝑmo.iij.volu.col.xxxj.Decius conſi.cxxxiij.ad
fi:⁊ Corſe.ſingu.ccvj.incipi.vbi doctores. eſt in ver. opinio
Andre.alciatus in paradoxis.li.iij.c.vij.eſt char.xxvj.

Res dr̃ dubia.

¶ Decimo limita vt predicta procedāt qñ apparet liquide
de magis cōi opi.puta qꝛ docto. dicūt ⁊ ſi ita ſe hz cōis opi.
Et ꝓpterea Jaſ.ſolebat dicere qñ doc.atteſtatur ita eſſe cō-
munem opi.qd̄ eſt bonum verbū in pratica. Secus aūt quan
do nō apparet de cōi opi.vel qꝛ aliqui doc.atteſtant̃ vnā eſſe
cōmunem.Alij ꝯtriam .Tunc res dr̃ eſſe dubia propter cōfli

Res clara.

ctum opi.Soci.in rubrica.ff.de reb.dub. Paris de ſindica-
tu in dcō ver.iudicare.ver.an ſi iudex qui dedit.col.j.Alex.
lib.ij.conſi.ccxxij. viſa facti.col.iiij.ver.deniqꝫ. ⁊ li.v.conſi.
cxlij.viſo proceſſu.col.pe. Panor.in.c.at ſi clerici. col.viij.
de iudi.Lancel.⁊ Riminal.per illum tex.in.l.pen.C.de pac.
De eo em̄ de quo eſt caſus legis non dr̃ eſſe dubiū.l.ancille.
vbi glo.⁊ Bar.C.de fur.tex.cū glo.fi.in.§.⁊ nos.in aut.qui.
mo.na.ef.leg.Eſt em̄ proprium.l.eſſe clarā.Calcane.conſil.
xiiij.col.vij.facit Jaſ.in dcā.l.pe.col.pe.C.de pac.vbi dicit
idem eſſe qñ libris apertis ſtatim apparet de deciſiōe . facit
Corſe.ſing.cccxliiij.incipiē. ſi iudex ſcrutiniū. char.lxxxviij.
Barb.li.ij.conſi.xxxvj.ſapienter.col.fi.s.in.vij.limitatiōe. ī
char.precedenti Jgitur tales caſus dubios ſolebat appella-
re Jaſ.eſſe caſus pro amico:vt per eū in.l. dotis cauſa. col.j.
numero.xxxv.in.l.poſt dotē.nu. cv.ff.ſo.ma.in.l.in ſuis.col.
ij.ff.de lib.⁊ poſth.in.l.qui in aliena. nu. xxxv.ff. de acqren.
here.qñ tunc ſit bonū habere iudicē amicum ⁊ fauorabilez:
vt concludunt oēs examinātes hanc mām : qꝛ poteſt ſm eos
adherere opi.que ſibi magis placuerit.Et ſic fauere amico.
glo.in.c.venerabilē.in ver.fauere.de ele. Jdem Jaſ.in.l.cū
prolatis.ad fi.de re iudi.dicens ꝙ iudex non pōt reprehēdi
ſequendo opi.quā vult : ſicut ſi ſunt diuerſe ſnīe theologorū
neutra ſapit hereſim ſm eum.⁊ Ange.in.l.inter ſtipulātem.
§.j.in fi.ff.de ver.obli.vbi ſubaudit ſi faciat bona fide:⁊ tunc
ꝯcor.Anch.ꝯſi. ccxj.de quo.j.Sz lz fatear vtile eſſe hr̄e iu-
dicem fauorabilē.Soci.in.c.j.de li.obla.col.xlix.Tñ ꝙ ſnīa

Nihil relinquitur mero arbitrio iudicis.

diffinitiua relinquatur arbitrio puro iudicantis:eſſet incon-
ueniens:qꝛ iudex ꝑme inſtātie erit mihi fauorabilis . Judex
ſecūde erit fauorabilis aduerſario:vel vn⁹ habebit vnā opi.
alius aliaz.Et ſic nec partes nec aduocati vnqꝫ ſcirent:an fo
uerent bonam vel malā cauſam:⁊ ſic ſtaremus ſub incerto ꝯ
tradita per Hipol.in rubri.C.de proba.col.lxxiij.burgos.in
c.cum cā.de emp.⁊ vend.colū.ij.⁊.iij.Jaſ.in.l.ita ſtipulatus
magna.j.no.de ver.obli.Jus etem̄ ſemper dz eſſe certuz.l.
ornamētorum.ff.de aur.⁊ arg.leg.⁊ ꝯſtans ⁊ perpetua volū
tas.l.iuſtitia.ff.de iuſti.⁊ iur.Et ſequeret̃ illud qd̄ opponūt

Profeſſio legalis ē vera ſciētia.

nobis artiſte ꝙ profeſſio legalis non eſt ſcia:qꝛ ꝯſiſtat in opi
nionibus vt Lis operita.char.v.Et tñ eſt vera ſcia:vt ꝓbat
Prepo.in prohemio decreti.col.iij.⁊ Sāmarrus in trac. ꝺ
extenſione.col.j.⁊.ij.pro qbus facit Panor.in .c. nō debet.
de ꝯſang.⁊ affi.in primo no.Et ꝓpterea Bal. in.c.nōnulli.
in fi.ij.col.de reſcrip.in.l.j.colū.xij.C.qui accuſ.⁊ li.iij.cōſil.
cxxxiiij.incipi.ꝓponitur.col.ij.referēdo phm̄.dicit ꝙ opor-
tet leges eē bene poſitas ⁊ oīa determinare : ⁊ ꝙ̄ pauciſſima
relinquere arbitrio iudicantis:Et ita pro veritate eſt cōſide
ratis cōſiderandis:nam lz vbi caſus nō eſt a iure deciſus:lex

Caſus arbitrarij.

illum relinquat in arbitrio iudicis.l.j.in fi.ff.de iu.delib.c.ꝺ
cauſis.de officio delega.c.fina.de tranſactio. plures enume
rat Decius in.c.ſedes.in glo.iij.de reſcript. Roch.de con-
ſuetu.char.xj.colum.ij.latius Barba.lib.iiij.cōſi.xlv.illud.
colum.penulti.⁊ fina.latiſſime Hipol.in.l.queſtionis modū.
colum.j.⁊ ſequen.⁊ in.l.de minore.colum. viij.ff. de queſti.
Jntelligo quēdam doctorem Taurinenſem alios plurimos
aggregauiſſe.Lex tamē illum non relinquit in libera volun-
tate iudicantis:ſed ꝙ debeat regulare arbitrium ſuū ꝓut qli
bet bonus vir ſm negocij qualitatem ⁊ perſonarum:⁊ tēpo-
ris:⁊ alias circunſtantias.Bonus enim iudex nihil ex arbi-
trio ſuo facit.c.iudicet.iij.q.vij.⁊ dicit Bal. quez refert Ce
po.in.l.ſi fugitiui.C.de ſer.fug.colum.vj.ꝙ iudex debet ar-
bitrari:ſm mentē legis ſiue iuris ⁊ arbitrij ſui ītellectus ſeu
rationis.facit.c.iudicātem.xxx.queſtio.v.Al's poteſt appel
lari Decius in.c.ex litteris.iij.nota.de ꝓbatio. Pich. in re
peti.l.in quartam.colū.lvj.⁊ ſequen.ad leg.falc.⁊ dicam .j.
dum ponam ꝙ probatiōes ſunt in arbitrio iudicis.Quoniaz
eſſet difficile legem de talibus cōdere propter diuerſitatem
perſonarum rerum ⁊ qualitatum:prout etiam dicūt phiſici

Ad ſilia.

ꝙ plura relinquūtur in iudicio extimatiuo medici.Nam ſi iu
dex non habet ſtatutum:conſuetudinem:nec legem:nec dcā
doctorum determinātia caſum corā eo vertētem debet recur
rere ad ſimilia ſtatuti vel legis.l.non poſſunt.vbi Clau.ff.de
lr̃.Feli.⁊ Decius late in.c.tranſlato.de cōſtitu.Jaſo.in.l.in
ter ſtipulantem.§.ſacram.vij.not.ff.de verborū oblig.Soz.
fallen.xxix.Curtius conſi.xj.ſtatuto. colum.fina.Sāmarrus
in tractatu de extenſione.char.vij.colū.ij.vbi dicunt ꝙ ſuffi
cit ꝙ ſint ſimilia in eo de quo arguitur:lz in omnibus non ſit
omnimoda ſilr̃itudo . Etenim ſimile legis vel ſtatuti habet̃
pro expreſſo.Jaſon in.l.fina.col.penul.ver.ſcdo aduerte.ff.
de in ius vocan.Et ex officio iudex debet tale ſimile ſequi ēt
ſi pars non petat.Bald.in.l.i.circa medium.C. vt que deſ.
aduoc.iud.ſuppl.Stante igitur tali dubio Judex in primis

Quid faciet iudex.

aduertat ad vires ingenij ſui vt ſit idoneus ad dubij deciſio-
nem:ſaltem ſm humanam fragilitatem.l. ſi quid vēditor.ff.
de edil.edic.Feli.in capitu.per tuas.el.j.de ſimo.Et ſi du-
bitet conferat cum peritioribus.Dixi.s.in quinta limitatio
ne.de peritis.allegando Panor.in.c.j.vlti.nota.de conſan

Duo ſales in iudice.

guini.⁊ affinita.Debet enim iudex habere ſalem ſciētie ⁊ cō
ſcientie:al's mens eius eſt diabolica ⁊ inſipida.Bal.pulchre
in.l.ij.C.de ſenten.ex pericu.reci.Feli.in.c.per. tuas. el. ij.
colum.j.de ſimo.bonus tex.in.c.cum non ſolum.de regu.li.
vj.habeatqꝫ ſemper iuſtitiam naturalem ante oculos. Bal.
in diſputa.incipien.accuſatus de vi turbatiua.colū. penulti.
Et veritas ⁊ equitas ſunt duo lapides angulares quos de-
bet ſeruare iudex.Baldus in capitu.quoniam cōtra.de pro-
batio.per illum textum.Et habeat ſemper in mēte illud qd̄
dicit textus.in.l.properandū.§.ſinautem reus. in fine .C. de
iudi.quid aliud niſi pro omnibus : deum in omnibus cauſis
iudicem eſſe credendū eſt:⁊ ꝙ ſi non facit quod debet hic et
in futuro ſeculo recipiet in terribili iudicio magni dei ⁊ ha-
bebit partem cum Juda ⁊ lepra Giezi. ⁊ tremore Cain. in

Auaritia mr̃ oīuz malorum.

aut̃.iuſiurañ.quod preſtatur ab hijs.in fine.Et inſuper eui-
tent auaritiā que eſt omnium malorūz mater:vt aut̃.vt iud.
ſine quoquo ſuffrag.§.cogitatio.⁊ Cardina. prima queſtiōe
prima.capitu.primo.columna.ix.ponderat illum tex.ꝙ ven
dentes officia iuſtitie etiam de licētia pricipis grauiter pec-
cant:lz ibi in capitu.quos conſtiterit.columna ſecūda . dicat
ꝙ licite epiſcopus vendit banchum notariorum.Jdeo ſit cō
tentus ſtipendio principis:⁊ nihil capiat etiam a ſponte ſol-
uentibus.Buſtus in defenſorio montis.char. quarta. colū.
tertia.Feliñ.in rubrica.⁊ in.c.primo.ad finem.de ſimo. Sa-
luſtius circa primum Catilinarij Jaſ.in.l.prima.colum.ſecū
da.ff.de conditio.ob cauſam.in.l.penultima.colum. quinta.
C.de pac.Hipolitus in.l.vnius.§.ſeruus nec ſi.ff. de queſti.
Corſe.ſingula.ccxcviij.incipien.ius canonicum eſt. in ver°.
ſportula pulchre.⁊ late Maria.in tract.de viſitatione. char
ta decima.columna quarta . vbi ꝙ non licet capere exēnia.
Praticus papieñ.in forma reſcideñ.ſenten. lat. pretex. fal.
inſtru.glo.j. Petrus iacobi. in rubrica de ſtatu curiarū:vbi

Fauor indebitus.

dicit ꝙ ſi totus mundus veniſſet non poſſet credere ꝙ ſi vna
pars det ⁊ alia non.Certe iudex erit danti naturaliter fauo-
rabilis ⁊ non dans habebitur aliquali odio. Et ſi aliud non
faciat iudex:ſaltē aliquando diu ſtabit ⁊ inſtruet dantem et
ei dabit gratioſas dilatiōes:⁊ parti non danti nociuas:⁊ ſtu
dendo in iure oēs opi que dicent pro iſto q dedit videbūtur
ſibi ꝯcludentes:ꝯrie ſibi videbūtur iniqꝫ:qꝛ hoīes facilr̃ cre-
dunt ꝙ vellent:vt dixi.s.in materia de guelſis ⁊ gibellinis.

UVA. BHSC. IyR_277_2

plura ponit Paris de ſindicatu in ver. barataria. ⁊ in verſi. corruptio. nec ꝯria ꝯſuetudo excuſaret. Feli. in. c. ad aplicā. de ſimo. Decius in. c. cū. m. col. xiij. ⁊ ſeq. de cōſti. dū loquit̃ de ſtatuto ſeu ꝯſuetudine ꝙ nouus canonicus debeat aliqd ſoluere: ⁊ in. c. nā concupiſcentiā. in fi. ij. col. vbi Roch. eo. ti. de quo Angelica in verbo iudex. §. xv. vtrum ꝯſuetudo. Et

Sñia lata ꝑ pecuniā eſt nulla.

ſñia lata per iudicē pecunia corruptū eſt ipſo iure nulla. l. venales. C. qñ prouo. non eſt neceſ. c. cū ab oī. de vita ⁊ ho. cle. Archi. in. c. recte. xj. q. iij. facit Hipol. in rubri. de proba. colū. xxix. vbi dicit ꝙ querens corrūpere iudicē: teſtē: vel notarium dꝫ puniri in amiſſione cāe: ⁊ hoc procedit ēt ſi det̃ vt iuſticiam faciat. Ange. in. l. ij. ff. de condi. ob tur. cām. vbi etiā ponit de inſtāte iudicē vt eximat quē a carcerib᷒ ⁊ ꝙ eū releuabit in ſindicatu: ⁊ nullus poſteriorꝫ ibi mētionē facit: ⁊ idē vult Cardi. in. c. qui recte. xj. q. iij. in. j. q. iij. c. vēdētes. ad fi. vbi de auditoribus rote procurātibus ſibi fieri propinā: ſiue detur pecunia: ſiue alia res. Bologni. in ſuis nouis interpretationibus in pima editione. in. l. ſi pars. ff. de inoffic. teſt. eſt char. xxviij. vbi limitat. d. l. venales. nō procedere qñ eēt data modica pecunia. Duas alias limitatiōes ponit Sozi. fallen. ccclvj. limitans in arbitrio. Itē qñ inter plures iudices vnus ſolus fuiſſet corruptus: ⁊ fallē. xxxvij. limitat qñ datur iudici pecunia pro debito ſalario. Item qñ datur palam de quo etiā Lancel. in. l. fi. col. fi. ff. de iuſti. ⁊ iure. Itē limita qñ daretur poſt latam ſñiam. Hipol. no. cxc. incip. iudices. dū-

Qñ̃o ſatiſfaciet dāna.

mō tñ non preceſerit ꝓmiſſio ante ſñiaꝫ vt ꝑ eum. Cogitetqꝫ iudex ꝙ ſi male iudicauerit tenet̃ ad damna: ⁊ īteresse vtriqꝫ parti: vt ꝑ doc. predictos. Alberici ī dictionario in v°. iudex Roſariū in. j. parte ſerm. xxv. lr̃a. S. īcipi tertio pria parte. Et parte. ij. ſerm. xxix. lr̃a. E. ſub tit°. de ꝯſilijs datis iudicibus in. iiij. documēto ⁊ duobus ſeq. Et ſic eſt deterius q̃ꝫ fenerari. nā fenerator reſtituendo qđ accepit poteſt ſperare miſericordiā a deo. Sed iudex corruptus. ꝑ. x. ducatis. nō poterit abſolui niſi reſtituat dāna ⁊ intereſſe. que aſcandent forte ad mille. Et ꝓpterea dr̃. in. c. cum eterni. de re. iudi. li. vj. ꝙ caueant iudices maxime in ſentētijs ꝙ nulla ſit acceptio ꝑſonarū ſiue ſit ciuis ille ſiue ꝑegrinus nulla erit diſtātia ꝑſonarꝫ ita paruū audietis vt magnū nec accipietis cuiuſq̃ꝫ perſonā: qꝛ dei iudicium eſt. Deuteron. c. j. Hoſt. in. c. nouit ī fi.

Preuertētia iudiciū.

princ. ꝑ illum tex. de iudi. nil vēdicet odiū vel fauor vſurpet timor exulet: ꝑmium aut eius expectatio iuſtitiā nō euertat: ſꝫ staterā gerat in manibus: ⁊ lances appendat equo libramine: preoculis hēant ſolum deū: de quo Bal. in. l. fi. C. de pen.

Boetius.

iud. qui mal. iud. ⁊ Boetius li. j. de ꝯſolatione. metro ſeptimo. incipi. nubibus atris. inquit. Tū quoqꝫ ſi vis lumine claro cernere verū. Stamine recto carpere celuꝫ gaudia pelle. Pelle timorem: ſpemqꝫ fugato. Nec dolor aſſit: nubilū mēs eſt: vinctaqꝫ frenis. hec vbi regnant. Et ꝓpterea in quo iudicio iudicaueritis: iudicabimini. c. deus oīpotens. ij. q. j. facit

Catilina.

Zacha. in ſmo. cōcilij. piſani. col. j. Catilina. in prin. ſue rñſionis contra Ciceronē dicebat ꝙ oēs qui de rebus dubijs conſultant debere in primis aīaduertere ne cuiq̃ꝫ voluptati temere aſſentiant: neue liberū īgeniū fauore aut iracūdia peſſundent: imo eniti debēt vt durent inuitis animis vt omniū rōnes eque circūſpiciant nec in alterutrā partem inclinēt: donec luce clariores in aptum deducte: ⁊ ſatis ꝑorate cauſe videant̃. Difficile eſt em̄ cōmot is animis ⁊ cōcitatis ingenijs verum cuiq̃ꝫ perſuadere. Purgato itaqꝫ animo ⁊ mundatis manibus. Paris de ſindicatu in ver. iudices. puras debent

Caueat iudex.

habere manus. eſt char. xlv. ⁊ char. vj. col. ij. ver. ꝑ ſindicatores. Recordet̃qꝫ ꝙ onus iudicādi eſt graue. Lucas de pēna. i. l. fi. col. penul. C. de vend. reb. ciuit. li. xj. etenim res iudicata ꝓ veritate habet̃ ⁊ tribuit ius non habēti. l. iulianus. verū debitorem. ff. de condi. inde. vbi Iaſ. colū. ij. dicit ꝙ iudex facit de albo nigrū: ⁊ de nigro albū. l. res iudicata. ff. de regu. iur. Sozi. in. l. ſingulis. ff. de excepti. Curtius ſenior cōſi. lxv. colum. xv. ⁊. xxiiij. ⁊ alijs pluribus: vt in eius tabula in ver. ſententia. preſertim cōſi. lxxv. col. viij. Alex. li. ij. ꝯſi. xxij. cxxiij. col. ij. cxxxvj. col. iiij. ⁊ li. v. ꝯſi. xxx. col. ij. ⁊ li. iiij. cōſilio. xij. ⁊ xvij. prout preſumit̃ pro mādato pricipis in preiudiciuꝫ tertij. Decius cōſi. cxxv. colum. iij. Et procedit etiā pendēte cā nullitatis vel reſtōnis in integrū. Feli. in. c. qm̄ contra. colū. xxij. de proba. Etiā ſi pendeat appellatio dr̃ res deciſa ꝑ ſententiam. Decius in. c. ſuper litteris. col. vj. de reſcri. Hipol. in rubri. C. de ꝓba. col. xxxiij. vbi dicit ꝙ facit notoriū anteq̃ꝫ retractet̃ lꝫ ſit retractabilis. Niſi eſſet lata contra abſentem.

Feli. in. c. cū bertoldus. col. ix. de re iu. Sit etiaꝫ memor iudex ꝙ ipſe habet plures inimicos: ⁊ eſt tanq̃ꝫ ſignū ad ſagittam. c. qualiter ⁊ qñ. el. ij. de accuſ. Amadeus in dialogo de amicitia. char. xxxvj. ⁊ ꝙ ſi in officio aliquid comedit tpe ſindicatus illud ad inſtar cibi digeret. gl. in. l. ij. C. de coartal. lib. xij. paris de ſindicatu in princi. tractatus. Et conet̃ totis viribus inquirere veritatē facti. l. ij. C. de edē. vbi omnes mo-

Ingrat veritatem.

der. no. Veritas em̄ in oībus principatū obtinet: ⁊ eſt a quocunq̃ꝫ preferenda. ij. q. vij. c. queritur. facit Decius in. c. qm̄ contra. de ꝓba. iiij. no. per illum tex. ⁊ in. c. ſi duobus. colū. iij. de appel. Et hoc conari dꝫ quilibet vir bonus ⁊ iuſtus iudex ſm̄ Hipoll. in. l. j. §. ſi quis vltro. colū. iiij. de queſti. maria. in tracta. de teſti. in. c. fraternitatis. iij. char. col. j. domi. Alex. de neuo cōtra iudeos fenerantes in cōſilijs impreſſis poſt ſupplemētum piſonelle. col. xxxij. allegat Eſdre. c. iij. ꝙ

Veritas.

veritas magna eſt ⁊ fortior preoībus: ⁊ Iſidorum de ſummo bono: ſic exclamañ. O q̃ꝫ magna eſt vis veritatis que oīa ingenia: aſtutias ⁊ calliditates ſuperat: que cōtra ficta ſimulataqꝫ figmēta ſeipſam defendit: que, deniqꝫ poſt deuꝫ collēda eſt. Immo deus eſt veritas ⁊ vita. Non em̄ eſt veritas imutāda ꝓpter ſubtilitatem doctorꝫ. l. in rebus. C. de iur. dot. no. Alber. in. l. j. C. ſi vt ſe ab here. abſt. Et adiuuanda eſt: ⁊ non cum ingenij ſubtilitate laceranda. c. cū eterni. de re iudi. lib. vj. cū alijs pluribus ſimilibus: vt Calcaneus cōſil. j. col. j. Et debet iudex veritatis ꝓbatiōes ampliare: ⁊ eis fauere vt ſalue ſint: iurib᷒ allegatis per Hipol. in. l. j. §. ſi quis vltro. col. iiij. ff. de queſti. Et iram dei ſupra ſe prouocat qui veritateꝫ opprimi ꝓſpiciēs eā pro viribus nō defendit. xj. qō. iij. c. qſqꝫ ſcrutinium. char. ij. vbi. char. iiij. dicit ꝙ non ſolū eſt ꝓditor veritatis qui palā mendatium dicit: ſed qui libere veritateꝫ non defendit: vbi plura in char. ſeq. ⁊ char. cxxxiij. vbi dicit ꝙ veritas falſitate aliqñ oppugnari poteſt: expugnari vero nūq̃ꝫ: qꝛ veritas oīa vincit. glo. in ver°. iniuriarū. in fi. in. c. cōſuetudo. lxxx. diſ. Hoſtiē. in. c. in audientia. de ſentē. excō. et veritati oīa cedunt. c. fraternitatis. de frigid. ⁊ malef. ⁊ veritas ſuper oīa eſt amanda. l. ſi cui ita legatū. ff. de cōditi. ⁊ demon. Alexan. lib. iiij. conſi. lv. in prin. ⁊ in paucis ꝯſiſtit nec deſiderat verborꝫ adminicula. Barba. lib. j. conſi. lxij. col. ij. propterea dicebat Lactātius in. iij°. ꝙ deus hanc rei voluit eſſe naturā vt ſimplex ⁊ nuda veritas eſſet luculētior: qa per ſe ornata ſatis eſt. Ideoqꝫ ornamentis extrinſecis additis fucata corrūpitur. mēdacium vō ſpecie placet aliena. Debetqꝫ iudex illam īueſtigare etiā per diſſimulationē: exemplo Salomonis in. c. afferte. de preſump. ⁊ Karoli magni quē ſupra retuli in ſexta rōne partis affirmatiue de bono prolis. facit l. obſeruañ. in fi. ff. de offi. preſi. gl. in. c. qūo virginibus. xxxj. q. j. Decius cōſi. clj. col. xij. Hipol. in. l. de minore. col. iij. ff. de queſti. vbi loquuntur de diſſimulatione iudicis. pulchre Barba. in. c. ſi ſacerdos. col. iij. de offi. ordi. Anchara. in regula poſſeſſor. col. xiij. eſt. circa fi. j. qōnis. ⁊ circa fi. iij. qōnis. Et ꝙ iudex debeat inquirere veritateꝫ per plura: ⁊ pulchre tradit Paris de ſindicatu. in ver°. ſñia. §. reſtat. eſt col. pe. vſi. ⁊ aduertēdū. qđ dcm̄ eſt char. lxxvj. Pau. de ca. li. ij. ꝯſi. cccij. ego paulus. vbi dicit ꝙ iudex debet toto poſſe ōfendere veritatem vt eā iuuare qñ ipſam manifeſte cōprehendit: ⁊

Cōtra calūnioſos.

reſiſtere calūnijs ⁊ punire periuros ⁊ mendaces: in eis onus probationis tranſferendo. Idem Barb. li. ij. conſi. xlvij. incipi. preclare. Ancha. conſi. cccxvij. in cā. in primis verbis. Luc. de pēna in. l. quotiens. C. de naufr. li. xj. Et ꝓpterea dicunt doc. in. l. ij. C. de eden. vbi Iaſ. iiij. col. ꝙ teſtes debent iurare ⁊ deponere pro vtraqꝫ parte. Hipol. in. l. de minore. §. tormēta. col. iij. ver. vlterius. ff. de q̃ſti. ⁊ ſi recuſent reddūtur ſuſpecti. pro quo Bal. in. l. peremptorias. col. fi. C. ſen. reſcin. non poſ. Bar. in. l. ſi duo patroni. §. idem iulianus. col. penul. de iureiur. Bal. li. iij. ꝯſi. clx. fem̄. in fi. col. ij. Curtius in aut. hoc ſacramētum. col. j. C. de iura. calū. Ange. inſti. de his qui ſunt ſui vel alie. iur. in fi. Alexan. in. l. j. circa fi. C. vt

Teſtis debet deponere pro vtraqꝫ parte.

que deſ. aduo. iud. ſuppl. Et per auctoritates predictas: alſ dicebam non placere illam praticā qua vtuntur examinatores teſtium: qꝛ ſi adiunctus nult interrogare teſtem ſup materia de directo cōtraria nolunt ꝙ teſtis rñdeat: quaſi ſit tale interrogatorium imptinens: ⁊ dicunt: faciat pars aduerſa capitula: ⁊ probet ſi vult: nā vt patet ex premiſſis teſtis dꝫ reſpondere pro vtraqꝫ parte. Ergo dꝫ etiam deponere ea que ſcit de materia de directo cōtraria capitulis ꝓducentis. Inueni ſolum Areti. in. d. l. ij. C. de eden. limitantē hoc nō procederet qñ

UVA. BHSC. IyR_277_2

cederet qñ ſolum iurauit teſtis ſuper illo articulo ꝯcernẽte
fauoꝛem partis pꝛo qua deponit: puta qꝛ articulus dicebat
qualiter titius mutuauit ſempꝛonio.x.tali die ⁊ teſtis iura-
uit ſolum ſuper hoc articulo:⁊ iudex ſeu interrogatoꝛ adiun
ctus interrogabat teſtem:nũquid ſempꝛonius reddiderit ei-
dem titio pecuniam mutuatã.dicit eñ Areti.qꝛ non erat iu
ratus:de hoc non tenet̃ reſpõdere. Immo ſi reſpõderet non
crederet̃. Secus autẽ ſm eum qñ teſtis iurauiſſet ſuper tota
cauſa:qꝛ tunc bene ꝓcederet opi. Bal.⁊ alioꝝ.ſ.relata: ẽt ſi
pars daret poſtea articulos ſup qb᷒ vellet dictos teſtes exa-
minari. Feli.in.c.de teſtibus.col.fi.de teſti.⁊ vtraqꝫ vel alte
ra parte petẽte dꝫ teſtꝭ iurare ſup tota cã. Feli.in.c.ꝑ tuas.
col.pe.de teſti.⁊ in.d.c.de teſtib᷒.col.fi.eo.ti.dicit ꝙ in du-
bio ita pꝛeſumit̃ iuraſſe. Et ꝗuis Aret.nõ alleget. Idẽ vult
Specu.in.j.parte in ti.de teſte.§.iam de interrogatoꝛijs.co
lum.iiij.ver°.in ſumma. Eſſet bene cogitandũ:qꝛ nõ inuenio
hoc bene declaratuꝫ:⁊ pꝛatica videtur obſeruare:qd.ſ.dcm̃
eſt:lꝫ iudicio meo melius eſſet ſeruare oppoſituꝫ ad euitañ.
impenſas:⁊ ad abbꝛeuiandũ lites.l.terminato.C.de fruct. et
lit.expen. Preterea ſi pars met tenet̃ reſpõdere veritatẽ ꝯ
ſe pꝛopter iuramentum calũnie ꝙ pꝛeſtatur in quo continet̃.
Et ſi queret̃ veruꝫ nõ inficiet̃ pꝛaticus papiẽ.in foꝛ. li.in act.
reali.glo.fi.que incip.per ſacramẽtum calũnie ꝗto magis te

Teſtis cauillat̃ cũ interrogatoꝛijs.

ſtis in quo ceſſat ratio.§.his auctoꝛitatibus.ver.tibi dico.d
peñ.diſ.j. Iteꝫ pꝛo veritate defendenda ſi iudex videat teſtẽ
eſſe ſuſpectũ debet illum ad vnguẽ examinare:⁊ inuoluere ſi
poteſt. Bal.in.c.j.col.j.de conſtitu. Alex.li.v. conſi.cliij.vi
ſis narratis.col.iiij.⁊ cõſi.ſeq.col.ij. Decius in.c.lꝫ cãm.co-
lum.v.de pꝛoba. Feli.in.c.cũ in tua.col.j.de teſtibus.nõ ta-
men facere interrogatoꝛia impꝛtinentia. Feli. in .c.per tuas.
col.pe.de teſti.vbi dicit qũo debeant fieri ⁊ reſecari. Et dixi

Ex fctõ orit̃ ius.

ꝙ veritatẽ facti debet diligenter iudex ingrere:qm̃ ex facto
ius oꝛitur.l.ſi ex plagijs.§.in cliuo.ff.ad legẽ aquil.l.omniũ.
C.de om.agr.deſer.lib.xj.in allegatiõibus do. Baptiſte ca-
ſtellioni impꝛeſſis poſt ſingularia. Cremen.col.j.vbi allegat
l.ea eſt natura.ff.de reg.iur.ꝙ modica facti variatio inducit
magnã diuerſitatẽ iuris. Et ꝓpterea Sceuola de moꝛe rñde
bat ſm ea que pꝛoponerent̃. Barb.lib.iiij.cõſil.lxx. vbi xps.
col.vj. Decius ſepe in pꝛin.ꝯſilioꝛuꝫ ſuoꝝ. Et in fcõ etiã pꝛu
dentiſſimi errant.c.licet.de cõſtitu.lib.vj.l.fi.ff.pꝛo ſuo.cla-
rius in.l.ij.ff.de iur.⁊ fa.igno.non eñ pꝛeſumũtur facta niſi
pꝛobẽtur.d.c.licet.allegat̃ vulgo.l.i bello.§.facte.ff.de cap.
⁊ poſtli.reuer. Tu pꝛo ſolatio vide qũo hoc ꝓbet̃ in illo tex.
Ideo melius pꝛobatur in.l.quecũqꝫ.§.penul.ff. de publici.
cuꝫ ſi.vt Bal.li.ij.vltime impꝛeſſiõis.cõſi.cxcviij.incipi.ſta-
tuto ciuitatis tergeſti. Panoꝛ.per illũ tex.in.c. cum in iure
peritus.de offi.dele. Audiui etiã allegari.l.ꝯſilio.§.fi.ff.de
cura.fur. Sozi.in conſi.xxvij.col.iij.allegat.l.j.C.de ꝓba.et
l.aſſeueratio.C.de non nu.pec. Ideo potius allega iſta iura

Scdm̃ pꝛobationes.

ꝗ illum.§.facte. Et ꝓpterea opꝫ ꝙ coꝛã iudice ſit ꝓbatuꝫ:qꝛ
iudex cui nihil cõſtat nihil agit. Eſt eñ iudex quoddam pꝛe-
dicamẽtum quod pꝛedicat̃.de pꝛoba. Bal.in.c.fi. de iureiu.
⁊ ideo dꝫ iudicare ſꝫ allegata ⁊ ꝓbata.l.illicitas.§. veritas.
ff.de offi.pꝛeſi.ad quã Ange.inſti.qui.mo.tutel.fini.in pꝛic.
in.§.ſi minus.col.v.inſti.de acti. Paris de ſindicatu. char.
xlix.in ver°.iudicare.col.iij. Bertach. in tracta. de epõ.iiij.
parte.iiij.libꝛi.eſt char.xlvij.q.xj.late ⁊ moꝛaliter Lucas d
pẽna in.l.quicũqꝫ.C.de tabul.⁊ ſcribis.lib.x.quem ſemꝑ.vi
de Angelica in ver°.iudicare.§.vij.incipi.vtrũ iudices. Fe
li.poſt Barb.in.c.paſtoꝛalis.§.qm̃.col.fi.de offi. deleg. vbi
ponit.vij.fallẽ.ad q̃rtã dũ limitat in iuriſdictione volũtaria:

Scdm̃ conſcientiam.

qꝛ in illa iudex dꝫ ſequi indiſtincte ꝯſciam. Adde Philip-
pum deciũ in.l.antepe.que incipit bonoꝛum.ad fi.C.qui.ad.
vbi dicit idẽ qñ ꝯſcientia iudicis nemini nocet. facit Anch.
cõſi.ccx.facit dubiũ in fi.dũ dicit ꝙ ſi inter ꝯiuges ſit lis nec
liqueat de cã eoꝛum ꝯſcia eſt in manibus eoꝝ relinquenda.
Ideꝫ vult Curtius iunioꝛ in.d.l.antepe.qui addit vltra. Fe
li.aliã limitationẽ:videlꝫ ꝙ ſi pars fatet̃ iudici in ſecreto ve-

Nũqꝫ cõtra veritatem.

ritatẽ cauſe:lꝫ ex actis non poſſit de veritate ꝯſtare:tñ iudex
nunqꝫ dꝫ iudicare cõtra illam ꝯfeſſionẽ. Feli.in.c.cũ venera
bilis.col.xiij.de excep. Alex.in.l.ſi is ad quẽ.ff. de re iudic.
Catellanus in ſcđa parte memoꝛial.in ver.iudex dꝫ iudica-
re.⁊ Bertachinus in.d.tracta.de epõ.limitat etiaꝫ vbi agit̃
de etate Item qñ agitur de materia cõfinium. Item qñ ipſe
videt aliquem poꝛtantẽ arma:quia in iſtis poteſt iudicare ex
hiis que vidit lꝫ non conſtet de actis. Veritatem itaqꝫ facti
intelliget iudex vel ex partiũ aſſertione.l.fi.C.ſi per vim vel
alio mõ vel ex ꝓbatiõibus. Et pꝛopterea dicimus ꝙ in ꝓba

In ꝓbatiõibus ſtat cãrũ pondus.

tionibus ſtat cauſarũ pondus. Bal.in.l.ingenuum.ff.de ſta.
homi.in.l.matrem.poſt Cy.C.de pꝛoba.⁊ lꝫ ius nõ deficiat
deficiet tamẽ qñqꝫ pꝛobatio.l.duo ſunt titij.ff. de teſt.tutel.
vbi dicit Bal.ꝙ deficiente pꝛobatione deficit ſubſtãtia cãe.

Nõ dꝫ ſe iudex arctare ad vnã ſpẽꝫ ꝓbationis.

Et debet bonus iudex aĩum ſuũ confirmare argumẽtis ⁊ te-
ſtibus que rei aptioꝛa ⁊ pꝛoximioꝛa ſunt:⁊ nõ dirigere aĩum
ad vnam ſolã ſpẽm pꝛobationis. Fulgo.conſi.cxxxiij. ꝓponi-
tur.col.fi. Pau.de ca.li.ij.ꝯſi.cccij.ego paulus barb. lib.ij.
conſi.xlvij.pꝛeclare.in pꝛimis verbis.qm̃ ⁊ que non pꝛoſunt
ſingula multa iuuant.c.illo vos.de pign.l.ſpadonem.§.q iu
ra multa.ff.de excu.tut.cũ ſi.vt Barba.li.j.ꝯſi.xliij.ꝑclare.
col.ij.⁊ lib.ij.conſi.vj.⁊ ſeq. Sozi.qui dicit ꝙ etiã deſtruunt
conſi.cxviij.pulchꝛe Barb.li.iiij.cõſil. lxxij.ſapiẽter.col.vj.

Pꝛobatio in arbitrio iudicis.

ſic ptꝫ. Et ꝙ pꝛobatio ⁊ teſtium fides tota eſt in iudicis arbi
trio.l.iij.§.j.ibi tu magis ſcire potes.ff.de teſti.c.ex litteris.
vbi Decius.iij.no.de ꝓba.vbi poſt Bar.⁊ Pau.de caſ.di-
cit ꝙ lꝫ teſtes clare pꝛobent:iudex ſi ei videbitur poterit fi-

Regulare arbitriũ ſuũ vt bon᷒ vir.

dem non adhibere:⁊ ecõtra.tale tamen arbitrium debet iu-
dex regulare pꝛout bonus vir:⁊ ſic ſm leges reuꝫ abſoluere:
alr̃s poſſet appellari. Bar.in.l.lucius.in fi.ff.de ĩfami.⁊.l. in
crimine.ff.d adul. Hipol.in.l.qõnis modũ.colũ.v.ff.de que-
ſti.ſequitur ſimplr̃ opi. Bar.⁊ Pau.idem Deci᷒ ꝯſi.xciiij.
col.j.cv.col.v.⁊.clxiij.in cã matrimõiali.col. ij. ⁊ idem vult
Pau.de ca.conſi.cxliij.viſo pꝛoceſſu.col.ij.li. ij. quem ſeqt̃
Sozi.conſi.cclxij.in cã magnifici.col.antepe.dicens ꝙ lꝫ te-
ſtes ſingulares non ꝓbent:poteſt tñ iudex illis fidem adhibe
re:ſi ex eoꝝ dictis ĩ credulitatẽ dducitur:lꝫ iudices capitioſi
credere nolint. Idem Sozi.cõſi.clxxxvij. in cõtrouerſia.col.
iij.⁊ in bonoñ.conſi.xxxvij.col.pe. Hipol.in ſing.cxiiij.ĩcipi.
vulgatum ⁊ tritum.ꝙ iudex põt plene credere teſti ſingula-
ri qñ eſſet perſona nobilis. Idem tꝫ ipẽ in.l.j.§.qd vulgo.co
lum.iiij.⁊.xij.⁊ in.l.ſi quis ne q̃ſtio. colũ. xxxiij.ff.de queſti.
franc. Bꝛunus in tracta.de indicijs ⁊ toꝛtura.char.j. col.ij.
Cacialupus in repe.l.admonẽdi.de iureiurã.col.xxix. ⁊ .lv.
vbi Curti᷒ ſenioꝛ.col.xxxiij.de quo dubitat Cacialup᷒ ibi ꝓ-
pter tex.in.l.vt iuriſiurandi.C.de teſti.glo.in.§.j.in ver.per
dignitatẽ.in aut.de teſti.tu vide Iaſo.in.l.gallus.§. ille ca-
ſus.iij.col.ij. lec.de lib.⁊ poſth.maxime vbi pꝛocedit̃ ſola fa
cti veritate inſpecta.quo caſu iudex poteſt credere ꝓbatiõi-
bus perſuaſiuis:lꝫ non perfecte ꝯcludentibus ſm Are.cõſi.
lxxxiiij.⁊.cxxvj.quem ſequit̃ Iaſ.⁊ Sozi.in.l.certi conditio.
§.ſi nũmos.col.vj.ff.ſi cer.peta. Claud.in.l.ſi ita ſtipulatus.
§.griſogonus.col.v.ff.de ver.obli. Feli.in.c.j.col.xv.de cõ-
ſtitu. Decius conſi li ij.col.iij.⁊ in.c.dilecti.col.iij. de iudi.
Idem Sozi.conſi.cxxvj.colũ.ij.ꝯrium tñ voluit Paris de
ſindicatu.in ver.ſententia.c. vtrum iudex.ver. ⁊ adde. bar.
eſt.char.lxxiij. Alex.lib.iiij.conſi.lxxx. viſo pꝛoceſſu. col.fi.

In arbitrio iudicis.

Sozi.conſi.ccxxxj.col.ix. Et ꝙ ſit in arbitrio iudicis:late te-
net Barba.conſi.vij.incipi.ſapienter non falloꝛ.colũ. vj. in
fi.⁊ conſi.ſeq.col.x.lib.ij.⁊ dicit Riminal.in.l.ij.vlti. no.C.
de edẽ.qd eſt in facultate iudicis adhibere fidẽ vni teſti vel
non.ex his que vidit ⁊ audiuit in teſtificatu. Idẽ vult Iaſon
in.l.ſi is ad quẽ.col.v.ff.de acqui.here.ꝙ iudex etiã põt non

Veriſimile.

credere inſtr̃o.⁊ dicit Feli.in.c.auditis.col.xj.de pſcri. ꝙ iu
dex ſi videt inſtr̃m continere non veriſil̃e:lꝫ contineat poſſi-
bile non debeat eidem credere.facit Sozi.in boñ.ꝯſi.xxviij.
col.iiij.ver.pꝛeterea.⁊ cõſi.xcviij.col.ij. Curtius iunioꝛ ꝯſil.
xvij.col.ij. Barba.lib.j.ꝯſi.xxxij.ſcribit̃ col.ij.⁊ li.iiij.ꝯſilio
lxxxiij.ſupꝛemus.col.fi.⁊.lxxx.quã egregie.col.iiij. vbi dicit
ꝙ ſemper debemus ſeq veriſil̃e.c.qꝛ veriſil̃e.de pꝛeſum. vbi
Feli.l.non eſt veriſil̃e.ff.qd met.cã. Curtius in trac.de teſti.
conclu.xxix.⁊.xxxij. Coꝛſe.ſingu.ccclviij. Feli.in.c. auditis.
col.xij.de pꝛeſcript. Et minus veriſil̃e excluditur per magis
veriſil̃e. Calcaneus cõſi.lxj.ventura.col.vj.ver. ⁊ ideo tolli-
tur. Iaſ.in.l.ſi extraneus.col.ij.ff.de cõdi.cã data. hipoli.in
rubꝛica.C.de pꝛoba.col.xxv.in.l.j.in pꝛin.colũ. xv.de q̃ſtio.
⁊ in.§.j.colũ.vj.eo.ti. Debet tñ iudex in ſnĩa cãm expꝛimere
pꝛopter quã non credit plene pꝛobationi ex quo recedit a re
gulis cõibus. Decius in.c.cõſuluit.el.j. de pꝛoba. Feli.in.c.
j.col.xiij.ver.ex pꝛedictis adde.⁊ in.c.que in eccleſiaꝝ.colũ.
xix.in.c.eccleſia.col.ix.ver.ij.limita.de cõſti.⁊ alr̃s tenet̃ ſta-
re ad id qd eſt ſcriptũ ne teneatur in ſindicatu. Feli. in.c.cuꝫ
veniſſent.col.j.de teſti. Et ſibi dꝫ conſtare de qualitate vni
ci teſtis cui plene vult credere ꝓpter illaꝫ q̃litatẽ:ita Barb.
conſi.xxix.

UVA. BHSC. IyR_277_2

conſi.xxix.illud.col.fi.li.j.⁊ alibi ſepe doc. Iſtis enim auctoritatibꝰ ⁊ dictis nouiter aggregatis pōt aduocatus ⁊ iudex vti ad conualidandū ꝓbationes veritatis:non aūt iniqtatis ⁊ mēdacij. Cognita igitur veritate facti illud applicet ad

Conſiderare textus legum.

ius:⁊ ſi hꝫ cōem doct.opinionē illam ſequatur iudex:vt.ſ. dixi.ſi vero non hēat cōſideret diligenter textus legū in materia loquentes:⁊ ſic dicetur ire per viā ſilicatā ſm Bal. quē refert cazalupus in repe.l.admonēdi.ff.de iureiur. in fi.col. lxxviij.⁊ idē eſt de mēte Iaſo.in.l.ita ſtipulatus.la grande. ff.de verbo.obli.col.antepe.dū dicit ꝙ ſeqtur illā opi. qꝛ eſt magis amica iuriū.Si vō eundo per tex. legū ⁊ rōnes naturales ⁊ cōctas circūſtantias rimari.c.iudicantē.xxx.q.v. nec feſtinet:nec precipitet ſniam.Feli.i ꝓn.ſue lecture.ver.in gl. prima libri hipol.in.l.ſtatuliber.col.penul.ff.de qſti.Deci. in.c.cum venerabilis.col.v.de excep.ſed mente tranqlla pagat.Car.per illum tex.in.c.illa.xj.q.iij.cum ſubtili īueſtigatione diligenter perqſiuerit veritatē ⁊ eā inuenire nequeat

Articulꝰ iuris dubius q̄o dicat.

qꝛ premiſſis iſtis res tunc dicet dubia.Sozi.in.l. ſi fuerit.§. plane.ff.de reb.du.Iudex tunc apud deum ⁊ hoīes excuſabitur ſi in tanta varietate ⁊ dubio eligit illam opi.quam ſm

Sequat qd ſibi iuſtiꝰ videt in ꝯſcia

eius bonā ꝯſciam credit eſſe verā etiā ſi poſtea ꝯtrium declaretur per auctoritatē hūtem:vt.ſ.dixi circa prin.huius.x. ampliationis.Ancha.cōſi.ccxj.incipi.inter ꝯtria ⁊ varia.quē ſequitur Cacialupus in trac.de tranſac.q.xij.col.ij.Sozi.cōſil.cl.incipi.⁊ nos.col.xxix.ſeu antepe.Decius cōſi.lxviij.in fi.col.v.⁊ conſi.cclxxvj.col.pe.in.c.j.ꝑma lec.col.vj. de probatio.ver.illud vtiliter nota.Sandol.in.l.ſi fuerit. colū.iij. ff.de reb.dub.Et dicit ibi Ancha.⁊ docto.predicti ꝙ ſi hoc facere nolit videat partes cōponere aut ſaltē diuidere ꝑ medium:de quo glo.in.l.nēſenius.ff.de neg.geſ.que dicit hāc eſſe ſniam ruſticorum de qua do.Iaſ.in.l.ſi tibi decē.§.ſi pactus.ff.de pac.col.ij.facit Ang.in.l.ſi expreſſim.col.iij.ante fi.ff.de appel.vbi in ꝯflictu opi.iudex dꝫ ſequi illam que ſibi magis iuſta videt in ꝯſcia.Bal.lib.iiij.conſi.ccclxx.in cā. in fi.ij.col.vbi poſt Inno.dicit ꝙ in dubijs opi. vni adherere non reputatur peccatū:tū ſanctū eſt in talibꝰ pro veritate pugnare.facit Barb.i.d.c.paſtoralis.§.qꝛ vero.col.viij.de officio deleg.in cle.ne romani.nu.xiij.de elec. Facit Angelica in verº.reſtitutio ꝑmo.col.xx.§.viij.ver.vtruꝫ aduocati. vbi dicit ꝙ iudices ⁊ aduocati nō excuſantur ſi ſcripture ad eos delate appareant iuſte ⁊ ꝯctus eē iuſtos qñ ꝯſcia eis dictat ꝙ ſunt de ꝯctibus vſurarijs.Et pro ſuadendo partibus

Suaſio ad ꝯcordiam.

concordiū poteſt iudex illis memorare illud qd eſt ſculptum in lapide marmoreo penes ſcalas per quas aſcenditur palatium broleti Mediolani.ꝙ In cōtrouerſijs cārū corporales inimicitie oriuntur fit amiſſio expenſarū labor animi exercetur corpus quotidie fatigatur:multa ⁊ ihoneſta crimina deinde ꝯſequūtur bona ⁊ vtilia opera poſtponunt.Et qui ſepe credunt obtinere frequētius ſuccūbunt:⁊ ſi obtinent cōputatis laboribus ⁊ expeñ.nihil acquirunt.Itē ⁊ memorare illd quod dicit Saluator Matthei.v.c.Si quis voluerit tunicā

Da tunicā ⁊ pallium.

tuam tollere ⁊ in iudicio contēdere:dimitte ei ⁊ palliuꝫ.xiiij. q.j.c.j.vt refert Flor.in.l.fi.in fi.ff.famil. herciſcū. dicens ꝙ ꝓpterea quis non dꝫ eſſe nimis promptus in litigādo. Cuilibet ergo ꝯſulimus bona fide ꝙ pronior ſit ad componēdū ꝗ̄ ad contendendū.xc.diſt.per totū.Maria.in.c.ij.co.lxj. ver. xiiij.princip.articu.in.j.concluſione.de lib.oblati.vbi ſubi-

Doctor nō litiget.

cit:hoc ego imprimis ex charitate vobis ꝯſulo:potiſſime cū eritis doctores vt cū dictis auctoritatibus non ſolū perſuadeatis verum ēt in pellatis ⁊ aſtringatis partes ad compoſitionē ⁊ concordiā:⁊ a cauſis ꝓprijs omnino abſtineatis ꝓpt predicta:⁊ ēt qꝛ dubius ſit euentus litis ſi ꝓpriā cām amitteretis:eſſet vobis magnū dedecus:⁊ ſic perderetis cām ⁊ honorem:⁊ propria affectio poſſet inducere intellectum veſtrū ad perniciem.Et ibi allat marianus Thomā doctū dicere ꝙ poſſet ꝯtingere ꝙ doctor non hret ſoluentē ſibi mercedē propter qd cā de facili perderet.Fugiēdas ergo eſſe cauſas proprias tanꝗ̄ rē pernicioſā exēplo piſtoris qui panē ponit in furnum ⁊ non ſe.Et ſi neceſſitaris litigare in cauſa ꝓpria aduocatum quere.Et Decius in.c.cū veniſſent.col. iiij. de

Boni viri lites execrātur.

iudicijs. vnde boni viri lites execrantur.Iaſ.in.l. filio pat.j. no.ff.de leg.j.ꝓpterea dicit Feli.in.c.nihil. in primis vbis. de preſcrip.ꝙ plures ꝓpter execrationem liu iū dimittūt ius ſuum indiſcuſſum:⁊ iſti perpetuo litigātes preſumunt calūnioſi:⁊ ſunt exoſi legibus.Barba.in cle.vt calūnijs.de re iudi.⁊ li.ij.conſi.vij.incipi.ſapiēter colū.xj. ⁊ conſi.xxxj.oia quecunꝗ̄.col.ij.lib.iiij.⁊ in.d.cle.vt calumnijs.colū.ij.dicit ꝙ hoc in tm̄ procedit vt ille qui de leui litigat non ſit admittendus in teſtem nec in accuſatorē:idem Barb.li.iiij. conſi. xxxij.omnia. col.ij. Eſt bene verū ꝙ lꝫ ꝯcordium poſſit ſuaderi:non tū poteſt impari:nec quis cogi pōt ad tranſigendū

Nemo cogitur concordare.

regulariter. Iaſ.in aut.ſi vero ꝯtingerit.colū.fin.C.de iudi. Lāfr.in trac.de arbitris.q.xlv.Cacialupus in trac.de trāſa. q.xx.Feli.in.c.que in eccleſiaꝝ.colū.xiiij.de conſti.latius in rubri.de treug.⁊ pa.Iaſ.in.l.ſi ꝯuenerit.col.ij.ff.de re iud. in.l.qdā extimauerunt.ij.col.in vlti.no.ff.ſi cer.peta.⁊ ibi dicunt Feli.in dcā rubri.ad fi.⁊ Lāfran.ꝙ nō ſolum ꝑtes non poſſunt cogi:īmo ſi iudex videt alterā partem litigātiū fouere iuſtitiā non modo cogendo ſed perſuadendo facere compromiſſum:facit contra ꝯſciam ſi ꝓpterea pars fouens iuſtitiam aliquid relaxet de ſuo:quod tū limitat ibi Feli.niſi alia pars relaxet ſibi ſcienter:qꝛ videt donare:vel ſm Cacialup. niſi forte videat expedire parti iuſtitiam fouēti ex aliqua cā: puta qꝛ lis poſſit multū protellari per appellationes:nā poſſet tunc perſuadere actori:⁊ etiā reo ꝙ velint potius trāſigere ꝗ̄ diu ſic litigare:vel qñ eſſet vnus pauper qui litigaret cū vno diuite:nam lꝫ foueat iuſtitiā non poterit eā conſeq ꝯtra illum potentē:nam ꝯ maiorem nemo preſumat honorē. glo. ij.in.l.quia etiā.ff.de al.iu.mut.cā fac. Tunc em̄ iudex ꝑtes concordando ſi aliquid detrahat de iure illius paupis non

Quō poſſit qs cogi ad cōcordiā ēt remittendo de ſuo.

peccat ſm Corſe.in trac.de pot.regia.in.xxiij. priuilegio pacis. Roch.in.c.nouit.viij.no.de iudi.plures alias fallētias ⁊ caſus in qbus quis poſſit cogi facere cōpromiſſum ſeu concordare ponūt Iaſo.in.d.l.qdam extimauerunt.Feli.in .d. rubr.⁊ Cacialup.in.d.q.xx.vbi in fi.dicit ꝙ inter alia ꝑicula aduocatoꝝ illud eſt ꝑmum qñ ſcit partem ſuā fouere iniuſtitiam:⁊ illā inducit ad tranſactionē:⁊ ſic ꝯſulit ꝙ alienum capiat:⁊ allegat btm̄ Thomā dicere ꝙ ſi in progreſſu litis videt cām clientuli ſui iniuſtam:dꝫ eum inducere ad cedenduꝫ vel ad componēdum ſine damno aduerſarij. In talibꝰ ergo iudex ſemper dꝫ aduertere ⁊ inſequi mētem diſponentis. Soci.in.l.in ambiguo.ff.de reb.dub.Iaſ.in .l. iuriſgētiū.§. pretor ait.col.ij.ff.de pac.Ange.cōſi.cclxxj. viſis ⁊ examinatis.col.fi.Barb.li.j.conſi.xiij.clemētiſſimi.col. ij. etiaꝫ vba impropriando:vt Barb.ꝯſi.lxj.col.ij.incip.ſcribitur.li.j. et lib.ij.conſi.x.ſapienter.col.vj.nam ſicut aīa regit corpus:ita mens regit diſpoſitionē.Curtius conſi.xliiij.ſtatuto.col.vj. Calcaneus conſi.j.col.xvij.⁊ ibi col.xv.dicit ꝙ ratio ⁊ mens idem ſunt.l.cū mulier.ff.ſolu.ma.prout Barb.in.d.conſi.x. vnde in legibus ⁊ ſtatutis debemus attēdere rōnem ⁊ mētē: vt per eū.⁊ Barb.li.iiij.conſi.lxxxj.preclare.col.peñ.dixi in meis clauſulis gñalibus inſtrorum in verbo ⁊ heredes. vbi late de rōne legis.Et hoc etiā procedit diuinis ſcripturis. Roch.in trac.de ꝯſuetudine.char.x.col.ij. Et non ſoluꝫ ex coniecturis elicitis ex diſpōne:ſed extra diſpōnē.Ang. in.l. hoc iure.ff.de euic.Bal.in.l.voluntatis.C.de fideicō.quas tū ſm aliquos oporteret probari per ſeptē teſtes ſi ſint ī materia teſtamēti.Bar.in.l.cū proponebatur.ff. de leg.ij.Alexan.in rub.ff.de acqui.poſ.Et non ſolū attendit expreſſa ſed etiā preſumpta:vꝫ illa de qua veriſilr ſtatuētes ſeu diſponentes interrogati rñdiſſent.glo.in.l.tale pactum.ff.de pac.vbi Iaſ.dicit hoc procedere in legibus:ſtatutis:ꝯuētionibus et

Mēs veriſimilis.

reſcriptis:vt illud hēatur pro diſpoſito:qd veriſilr fuiſſet ſtatutum ſi de hoc fuiſſet interrogatus.Idē formalr Curtius cōſi.xliiij.ſtatuto.col.v.Iaſ.in.l.cuꝫ res.per illū tex. col.iij. ff.de leg.j.tex.melior de iure ſm Clau.ibi in.l.mulier.in ꝑn. ff.ad treb.qui de hoc remiſſiones allegat in.l. ex fcō. col.ij. ante fi.ff.de vulg.⁊ pupil.Ange.in maleficijs glo.fecit iſultum.iiij.col.Campezius de dote vlt.ꝑte.q.xxiiij.Deciꝰ ꝯſi. lxxxix.col.v.in.c.ſugeſtū.col.ij.de appel.Hipol.in.l. ſi quis viduā.col.iij.ff.de queſti.Et lꝫ Iaſ.in.d.l.tale pactuꝫ.ad fi. impugnet vnā limitationem.d.Anto.de bu.ad hoc dcm̄:tū ego vidi vnū conſiliū eius vbi in char.fi.illam ſeqtur.Aliter limitat Lancel.in.l.gallus.col.pe.ff.de li.⁊ poſth.vt ꝓcedat qñ talis caſus erat in ꝑtāte diſponētis,als.Uñ lꝫ ſolus deus ſit ſcrutator.xxxij.diſti.c. erubeſcant:qꝛ nec demon pōt ſcire cogitationes hoīum. Panor.in.c.nouit.j.nota.de iudi.vbi Decius.pōt tamen mens ⁊ intētio alicuius eſſe nota prudētibus per indicia ⁊ ꝯiecturas ſicut vultus reſpiciētiū reſplendet in aquis.Ange.in.l.inter ſtipulantē.§.j.col.iij.ff.de ver. obli.ad quē locū ſe remittit ipſe in.l. ab executione.ad fi.ꝑn. ff.de appel.Idem Ange.conſi.xxxix.viſis inſpectis. col.iij.

circa medium

UVA. BHSC. IyR_277_2

Verba ⁊ facta ɗclarãt mentem. circa medium.⁊.cccxiiij.viſo ɗcõ teſtõ.ante fi.Que mẽs non
ſolum declaratur ex verbis:vt Barba.li.iiij.ꝯſi. lxxxvj.ma
gnus.colũ.ij.⁊.lxxxij.ad fi.in eodẽ:ſed ẽt ex factis:imo facta
ſunt qñq; fortiora ad declarandũ mentẽ q̃ ṽba que ſepe ꝓfe
runtur ꝯ intentionẽ ꝓferẽtis.Iaſ.per illũ text.in.l.de q̄bus.
col.ix.ver.q̃rto nota.ff.de legi.Sozi.ꝯſi.cxcij.capio difficul
tatẽ.col.iij.Lãcel.in.l.cũ filio.col.ix.in fi.ff.de leg.j.Et pro
pterea dicimus ꝙ volũtas teſtõris in vltimis voluntatibus
ſemꝑ eſt inſpicienda.l.in ꝯditionibus primũ locũ.ff.de ꝯdi.⁊
demõ.l.iij.vbi Iaſ.aggregauit cõcor.C.de lib.ꝓte. Deci⁹
cõſi.xv.⁊.lxxx.col.iij.lxxxix.col.ij.⁊ in.c.in pñtia. col.xxxiiij.
de ꝓba.vbi dicit hoc ꝓcedere etiã ſi faciat ꝯ religionẽ.Ang.
conſi.ccxciiij.qm̃ vbi in primis ṽbis hoc dicit ꝓcedere etiã ſi
verba repugnarent ⁊ dicit Iaſ.in.l. ſi res obligata.j.no.ff.ɗ
leg.j.ꝙ oĩs regula ꝯria fallit in hoc:q2 in vltimis voluntati
bus preter.l.nemo põt.de leg.j.volũtas teſtatoris tãq; regi
na eſt illa que dñatur ⁊ attenditur:⁊ ſola mens teſtõris attẽ
di dꝫ ẽt ꝙ ſit tacita ⁊ ex coniecturis colligatur.l.pen.ff.de le
ga.j.l.cũ proponeret.in fi.ff.de leg.ij.cũ ſi,vt Decius conſi.
cxxij.col.ij.Panoꝛ.ꝯſi.lxxviij.pũct⁹.in.j.col.lib.ij.Bolog.
ꝯſi.xliij.colũ.vij.pulchre Ang.cõſi. ccxciiij.incip.qm̃.in pn.
Alex.li.iiij.conſi.lij.col.j.⁊.ij.Et dicit Clau.in.l. gallus.in
prin.ff.de lib.⁊ poſthu.colũ.ij.ꝙ verba ĩpropriant ad hoc vt
mens defuncti ſeruet in forma ſpecifica.l.ꝓculus.ff.de vſuf.
⁊ dicit hoc eſſe ſingulare:pro quo Curtius cõſi.lxxv.dñs Lu
douicus col.v.⁊.lj.ſuper col.j.Et dicit Areti.in.l. verbis ci
uilibus.iij.no.ff.de vul.⁊ pup.per illũ tex.ꝙ dꝫ ſeruari volũ
tas defuncti:ẽt ſi diſpõ redderet inutilis:⁊ dicit ſemꝑ menti
tenendũ.Et poſt multa alia dicit Bal.nouellus in tracta. ɗ
dote.in prin.v.partis ꝙ veniens ꝯ voluntatẽ teſtõris dr̃ iu
ra pietatis violare:etiã ſi hmõi volũtas tẽdat ꝯ fauorẽ liber
tatis.l.ꝯ volũtatẽ.C.de teſta.manu.Et dicit Igneus in ſua
ſubtili repet.aut.ex cã.C.de lib.ꝓte.col.xxij. ꝙ volũtas te
ſtatoris dꝫ ĩpleri ĩ forma ſpecifica:ꝓſertim vbi lex nõ ĩuenit
reſiſtere tali volũtati lꝫ nõ aſſiſtat.Et ibidẽ col.xxxiij.ꝙ opi
nio teſtãtis ꝓfert ſignificatõi termĩoꝝ.l.ſeruo manumiſſo.cũ
gl.ff.de ꝯd.ind.facit Iaſ.in.l.quotiẽs.in ſtipl'onibus.v.col.
ff.de ver.ob.Calcaneus conſi.lxviij.magr̃ toninus.colũ.iij.
¶ Item mens contrahentiũ ſemꝑ eſt inſpiciẽda.l.fi.C. que
res pig.obli.poſ.Sozi.ꝯſi.xliiij.in pñti.col.iiij. ⁊ cõſi.ccxiij.
in pñti.col.fi.Decius conſi.xlviij.col.fi.⁊.lxiij.colũ.pen.cxc.
col.ij.Iaſ.in.l.iij.C.de li.ꝓte.ver.Et adde ꝙ regula Pau.
de ca.li.j.ꝯſi.cxlviij.viſo ⁊ examinato.col.j.vbi ẽt ponit qũo
cognoſcit talis mens ꝯhentium.facit Corneus li.iij.ꝯſi. xij.
in pñti.in fi.col.ij.Alex.in.l.ſi tibi.ff.ſi cer.pet.Panoꝛ. i.c.
paſtoralis.de decim.in fi.Calcaneus cõſi.xiij. viſo iſtr̃o.col.
viij.vbi dicit ꝙ ad mẽtẽ ꝯhentiũ ⁊ non ad ṽba inſpicere de
bemus prout ⁊ fit in legib⁹:qe aũt ſint de mẽte ꝯctus dixi in
meis cl'is gñalibus in ver.ꝯtenta.Intellige ſemꝑ p̃dicta pro
cedere qñ diſponens ꝓceſſiſſet ad diſpõnem:al's em̃ nõ ſuffi
ceret ita voluiſſe niſi diſpoſuiſſet:ita Iaſo.in.d.l.iij.C.de li.
ꝓte.in.j.fallẽ.in.l.qcquid aſtringende.col.iij.ver. adde.in
j.mẽbro.ff.de ṽ.ob.in.l.ſi res obligata.col.v.ver.circa ſecũ
dam partẽ.ff.de ver.ob.Pich.in rep.§.titia.col.lvij.Roy
nus in.l.gallus.§.⁊ quid ſi tm̃.col.xviij.poſt med. vbi Mõ
fer.in fi.col.xiiij.de li.⁊ poſthu.Sozi.in.l. in ambiguo.ff.de
reb.dub.vbi facit.x.ꝯcluſiones circa hoc. q̃q; Igneus in di
cta auct.ex cauſa col.lxxxv.dicat ꝙ vbi expreſſa moriẽtis vo
lũtas apparet lꝫ non ſit teſtatus:tñ ſeruatur illa voluntas ex
quadã eq̄tate legis per.§.q̃obrem.in auf.de nup.l. ab inte
ſtato.ff.ɗ iu.codicil.ꝑ rõnez.l.q̃dã.ff.de acq.her.Et q2 Iaſ.i
d.l.iij.C.de lib.ꝓte.ponit quattuoꝛ fallẽ.adde aliã quã ipſe
ponit in.d.l.ſi res obligata.j.no.vt non ꝓcedat qñ talis di
In iudicio cui faueñ. ſpoſitio eſſet ꝯ legem.¶ Itẽ in dubio in princi.cauſe ⁊ ſic in
hijs que reſpiciunt ordinationeꝫ litis magis fauet actori q̃
reo in medio cauſe.⁊ ſic circa ꝓceſſum ⁊ ꝓbationes parit fa
uetur vtriq;.In deciſiõe:⁊ ſic in fine cauſe plus fauem⁹ reo.
Bar.Iaſ.⁊ alij in.l.inter ſtipulantẽ.§.j.ff.de verb.obli.fuit
doctrina Azo.quam late examinant moder.in.l.de die.vbi
In dubio ſtañ.regl'e. Iaſ.colũ.ij.⁊.iij.ff.qui ſatiſd.cog.¶ Itẽ in dubio adhereñ.
eſt regule ⁊ pro ea eſſet pronũciandũ.l.ab ea parte.ff.de pro
batio.⁊ ei tenaciter inherendũ eſt .Bar.in.l.ſi tutoꝛ.in fi.C.
de ſer.pig.da.man.cũ ſi.vt Iaſ.in.l.cetera.iij.not. de leg.j.
⁊ in.l.ex quacũq;.in fi.vj.col.ff.ſi quis in ius voc.non ie.⁊ in
l.fi.col.v.C.de edil.edi. diui adri.tol.⁊ in.l.qui ſe p̃ris.in fi.
col.xv.C.vnde lib.⁊ in.l.ab antiquis.col.iij.C. de teſta.De

cius in.c.tranſlato.iiij.not.de cõſtitu.⁊ in.ij.lect.⁊ in.c.cum
adeo.in fi.iij.not.de reſcrip.⁊ in.c.ſicut.col.ij.⁊ in.c. in p̃ſen
tia.colũ.ix.de proba.⁊ in.c.ad nr̃am.in fi.⁊ in.c.ꝯſuluit.el.j.
de app.⁊ cõſi.cxlij.col.iij.⁊ dic̃ Curti⁹ iunioꝛ ꝯſi.vij.col.vij.
ꝙ in dubio tenẽdus eſt intellectus per quẽ minus ledũtur re
gule iuris cõis.Et dicit Sali.quẽ refert Cacialupus in tra
ctatu de modo ſtudendi.col.xj.ꝙ debemus ſtare regulis et
non ponere caput ad caſus ſingulares ⁊ ꝑegrinos:q2 eſt do
ctrina periculoſa.¶ Itẽ in dubio amplectenda eſt opinio ꝑ In dubio
quam redimus ad ius antiqus.Quotiens tractamus de re redeũdũ eſt
deundo ad ius primeuũ ſiue cõe etiã ſi ſumus in materia cor ad ius anti
rectoria ſemper dr̃ fauorabilis ⁊ extẽdenda.gl.not.in.c.ſta quius.
tutum.in verbo numerandũ.de p̃bẽ.li. vj.quã ad hoc repu
tat notabilem.do.Alex.in.l.ſi conſtante.in prin.in.iij. colũ.
ff.ſolu.mat.quã ꝑ plura cõprobat Iaſ.in.l.nemo põt.ij. lectu
ra.col.viij.de leg.j.in.l.ſi vnus.§.pactus ne peteret.col.iij.
ff.de pac.⁊ in.l.oĩum.in pri.iiij.col.C.de teſta.in.l.ꝓperañ.
in prin.in col.peñ.C.de iudi.Mõfer.in dcã.l.nemo põt.col.
x.Sozi.conſi.vlti.ij.vol.ad fi.Brunus de ſtãtutis. vij. arti.
q.ij.Feli.in.c.cũ omnes.col.iij.in.c. cũ acceſſiſſent. colũ.iij.
de cõſtitu.in.c.veniens.col.iij.de preſcrip.in q̄bus oĩbus lo
cis inter cetera dicunt per illã gloſ.ꝙ ſi populus fecit aliqua
ſtatuta ꝯtra ius cõe que poſtea fecit ꝯfirmari a p̃ncipe ſi idẽ
populus voluerit poſtea tale ſtatutuꝫ deſtruere poterit hoc
facere ſine licentia principis.Hinc eſt ꝙ Curtius iunioꝛ ꝯſil.
ij.in fi.per illã glo.dicit ꝙ in diuerſis cõſuetudinibus ſtam⁹
illi pro qua eſt ius cõe. Hinc eſt ꝙ ſtantibus paribus ꝓbatio
nibus ſtamus illi que ꝯcordat cum iure cõi.Bal.in auf.oẽs
peregrini.C.com.de ſucceſ.cũ ſi.vt tradit Frã.de curte ĩ tra
ctatu teſtiũ ꝯcluſi.ix.⁊ ꝯſi.xxiiij.col.ij.Decius in.c.cũ in pre
ſentia.col.xxviij.de ꝓba.Corſe.ſingu.ccclviij. incipi.ſtatur.
Hinc dicit Egidius bellamera deciſ.cccccvij.concluſio ꝙ in
caſu ꝙ ſi ius cõe cõcedit aliquid ſp̃aliter in aliq̄bus caſibus ſi
obtineatur poſtea aliq̄d priuilegiũ reducẽs nos ad ius regu
lare dr̃ fauorabile:idem tꝫ Aret.in.c.fi.in fi.co.antep.de re
ſcrip.Et dicit Hiero.zanetinus in diſputa.ĩcip. in ſacro.co
lũ.cviij.ꝙ vbi poſſumus aliq̄d interpretari ſm ius cõe ⁊ ſm
ius ſpeciale ſemper debemus interp̃tari ſm ius cõe.Et dicit
Decius.ꝯſi.cxiiij.col.iiij.ꝙ ſcm̃ ſuperioris dꝫ ſemꝑ ĩtelligi
ſm ius cõe quãtum fieri põt.Et ꝯſi.cxviij. col. dicit ꝙ pa
ctuꝫ ꝯſonans iuri cõi nũq; põt dici ſimoniacũ.Et dicit Cur
tius iunioꝛ ꝯſi.v.col.xvij.⁊ ꝯſi.ix.col.fi.⁊ cõſi.ſeq.col.iiij.⁊ i
l.qui ſe p̃ris.char.xx.parua.C.vñ liberi ꝙ ſtatuta excluden
tia feminas a ſucceſſione ꝓpter maſculos:q2 reducũt nos ad
ius primeuũ.xij.tabularũ ſunt fauorabilia.Et dicit idẽ Cur
tius ꝯſi.vj.col.xj.poſt Philip.corneũ per euꝫ relatũ ꝙ.l.fi.
C.de ĩdi.vid.tol.que corrigit.l.miſcell'iã.eſt fauorabilis ⁊ ex
tẽdenda:lꝫ ſit correctoria ex quo reducit nos ad ius ꝑmeuuꝫ
quo ẽt reiciebatur ꝯditio viduitatis.Et dicit Io.de Mõte
ferrato in rubꝛ.de reſcrip.li.vj.col peñ.ꝙ ſicut oĩs receſſus
a iure cõi eſt odioſus:ita oĩs redditus ad ius cõe eſt fauora
bilis.Et dicit do.Fabianus de monte ſcti Sauini in tracta.
de emp.⁊ vend.in.iij.q.vij.q̄õnis ꝑncipalis. ꝙ iõ ꝑuilegia ꝯ
ius facilius tolluntur:q2 vnaq̄q; res de facili redit ad ius cõe
q̄d vocatur natura:⁊ ibidem in fine ſubdit ꝙ ꝓpterea tenen
da eſt opinio illa ꝙ nõ p̃ſcribat pacto ꝙ q̄s poſſit perpetuo
recatare rem venditã:q2 res facilius reuertit ad priorẽ dñm:
ideo interp̃tatione iuuandũ.Et dicit Igneus in auf.ex cau
ſa.col.xxj.in fi.ꝙ voluntas teſtõris potius dꝫ ĩterpretari ſm
ius cõe q̃ ſm ꝯſuetudinẽ.Et dicit Rochus de curte in.d.c.
cũ acceſſiſſent.de ꝯſti.char.x.ꝙ talis materia bene eſt fauo
rabilis niſi q̄s priuaret iure ſuo. Et dicit Rom.ꝯſi.cccxviij.
incipiẽ.querit etiã.ꝙ verba noue ꝯſtõnis per quã reditur ad
ius cõe primeuum ſunt latiſſime intelligẽda.Et dicit Corñ.
lib.ij.cõſi.xiiij.ad huius.col.ij.ꝙ ſtatutũ derogãs iuri cõmu
ni reducẽs ad ius antiquũ dr̃ fauorabile ⁊ extẽdeñ.Et dicit
Sozi.cõſi.iiij.in bononiẽſibus.col.v.⁊ ſeq.incipi. ſuꝑ q̄õne.
ꝙ exẽptus põt ſe ſubmittere ordinario ſine lnĩa:q2 res de fa
cili reuertitur ad naturã ſuam:⁊ ideo Caſtruꝫ q̄d ab antiquo
non erat de demaino lꝫ poſtea ſcm̃ de demaino põt alienari:
q2 de facili rediſt ad naturam ſuã.Et dicit Cacialupus in re
pe.l.oẽs populi.col.lj.ꝙ ſtatutũ diſponens ꝙ idẽ ius redda
tur clericis in foro ſeculari ꝙ redditur laicis in foro eccleſia
ſtico:vꝫ quia reducit clericos ad ius cõe. ¶ In dubio ẽt iu Pro pupil
dicañ.pro pupillo:vidua:paupere:vel infirmo. Iſti em̃ tales lo:vidua:⁊
ſunt miſerabiles perſone:vt dicit Alber.in ſuo dictionario paupere.
in ver.miſerabilis.

UVA. BHSC. IyR_277_2

in ver. miſerabilis. Barba. Feli. poſt Canoniſtas in. c. ſigni
Miſabiles perſone.
ficātibus. de of. deleg. Bar. ⁊ alij in. l. j. C. qñ imp. īter pup. ⁊
vid. Et demū dicūtur miſerabiles oēs perſone ad quar̄ com
miſerationē natura nos inclinat ſm Alber. vbi. ſ. ⁊ Jo. lup.
in tractatu de don. inter vir. ⁊ vxo. char. lxvj. col. iij. eſt in re
pet. c. per vr̄as. vbi dicit ꝙ q̄ntum ad hoc dr̄ vidua illa q̄ ca-
ret marito: lʒ nūq̄ꝫ fuerit nupta: vel que hʒ maritum inutilē
puta bānitum vel abſentē vel dānatum ad ꝑpetuū carcerē. l.
fi. C. ad leg. fla. de plagia. vbi glo. ⁊ Bal. Alex. iiij. vol. cōſi.
cxxvj. incipi. in hac heſitatione: ⁊ intelligere debemus de vi
dua honeſte viuente. Feli. in. d. c. ſignificātibus. q: ad iſtam
miſericordiam que eſt inſtinctus nature ſm Fabia. in auc. no
uiſſima. C. de inof. teſt. ij. q. moueri poſſumus pluribꝰ de cau
ſis. Ideo lex remittit in arbitrio iudicis que dicat̄ pſona mi-
ſerabilis: vt per oēs doc. in dictis locis. Jaſ. in. l. titie texto-
res. col. iiij. ff. de leg. j. q refert Alex. cōſil. cxxj. li. j. ad fi. dicē
ꝙ vidua ſeu pupillus nō dicerentur miſerabiles niſi ↄcurrat
etiā paupertas: ⁊ fuit originale dcm̄ Spe. in ti. de inſtr. edit.
§. nunc aliqua. verſi. lxiij. Sed illud dcm̄ reſoluit Deciꝰ in. c.
Regina eſt miſerabilis
ceterum. col. x. de iudi. ver. an autē ſi agatur dicens ꝙ etiaʒ
vna Regina īſpecta qualitate eius perſone pōt dici miſera-
bilis. arg. l. ſed ſi ſuſceperit. cū glo. in ver. modica. ff. de iudi.
lʒ do. Roch. ibidē pro Alex. alleget Panor. in. c. ex pte. b.
col. peñ. de per gñalitatem illius tex. ⁊. c. ex te
nore. de foro cōpe. Illud dcm̄ Alexan. ⁊ Spec. ſcdo reſoluit
Bulga. in. l. j. ff. ſol. ma. col. vij. ver. tertius caſus. poſt Bal.
nouellū in tractatu dotiū. ix. parte. in. xvj. ſpāli dicēs ꝙ opi.
Specu. ꝓcedit q̄ntum ad effectū: de quo ibi ſcʒ an relictū eis
factum dicatur relictū ad pias cās. Sed q̄ntum ad effectū cō-
petentie iudicis oīs vidua diceret̄ īdiſtincte miſerabilis. Ad
rubricam quā ponderat Alex. C. qñ imp. inter pup. ⁊ vid. re-
ſpondet Parpalia in. l. j. C. de ſacroſan. ꝙ ibi ſubijcit̄ vbuʒ:
alr̄s qđ non obſtante diſiunctiua importat ſīlitudinē ⁊ eq̄para
tionem. Feli. in. c. ſedes. col. fi. de reſcrip. vnde ſequeret̄ ꝙ il
la rubrica nō loqueret̄ niſi in diuitibus ꝓpter diſiūctiuā vel.
Et ſic oporteret incurrere in alterū de duobus incōuenien-
tibus: nā ſi tenemus ꝙ in prin°. illa rubrica loquat̄ de nō mi-
ſerabilibus ꝓpter diſiūctam. ſeq̄tur ↄ̄ Alex. ⁊ Specu. ꝙ etiā
diuites gaudebunt illo priuilegio: q: ibi tex. eq̄parat. Si vō
tenemus ꝙ loquatur de paupibus oportet ↄcludere ꝙ ſiue
diuites ſiue pauperes ſemper ſunt miſerabiles: ⁊ ꝓpterea di
cit Parpal. melius eē tenere ꝙ relinquat̄ arbitrio iudicis.
Priuilegium miſerabilium perſonarum.
Et illud priuilegiū illius ti. C. qñ imp. īter pup. ⁊ vid. qđ ha-
bet vt nō poſſint cogi litigar̄ extra ꝓuinciā. Item ⁊ vt poſ-
ſint qñcūq̄ꝫ petere ſe remitti coram ſupremo pricipe obmiſſo
medio. In tantū ꝓcedit ꝙ non pōt illi renūciari ſm glo. in. d.
l. j. in ver. excedere. quā ibidem ſingu. reputat Bolog. poſt
alios ibidem: ⁊ in. l. peñ. C. de pac. Rom. cōſil. cclxix. incipi.
non eſt dubiū. Feli. in. c. ſi diligenti. de fo. cōpe. in. iiij. fallē.
in. iij. correlario. Et ꝓpterea do. meus Thomas parpalia ī
d. l. peñ. dicebat ſe vidiſſe in cā cuiuſdam vidue que corā or-
Etiā lite pēdēte poteſt ire ad principem.
dinario iā erat appūctuata ad ius: ⁊ que petijt ſe remitti co-
ram principe ꝙ ipſa ibi remiſſa fuit: q: per ↄſenſum preſtituʒ
in litigando corā ordinario nō potuit renūciare ꝓuilegio di-
cte. l. j. Tales em̄ miſerabiles perſone ſunt ēt ſub ꝓtectione
Sūt ſub ꝓtectiōe ecclīe
iudicis eccleſiaſtici: taliter ꝙ ipſe de eis lʒ eſſent pſone laice
poſſet cognoſcere. Barb. Feli. ⁊ alij in. d. ca. ſignificātibus.
pulchre Imol. in. c. nouit. de iudi. col. viij. Et ſi ius ciuile cō
tradicat iuri canonico ſtabimus iuri canonico. Feli. in. d. ca.
ſignificātibus. in. c. eccleſia ſctē Marie. de cōſti. col. xv. Ale
xan. in apoſtil. ad Bar. in. l. ꝓuilegia. C. de ſacroſan. eccle. in
defenſorio montis: ꝓ Buſtū. char. xlv. col. iij. Et ꝙ iſtis pau
peribus ⁊ miſerabilibus ſit fauendū: ⁊ in dubio pro eis ꝓnū-
ciandū: tenet Mateſil. in. d. tracta. de elec. verior opi. Jaſo.
in. l. inter pares. ff. de re iud. col. j. vbi dicit ēt ꝙ in oībus caſi
bus in q̄bus ius vult alicui fauere in iudicādo. pari mō Idē
fauor dʒ preſtari in ꝓbatiōibus: idem Jaſ. in. l. de die. ad fin.
Benignior via.
prin. ff. q ſat. cog. ¶ Idē in dubio iudex dʒ amplecti viā be-
nigniorem. l. benignius. ff. de legi. c. fi. de re iud. ⁊ benignior
dr̄ illa que fauet doti: mr̄imonio: teſtō: miſerabilibus perſo-
nis: ⁊ alijs de q̄bus. j. Jaſ. in. l. inter pares. j. no. ff. de re iudi.
Funeraria ⁊ primipillaris.
vbi limitat niſi eſſet euidens nullitas ſeu iniq̄tas. ¶ Itē pro
cā funeraria ſeu primipillarij. Jaſ. in. l. j. col. ij. ff. ſolu. matri.
¶ Item pro illo qui eſt in poſſeſſione. Jaſ. vbi ſupra proxi.
Euitatur peccatum.
¶ Item pro ea opi. qua euitatur peccatū: ⁊ ſic que fauet aīe
c. ad audi. de homic. c. iuuenis. de ſponſa. ex quo infertur ꝙ

in dubio debemus tenere opi. que facit ſeruare iuramētum.
Anto. baueria in tractatu de virtute iuramēti. col. fi. ver. itē
hoc precipuū. Barba. in tracta. de cardinal. vij. q. col. fi. Fer
raʒ. cautel. xvij. incipi. magna. in fi. ij. col. Alex. li. iiij. cōſilio
xlix. incipi. paucis. in fi. ⁊ ꝓpterea dicebat Gemi. ↄſi. cxij. in
fi. ꝙ in dubio iudicandus eſt ↄ̄ctus vſurarius. ſed ↄ̄triuʒ vult
Sozi. in. l. rogaſti. in fi. pricipij. ff. ſi cer. peta. Burgos in. c.
ad nr̄am. de emp. ⁊ vend. col. j. facit q: in dubio q̄ntū ad forū
iuditialem iudicamꝰ potius ꝙ q̄s non ſit excōicatus. Deciꝰ
in. c. preterea. col. fi. de appel. ¶ Itē in dubio ꝙ actus potiꝰ
Ꝙ actus valeat nō pereat.
valeat q̄ꝫ pereat. l. quotiens. ⁊. l. vbi verbor̄. ⁊ vtrobiq̄ꝫ. So-
zi. ff. de reb. dub. Hipol. in. l. j. §. ſi ſeruus. iij. col. ff. đ queſti.
Decius cōſi. cxl. col. ij. Jaſ. in. l. verbis ciuilibus. ij. col. ff. de
vulg. ⁊ pupil. in. l. j. j. not. ff. de eo ꝙ cer. loc. latius in. l. quo-
tiens in ſtipulationibus. ff. de ver. obli. vbi ꝙ in dubio tenē-
da eſt opi. que fauet ſubſtātie actus. ¶ Itē in dubio ꝙ ↄ̄ctꝰ
ſit potius cenſualis q̄ꝫ emphiteoticus. Jaſ. in auc. qui rē. C.
de ſacro ſan. eccl. in tracta. de iure emphiteot. col. lxxix. ver.
viij. Moder. in apoſtil. Panor. in. c. ↄſtitutus. col. fi. de reli
gio. domi. Hipol. no. xcv. incip. ↄ̄ctus. vide tñ Sozi. conſil.
clxvij. col. ij. ⁊. iij. ¶ Itē in dubio dʒ ītelligi vt minus liget
q̄ꝫ magis. Natta in cle. ſepe. §. fi. col. iiij. ff. de verbo. ſignific.
¶ Itē in dubio donatiōem non eſſe reuocataʒ. Sozi. in. l. ſi
inter virum̄. ff. de reb. dub. ¶ Itē cōpromiſſum non eſſe fien
Cōpromiſſum.
dum. Sozi. cōſi. ccc. Item ꝙ actus principis potius adaptet̄
ad iure fcm̄ q̄ꝫ ad non iure. Feli. in. c. ex litteris. col. ix. de cō-
ſti. Itē ꝙ quis excuſet̄ a muneribus. Ange. inſti. de excu. tu.
in prin. in col. penul. Iteʒ pro religione ⁊ pro eccleſia. l. ſunt
perſone. ff. de relig. ⁊ ſump. fun. Itē pro reo. Decius in. c. ex
lr̄is. col. iij. de proba. Jaſ. in. l. de die. ad fi. princ. vbi limitat
quattuor modis. ff. q ſatiſ. cog. Mateſil. vbi. ſ. Itē ↄ̄ illum q
probat. Decius in. c. in pñtia. de ꝓba. col. xj. dicens hoc ꝓce
dere etiā ſi materia ſit fauorabilis. ¶ Itē in dubio pro hr̄de
Pro hr̄de
contra legatariū. l. vnum ex familia. §. ſi rem. de lega. ij. Lā-
cel. in. l. talis ſcriptura. iiij. col. de leg. j. Pau. de ca. ⁊ Soz.
in. l. ſi fuerit. ff. de reb. dub. ¶ Itē in dubio iudicamus id qđ
eſt vtilius filio in materia filiationis. Decius in. c. per tuas.
colū. ij. de proba. ¶ Itē iudicamus in dubio ſubſtōnem eſſe
prout erit vtilior filijs. Sozi. in. l. j. col. lx. ff. de vulg. ⁊ pupil.
¶ Itē in dubio iudicamꝰ ꝙ ſubſtitutio potius ſit directa q̄ꝫ
fideicōmiſſaria. Sozi. in. l. centurio. col. xij. ff. de vulg. ⁊ pu-
pil. ¶ Iteʒ in dubio iudicamus ꝙ diſpoſitio ſit potius mo-
dalis q̄ꝫ ↄditionalis. Alex. li. j. cōſi. cij. incip. viſis. colum. ij.
¶ Item in dubio ꝙ verbū ſtet ſpāliter non regulr̄. Bar. in
l. hoc. legatum. ff. de leg. j. ¶ Itē in dubio verba ſtatuti ad-
aptant̄ ad frequētius ↄtingētia. Bolog. conſi. xlj. colum. ij.
¶ Itē in dubio tenere debemus opi. per quā fratres redu-
cuntur ad equalitatē. Sozi. in repe. l. cū auus. col. xx. dixi in
meis clr̄is gñalibus. in ver. ⁊ hr̄des. ¶ In dubio appellatio
In dubio appellatio admittit̄.
dʒ admitti. Jaſ. in. l. j. col. iij. in. vj. not. ff. ſi q̄s cauti. Decius
conſi. xxviij. col. ij. ⁊ fi. in. c. ſuper eo. iij. colū. de appel. vbi ēt
dicit ꝙ in iudicio debemus dicere appellationē nō eſſe de-
ſertam: q: ſm eū in dubio Judex dʒ eligere viā per quā vtri
q̄ꝫ parti ↄſulitur: qđ limitat Decius ibi niſi eſſemus in mate
ria in qua regulr̄ appellatio non admittitur: nā in dubio de-
bemus ſtare regule: vt late dixi paulo ſupra. ¶ Itē in dubio
oīa interrogatoria dn̄t admitti. Imol. ⁊ Panor. in cap. per
tuas. de teſti. Idem de poſitionibus ⁊ capitulis. Curtius de
Cōtra fiſcū.
poſitio. in. ix. breuiloquio. Jaſon in auc. ad hec. C. de iudi.
¶. Itē in dubio contra fiſcū. l. non puto. ff. de iur. fiſ. Intelli
ge tñ ſemper qñ fiſcus tractaret de lucro captando: ⁊ ꝓuatus
de dāno euitando: puta q: fiſcus ageret de pena ſibi acq̄ren-
da: ſecus ſi veniret ex ↄ̄ctu: vel ſucceſſiſſet alicui ꝓuato: quia
tunc in dubio faueremus fiſco: vt eſt de mente Bolog. ibi in
ſuis nouis interpretatiōibus. in. j. parte. ⁊ Cuma. in. l. j. ff. ſo-
lu. matri. vbi Alexā. refert: ⁊ Ange. de aret. quem ſeq̄t̄ Jaſ.
in. l. de die. ad fi. prin. ff. qui ſatiſd. cog. Feli. in. c. paſtoralis.
col. v. de reſcrip. Roch. de cur. in rubri. extra de iudi. char.
fi. vbi Decius in. ij. lect. ad fi. intelligit eam ꝓcedere qñ agit̄
de priuilegio fiſci cōtra priuatū: q: in dubio cōtra fiſcū ne fiat
multiplicatio priuilegior̄: prout etiā ipſe dixit in. c. iij. colū.
iij. de proba. Hipol. in repetitione rubrice. C. de proba. col.
lxxix. ver°. teneas tñ menti. Eſt verū ꝙ ītellectus illius. l. nō
puto: multū trutinatur per moder. in. d. l. j. ſol. mat. vbi So-
zi. col. ij. ⁊ Bulgar. col. iiij. ⁊ Curtius in. l. j. C. de edendo. te
nebat opi. Bulgar. ꝙ ille tex. non ꝓbaret hanc regulaʒ: ſed
ſolum ibi

UVA. BHSC. IyR_277_2

ſolum ibi dicatur ꝙ iudex non errat ſi pronūciat contra fiſcū
quaſi velit ꝙ fiſcus nō ſit priuilegiatus ꝙ pro eo in dubio de
beat iudicari:ſed relinquat in diſpoſitione iuris cōmunis:et
ſm eū ſi hec regula eſſet vera deſtrueret tota materia tituli
C. de iur. fiſ. ⁊ de priuil. fi. Bal. nouellus aūt in tracta. dotiū
in. ix. parte. in. j. priuilegio dicit. d. l. non puto. ſolum ꝓcede
re qñ eſſet aliqđ dubium ſuper aliquo articulo iuris:q2 tunc
fieret interpretatio ꝯ fiſcū ſubdens idē eſſe qñ eſſet ſuper du
bio facti. ¶ Jtē in dubio proniores ſumus ad abſoluendum
q̄ ad condēnandū. l. abſentē. in prin. ff. de pen. Barb. lib. iij.
cōſi. lj. illud. ad fi. Et propterea dicit Decius cōſi. clxxv. i cā
falſitatis. col. fi. ꝙ curia maiorem honorem ꝯſequit ex abſo
lutione q̄ ex condēnatione. ¶ Jn dubio minor pena eſt eli

Jn dubio minor pena eligitur.

genda. l. peñ. ⁊ fi. ff. de pen. Prepo. in. c. rurſus. col. v. q cle.
vel. vo. Cepol. in. l. ſi fugitiui. colum. vj. ⁊ ſeq. C. de ſer. fugi.
Clau. in. l. ex facto. §. facto. col. fi. ff. ad treb. vbi inter plures
deciſiones quas referunt. no. vnam quā ibi ponit:⁊ etiam in
repe. l. vt vim. col. xxvj. ver. ad idem. ff. de iuſti. ⁊ iur. ꝙ ſi ſta
tutum pro delicto ponat penā capitalē vel capitis. Jntellige
tur de minori:⁊ ſic de deportatione que ēt pena capitis dici
tur dicens eſſe ſignandū:q2 quis poſſet de hoc lucrari vnam
bonaꝫ veſtem:q2 vbi agitur de vita pecunia cōcurrit. Jdem
Jaſ. in. l. trāſigere. col. iij. C. de pac. in. l. ſi qs iniquum. §. hec
pena. col. j. ff. ꝙ quiſ. iur. in. l. diuortio. col. iij. ff. ſo. ma. Deci
us in. c. at ſi clerici. in prin. col. xxv. de iudi. Alex. li. iij. cōſil.
cxvj. in cā inquiſitionis. Bolog. in ſuis nouis interꝑtatiōib9
prime partis. in. l. ij. C. ne xpianum mācip. Feli. in. c. ex lr̄is.
col. x. ver°. ⁊ tenendo hanc ꝑteꝫ. de cōſti. Card. in. c. dcm̄ eſt
a dño. §. ꝙ qdaꝫ. in fi. j. q. j. vbi dicit ꝙ ꝓpterea Bonoñ. fuit
liberatus qdam falſarius monete:idē Gaſpar portugalēſis
in repe. l. impium. ff. de iur. om. iud. colū. xlvij. ver°. circa ter
tium gradū. ⁊ col. xliiij. ver. eſt tñ aduertendū. Eſt verū ꝙ in
contrariū vidi al's pōderari. l. qm̄ nouella. C. ad leg. iul. de vi
pu. vbi appellatione ſupplicij venit pena mortis. ⁊ tex. cum
glo. in. l. j. §. fi. ibi ſupplicio capitali. iuncta etiam alia g'o. fi.
in. l. ij. C. de fal. mo. Jdeo vide Riminal. in. d. l. impiuꝫ. col.
xviij. ff. de iur. om. iud. vbi diſputat nūquid predicta ꝓcedāt
qñ ſtatutum vteret verbo capitis Et ibi limitat niſi al'r appa
reret de mēte ſtatuentiū. Jtē niſi eſſemus in caſu quo ius ci
uile penā mortis īponeret:q2 tunc tale ſtatutū deberet intel
ligi ſm ius ciuile ſuper qua cogita quia mihi non placet.
¶ Jntellige p̄mo hanc regulā dūmodo per eā non receda
mus a ꝓprietate vocabuli. Jaſ. in. l. ſtipulatio iſta. §. euꝫ qui
ita. ff. de ver. ob. in. l. ſi quis teſtō. in prin. de leg. j. Lancel. in
l. fi. ff. de annu. leg. ¶ Jntellige ⁊ ſcđo regulā ꝓcedere prout
loqtur. ſ. qñ agitur de maiori vel minori pena:ſecus qñ dubi
taret:an pro delicto de quo cōſtat quis ſit puniēdus vel ab
ſoluendus in totū:q2 potius eſt cōdēnandus q̄ abſoluēdus.

Mā penalis eſt fauorabilis.

Sozi. qui dicit eſſe no. in. l. qdaꝫ relegatus. col. iij. ff. de reb9
dub. Jaſ. in. l. cū qdam. col. fi. ver. ⁊ ſi ꝯtra iſtā. ff. de li. ⁊ poſt.
Et iſto modo pōt ſaluari dcm̄ Bart. in. l. quēadmodū. C. de
agric. ⁊ cenſi. li. xj. vbi circa med. dicit ꝙ cū ſit fauor reipubli
ce delicta cohercere ꝙ lex penalis eſt extēdenda. refert Ja
ſon in. l. ſi certis annis. in p̄n. C. de pac. in. l. ſi quis id qđ. col.
ix. ⁊ in ver. v. ff. de iur. om. iud. vbi ēt Claud. col. ij. Jaſ. in. l.
ſi is qui pro emptore. ff. de vſucap. col. lxxxvj. ver. vj. pro iſta
Decius in cōſi. lxv. ij. col. Roch. in. c. q̄to. col. v. de iudi. in
c. at ſi clerici. §. de adul. char. xij. eo. tit. vbi per multa ponit
qualiter exorbitantia poſſint dici fauorabilia. Claud. in. l. vt
vim. col. xxv. ff. de iuſt. ⁊ iur. in. l. j. ij. col. ff. de oper. no. nū. in
l. qui rome. §. ea lege. vlti. col. ff. de ver. ob. in. l. ij. col. pe. C.
de in ius voc. vbi etiā ponit qñ dicatur pena ſtatuti eſſe fauo
rabilis:⁊ ſic extēdenda. Ang. in maleficijs in ver. necnon. ad
denūciationem. col. xiiij. in. §. in perſonam. viij. col. inſti. de
act. in. §. ius autē ciuile. col. xvij. inſti. de iur. na. facit Bal. ꝑ
illum tex. in. c. j. §. porro. que fuit prima cā benef. amit. dicēs
eſſe melioreꝫ tex. de iure ꝙ ſtatuta penalia extēdunt. Anch.
in. c. canonum ſtatuta. pen. char. Alex. in. l. j. in p̄ri. ff. đ ver.
ob. vbi Sozi. col. iij. dicit ꝙ cā mediata eſt odiū delinquen
tis. Et īmediata eſt vtilitas publica. Lācel. i. l. cetera. §. ſꝫ ⁊
ſi qs. ad fi. ff. de leg. j. Matta in cle. ſepe. §. fi. col. xxxiij. de v̄b.
ſig. Corſe. ſing. 100. incip. licet. eſt in ver. extēſio. Monferr. i
c. ij. col. fi. de cōſti. li. vj. Et dicit Jaſ. in. l. fratres. in fi. ij. col.
C. de iof. teſ. ꝙ in correctorijs dūmodo agatur de fauore pu
blico. ſecundario lꝫ non principaliter licita eſt extenſio.
¶ Jtē in dubio dicimus ꝙ quis cenſet cōdēnatus eo modo
quo euitatur infamia. Decius in. l. certi cōditio. vij. colū. ff.
ſi cer. pet. ¶ Jtem in dubio pena videt t̄palis. non ꝑpetua
Decius in. c. ex lr̄is. col. v. de cōſti. vbi. col. ix. dicit ꝙ in du
bio quis preſumit potius condēnatus ex ꝯtumacia q̄ ex de
licto. ¶ Jtē ad penam euitandā in dubio ꝯctus diceret cō
ditionalis. Decius cōſi. ij. col. iiij. ¶ Jtē in dubio ſequimur
illud qđ eſt minimum. l. cum teſtō. vbi Sozi. limitat. ff. đ reb.
dub. ¶ Jtē in dubio fauemus illi qui tractat de dāno euitā
do. l. fi. §. ſi v̄o. C. de iur. delib. Jtem eſt aliqñ ita fauorabilis
vna cā ſicut alia:vt in cā filij que eſt ita fauorabilis ſicut cau
ſa eccleſie:propterea infert Sozi. in. l. j. iij. col. ff. de reb. du.
ꝙ ſicut in legato fundi fcō eccleſie veniunt adiacētia poſtea
empta. Jtē in legato fundi facto filio:q2 ſicut diſpoſitio. c. in
preſentia. de ꝓba. locū non hꝫ eccleſia inſtituta. Jta non hꝫ
locum filio inſtituto:⁊ ꝙ ita fuit iudicatū Senis. Et idē So
zi. in repe. l. cū auus. ff. de cōdi. ⁊ demō. col. xx. infert ꝙ diſpo
ſitio. l. ſi vnq̄. C. de reuoc. dona. ꝓcedit etiā in donatiōe fcā
eccleſie. Jdem vult Alex. li. iij. cōſi. xcij. ſuper eo. col. ij. Fa
bia. in rep. aut. nouiſſima. char. xiiij. q. xiiij. Corſe. ſing. lxx
vij. incipi. lꝫ donatio. eſt in ver. donatio. Qđ tñ non ꝓcede
ret in donatione remuneratoria. Maria. in. d. tracta. de ob
la. li. xv. in primo caſu. Jmmo in l'tima plus fauet filio q̄ ec

Pro filio ꝯ eccleſiam.

cleſie. glo. in. l. ſi quis ad declinandā. C. de epi. ⁊ cle. q2 filius
etiā ſi ſit heres p̄ris illaꝫ detrahit de legatis factis eccleſie.
Maria. in tracta. de obla. li. xv. in p̄mo caſu. doc. in. l. j. §. ad
municipiū. ff. ad leg. fal. Feli. in. c. eccleſia ſcē marie. col. xxx
vj. ver. vbi lex. de cōſti. ſcrutinium. char. xxiij. Jaſ. in. l. ſi fun
dū. ſub ꝯdit. §. ſtichū. col. ij. de leg. j. Bar. ꝯſil. xxxij. Mari9
barb. j. vol. ꝯſi. xiij. clemētiſſimi. col. vij. xxxij. ſcribit. colum.
j. xxix. illud. col. ij. xxxiiij. clemētiſſimum. col. j. ¶ Jtē limita
dictam glo. l. ſi quis ad declinandā. nō ꝓcedere in legato fa
cto pro exoneranda ꝯſcia teſtōris. Barb. lib. ij. ꝯſil. lv. pre
clare. col. xj. ¶ Jtē limita vt procedat q̄tuꝫ ſit pro legitima
debita filio. quātum v̄o ad reſiduū vltra legitimā bene plus
fauet eccleſie q̄ filio. Bar. Fabia. Maria. ⁊ Sozi. ⁊ alij in lo
cis predictis. Decius in. c. in p̄ntia. colū. xxxvij. ver. ⁊ circa
iſtam. de ꝓba. Jaſ. in. l. j. ij. lect. col. v. C. de ſacro ſan. ec. in. l.
licet. iiij. no. C. de pac. in. l. tale pactū. §. fi. colū. iij. ff. eo. in. l.
gñal'r. §. cū autē. col. ij. C. de inſti. ⁊ ſubſti. in. l. ſi cui leget. §.
hoc autē. col. fi. de leg. j. Alex. ⁊ Riminal. in. l. pactum ꝙ do
tali. col. ij. C. de pac. Et propterea inferūt Alex. in. d. conſil.
⁊ Sozi. in. d. l. cū auus. col. xx. ꝙ ſi eſt ſubſtituta eccl'ia nō hꝫ
locum diſpoſitio. l. cū auus. cū ſi. Jdem vult Hercul. in diſp.
incip. peruſinus. col. pe. Pau. de montepicho. in repe. §. ti
tia. q. xiiij. Corn̄. li. j. ꝯſi. cclxxvj. viſo. Et ſic vna cā eſt fauora
bilior altera. Jtē pro cā fauorabili in dubio iudicabim9 ꝯtra
reum:lꝫ al's diceremus ꝙ in dubio pro reo Jaſ. in. l. de die.
ad fi. prin. ff. qui ſatiſda. cog. Decius in rub. de ꝓba. col. liij.
ver. ſexto limita. ⁊ ꝯſi. cix. col. fi. ¶ Jtē q2 potius pro mulie
ribus religioſis q̄ ꝓ religioſis maſculis. Decius in. c. in pre
ſentia. col. x. de ꝓba. ¶ Jtē plus fauemus libertati q̄ pupil
lo vel reipublice. l. illud ſciendū. la. ij. ff. de appell'. īmo plus
q̄ pie cāe. l. papinianus. §. quarta aūt. vbi Fulg. iij. no. ff. de
inof. teſt. Jaſ. in. l. ſi cui leget. §. hoc aūt. col. fi. in. l. ſi funduꝫ
ſub ꝯditiōe. §. ſtichū. col. ij. ff. de leg. j. ¶ Jtē in dubio plus
fauemus eccleſie romane q̄ alijs eccleſijs. Card. Alex. in. c.
oēs. xxij. diſ. ¶ Jtem plus fauemus aīe q̄ cūctis alijs rebus
c. precipimus. xij. q. ij. c. cū infirmitas de penit. ⁊ remiſ. l. ſan
cimus. C. de ſacroſ. cū ſi. ¶ Viſo qual'r debeat ſe ꝯtinere iu
dex in iudicando ſupereſt videre qual'r dꝫ ſe cōtinere in exe
quendo. Sed q2 duo magna luminaria:ſcꝫ do. Alex. ⁊ Feli.
cumulatiſſime cōmētarunt illos titulos extra. ⁊. ff. de re iud.
ad eoꝝ dcā recurri pōt. ¶ Qual'r autē debeat ſe cōtinere in
exequendo reſcripta p̄cipis dicendū eſt ꝙ ſi iuſta ſunt illis

Qual'r obediendu ꝫ reſcripto.

parendū eſt. ſi iniuſta dꝫ iudex ſuperſedere ⁊ reſcribere p̄ici
pi ⁊ expectare ſcđam iuſſionē. §. fi. in aut. de iudicib9. in aut.
vt nulli iudicuꝫ. §. ⁊ hoc vero iubemus. Jaſ. ⁊ Parpal. in. l.
nec dānoſa. C. de p̄ci. impe. of. Decius conſi. cxxxvij. colū. ij.
Preſumūtur em̄ talia reſcripta per īportunitatē obtenta qñ
ledūt tertiū:vt per eos:⁊ Riminal. in. l. cās. col. j. C. đ trāſac.
Alex. li. j. ꝯſi. xxxvij. incip. in cā mota. per Ange. col. ij. ver.
⁊ ita repetito. iij. vol. cōſil. xxxvij. Jmmo tales malitioſe īpe
trantes puniunt. Bal. in rubr. de reſcrip. col. iij. ver. q̄ro nū
quid debeat. Guido pape li. iij. ꝯſi. cxcv. incip. in cā. col. iij.
Etēm̄ princeps contētatur ſi reſcriptū qđ videt iniuſtū conti
nere non mādet executioni per inferiorē:⁊ ei nullā iniuriam
facimus ſi

UVA. BHSC. IyR_277_2

facinus ſi eum bonū ꝛ equū reputamus. Barb. inter cōſilia Alex.li.iiij.cōſi.cxxiij. Riminal.in.d.l.cās. Jo.an.in.c.j.colū.ij.de priuil.li.vj.qui ſubiungit ꝙ ſi eſſet ꝯ publicā vtilitatem deberet reſcriptū auferri de manibus exhibētis. Card. cōſi.cxlij.incip.pūctus qōnis.col.pe.dicens ꝙ ſaltē cogitur impetrans cū lr̄is redire ad principem. Et videt̄ rōnabile: q2 principes aliqñ per iracūdiam vel inaduertēter aliq̄ cōcedunt que poſtea dolent eſſe executa: vt dicit̄ de Theodoſio impatore in.c. apud teſalonicā.xj.q.iij.qui ꝓpterea fecit.l. ſi vindicari.C.de penis.ad quā Cepola cautela.ij.col.ij. Feli.in.c.purgantiū.col.fi.de re iud. Jaſ.in.l.j.ij.lect.colū.iij. C.de ſum.trini.in.l.puniri.in fi.C.ſi ꝯ ius vel vti.publi.in.l. debitoribus.col.fi.ff.de re iud.vbi enumerat.vij. caſus in q̄bus ſupſedet̄ ab executione ſnīe. Paris de ſindicatu. char. v.de exceſ.cōſiliarioꝝ.ꝛ char.lxxix.c.mandauit. Marti.de laude in tracta.de cōſiliarijs princ.q.vj.incip.ꝯſiliarij.maxime Igneus in repe.l.donatiōes.col.v.ꝛ in diſpu.ſeq.incip. cum me legente.col.xlviij.vbi reſpondet ad quedam dicta. Cy.honoratus in arbore bellorum lingua gallica cōpoſito. char.vl.de quo meminit curia delphinatus.q.cxiij.in facto guerrarum circa fi.facit Guiliel.de Monteſerra.in cōmēto pragmatice ſanctionis.v.pte.char.lxv. Bene faciūt q̄ moraliter dicit Pōtanus in tracta.de obedientia.li.iiij.in rubr. an parendū ſit decreto qḋ iniuſtum videt̄: vbi refert plures principes antiquos ꝛ moder.in iracundia quoſdā iuſſiſſe interfici quos poſtea deſiderauerūt.late Decius in.c.ſi qñ.ij.no. de reſcrip.vbi dicit ꝙ ſaltē dꝫ reſcribi pꝛīcipi ꝛ expectari ſecunda iuſſio. Riminal.vbi.ſ̄.ꝛ dicit eſſe tutius Igneus dcā col.xlviij.ꝛ Parpal.in.d.l.nec dānoſa. Paris in tracta.de ſindicatu.char.xij.ver.ſi ꝑ ſtatutū.ꝛ char.lviij.colū.ij.v̄.officialis non dꝫ.ꝛ char.lxix.in fi.col.ij. Quīcꝫ ꝛ ſcḋo pn̄ceps ita inuerecūda petentiū inhiatione cōſtringitur vt etiā non concedenda tribuat.l.j.C.de pe.bo.ſubl.li.x.cū ſi.vt Deci. poſt Feli.in.c.que in eccleſiarū.col.antepe.de ꝯſti. Hipoli. no.vj.incip.in principe. Barb.li.ij.cōſil.xxiiij.clemētiſſimi. col.iij. Areti.cōſi.xv.reuerendiſſime.col.iij.ver.ꝑterea qñ Fulgo.cōſi.xx.pro pleniori.ver°.ſupereſt tertius.ꝛ cōſil.lxj. dña katerina.col.ij.ver.iiij.q2 reſcriptū Quīcꝫ ꝛ tertio pn̄ceps per curiales ꝛ magnates in curia īfeſtatur: ꝛ talia reſcripta etiā preſumūtur īpetrata per īportunitatē.l.j.C.de fun. limitrof.li.x.ꝛ dicit ibi Andr.de barulo: quez ſeqtur Bar. ꝛ Jaco.rebuf.qḋ eſt ipſo iure nullum qñ infert alicui ꝑiudicium. Lācel.in.l.ſi mihi ꝛ tibi.§.in legatis.col.iiij.ver.ſcḋo nota.de leg.j. Fulg.d.cōſi.xx. Et allegat illud Lucani. Nulla fides pietaſcꝫ viris qui caſtra ſequūtur ꝛc. Corſe.ſing.cclxxxv.reſcriptū. Jo.lupus in rub.de don.īter vir.ꝛ vx.char. xlix. Quīcꝫ ꝛ quarto prenimia letitia quo caſu qḋ faciunt nihil valet tāq̄ ſint extra mētem.ar.c.vnuſquiſcꝫ.iūcta glo. xxij.q.iiij.tex.cū glo.bene intellecta.inſti.de liberti.§.ſerui vero.in ver.balneū.glo.in ꝓhe°.regularū cancellarie. Joā. de ſelua in tracta.de beneficio.j.parte.q.ij.col.x.ver.ꝑmuꝫ beneficiū.eſt char.v.vbi dicunt ꝙ ſignature quas facit papa anteq̄ exeat de cōclaui ſunt nulle ꝓpter nimiā letitiā pape. ꝛ Jo.lup.in rubri.de dona.inter vir.ꝛ vxo.char.xliij.colū. iiij.dicit ꝙ donatio per regem fcā tēpore guerre vel in principio acquiſitionis ſtatus ꝛ regni non valet. Quīcꝫ ꝛ qnto ad requiſitionem mulieꝝ Bal.in.c.j.col.fi.de cōſti.vbi refert Impatorem dicentē quādam mulierez: cuius amplexus dicebat illicitos Impatori dixiſſe. Dñe ſi libet licet: ſcilꝫ facere quid vis de plenitudine ptātis. Et merito Bald.adducit ꝙ eſt dcm̄ mulieris impudice.put in ſimili de Virgilio. dicit Cepol.in tracta.de imper.mil.delig.char.xiij.eſt in.c. pro impatore vero gentili.col.vij.vbi dicit ꝙ merito Virgilius induxit illud dolus an virtus quis in hoſte reqrat eē dictum pueri: non aūt viri grauiſſimi. Quia plenitudo poteſtatis non extēditur ad aliqd iniquū. Curtius conſi.lxxiij.colū. xxix.in fi. Fulgo.in.d.cōſi.lxj.col.penul. Barb.li.ij.d.ꝯſi.xxiiij.col.iiij. Car.ꝯſi.cxlij.īcipi.pūctus.col.ij. Bal.in.c.q̄to. de iureiur.dicens ſigeñ.cordi.in.c.cum oēs.in ꝑn.de cōſtit. Moder.in.l.reſcripta.C.de ꝑci.imp.of. Nec dꝫ exerceri niſi cū magna cā. Jaſ.in.l.barbarius.col.vij.ff.de of.ꝑto. Inno. vbi Panoꝛ.ad fi.in.c.īnotuit.in.c.illa quottidiana.ij.nota. de elec.al's diceret̄ vti plenitudine tempeſtatis. Joā.de ſelua in tracta.de beneficio.j.q.ij.partis.colū.vj.ꝛ tribus ſeq. Sozi.li.iij.cōſi.cxx.memini.col.pen.ꝛ diſpenſatio ſine cauſa dr̄ diſſipatio. Archi.in.c.ꝯñs.xj.diſ. Jo.and.in.c.de multa.col.v.de prebē. Roch.in.c.fin.de ꝯſue.char.x.col.j.ver. extra iſtā. Et non dꝫ exerceri plenitudo ptātis niſi premiſſa claue diſcretiōis. Inno.in.d.c.q̄to.de iureiur. Et de raro Bal.in.l.j.§.cum aūt.C.de cad.tol.in.l.ij.C.de com.rer.al. ꝛ non in preiudiciū ſubditoꝝ. Petr.de raueñ.in alphabeto iurꝫ.ver.ꝑuilegiū.col.ij.al's peccat mortal'r. Pau.d ca.ꝯſi. xxvj.incipi.ſuper pr̄io videt̄ diceñ.eſt in ſcḋo vol.ꝯſi.xxxiiij. Paris de ſindicatu.iij.char.de exceſſibus.col.ij.in fi.ꝛ ꝓpter peccatum princeps qñcꝫ perdit dñium.c.ſi de rebus.xxiiij. q.j.ꝛ citius moritur.c.epi.xj.q.iij.pōt ad ꝑdicta videri. Sozi.conſi.clxiiij.incipien.viſa bulla.ꝛ ex pluribus alijs etiam cauſis: qñcꝫ coguntur principes ad cōplaceñ.poſtulantibus indebita que vix enumerari poſſent. Sed caueant indebite cū iſtis impetratiōibus opprimētes tertiū a precibus q̄s dicit ſe pro epo ſuo effudiſſe Franciſcus vuillonus in ſuo teſtō lingua gallica cōpoſito: nā cuꝫ vox oppreſſoꝝ clamitet ad celum viſi ſunt plures annū non ſuperuixiſſe.

Princeps dolet iuſſuꝫ ſuum fuiſſe executum.

Plēitudo ptātis.

¶ Et per hec eſt expedita Silua nuptialis in qua ſi qd boni eſt laudet̄ Deus: ſi mali cōpatiat̄ benign⁹ lector ꝛ dignet̄ corrigere ſenſumcꝫ v̄bis ꝑferre: cupiebā em̄ ꝓdeſſe ꝛ nemini diſplicere. Nouiſſimos libentius allegaui ſtudio breuitatis qm̄ ipſi loca ordiaria ꝛ antiquos docto. referunt: ꝛ quaſi oēs habētur impreſſi: ꝛ in eis ad ꝓpoſitum qḋ eos allego copioſius valde videri pōt. Placuit em̄ cōſilium Feli.in.c.rodulphus.col.xiiij.ver.hortus autē.de reſcrip.vbi dicit ꝙ vtili⁹ eſt cōmemorare illos qui viderunt oīa q̄ eoꝝ dicta eis tacitis tranſcribere. Iteꝫ q̄uis licitum ſit de libris antiqs elicere ꝛ in ſuis tranſportare.glo.iiij.in auſ.de mand.prin.ꝛ facit epl'a excuſatoria poſt lecturaꝫ Luce de pēna in tribus libris C.benignum: tñ ꝛ plenum ingenij pudoris eſt fateri ꝑ quos profeceris ſm̄ Plinium: quē refert Card. Alex.in fi.ſui cōmenti: ſuper.iiij.decretaliū. Jaſ.in fi.ſui cōmēti.inſti.de act. glo.in regula cancellarie.xxvij.facit Curtius ſenior ꝯſi.lxv. incip.ſuper premiſſa.col.v.qui dicit ꝙ al'r facientes poſſunt dici fures aliene laudis ꝛ occupatores: ꝛ cōtra tales īuehit. Lancel.in.l.licet.in fi.ff.de iudi. Feli.in.c.ex parte.in verſi. periurus ad fi.eſt col.iij.de reſcrip. Opiꝫ.in rep.§.diui.col. lxxiij.in.ij.falleñ. Joan.de Neuizanis ciuis Aſt.ll.doc.

Cur alleget nouiſſimos.

Occupator aliene laudis.

¶ Laus Deo.

¶ Premiſſa diligenti caſtigatione imp̄ſſit in amena Ciuitate Aſtēſi Frāciſcus de ſilua. Mcccccxviij.in octaua paraſceue. Et ob reuerētiā noue ꝯſtitutiōis ſacri Cōcilij acceſſit reuiſio ꝛ ſubſcriptio Reuerēdoꝝ patrū. J.V.ꝓfeſſoꝝ dñoꝝ Guilielmi de mazollis Vicarij epa'lis ꝛ ꝑpoſiti eccleſie Albenſis: ꝛ Pauli de aſinarijs ſacre Theologie magiſtri. inqſitoris heretice prauitatis prioris conuentus Beate Magdalene ciuitatis Aſt ordinis Sancti Dominici.

¶ Subſcriptio.

Guilielmus de Mazollis Vicarius Reuerēdiſſimi.d.domoni epiſcopi Aſtēſis.

Paulus de aſinarijs inquiſitor vt ſupra ciuis aſt.

UVA. BHSC. IyR_277_2

UVA. BHSC. IyR_277_2

UVA_BHSC_LyR_277_2

411.

SEYSSELIO

In Dig.

et Codic.

Biblioteca de Santa Cruz
IyR 277

RARO

siglo XVI